

Módszertani útmutató A közösségi művelődés jó gyakorlatai

Kárpáti Árpád

9 786156 044549

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

CSELEKVŐ
közösségek
aktív közösségi szerepvállalás

EFOP-1.3.1-15-2016-00001

Módszertani útmutató

A közösségi művelődés jó gyakorlatai

Szerkesztette | Kárpáti Árpád

Budapest, 2019.

Felelős kiadó:

Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ
NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.
Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet

Budapest, 2019.

Szerkesztette: **Kárpáti Árpád**

A jó gyakorlatok leírásait készítették: **Bazsó Gabriella, Bánki Eszter, Dóri Éva, Gucsi-Véghné Dobos Éva, Farkas Csaba, Illyés Irén Zsuzsanna, Kárpáti Árpád, Kerezsiné Kovács Erika Rozália, Kutenics Kinga, Lantos Tamás, Markó Anita, Murányi Norbert, Onderó Szilárd, Oravec Éva, Pocsajiné Fábián Magdolna, Polyák Albert, Stumpf Rebeka, Szalai Tünde, Végső István, Tóth István, Tóth Viktória**

Lektorálta: **Pósfay Péter**

Grafika, tördelés: **Király Zoltán**

Nyomdai kivitelezés: **CC printing Kft.**

A projekt kedvezményezettje: a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ mint konzorciumvezető, valamint konzorciumi partnerei: NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg 2016. 09. 16. és 2019. 09. 15. között.

nyomdai változat: **ISBN 978-615-6044-54-9**

online változat: **ISBN 978-615-6044-55-6**

Tartalom

A közösségi művelődés jó gyakorlatai „a művelődő közösségektől a kulturális gazdaságfejlesztésig”	5
Művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása A Mogyorósbányai Fúvószenekar Egyesület Zeneháza	6
A közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése	
Balatonboglári Közművelődési Kerekasztal	13
Méta Fesztivál, Balatonboglár	17
Csabagyöngye Kulturális Központ, Békéscsaba	20
„Mintaprogram a minőségi időskorért”, Alsómocsolád	24
PEPITA - Kreatív tábor fiataloknak, az integráció jegyében, Békés megye	31
Esélyegyenlőség és roma identitásfejlesztés, a roma nők érdekképviselete	35
Közösségfejlesztés Abaújtúron, egy lelkipásztor házaspár szemszögéből	40
Flórián tér közösségi tervezés	47
Az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása	
Az egész életen át tartó tanulás szolgálatában – a Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület, Berettyóújfalu	51
Mi is érték vagyunk! Ifjúsági értékőr csoport Tiszanánán	55
A jövőnek dolgozunk!, Baks	60
A Lakiteleki Népfőiskola értékfeltáró kollégiumai	67
Tudatos értékátadás	
„KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskola, Taliándörögd	70
Szigetvár „Zrínyiek nyomában” vetélkedő, a helyi identitást erősítő rendezvénysorozat	74
Szépkorúak a világhálón – NET-Nagyik Egyesület, Pécs	79
Digitális eszközök használata, Kiskunmajsa	82
A hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása	
A Szurdokpüspöki Libafesztivál – a hagyomány közösségfejlesztő ereje	86
Kugi blogja és a Püspökmolnári Helytörténeti Klub	94
Települési Értéktár és Értéknapi Nagyrédén	97
Vértesszőlős, Az Ádventi ünnepkör közösségfejlesztési lehetőségei - Gaming	103
„Erdélyen át vezető út az olvasáshoz”, Kiskunhalas	108
A tatai Palmetta Alkotó Műhely Egyesület tevékenységei az értékekért és a helyi közösségekért, Tata	114
Ételekkel az előítéletek ellen – A Színes Gyöngyök – Délvidéki Roma Nőkért Egyesület és a Kóstolda Lakásétterem és Közösségi Tér, Pécs	118

A Városlódi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület tevékenysége	122
„Gencsapáti Nemzetközi Betlehemes Találkozó” – Cselekvő Közösségek a gencsapáti művelődési házban	124

Az amatőr alkotó- és előadóművészeti tevékenység feltételeinek biztosítása

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület és a Hunyorgók bábcsoport	131
Megosztók programsorozat az AGORA Szombathelyi Kulturális Központban	134

A tehetség gondozás és -fejlesztés feltételeinek biztosítása

„A zene felemel” - Snétberger Zenei Tehetség Központ	137
Éld az álmodat! – Kreatív tehetség gondozó divatműhely fiataloknak, Romani Design, Budapest	140
A Budaörsi Tanoda	143
Kulturális alapú gazdaságfejlesztés:	149
A barkóság csodái – a Művészanya kulturális alapú gazdaságfejlesztő tevékenysége	149
A Palotási Tortafesztivál – kreativitás és közösségfejlesztés.	153
Ormánság Alapítvány – közösségfejlesztés az ormánsági falvakban	160
Közösség-Média-Művelődés konferencia	167

A közösségi művelődés jó gyakorlatai „a művelődő közösségektől a kulturális gazdaságfejlesztésig”

BEVEZETŐ

Jelen kiadványban a hazánkban megvalósult jó gyakorlatok megosztására vállalkoznak a szerzők, hogy e példák által közelebb hozzák a közösségi művelődés szereplőinek – önkormányzatok, civil szervezetek, informális csoportok – együttműködésére építő munkát az olvasókhöz. Célunk az adaptálható gyakorlatok mind szélesebb körű megismertetése, terepi hasznosításának szorgalmazása.

Ahogy a közösségi művelődés módszertani eszköztára, úgy a települések és közösségeik is sokszínű, változatos képet nyújtanak. Számtalan tényező befolyásolja a mindennapokat. Földrajzi, társadalmi, demográfiai, más-más szociológiai változók mellett formálódnak a helyi közösségek szükségletei, értékei, igényei. Közösségi tevékenységeinket meghatározza a természeti környezet, a település infrastrukturális adottságai, az intézményrendszer fejlettsége, a lakosság életkori megoszlása, nemzetiségi összetétele, a munkahelyek száma, közelsége stb., melyek egy adaptációs folyamatban is számottevő tényezők. A közösségi művelődés – egy adott helyzetben alkalmazott – eszközeit, módszereit ezek ismeretében választhatjuk ki.

A bemutatott példák soraiban mind többféle adottságú településen teszünk „látogatást”, szélesre tárva a közösségi művelődés kapuit az olvasók előtt. A szakmai feldolgozást segítő az 1997. évi CXL. törvény és a 20/2018. (VII.9.) EMMI rendelet által meghatározott alapszolgáltatások mentén haladva, a művelődő közösségektől a kulturális gazdaságfejlesztésig mutatunk be jó gyakorlatokat.

Művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása

A Mogyorósbányai Fúvószenekar Egyesület Zeneháza

Bevezető

A mogyorósbányai zeneház létrehozásának az volt a célja, hogy teret biztosítson a település magyar és nemzetiségi hagyományainak, közösségi életének, fontos zenei tevékenységeinek. A zeneház megépülésével nemcsak a falu, de a környék is jelentős tárgyi értékkel gazdagodott, kulturális és oktatási célokat is szolgál, így az értékteljesben jelentős és fontos szerepet tölt be.

A Gerecse hegység északi nyúlványán elterülő kis költségvetésű pici falu anyagi támogatására semmiképpen sem számíthattak. Kezdetben úgy gondolták, hogy néhány millió forint támogatásból, pár év alatt megvalósítják a házat, alapozva ezt a zenekar kőműves, villanyszerelő, ács és egyéb szakmával, valamint tudással bíró tagjaira és a 81 éves, apáról fiúra szálló közös zenészműltjukra.

Első lépésként az egyesületként működő együttes közgyűlése döntő többsége megszavazott egy egymillió forintos pénzügyi alapot. A zenekar vezetője erre úgy emlékszik vissza, hogy akkor még azok voltak kevesebben, akik szilárdan hitték, hogy merész álmuk egyszer majd tényleg megvalósul. Sok volt a hitetlenség, kishitűség a csapatban.

Ennek ellensúlyozására papírra vetettek egy ötéves megvalósítási tervet, költségvetéssel. Az első év első milliójához minden évben további egymilliót terveztek, az öt év múlva 5 milliós alaphoz 10 milliós pályázati bevételt, és további 5 milliót képviselő saját munkaerőt. Az így összejövő 20 millióból majd megépül a ház. Lassan kiderült, hogy ennél sokkal több pénzre lesz szükség. A második évben egy helyett kettőmilliót, a harmadik és a negyedik évben 4-4 milliót sikerült félretenni. Így, a szorgos pályázatírásnak, a bevállalt többszörös fellépésnek, a megnyert támogatóknak, a megszervezett sikeres rendezvényeknek köszönhetően a négy év alatt

négy helyett 11 millió Ft kerülhetett a zeneház pénzalapjába. Ezekben az években rendezték meg először az egész Ister-Granum Eurorégióban híressé vált nagyszabású rendezvényüket, a Madárfőző Versenyt, amelynek az utolsó forint bevétele is az alapot gyarapította. Ahogy jött a pénz, úgy nőtt a téglák száma a falban, és erősödött egyre többük hite is a megvalósulásban.

Ezzel párhuzamosan kirajzolódott, egyre konkrétabb lett, hol lesz, mekkora is lesz, és milyen funkciókat tölt majd be az épület. Nem utolsósorban nevet is kapott: *Zeneház, Kulturális és Rendezvényközpont*.

A korai elképzelések szerint a létrehozó Mogyorósbányai Fúvószenekar Egyesületen kívül helyet kap benne a helyi zeneiskola, próbatermeiben zenekarok, a települési énekkar, színjátszókör, a táncház, az erdei iskola próbái zajlanak majd itt, helyet kap benne egy teleház is számítógépteremmel, de működhet majd itt e-pont, filmklub is.

Az eddigi nagyrendezvényeiken, a Madárfőző Versenyen és a Nyárázó Fesztiválon kívül további rendezvényeket is szeretnének itt megvalósítani, pl. a búcsút, a falunapot, sporteseményeket, nemzetiségi találkozokat, iskolai és óvodai rendezvényeket, valamint a település egyéb kulturális programjait.

Az épületet akadálymentesítettként tervezték, kint és bent egyaránt, Braille-írást táblákkal, így a fogyatékkal élők, nagyothallók is használhatják. A hallássérültek kommunikációjának segítésére kombinált indukciós és FM-rendszer készült a klubteremben és az irodában. Számukra egy ún. „hurok” van kiépítve, melynek lényege, hogy össze tudják kötni saját hallókészüléküket a kihangosítással.

Háttér

Mogyorósbánya bányászmulttal rendelkező kisközség Komárom-Esztergom megyében, az Esztergomi Járásban, a Gerecse hegység északi lankáin, Esztergomtól 15, Tát várostól 5 km-re fekszik. Lakosainak száma 840 fő. A csodás természeti környezet szép számú turistát vonz ide, a környék is gazdag látnivalókban és programkínálatban.

A zeneház a településtől 400 m-re, az erdőszéli füves területen épült fel, az egykori óriás rendezvénysátor és sportpálya helyén.

A megvalósításról 2005-ban határozott a megvalósító egyesület, alapkövét 2011. május 28-án tették le, a kész épületet 2013. szeptember 13-án adták át, nagyszabású ünnepség keretén belül.

A beruházás egy civil közösség tervei alapján, 60 milliós költséggel valósult meg, nyolc év alatt. Egy létező igény hívta életre, összefogó, településükért, környezetükért is felelősséget érző, múltat és hagyományt tisztelő, létüket közösségként megélő emberek által.

A megvalósítás folyamán próbatételek során ment át ez a közösség. Többször elfogyott a pénz, újabb és újabb lendületek kellettek, újabb és újabb erőpróbákat állt ki a kitartó közösség. Az ilyen megpróbáltatások akár ki is kezdhették volna, fel is

őrölhatték volna ezt a csoportot. De nem így lett. Megteremtették, szinte téglánként rakták össze a mindannyiuk számára fontos kis közösségük otthonát. A Mogyorósbányai Fúvószenekar Zeneháza az összedódó energiák és kompetenciák szép és hasznos terméke.

A zeneház létrejötte hiányt pótol, számos más társaságnak is otthont teremt, levéve ennek terhét a helyi önkormányzat válláról, az építőknek pedig kedvük telt benne, és igazi közösséggé kovácsolta őket.

A projekt még 2005-ben kezdődött, amikor is az akkor 81 éves Mogyorósbányai Fúvószenekar Egyesület tagjai egyre súlyosbodó működési gondjaikra választ keresendő komoly elhatározásra jutottak: saját „otthont” építenek maguknak, ahol végre nyugodtan próbálhatnak, együtt lehetnek, amikor csak akarják, élhetik közösségi életüket, nincsenek másokhoz, időhöz és anyagiakhoz kötve, és amit majd szívesen megosztanak másokkal is. Ekkor ötévnyi ötletelés ért elhatározássá. A zenekarnak több németországi testvérkapcsolata is volt már régről, látogatásaik során látták az ottani testvérzenekarok kiváló működési körülményeit, és onnan hozták haza a vágyat a hasonló jó körülmények itthoni megteremtésére.

A Mogyorósbányai Fúvószenekar írásos emlékek alapján 1924-ban alakult egy helyi bányász ötlete nyomán. A megalakulást követően már rövid időn belül a környező településekre is meghívták az együttest. A zenekar a '40-es évektől a rendszerváltásig a Dorogi Szénbányák Vállalat támogatásával működött. Ezután indult igazi fejlődésnek, amelynek első eredménye az 1989-ben megszerzett aranyminősítés volt.

2002-ben a Magyarországi Fúvószenekari Szövetség által működtetett minősítési rendszerben két kategóriában (koncert- és showzene) aranyminősítést szereztek, amivel elnyerték a Fesztiválzenekari címet. A következő áttörést a 2007-es év hozta el a zenekar számára, ekkor új karmester lépett az élére, aki a Magyar Honvédség Központi Fúvószenekarának klarinétművészeként szerzett nagy szakmai tapasztalatot.

2005-től meghatározó volt életükben a zeneház létrehozása, eddigi legjelentősebb tervük megvalósítása. Az egyesület 50 tagja az élet számos területén tevékenykedik, rengeteg szükséges kompetenciával rendelkeznek. A zeneház megépítéséhez tevékeny segítséget tudtak nyújtani az építésben, a pályázatírásban, az anyagiak előteremtésében, a ház további működtetésében.

Valamennyien Mogyorósbányán vagy a térségében élnek, itt vannak a gyökeik, fontos számukra a hely és a környék, a magyar és a német nemzetiségi hagyományaik ápolása. Közös célt találtak ennek az épületnek a felépítésében.

Olyan emberek hozták létre a zeneházat, akik önmaguk is gyakorló zenészek, ezért az épület megfelel a zeneértő és -kedvelő közösség elvárásainak, kiváló akusztikával, építészeti megoldásokkal szolgálja ki őket.

Célok

- a működésükhöz saját tér kialakítása, fenntartása
- más kulturális csoportoknak is lehetőség biztosítása a működésükhöz, a próbáikhoz
- közösségi terek kialakítása valamennyi korosztály számára
- rendezvények folyamatos szervezése
- jó kihasználtság megteremtése
- esküvőkhöz helyszín biztosítása
- az idelátogatók élményhez juttatása
- meetingekhez helyszín biztosítása
- a helyhez kötődés erősítése
- további célok megvalósításához források teremtése.

Célcsoportok

A terv az volt, hogy az elkészült zeneházat az alább felsorolt célcsoportok fogják igénybe venni:

- a helyi és környékbeli civil szervezetek
- művészeti és kulturális csoportok
- iskolák
- erdei iskola
- az itt megrendezendő kisebb és nagyrendezvények látogatói
- turisták
- vállalatok, vállalkozók
- valamennyi korosztály közösségei
- zeneiskola
- zenekarok, együttesek
- önkormányzat.

Tevékenységek

- külföldön látott jó gyakorlat adaptálása
- a lehetőségekhez igazodó célok megfogalmazása
- ütemterv kidolgozása
- kiviteli tervek elkészíttetése
- költségvetés
- anyagi források megteremtése:
pénzügyi alap létrehozása, pályázatírás, téglajegy kibocsátása
fellépések bevételei, adománygyűjtés, egyéb bevételek (vállalkozók,
magánszemélyek)
- PR, marketingtevékenység
- folyamatos fizikai és szellemi munkák
- kapcsolatok felkutatása.

A ház megépítésének elhatározásától kezdve a helyi önkormányzat együttműködő volt, ő adta a telket, a sok támogató, adományozó, kis és nagy cégek, pályázatkiírók az anyagi háttérrel biztosították, a vállalkozók szakmunkájukat vagy építőanyagot, munkagépet adtak hozzá, más közösségek kétkezi munkájukkal segítettek, a családtagok, az asszonyok és az anyukák az ebédet főzték.

Az első megoldandó problémát a telek jelentette, ahová a zeneház felépülhet. A megálmodott helyszínen addig lőtér és sportpálya működött, azok, akik ott töltötték a szabadidejüket, úgy érezték, hogy elveszik tőlük a lehetőséget.

Ez a terület egy önkormányzati tulajdonú Natura 2000-es védett terület volt. Ilyen helyszínre nehezen lehet építményt emelni. Ehhez kellett némi ügyes lobbizás, utánajárás, időráfordítás, de végül megkapták az önkormányzat és a környezetvédelmi hatóság hozzájárulását, illetve a szükséges építési engedélyt is.

Mivel nagy összegű pályázati támogatásból szervezetként kívántak egy közcélú épületet felépíteni, felvetődött, hogy közbeszerzést szükséges kiírni a beruházáshoz. Ennek a legnagyobb hátulütője az volt, hogy fél év telt el a kérdés körüli vitával, végül megszületett a döntés, hogy nincs rá szükség. Minek után ez kiderült, pár nap alatt megtalálták a megfelelő beruházót, megtörtént a szerződéskötés, és ettől kezdve szárnyakat kaptak. 2011 tavaszán kezdődhetett meg az építkezés, és még az év nyarán megkapták a használatbavételi engedélyt is.

A zeneház egy 60 millió Ft-os beruházás eredménye, 2005-ben kezdték el gyűjteni rá a pénzt és 2013-ban adták át a közösségnek. A 2005-ös árakat messze túlszárnyalták a következő évek árai.

2007-re elkészültek a látvány- és kiviteli tervek, velük együtt a költségvetés. Kiderült, hogy messze nem lesz elég az először kalkulált 20 millió Ft, a bekerülési költség akkor ennek dupláját mutatta. A pénzt folyamatosan gyűjtve, minden forintot félrerakva 11 millió Ft gyűlt össze ekkorra a ház pénzalapjába.

Ebben az évben sorban alakultak a LEADER közösségek, amiről addig annyit hallottak a zenekar tagjai, hogy valamiféle alulról építkező, uniós támogatottságú kezdeményezés. Mivel láttak benne fantáziát, alapítótagjai lettek a helyi Leader Vidékfejlesztési Egyesületnek, aktívan részt vettek a munkájukban, és egyre inkább úgy érezték, hogy ez jelentheti a pénzügyi megoldást a zeneház felépítéséhez.

2010-ben be is nyújtottak egy pályázatot, amelyen a megpályázott teljes összeget – 32 millió Ft-ot – megkapták. Így már 43 millió Ft-juk volt, amivel 2011 tavaszán elkezdhetnék az építkezést.

A pályázati lehetőségeket ezután is kihasználták. A Holcim Hungaria Zrt.-tól elnyert 3 millió Ft-ot a közművek kiépítésére fordították. Végül 10 kisebb-nagyobb összegű pályázaton összesen 60 millió Ft-ot nyertek. Pontosan ennyibe került a beruházás.

Amikor látszott, hogy még mindig nem elég a pénz, téglajegyeket bocsátottak ki. A gyémánt-, arany-, ezüst- és bronzfokozatú plakettekből másfél millió Ft jött össze.

Magánszemélyektől és vállalkozótól nyolcmillió forint felajánlás érkezett, melyből hárommillió készpénzben, ötmillió munkafelajánlasként.

Nem volt teljes mértékben elutasított pályázatuk, ahol kopogtattak, támogatást nyertek, ki-ki a saját pénztárcájához mérten adományozott.

A zeneház megnyitása óta folyamatosan rendelkezésre áll igénylőinek. Az eredendő célt, hogy nyugodt, zavartalan körülmények között készülhessenek a fellépéseikre és hogy közösségi életükhöz megfelelő tér birtokosai lehessenek, amit mások is használhatnak, elérték. Nemcsak a település, de a környék is profitál belőle.

További cél volt, hogy az épület önfenntartó legyen. Ennek okán a használatért bérleti díjat kell fizetni, de pl. azoknak az együtteseknek, zenekaroknak, amelyek a házigazda egyesület rendezvényein díjtalanul fellépnek, azoknak nincs bérleti díj. Bevétel származik még abból, hogy a rendezvényeken büfét üzemeltetnek, illetve az árusok sátorbérletéből. Mindezen bevételek is a fenntartási költségekre fordítódnak. Az épület időszakosan igény szerint tart nyitva, minden használó maga után takarít. Az épületet fával fűtik, mindenki magának, a próbák, a rendezvények idején.

Az egyesület életében a legnagyobb erőpróba volt a zeneház megépítése. Mindenki magáénak érezheti, hisz mindannyian beletették saját tudásukat, energiájukat. A zenekari próbákon túl házigazdaként más rendezvényeken is részt vesznek, segítenek, ha igénylik, büfét működtetnek, ami hasznosan tölti ki szabadidejüket. Otthonra talált a legkedvesebb elfoglaltságuk, a zenekari működésük, átélik, hogy mit is jelent a közösség megtartó ereje. Gyakran járnak ide, igénybe veszik a házat és a nyújtott szolgáltatásokat. Sok támogató látogatja a rendezvényeiket.

Adaptációs javaslatok

Egy hasonló projekt komoly kockázatokkal és áldozatokkal jár, megváltoztatja a résztvevők megszokott életvitelét. Több lesz a közös program, jelen esetben megsokszorozódik a fellépések száma, fizikailag is segíteni kell az építkezést, meg kell írni a pályázatokat és gondozni kell azokat stb. Ez terhet, ezzel együtt konfliktusokat is jelentenek a családoknál. Nyáron – a szezonban – alig van szabad hétvége, nehéz családi nyaralást tervezni.

Ezen túl minden ilyen esetben fontos az önkormányzat támogatása, ha az nincs meg, folyamatos szélmalomharccá válhat a legjobb szándék és ötlet is.

Kifogyhatatlannak kell lennie az összefogásnak, a kreativitásnak, a kitartásnak és az akarásnak.

Amennyiben egy közösség valósít meg hasonló projektet, mindenképpen szükséges egy határozatot hozni róla, ahol a többségi szavazással kialakított döntést mindenkinek el kell fogadnia, hogy később ez ne lehessen vita tárgya.

Nagyon jól kell felmérni a kompetenciákat, az emberi és anyagi erőforrásokat.

Szükséges a pénzügyi alap létrehozása, aminek növelését mindenki komolyan veszi, illetve a bejövő forrásoknak meglesz a helye, amit nem költhetnek másra, mint a fő célra.

Nehéz ma a fiatalokat hagyományos fúvószenekari zenére (keringő, polka) tanítani. Ezt kétféleképpen segítik elő. A hagyományos zene mellé fesztiválzenéket, mai divatos zeneművek, sikeres filmzenék átíratát játszhatják, valamint a tehetséges gyerekek zenei táborozásokon vehetnek részt. Az egyesület vezetője kiemeli, hogy az is egy nagy eredmény, hogy biztosított az utánpótlás.

Összefoglaló

Egy összeszokott közösség példát mutatott, és a maga számára is bebizonyította, hogy az összefogásban hatalmas erő rejlik. Tanulság, hogy az álmok arra valók, hogy megvalósítsuk őket.

Az egyesület anyagilag független, jól működik. Nincs kiszolgáltatva, nem kell önmaga működését másokhoz igazítania. A ház a zenekar forrásait nem terheli. A jó körülmények, az infrastrukturális háttér eredménye, hogy a zenekari tagok száma állandó, az utánpótlás megoldott, mindez emeli a szakmai minőséget. Munkájuk kiegyensúlyozottabb, eredményesebb.

A fejlesztésekkel nem állnak meg, tervezés alatt van a padlástér beépítése. Igény mutatkozik egy 15 fős szálláshely kialakítására, nem gazdasági okokból, hanem saját céljukat szolgálja majd. Többnapos rendezvények idején a tagok elszállásolását tervezik ide.

A közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése

a. a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének, az állampolgári részvétel fejlődését elősegítő közösségfejlesztő programokat, tevékenységeket vagy szolgáltatásokat szervez.

Balatonboglári Közművelődési Kerekasztal

Bevezetés

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (továbbiakban kulturális törvény) 2017. évi módosításai, valamint a 20/2018. (VII.09.) EMMI rendelet (továbbiakban végrehajtási rendelet) több vonatkozásban is fókuszpontba helyezik az önkormányzat közművelődési feladataihoz kapcsolódó helyi társadalmi egyeztetési folyamatok kötelezettségét. Ebben kiemelt szerep jut a Közművelődési Kerekasztaloknak.

A kulturális törvény 82. § alapján „A Közművelődési Kerekasztal elsődlegesen a lakossági igények megjelenítésének, a kulturális érdekérvényesítésnek és a közművelődési tevékenységek önkéntes összehangolásának rendszeres és folyamatos helyi fóruma. (...) A közművelődés helyi, lakossági képviselője érdekében településenként, fővárosi kerületenként legfeljebb hároméves időtartamra egy-egy Közművelődési Kerekasztal alakítható”. A 83. § (1) alapján „Közművelődési Kerekasztalt azok a közművelődési célú egyesületek hozhatják létre, melyeknek bejegyzett székhelye az adott település, s amelyeknek legfelsőbb szerve írásos határozatban jelzi ez irányú szándékát.” A jogszabály 83. § (6) bekezdés kimondja: „A Közművelődési Kerekasztal tagja lehet minden jogi személyiséggel rendelkező, helyben működő közművelődési civil szervezet, valamint a helyi közművelődést támogató gazdasági vállalkozás képviselője.” A helyi közművelődést érintő fenntartói döntésekben véleményezési jogköre van a helyi Közművelődési Kerekasztalnak, melyben deklaráltan a gazdasági érdekeltségű, (igazoltan) kulturális tevékenységet is végző szervezetek is részt vehetnek véleményezési és javaslattevési joggal. Így a település közművelődési folyamatainak előkészítésében, megvalósításában a helyi intézmények mellett a lakosok civil szervezetei és gazdálkodó szervezetek is szerepet vállalhatnak.

A Közművelődési Kerekasztal jogköre, feladatai: a) véleményt nyilváníthat és javaslatot tehet a település közművelődési tevékenységével kapcsolatos valamennyi

kérdésben, b) az önkormányzat által közművelődési célra biztosított pénzügyi támogatás felhasználását és a vagyoni eszközök célszerű használatát a vonatkozó döntések, illetve az éves önkormányzati költségvetési tervezet és a zárszámadás alapján figyelemmel kíséri, véleményezi, c) elősegíti a különböző közművelődési szervezetek együttműködését. Részt vesz a települési önkormányzat közművelődési rendeletének felülvizsgálatában, valamint az önkormányzat által kötött közművelődési megállapodás előzetes egyeztetésében.

A kulturális törvény végrehajtási rendelete előírása szerint a szolgáltatási terv rögzíti „a helyi lakosság közösségi tevékenységek megtervezésében, megvalósításában és értékelésében való részvételének módjait” továbbá a (3) bekezdés alapján: „az éves szolgáltatási terv a helyi lakosság és annak önszerveződő közösségei érdeklődésén, igényein és szükségletein alapul, azt a feladatellátó a helyi lakosság és annak önszerveződő közösségei, valamint – ha az adott településen működik – a Közművelődési Kerekasztal bevonásával készíti elő”.

A Balatonboglári Közművelődési Kerekasztal

Balatonbogláron 2018 decemberében alakult meg a Balatonboglári Közművelődési Kerekasztal. A megalakulás fontos előzményének tekinthető, hogy a településen Civil Fórum néven működik egy nyilvános csoport, mely minimum negyedévente biztosítja a helyi közösségek találkozását, így a közöttük történő folyamatos információcserét. A kulturális törvénymódosítást követően fogalmazódott meg a kerekasztal életre hívásának szándéka, melyet 7 hónapos előkészület előzött meg. Első lépéseként 2018 májusában a Helyiérték Gondolkodók és Alkotók Regionális Egyesületének közgyűlése határozatot hozott a Közművelődési Kerekasztal megalakításáról, mely határozatot a jogszabályi előírásoknak megfelelően benyújtottak a város jegyzőjéhez.

A megalakulást kezdeményező jegyzői felhívás közzétételét követően a kerekasztal megalakítása ügyében 2018. szeptember 18-án egyeztető fórumra hívták a balatonboglári és szőlőskislaki civileket, illetve kulturális vállalkozásokat. A szervezeteket a helyi közismertség mellett a birosag.hu civil szervezeti névjegyzéke nyomán hívták meg, melynek feltétele a településen bejegyzett székhely és a kulturális alaptevékenység volt. A meghívó mellett elektronikus úton küldték ki az előzetes szakmai anyagokat, melyek közös megismerésére és áttekintésére már a fórum keretében került sor, ahol a kulturális törvény változásairól és a civileket érintő véleményezési-javaslatlételi lehetőségekről az Nemzeti Művelődési Intézet meghívott közművelődési szakembere is beszélt a jelenlévőknek, ismertette a közművelődési rendelet véleményezésével és a közművelődési megállapodással, valamint a szolgáltatási terv elkészítésével kapcsolatos jogszabályi előírásokat. Az egyeztetésen részt vett a helyi kulturális központ igazgatója, valamint az önkormányzat két képviselője is. Fontos momentuma volt a találkozásnak, hogy minden, a helyi közművelődési tevékenységek tervezett és együttműködésen alapuló kiala-

kításához kapcsolódó kérdésre választ kaptak a jelen lévő szervezetek. Fő kérdések voltak: miért jó a kerekasztal megalakítása, milyen jogkörei, kötelezettségei és feladatai vannak, milyen a kerekasztal szervezeti-működési módja.

A következő találkozót az alaptevékenységüket tekintve közművelődéssel foglalkozó szervezetek számára rendezték. Ez alkalommal (2018. október 16-án) a kaposvári Együd Árpád Kulturális Központ igazgatója beszélt a kulturális törvény közművelődési vonatkozásairól, majd a jelenlévőkkel közösen értelmezték a közművelődési alapszolgáltatásokat és azok kapcsolódását a helyi civil szervezetek munkájához.

Az alapelvek lefektetését segítő első két találkozót követően egy közművelődési szakértő segítségével elkészítették a kerekasztal szakmai dokumentumainak (alapító határozat, SZMSZ) tervezeteit. A harmadik civil találkozó alkalmával (2018. november 22-én) a kerekasztal dokumentumainak közös áttekintésével és a speciális szakmai tartalmak meghatározásával foglalkoztak. Utóbbi témákat a szervezet általános működési kérdései, képviselete és megszűnése képezte, melyekre a vonatkozó szabályokat az SZMSZ-ben rögzítették. Ezt követően minden érdeklődő szervezet, mint leendő alapító tag, elküldte Balatonboglár Város Jegyzőjének a csatlakozási szándékát igazoló nyilatkozatát. Majd nyilvános ünnepélyes esemény keretében alakult meg a Balatonboglári Közművelődési Kerekasztal 12 alapító taggal 2018. december 8-án.

Az alakuló ülésen a 12 alapítótag („Boglári Senior” Néptáncsoport Egyesület [hagyományőrzés]; Balaton Vox Kórus Egyesület [zene]; Balatonboglári Hétház Gospel Egyesület [zene]; Balatonboglári Polgárok Kulturális Egyesülete [helytörténeti kulturális programok]; Balatonboglári Városvédő Egyesület [helytörténet, könyvkiadás, kulturális tartalomfejlesztés, közművelődési programszervezés]; CASH Rendezvényiroda Kft. [programszervezés]; „Helyiérték” Gondolkodók és Alkotók Regionális Egyesülete [kulturális események és kulturális alapú gazdaságfejlesztő programok]; Jankovich László Közalapítvány Balatonboglárért [üdülőhelyi fejlesztések és kulturális programok]; Kikötőpart Kft. [Csavargózós Múzeumhajó üzemeltetése, kulturális programok, kiadványok, Értékpont]; Magyar Gép és DUTRA Múzeum Egyesület [mezőgazdaságigép-múzeum működtetése]; Szelence Gyermektáncsoport Alapítvány [hagyományőrzés]; Szentés László ev. [helyi média tartalomfejlesztés, Boglár Újság, Boglár TV, városi honlapok üzemeltetése, valamint kulturális programok szervezése]) bemutatkozása alfabetikus sorrendben történt, majd aláírták az alapidokumentumokat.

A kerekasztal célja

1. A működési területén lévő kulturális és közművelődési tevékenységű szervezetek összefogása, partneri viszony, együttműködés kialakítása a kerekasztal tevékenységének hatékony megvalósítása céljából.

2. A csatlakozó szervezetek közötti párbeszéd, együttműködés, információcsere biztosítása. A hasonló profilú szervezetek közötti kapcsolatok kialakításának segítése.
3. A közművelődési tevékenységet végző szervezetek érdekeinek megjelenítése, jogaik teljesebb érvényesülésének elősegítése.
4. Hatékony információáramlás és konzultációs lehetőség biztosítása.
5. A város közművelődési tevékenységet végző szervezeteit érintő kezdeményezések támogatása, figyelemmel kísérése.
6. Folyamatos együttműködés Balatonboglár Város Önkormányzatával.
7. Közös rendezvények szervezésének elősegítése, szükség esetén koordinálása.
8. Szakmai háttér biztosítása a közművelődési tevékenységet végző szervezeteket érintő helyi határozatok, döntések előkészítéséhez és véleményezéséhez.

A kerekasztal tevékenysége

A kerekasztal véleményt nyilváníthat és javaslatot tehet a település közművelődési tevékenységével kapcsolatos valamennyi kérdésben.

Különösen:

- a. Az 1997. évi CXL. kulturális törvény 79. § (1) értelmében a települési önkormányzat a közművelődési rendeletében meghatározott közművelődési feladatok megvalósítására közművelődési megállapodás egyeztetése és véleményezése;
- b. Az 1997. évi CXL. kulturális törvény 83./A § (1) és (2) bekezdése alapján a helyi közművelődési rendelet egyeztetése és véleményezése;
- c. A közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi színterek követelményeiről 20/2018. (VII.09.) EMMI rendelet 3. § (2) bekezdés e) pontja, valamint a 3. § (3) bekezdés alapján a helyi lakosság és annak önszerveződő közösségei érdeklődésén, igényein és szükségletein alapuló éves szolgáltatási terv elkészítésében való részvétel;
- d. Az önkormányzat által közművelődési célra biztosított pénzügyi támogatás felhasználását és a vagyoni eszközök célszerű használatát a vonatkozó döntések, illetve az éves önkormányzati költségvetési tervezet és a zárszámadás alapján figyelemmel kíséri, véleményezi;
- e. A város kulturális programstruktúrájának kialakításában javaslattevő;
- f. Elősegíti a városban működő közművelődési tevékenységet végző civil és gazdasági szervezetek együttműködését. Különösen: a különböző szakmai tevékenységek összehangolása, közös programok koordinálása, információk cseréje, a feladatok meghatározása, elosztása, a végrehajtás ellenőrzése és értékelése.
- g. A kulturális együttműködések, kulturális pályázatok kérdéskörében javaslattevő, véleményező.
- h. Éves munkaterv összeállítása.

- i. Rendezvéynaptár összeállítása.
- j. Állandó és eseti működésű szakmai munkabizottságok létrehozása.
- k. Közreműködés a városi programok szervezésében, megvalósításában.
- l. Véleményezés, állásfoglalás és javaslattevés – a képviselő-testület és annak bizottságai felé – a kulturális és közművelődési civil, illetve gazdasági szervezetek működési körét érintő döntések előkészítéséhez.

Összegzés

Az együtt gondolkodás és együttműködés szándéka által életre hívott Balatonboglári Közművelődési Kerekasztal országos szinten csak az elsők egyike, működési gyakorlatról még nem szólhatunk e tanulmány keretei között. Azonban a helyi közösségek igényeire alapozó, a lakosok bevonására és cselekvő részvételére építő helyi szabályozás kialakítását, valamint a párbeszéd fórumának fenntartását célul kitűző új szervezet létrejötte példaértékű.

Az alapító tagokat közös érdek vezérli: együttműködésekre építő közművelődési tevékenységek és értékes kulturális programkínálat megteremtése a településen. A Közművelődési Kerekasztal közvetett céljai: a helyi beágyazódás elősegítése, a helyi igények, szükségletek kiszolgálása és szakmai támogatása, a helyi kulturális erőforrások felhasználása, melynek egyben egyik fontos hozadéka a helyi kulturális gazdaságfejlesztés.

b. támogatja az önkéntes tevékenységeket, az önkéntességgel kapcsolatos programokat, vagy szolgáltatásokat szervez:

Méta Fesztivál, Balatonboglár

A Méta Fesztivál gyermek és ifjúsági néptáncsoportok koreográfiaversenye, melyet 1997 óta rendeznek meg minden évben pünkösdkor Balatonbogláron. A rendezvény 600-800 versenyzővel, kb. 100 kísérővel és az országban egyedülálló módon 60-80 önkéntes segítővel valósul meg évről évre.

Balatonboglár a Balaton déli partján fekvő közel 6 000 lelkes kisváros. 1998-ban itt alakult meg a mára országos hírnévnek örvendő „Helyiérték” Gondolkodók és Alkotók Regionális Egyesülete. A szervezet alakulásakor elsődleges cél volt, hogy fiatal közösségek és a kreatív ötletek számára jogi háttérrel biztosítsanak azzal a feltétellel, hogy az legalább 2 ember épülésére váljon. Az alapító tagok között – az akkor már 5 éve működő – IFI KLUB tagjai voltak jelentős számban. Zömében még diákok voltak és jellemzően csak hétvégeken jártak haza. Az egyesületben igen szigorú szabályok vannak. Csak az lehet tag, aki legalább egy évig meggyőző önkéntes munkát végez a csapatban, bizonyítva, hogy tenni akar a közösségért, a

célkitűzéseikért. Az önkéntesség nagy szerepet játszik életükben. Évente 70-100 fő dolgozik a közösségi célok megvalósításáért, jellemzően a Balatonboglár város kiemelt rendezvényei között szereplő három egyesületi fesztivál: a Légrádi Antal Tehetségkutató Rockfesztivál, a Méta Fesztivál (gyermek és ifjúsági néptánc-csoportok koreográfiaversenye), valamint a „Jazz és a Bor” fesztiválja keretében. Folyamatos munkálkodásuknak köszönhetően számos közösségi program kezdeményezői a városban, a térségben. Mottójuk sokat elárul: *„Mi lehet jobb annál, mint szeretni, amit csinálunk, és tudni, hogy annak értéke is van?”* (Katherine Graham)

A Helyiérték Egyesület már a kezdetek óta dolgozott önkéntesekkel, ám akkoriban ez nem volt tudatos tevékenység. Regisztrált önkénteseket alkalmazó szervezet a 2005-ben megjelenő önkéntes törvény nyomán lett. Az egyesület szerződött önkéntesek nyilvántartásával, rendezvényekhez kötötteen jelenléti ívekkel, szerződésekkel rendelkezik. A közös munka elengedhetetlenné tette, hogy az önkéntesek képzésekben, csapatépítő programokban részesüljenek és rendszeres visszacsatolást kapjanak az eredményekről, mindemellett javaslataik, ötleteik nemcsak meghallgatást nyernek, hanem beépülnek a munkába is.

Célok

A Méta Fesztivál szakmai céljai között fontos megemlíteni, hogy az ifjúsági korosztály számára lehetőséget adjanak arra, hogy a bemutatkozás mellett közösségi programok révén erősítsék összetartozásukat (versenyek, játékok, sport), és a közös tevékenységek során megismerhessék az ország különböző részeiről érkező csoportokat is. A néptánc népszerűsítése, a szakmai versenyek elfogulatlan értékelése és a közösségek megerősítését szolgáló szakmai programok megvalósulása során erősödik a fiatalok identitástudata, hagyományok iránti tisztelete, és példamutató csapatmunkát tapasztalhatnak meg az ott töltött 3 nap során.

Tevékenységek

A gyermek és ifjúsági néptánc csoportok anonim koreográfiaversenyének kiírása 2,5 hónappal előzi meg a rendezvényt. A versenyprogram mellett ingyenes táncház, pünkösdi király- és királynőválasztás, futóméta népi sportjáték és népi kirakodóvásár várja a résztvevőket. A meghirdetés mellett szükséges gondoskodni a fesztivál technikai hátterének biztosításáról (helyszín, hang- és fénytechnika, pálya) és a résztvevők ellátásáról (szállás, étkezés, szabadidős programok). A fesztiválon évről évre részt vevő 25-30 csoport (összesen 600-800 gyermek) jelenlétének és tartalmas időtöltésének logisztikai munkálatai hatalmas erőforrást igényelnek, így a 3 napos rendezvény megvalósítását mintegy 60-80 önkéntes segíti. Az önkéntes tevékenységek a szervezői-előkészítői és megvalósítási feladatok minden szintjén jelen vannak, névre szólóan mindenkinek meghatározzák a felelősségi területét, az

időbeosztását, azaz a fesztivál hetében konkrét feladatokat kell végezniük a következők szerint:

- a helyszín felépítése: a fesztivált megelőző 2 nap alatt épül ki a sportcsarnokban s annak környezetében az 1 000 fellépőt fogadni képes fesztiváltér. A technikai előkészületekben 20-30 fő vesz részt. A sátorépítés, a színpad- és hangtechnika kiépítése, a sörpadok, székek, a szőnyegek, a díszlet, a drapériák stb. elhelyezése jól összeszokott csapat munkájával valósul meg;
- a versenyző csoportok koordinációja (érkeztetése, étkeztetése, kíséréte, szálláson való elhelyezése, helyszínbejárás, próbák kíséréte). Az étkeztetés helyszínén egyszerre 12, a regisztrációnál és az információnál 2-2 fő önkéntes állandó jelenléte biztosítja és segíti a gördülékeny lebonyolítást 3 napon át napi 18 órában – felváltva. A rendezvény egyéb, jellemzően „kiszegítő” feladatait további kb. 10-15 fő „készenléti” önkéntes támogatja a 3 nap során (pl. takarítási feladatok, szemégyűjtés, az esemény során az esti zárásokat követően a nagycsarnok felporszívózása, a színpad és a tánctér felmosása, székpakolás-rendezés, a díjkiosztó ünnepség lebonyolítása stb.);
- a versenyfeladatok lebonyolításában 6-10 önkéntes vesz részt;
- a fesztivál zárását követő bontási munkálatok: a helyszín technikai eszközeinek elbontása és elszállítása a rendezvényzárást követő órában megkezdődik és két napig tart. E munkálatokban 10-12 fő vesz részt. A drapériák összecsomagolása, a szőnyegek feltekerése, az installációk bontása, az eszközök elszállítása (székek, sörpadok, asztalok, sátor stb.) éppoly fontos munka, mint az építés.

Felkészítés: a fesztivált megelőző hónapban minden segítő részére kiküldik a forgatókönyvet a meghatározott feladatokkal. A megnyitó előtti napon az önkéntesek megbeszélésen vesznek részt, ahol az aktuális információk mellett részletesen, pontról pontra átbeszéljük a 3 nap tevékenységeit, az ütemezést, a konkrét feladatokat, és sor kerül a kötelező dokumentációkra is. Természetesen mindenki annyi feladatot vállalhat, amennyit tud vagy szeretne. A szervezők vallják: a legkisebb munkának is van értéke.

Közvetlenül a fesztiválzárást követően értékelő értekezletet tartanak, amelyen pontról pontra átbeszéljük a rendezvény eseményeit, a sikeres részekről a hibákon át az új ötletekig. A gyengeségek nagy jelentőséggel bíró kérdések, hiszen azokat szükséges javítani, ahhoz pedig fel kell tárni és ki kell elemezni az okokat, valamint meg kell vizsgálni, miként kerülhetők el a jövőben. A jövőre vonatkozó újító javaslatok is ezen a beszélgetésen hangzanak el.

Eredmények

A hosszú évek alatt kialakult önkéntes csapatok tagjai közül kiválasztódtak a vezetők, a szakmai koordinátorok. Ez azt eredményezte, hogy egy-egy szakmai

feladat már az önkéntes felelőssége, ő tervezi, szervezi a részfeladatokat és hívja a munkatársakat a csapatába (színpadmester, királynőválasztás játékvezetése, futóméta bajnokság lebonyolítása stb.). Külön siker, hogy már a fesztivál tervezése alatt dolgoznak önkéntesek, sőt önképzés révén újabb módszereket, tudásanyagot hoznak be.

Az önkéntesek előbb említett hozzáállása segíti azt a munkát, mely a fesztivál minőségét javító új ötletek behúzása jelent. Adaptálható módszer, hogy az értékelést követő összegzés alapján egy-egy önkéntes javaslatát elfogadva őt bízzák meg a következő évi rendezvény részfeladatának megszervezésével. Természetesen ehhez szükséges, hogy olyan személyeket tudjunk megnyerni, akiknek a képességei ezt lehetővé teszik.

Összefoglaló

A fesztivál varázsereje a szervezők igazi közösségének köszönhető. A nagy létszámú önkéntes csapat minden tagja egy közös célért tevékenykedik. A balatonboglári Méta Fesztivál a szakmaiság mellett a barátságok találkozása is, ami nem valósulhatna meg azok nélkül, akik idejüket és saját tudásukat, képességüket áldozzák a résztvevőkért, a program megvalósulásáért. Az önkéntesek jelenléte és közreműködése nélkül a Méta Fesztivál nem nőtte volna ki magát egy emberközeli, szakmai kapcsolatokkal átszőtt országos találkozóvá, ami mára a társadalmi szerepvállalás egyik meghatározó példájává vált.

Csabagyöngye Kulturális Központ, Békéscsaba

Önkéntes Segítő Program

Az önkéntesség a kutatások és a nemzetközi tapasztalatok szerint széles korosztályokat és társadalmi rétegeket érinthet. A gyerekek szocializációja, oktatása, nevelése során fontos cél, hogy később közösségük aktív tagjaivá váljanak, vagy pl. a nyugdíjas önkéntesek számára a magány, a passzivitás elkerülésének lehetősége jelenthet vonzást. A fiatalok, pályakezdők szempontjából előnyös, ha első munkahelyi gyakorlatukat segítő környezetben végzik, ahol a felelősséget még mások viselik helyettük. Különösen fontos a nők munkaerőpiacra való vissza- és bekerülésének elősegítése. Az önkéntes tevékenység – amely segít környezetünk és közösségünk jobbá tételében – közvetlen anyagi haszonnal nem jár annak végzője számára. Az önkéntes tevékenységnek köszönhetően az emberek gyakorlatot szereznek a vezetés, a kommunikáció és a szervezés területén, kiszélesítik ismeretségi körüket és később gyakran ennek köszönhetően jutnak fizetett munkahelyhez. Az önkéntes

munka informális és non-formális tanulási lehetőséget nyújt, ezért az Európai Unió által hirdetett életen át tartó tanulás fontos eszköze.

A Békéscsabai Kulturális Központ a program indulásának időpontjában, 2011-ben – a régi ifiház, a mai Csabagyöngye Kulturális Központ felújítása, átalakítása miatt – egy 100 éves épületben, az Andrássy Úti Társaskörben működött. Az intézmény vezetése arra inspirálta az ott dolgozó kollégákat, hogy keressenek valami új, a működést elősegítő tevékenységet. Az önkéntes program beindításának ötlete Zsótér Mária mentálhigiénés, közösségfejlesztő szakembertől indult, aki a saját és az intézményben dolgozó munkatársak leterheltségét látva fogalmazta meg javaslatát az intézményben már dolgozó, valamint külső önkéntes segítői kör bevonására. Ennek a kezdeményezésnek a hatására indítottak 2011-ben egy 30 órás, 2012-ben pedig egy 40 órás önkéntes képzési programot. A tematika alapvetően, a szükségleteken túl, a kezdeményező munkatárs és a bevont oktatók, kollégák érdeklődési köréhez, szakirányultságához illeszkedett, mint pl. a közösségfejlesztés, mentálhigiéné, civil szektor.

Az Agóra program racionalizálási kötelezettségei kapcsán a Csabai Ifiház – mint központ – irányításával 2010. január 1-én létrejött a Békéscsabai Kulturális központ, amelyhez a további korábbi három egység mellett telephelyként kapcsolódott a Mezőmegyeri Arany János Művelődési Ház, a Lencsési Községi Ház, a Meseház és az újonnan épített Jaminai Községi Ház is. A kapcsolódott kisházak elsősorban lakóterületi feladatokat látnak el. 2013 januárjában az új multifunkcionális közösségi központ átadásakor az intézményegyüttes neve Csabagyöngye Kulturális Központra módosult.

Az önkéntesek közreműködése a fenti közösségi terekhez kapcsolódik, az induláskor és jelenleg is, az alábbi tevékenységi köröket érintően: fesztiválokhoz, rendezvényekhez, táborokhoz kötődő hostess és animátori feladatok, úgymint ültetés, jegyszedés, forgatókönyv alapján előkészítésben közreműködés, szórólap/plakát/információs kiadványok terítése, csoportkísérés, közösségi térben kortárssegítői ügyelet ellátása, adománygyűjtés.

Az Önkéntes segítő program, amely 2011-ben indult és jelenleg is tart, azért *jelentős* gyakorlat, mert országos szinten egyike volt az első olyan kezdeményezéseknek, amelyet közművelődési intézmény szervezett önkénteseknek egy átgondolt koncepció mentén, általa kidolgozott képzési tematikával, az erőforrások jobb kihasználására és ezáltal a munkatársak leterheltségének csökkentésére.

A megvalósítók a *céljaik* keretében megfogalmazták, hogy olyan önkénteseket szeretnének foglalkoztatni, akik „nem csak ad hoc, beesnek az intézménybe”, hanem felkészültek, ismerik a munkatársakat és azonosulnak a kulturális központ szellemiségével.

A *résztevők kiválasztása* jelentkezés alapján történt, az intézményen belül és a városban is meghirdették a képzési felhívást. Az első kurzusra és a későbbiekben is többségében nők jelentkeztek, akik életüknek azon szakaszában tartottak, amikor „kerestek valamit” és fontosnak ítélték, hogy változás induljon el a környezetükben. A kezdőcsoportban a résztvevők között volt többek között az intézmény takarí-

tója, két munkanélküli és egy a helyi családsegítő által küldött kliens is. Vonzerőt jelentett a mindenki által ismert, a megye egyik legnagyobb közművelődési intézményéhez történő csatlakozási lehetőség is, ahol programokat, rendezvényeket nézhetnek meg, esetleg a későbbiekben egy közösséghez tartozhatnak.

Az első képzés beindításával párhuzamosan 2011 őszén az intézmény regisztrált a Nemzeti Erőforrás Minisztériumánál önkéntes fogadó szervezet státuszért, amit meg is kapott. A munkatársak Zsótér Mária vezetésével kidolgozták a *30 órás Önkéntes képzés és a 40 órás Önkéntes felkészítés* képzési programot, ami bekerült az intézmény felnőttképzési kínálatába. Ezt követően belső felkészítést tartottak a kollégák számára az önkéntesek fogadására, majd következett a toborzás, az önkéntesek kiválasztása, a képzés lebonyolítása. Az intézmény a kurzus végén minden önkéntessel szerződést kötött.

A képzések tematikájának szakmai irányai

- Egy kis önismeret – ki vagyok, hol tartok, mit szeretnék, mit várok, mit adnék
- Mi az önkéntesség? – az önkéntesség fogalma, motivációi, az önkéntes törvény, szerződéskötés
- A fogadószervezet bemutatása – szervezeti felépítés, belső szabályzatok, önkéntes tevékenységi körök, azokkal kapcsolatos elvárások
- Rendezvény szervezés a gyakorlatban; a fogadószervezet önkéntes programba bevont rendezvényei
- Együttműködés, konfliktuskezelés, felelősségvállalás
- Az önkéntes belső és külső kapcsolattartása

A képzés során bevont előadók: két mentálhigiénés szakember, az intézmény vezetője és munkatársai, civil szervezetek vezetői. A kurzus ünnepélyes keretek között Önkéntes tanúsítvány átadásával zárult és megtörtént határozatlan vagy határozott idejű időtartamra az önkéntes szerződések megkötése.

A képzés befejezése után havi rendszerességgel Önkéntes klub keretében találkoztak a tagok, ahol esetmegbeszélések zajlottak: ki mit tapasztalt, hogyan látták (élték meg) az önkéntesek a tevékenységet, közvetítették a látogatók véleményét, elmondták szakmai ötleteiket, és ezen alkalmakkor történt a feladatok szétosztása is (a munkatársak által összegyűjtött programkínálatból kiválasztva). Később az önkénteseket meg is hívta az intézmény az általa szervezett kulturális eseményekre, akiknek ezáltal kiszélesedett a kapcsolatrendszere. A klub jelenleg is működik.

Az Önkéntes segítő program során a *tevékenység megvalósítását segítették* a résztvevők, a munkatársak, a mentálhigiénés és közművelődési szakemberek és néhány – elsősorban a képzés során bevont – civil szervezet: a *Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete*, a *Béthel Alapítvány*, a *Keresztyén Ifjúsági Egyesület*.

A megvalósítás során *pozitív* tapasztalat, hogy a résztvevők között voltak olyanok, akik megtalálták önmagukat, közülük néhány az intézmény munkatár-

sává vált. Többen el tudtak helyezkedni, mások rendszeresen eljártak a klub foglalkozásaira, eseményeire, ezáltal tagjai lehettek egy olyan közösségnek, amelyben jól érezték magukat és olyan tevékenységet végeztek, amelyben ki tudtak teljesedni. Ugyanakkor *nehézséget* okozott, hogy volt olyan résztvevő is, aki kimaradt a csapatból vagy minimális munkamennyiséget tudott vállalni, de olyan is, aki a személyiségproblémái miatt nem tudta ellátni a feladatot. A csoport tagjainak egy része csak bizonyos típusú programok esetében vállalt fel szívesen önkéntes munkát – koncertek, irodalmi estek stb. Éppen ezért felmerültek konfliktusok is, amelyek kezelése szakemberek bevonásával történt. A második képzési programba bekapcsolódott az első csoportból két résztvevő, de a két csoportot eleinte nem lehetett integrálni, önálló klubként működtek tovább. Erre csak több év után kerülhetett sor, amikor mindkét csoportban számottevő személyi változás történt.

A program keretében az előadók önkéntesen vagy munkatársként dolgoztak, az egyéb felmerült költségeket az intézmény finanszírozta.

A jelenlegi helyzet

A Csabagyöngye Kulturális Központ 2013. január 1-től elkészítette Önkéntes programjának szabályzatát, amely dokumentálja a törvényi hátteret, az intézmény és az önkéntesek feladatait, kötelezettségeit, a nyilvántartás szabályait, a szerződéskötés módját és tartalmát, a vezetendő nyilvántartásokat.

A klubfoglalkozások – csoporttalálkozók – havonta egy alkalommal zajlanak, ahol a résztvevők nem csak a következő hónap munkamegosztását beszélik meg a koordinátorral, hanem problémafeldolgozás, mentorálás is zajlik. A találkozók mellett évente kétszer csapatösszetartó, féléves és évről-évre ünnepséget tartanak.

2019-ben 30 fő önkéntes dolgozik az intézményben (ebből 27 fő aktív), akikkel határozatlan idejű szerződést kötöttek.

A program *hatása* a megvalósító intézmény esetében mindenképpen pozitív, létrejött egy új típusú felnőttképzési program, csökkent a munkatársak leterheltsége, kibővült a kulturális központ önkénteshálózata, megalakult egy újabb informális szervezet. A résztvevő önkéntesek elégedettségét mutatja, hogy van, aki már több mint 5 éves munkatapasztalattal rendelkezik az intézményben, ismeri az épületet, a munkatársakat, a közösséget, ebben a tevékenységben megtalálta önmagát.

A Csabagyöngye Kulturális Központ Közösségi gála keretében adja át minden évben az intézmény által alapított díjakat: Stark Emlékérem; Csabagyöngye Közösségi Díj; Csabagyöngye Siker Díj, Csabagyöngye Tisztelet Díj; „Csabagyöngye Önkéntes Díj, amely adományozható mindazon személynek és szervezetnek, aki/ amely az elmúlt időszakban önkéntes munkájával támogató segítséget nyújtott intézményünk, kezdeményezésünk, programunk számára.”

c) a gyermekek, az ifjúság, az idősek művelődését segítő, a családi életre nevelő családbarát, a generációk közötti kapcsolatokat, együttműködést elősegítő programokat, tevékenységeket vagy szolgáltatásokat szervez

„Mintaprogram a minőségi időskorért”, Alsómocsolád

Bevezetés

Az idősek egy része ma már kifejezetten a szubjektív jóllét megélésére helyezi a hangsúlyt, ahol egyrészt a hedonikus érzelmek (az étellel való elégedettség, a pozitív érzések dominanciája mellett a negatív érzések csökkentése), másrészt az eudaimonikus boldogság (önkiteljesítés, önkülváltoztatás, az életcélok újrafogalmazása, az élet értelmessége élményének megélése), harmadrészt pedig a társas boldogság (integráció, társas kapcsolatok minősége, társas támogatás) dominálnak.

Sajnálatos, hogy a fentiek ma még nem jellemzők a hazai idősek többségére. Nem csupán azért, mert egy részük súlyos egzisztenciális és egészségi gondokkal küzd, hanem azért is, mert a társadalom, benne az idősek saját szemlélete is az időskort, mint valami szükséges rosszat vagy büntetést éli meg az élet utolsó – gyakran relatíve hosszú – időszakában.

A társadalom (köztük maguknak az érintetteknek, azaz az időseknek) felelősége a társadalmi normák, a kultúra formálásán keresztül, ebben a szemléletváltásban nem kérdőjelezhető meg. (Füzesi, Boros, 2015)

A korábban berögzült sémák mindannyiunkra hatással vannak, mi is hajlamosak vagyunk ezekkel a sztereotípiákkal azonosítani az időskort, viszont a technikai fejlődés és az orvostudomány fejlődése, továbbá az egészségtudatos életmód – a táplálkozás, a sportolás divatossá válása, a szellemi frissesség megőrzése –, létrehozott, pontosabban egyre inkább láthatóvá tett egy olyan új időskori szegmenst, akik nem törődnek bele ebbe, aktívak – mind fizikailag, mind mentálisan –, és talán a korábbi tapasztalataik alapján jobban igénylik a valódi közösségi élményeket, a személyesen, aktívan megélhető programokat.

Háttér

A Baranya megyei Alsómocsoládon az 1949 és 2000 közötti években a népességszám 980 főről 348 főre csökkent, tehát alig 40 év alatt több mint 50 százalékkal esett vissza a község lélekszáma. A településen jelenleg 115 családban és az Őszi Fény Idősek Otthonában összesen 356 fő él; közülük 123 fő, tehát a település egyharmada időskorú, 60 év feletti.

A települést az önkormányzatok 1990-ben történt megalakulása óta Dicső László polgármester irányítja. Az önkormányzat megalakulásakor az önkormányzatnak nem volt vagyona, nem voltak eszközei, nem állt rendelkezésére szakképzett munkaerő. Mindazt, ami jelenleg van, a semmiből hozta létre, előre megtervezett és egymásra ülő, egyszerre több területen is folyó projektek megvalósításával. Ezekből kiemelve néhány:

- Faluház (Polgármesteri Hivatal, könyvtár, nemzetiségi, gyermek önkormányzatok, posta otthona)
- 44 fős diákszálló
- Őszi Fény Idősek Otthona
- Konferenciaközpont (120 nm) és vendégház (40 fős)
- Interaktív tárház – erdei iskola
- szolgáltatóház és egészségház
- víz-, szennyvízelvezetőrendszer, szennyvíz-tisztítóművel
- belvízelvezető-rendszer
- rendezett közterületek, parkok.

A településen virágzó kulturális, közösségi élet folyik, mintegy 13 civil szervezet működik folyamatosan. A település tevékenységét 2010. évben az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség „A kiemelkedő minőségű, fenntartható, komplex falufejlesztésért” Európai Falumegújítási díjjal ismerte el.

Alsómocsolád Község Önkormányzata, az Ifjúságbarát Önkormányzat és az Idősbarát Önkormányzat díj birtokosa, ebből is látszik, hogy megkülönböztetett figyelemben részesítik az idős generációt, amelytől a fiatalok tisztességet, tartást, a munka iránti szeretetet és család fontosságát is megtanulhatják.

Az önkormányzat a kötelező szociális feladatain túl számos további nem kötelező feladatot is vállal: pl. falugondnoki szolgálatot működtet, időstothont épített elsősorban azért, hogy az állandó gondoskodásra szoruló idős polgárai megszokott környezetükben élhessék napjaikat. Teleházat tart fenn, mely konkrét segítséget nyújt minden ügyes-bajos dolguk elintézéséhez, és koordinálja az időskorúak szervezeteinek (Életet az Éveknek Nyugdíjas Klub, Ezüst Idő énekkar, Májusi Kugli Egylet) tevékenységét, továbbá az időskorúak életét különböző „programok” működtetésével teszi könnyebbé. Mindezek alapja a 2007-ben – komoly szakmai felmérést követően – készült program, a „Konceptió Alsómocsolád községben élő időskorúak életminőségének javítása érdekében”.

A projekt bemutatása

2013-ban egy átfogó program indult volna – NCAP támogatásból – a „Jobb életminőség elérése vidéki kistelepüléseken” címmel, amelynek átfogó céljai a következők voltak:

- Alsómocsolád Község Önkormányzatának, valamint a dél-dunántúli régió idősek bentlakásos intézményeit működtető önkormányzatainak, az Őszi Fény Idősek Otthonán keresztüli humánerőforrás- és kapacitásfejlesztése, a minőségi időskor feltételeinek megteremtése érdekében
- Az idősgondozásban felhalmozott tapasztalatok és ismeretek terjesztése a Dél-Dunántúlon és országosan az önkormányzati és az idősgondozásban érdekelt vezetők és dolgozók részére,
- Jobb minőségű szolgáltatások feltételeinek megteremtése és kreatív megoldások, módszerek keresése, kipróbálása a partnerekkel, az idősgondozás területén, Alsómocsoládon
- Felkészített és bevont generációk az aktív időskorra a sásdi kistérség településein,
- Motivált idős emberek öntudatra ébredése saját életminőségük javítására és a helyi közösség javára Alsómocsoládon.

A projekt tervezett tevékenységei, feladatrendszere – a helyhiány miatt csak felsorolás szintjén – a következők voltak:

- I. A dél-dunántúli régióban működő intézmények szakdolgozói tudásbázisának erősödése, a már megszerzett szaktudásuk, a tudásszintek szerinti ismeretek folyamatos frissítése, új módszerek elsajátítása, a szakmai személyiség kialakítása, a szakmai személyiség fejlesztése, védelme.
- II. Az új módszereket komplexen bemutató, magas színvonalú szolgáltatást nyújtó referenciainstítútó létrehozása.
- III. Téréségi szolgáltatásokat nyújtó referenciainstítútó létrehozása.
- IV. Önkormányzati szervezetfejlesztés, stratégiai dokumentumok készítése a minőségi időskor feltételeinek megteremtése érdekében.
- V. Civil partnerség az idősekért.

Az esettanulmányban a fenti programpontokból közösségfejlesztői vetülete miatt a legutolsót választottam, valamint annak a kapcsán, hogy érdekes lehet azt vizsgálni: egy civil szervezet hogyan tud bekapcsolódni egy ilyen átfogó munkába.

A projekt végrehajtása politikai hercehurca miatt csúszott, emiatt a korábban 3 évesre tervezett tevékenységeknek egy év alatt kellett megvalósulniuk.

Tevékenységek

Az Alapítvány Alsómocsoládért szervezetet az Alsómocsoládi Önkormányzat és az Alsómocsoládiak Baráti Köre hozta létre 1991-ben. A szervezet szolgáltatásai a közhasznú információk – ösztöndíjak, pályázatok, munkavállalás, önkéntes munka, továbbtanulás, albérlet, szórakozási lehetőségek – gyűjtése és a célcsoporthoz juttatása, pályázatfigyelés, pályázatíráshoz való segítségnyújtás, projektmenedzsment, tanácsadás (pályaorientáció, karriertervezés, jogi stb.), valamint a közösség-

szervezés. Ezentúl részt vesznek a térségben zajló tervezési folyamatokban, majd azoknak aprópénzre váltásában, a programok megvalósításában, különös tekintettel a kultúraközvetítés, a környezetvédelem, a vidék- és településfejlesztés, a munkaerőpiac, az oktatás- és közösségfejlesztés területeire.

Az alapítvány céljai

- biztosítani Alsómocsolád fejlődését, elősegíteni a benne élő emberek testi, lelki, szellemi, kulturális és szociális igényeinek kielégítését
- a munkanélküliek elhelyezkedésének elősegítése, lehetőség szerint munkahe-lyteremtés a községben
- segíteni minden olyan tevékenységet, mely a település jobb ellátását célozza meg
- a falusi turizmus területén elősegíteni az idegenforgalom megszervezését
- biztosítani a lehetőséget a hagyományok megőrzésére, a múlt feltárására, a kultúra ápolására
- pályakezdők és fiatal házások támogatása
- az ifjúsági kezdeményezések támogatása, ifjúságsegítés és ifjúságvédelem
- a munkanélküliek és a nyugdíjasok szociális terheinek csökkentése
- az infrastruktúra fejlesztése
- a környezetvédelmi szempontok szem előtt tartása, támogatása
- a felnőttoktatás támogatása, ennek keretében ösztöndíjak biztosítása.

A szervezet elkötelezett a településen élők életminőségének javítása iránt, ezért kézenfekvő volt, hogy bekapcsolódik az átfogó projektbe, az alábbi projektelemek, tevékenységek megszervezésével, menedzselésével.

Civil partnerség az idősekért

A projekt részeként az Alapítvány Alsómocsoládért gondozásában a nemzetközi gyakorlatban létező, valamint saját fejlesztésű módszertani programelemeket vezetnek be a minőségi időszak megteremtése érdekében, melyek az alapcél elérésén túl kapcsolatot teremtenek a szépkorúak és az ifjúsági korosztály között, megakadályozzák az érdeklődés elvesztését, az önállóság, a társadalmi kapcsolatok beszűkülését. A programok között szemléletformáló, egészséges életmódot bemutató és bevezető, közösségfejlesztő és hagyományőrző programok egyaránt szerepelnek.

1. *Napirend program:* Az életkor előrehaladtával az idős emberek cselekvési készsége, valamint a saját személyére és a környezetre irányuló érdeklődés csökken. Az idős ember mind fizikai, mind lelki okból hajlamos arra, hogy elhanyagolja saját magát, valamint környezetét. Megváltozik az életmódja, felcserélődnek a napszakok, rendszertelenül történik a táplálkozás, a tiszt-

tálgodás. Ennek megakadályozását, visszafordítását célozza a Napirend program.

2. *Sétálj az életért*: Séta közben nő az energiafelhasználásunk (kalória), a mozgás fokozza az anyagcserét. A séta azonban nem az egyetlen időskorban ajánlott mozgásforma.
3. „Az vagy, amit megeszel”: interaktív előadás, egészséges ételkóstolással.
4. *Generációs híd – az időskorúak tanulása, közösségi művelődése*:
 - a. *Az időskorúak tanulása, közösségi művelődés alapjai szeminárium* 2*2 nap – 20 fő;
 - b. *Jeles napok*: néphagyományok, megemlékezések közös felidézése és felelevenítése –közös sütés-főzés, kézműveskedés, beszélgető körök létrehozása;
 - c. *Beszélgetés a múlttól*: Alsómocsolád és térsége néphagyományai, jellegzetes szokásai, írásos emlékek hiányában már csak az idős generáció emlékezetében élnek. A programelem azon túl, hogy tartalmas szórakozást nyújt mindkét generációnak, segít a mentális egészség megőrzésében, a szépkorúak közösségbe vonásában, megmentik az enyészettől a tájegység néprajzi kincsét is;
 - d. *Fogadd örökbe a „Nagyit”*: csonka családok kieső, elvesztett vagy meg sem született, távol élő nagyszülő és unokák hiányának enyhítésére, a családban betöltetlen szerepek betöltésére irányuló, elmagányosodást megelőző, visszafordító, önkéntes munkára serkentő programelem;
 - e. *Közös kirándulások, „élménytúrák”*
(Bikali Reneszánsz Élménybirtok, Somogyvámosi Ökofarm, Szigetvár).

Eredmények, hatások

Az Őszi Fény Idősek Otthona 42 állandó bentlakójából és a 15 napközis tagból álló közösségből a programokon folyamatosan átlagosan 20-25 fő aktív részvételét sikerült elérni.

A „Mintaprogram a minőségi időskorért” program keretein belül az Alapítvány Alsómocsoláderért gondozásában saját fejlesztésű, valamint a nemzetközi gyakorlatban létező programelemeket vezettek be Alsómocsoládon, melyek megakadályozzák vagy épp képesek visszafordítani is azokat a folyamatokat, amelyek az érdeklődés elvesztéséhez, az önállóság, a társadalmi kapcsolatok beszűküléséhez vezettek.

A programelemeket kiemelten fontosnak tartották, mert felbecsülhetetlen értékű az idős emberek tudása és tapasztalata, átadására a mai társadalmi viszonyok között nem adódik megfelelő mennyiségű alkalom, pedig ezek átadása és a bölcsességük nélkülözhetetlen a fiatalabbak támogatásában és segítésében. A tapasztalatok szerint az idős emberek jelentős része szívesen önkénteskedik, örömmel tanul és sajátít el új ismereteket, aktivizálódik kisközösségi szinten, a 60

év felettiek a torzítatlan, alapvetően fontos emberi és közösségi értékrend utolsó „hordozói”.

A programelemek az alapcél, a minőségi időskor elérésén túl aktivizálták és szélesítették a résztvevők beszűkült kapcsolati hálóját, teret engedtek a közösségformálásnak és érintkezési felületet teremtenek a szépkorúak, valamint a település többi korosztálya között.

A kompetenciafejlesztő, közösségfejlesztő, egészségtudatos magatartást kialakító programelemeink között szerepelt a „*Napirend*” program, melynek keretében a szellemileg és testileg friss otthonlakók elsajátítják a saját napirend kialakításához szükséges készségeket, az aktivásuk megőrzésében elengedhetetlen gyakorlatokat és módszereket, majd nem csupán résztvevőként, hanem önkéntesként esetleg társaik mellett segítőként is megjelentek.

A „*Jeles napok*” célja a néphagyományok, megemlékezések közös felidézése és felelevenítése előadások, közös sütés-főzés, kézműves foglalkozások, beszélgetőkörök létrehozása által, nem csupán küldő, hanem a bennük rejlő erőforrásokra építve.

A „*Sétálj az életedért*” egészségnevelő programsorozat célja az időskorban is végezhető mozgásformák megismertetése, a mindennapi élet részévé válása lehetőségének megteremtése. A programelem megvalósítása során színes palettát ismerhettek meg és próbálhattak ki a résztvevők, hiszen sétáltak, megismerkedtek a fitneszeszközök korosztályra jellemző használati szabályaival, jógáztak, táncoltak, úsztak, tornáztak vízben és szobában, elsajátították az intimtorna, a gerinctorna és a keringést serkentő torna alapjait, hogy az idősök vezetés nélkül is biztonságosan szabadon gyakorolhassák a mozgásformákat.

A „*Fogadd örökbe a Nagyit*” foglalkozássorozat az idősök beszűkült kapcsolati hálójának bővítését szolgálta, továbbá kreatív foglalkozásokon keresztül motorosfunkcióik fejlesztését, szociális kompetenciáik újraaktiválását célozta meg. A megvalósítás során az Őszi Fény Idősök Otthona nem csupán a vezetői szándék alapján, hanem a gyakorlatban is nyitott intézménnyé vált, hiszen a foglalkozásra érkezők és a bentlakók között a többszöri találkozások során szoros kötelékek épültek ki, valóban több család gazdagodhatott új Nagyival, aki életük részévé vált.

„*Az vagy, amit megeszel*” egészségtudatosságra nevelő szemléletformáló programelem, mely elméletben és gyakorlatban igyekezett rávezetni az idősöket az egészséges táplálkozás és a kötelező diéták betartásának fontosságára.

A „*Beszélgés a múlttól*” programelem azon túl, hogy tartalmas közös szórakozást nyújtott a különböző generációknak, segítette a mentális egészség megőrzésében, a szépkorúak közösségbe vonásában, megmentette az enyészettől a tájegység feldolgozott néprajzi kincseit is.

A közös kirándulások, „*élménytúrák*” az élményszerzés lehetőségén túl szintén az elmagányosodás megelőzésében és a közösségbevonásban jeleskedő programelem volt, ahol a generációk találkozhattak, közösen szereztek új ismereteket, melyeket közösen dolgoztak fel, így megismerve egymás látásmódját.

A tartalmas együttlétek alatt az időseknek sikerült kilépniük a sokszor egyhangúvá váló mindennapjaikból, új impulzusokat és ösztönzéseket kaphattak, lehetőség nyílt képességeik felhasználására, az e fölött érzett öröm megtapasztalására. A közös programok alkalmat biztosítottak arra, hogy a részt vevő idősek megnyíljanak, közeledjenek egymáshoz és együtt új életminőségeket tapasztaljanak meg. A közösen szerzett élmények, új tapasztalatok fejlődési lehetőségeket kínáltak, nyitottabbá téve a világra a résztvevőket. A biztonságos, támogató közegben zajló, oldott, vidám együttlét segített megszabadulni a stressztől, a meglévő, de nem használt képességek megtapasztalása, a fantázia és a kreativitás mobilizálásának tapasztalata pedig javította az önértékelést, magabiztosabbá, derűsebbé, kiegyensúlyozottabbá téve a résztvevőket.

A 87 alkalom elérte a projektben kitűzött célt, a részt vevő idősek aktivizálódtak, közösségi kapcsolataik szélesebbé és színesebbé váltak, az intézmény mindennapjaiban nagyobb, gyakran kezdeményező szerepet vállaltak.

Összefoglalás

Az időskorúak számára ajánlott – egészségmagatartással kapcsolatos – beavatkozások többsége ma még mindig az egészség fizikai oldalára, biológiai dimenziójára és a betegségek megelőzésére, a kockázati tényezők csökkentésére irányul. Eközben egyre inkább bizonyított, hogy az élet feletti kontroll képessége, az élet értelmességébe vetett hit, az adott életkorra jellemző boldogság felépítése sokkal lényegesebb, mint az orvosok által ideálisnak tartott biológiai paraméterek elérése.

Az egészségügyi ellátásban, az egészségfejlesztésben ma még nem tudatosodott eléggé, hogy a saját magunkról és másokról alkotott nézeteink, az emberi természetről formált képünk alapvetően hiányos. Az életminőség növelését szolgáló beavatkozások már egyre inkább figyelembe veszik, hogy az emberek négydimenziós lények. A fizikai vagy testi/gazdasági dimenzió jelenti a fennmaradást, az életet. A mentális vagy értelmi dimenzióban történik a tanulás, a fejlődés, a növekedés. A társadalmi dimenzió az érzelmekért, a szeretésért, az emberi kapcsolatokért „felelős”. A spirituális vagy lelki dimenzióban pedig az értelmes cél és szolgálat történik meg, hogy mindannyian „nyomot hagyassunk a világban”.

Az Alapítvány Alsómocsoládért „Mintaprogram a minőségi időskorért” című projekt civilek az idősekért programeleme egy kiváló kezdeményezés volt mindezen elemek kibontására. A program továbbélését mi sem mutatja jobban, minthogy idén újságcikk is megjelent az Új Dunántúli Naplóban az idei idősek hónapja rendezvénysorozatról. Remélhetőleg sokan erőt merítenek ebből a sikeres projektből, és példaként tekintenek saját közösségfejlesztési programjaik megvalósításához.

Az esettanulmány elkészítésében Balogh Anikó, az Alapítvány Alsómocsoládért kuratóriumi elnöke nyújtott segítséget.

d. a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítését és fenntartását elősegítő programokat, tevékenységeket vagy szolgáltatásokat szervez:

PEPITA - Kreatív tábor fiataloknak, az integráció jegyében, Békés megye

Bevezetés

A Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Igazgatósága, a halmozottan hátrányos helyzetű roma gyermekek esélykülönbségeinek kiegyenlítését szolgáló tábort szervezett Békésen. Az integráció szó a Magyar Értelmező Kéziszótár meghatározása alapján a „különálló részek valamely nagyobb egészbe, egységbe való beilleszkedését, beolvadását, egységesülését” jelenti. A Békés Megyei Iroda olyan tanórán kívüli szabadidős tevékenységet valósított meg, ahol lehetőség adódott a művészeti képességek kibontakoztatására, erősítve a roma és nem roma gyermekek közötti együttműködést.

A tábor helyszíne *Békés (19 981 fő) városa volt*, ahol a roma lakosság aránya 8-10%, amely az országos átlagnál magasabb. A településen 2006-ban – egy nyertes pályázat révén – kérdőíves vizsgálat zajlott a demográfiai és a társadalmi helyzetük feltárására. A felkeresett roma családok egyötöde magyarnak vallotta magát, ők átlagosan jobb anyagi és társadalmi helyzetűek. Az itt élő családok 78 százaléka viszont elmondható, hogy szegénységben él, több gyermekes, munkanélküli, többszörösen hátrányos helyzetű, a társadalom periferiájára szorult emberek, akik nehezen tudják megoldani gyermekeik nevelését, jövőjét. Az itt élők körében olyan több generáción át mélyülő (szociális, közösségi, oktatási, egészségügyi, képzési és foglalkoztatási) hátrányok halmozódtak fel, amelyek kezelése komplex megoldást igényelt.

A szervezők – *elsősorban a fenti hátrányok csökkentését célul tűzve* – az általános iskolai tanulók körében indították el programjukat és azért adták a „Pepita” nevet a roma és nem roma fiatalok részvételével megvalósuló tábornak, mert a fiatalok közötti láthatatlan szakadékot a művészet eszközeivel kívánták áthidalni. Az együttes kreatív munka és az alkotófolyamat közösségformáló ereje az egyik leghatékonyabb integrációt elősegítő eszköz. A feladatok közös megoldása révén segíteni kívánták az előítéletek leküzdését.

A megvalósításban együttműködő partner a Magyar Pütkösdi Egyház Országos Cigánymissziójának Reményhír Intézményfenntartó Központja volt. A központ közoktatási és felnőttoktatási tevékenységet végez, közoktatási intézményeket működtet az ország több településén. A Reményhír Intézményfenntartó Központ a tanítási-tanulási folyamatok támogatását tűzte ki célul, ezzel lehetőséget teremtve a gyermekeknek, fiataloknak a kiegyensúlyozott környezetben való tanuláshoz.

Az NMI Békés Megyei Igazgatósága – személyes kapcsolatok felvétele révén – kiváló együttműködő partnert talált a békési intézmény munkatársaiban (Reményhír Intézmény Eötvös József Általános Iskola; Epreskerti Óvoda), a közös munka a projekt megvalósításának teljes időtartama alatt kiegyensúlyozottan működött. A tevékenység megosztása is egyértelmű volt: a megyei iroda adta a tábor szakmai tartalmát, az előadókat, a forrásokat, a partneré volt a házigazda szerep: a helyiség, az infrastruktúra biztosítása, a tábori körülmények megteremtése, a gyerekek körében a szervezőmunka, a csoport tagjainak kiválasztása.

Célok

A *Pepita* tábor elsődleges célja az volt, hogy olyan közösség alakuljon ki, ahol az integráció eszköze a kulturális érték, a közös kreatív munka és a pozitív élmények.

A program közvetett célja:

- a fiatalok közötti előítéletek leküzdése
- művészeti készségek felismerése, kibontakoztatása, hasznosítása
- új készségek elsajátítása, egyrészt a nagy tapasztalattal rendelkező művésztanárok által, másrészt egymástól, a különböző kulturális hagyományok megismerése révén
- a fiatalok szociális készségeinek fejlődése
- a fiatalok hatékony társadalmi szerepvállalásának kialakítása.

A tevékenységek során elérendő közvetlen alapcélok:

- közös időtöltés konstruktív környezetben, találkozás egymással, lehetőség roma és nem roma oktatókkal való együttes munkára (pozitív példákkal)
- olyan ismeretek megtanítása a gyerekeknek, amelyeket nem kapnak meg az iskolában
- a kreatív folyamatban való részvétel során a gyerekek tapasztalatokat szerezzenek saját kultúrájukról és képességeikről.

A célcsoport kiválasztásának szempontjai:

- általános iskola felső tagozatos, hátrányos helyzetű diákok,
- 15 roma és 15 nem roma származású fiatal
- művészetek és közösségi együttlétek iránt fogékony fiatalok.

Tevékenység

A bejárós tábor 2013. július 15-19-e között zajlott a békési Epreskerti Óvodában. A projekt minden napján más és más kreatív tevékenységgel ismerkedhettek meg szakemberek segítségével a résztvevők. A foglalkozásokat tréningek és energizáló feladatok előzték meg, amelyek azt a célt szolgálták, hogy a gyerekek megismerjék egymást és csapattá kovácsolódjanak. Ezt követően a magyar és cigány kultúra egyaránt teret kapott a programban. A „táborlakók” megismerkedhettek a népzene,

a modern zene, a néptánc, a modern tánc, a népi kismesterségek és a képzőművészet színes világával, a tanultakat pedig interaktív módon ki is próbálhatták.

A tábor szakmai felépítése, előadói:

Rácz Gyula népzeneész zenei kalandozásra hívta a csapatot, akiket – amellet, hogy megismertetett a népi hangszerek világával, bemutatva a magyar és a roma népzene alakulását, fejlődését – arra is rábeszélte, hogy egy rögtönzött zenekart alakítva pár dalt előadjanak.

A békési Belencéres Néptáncgyűttes vezetője, Mahovics Tamás sok éve foglalkozik magyar és cigány táncokkal, népdalokkal, népzennel és emellett a két nép történelmét, hagyományait, nyelvét is kiválóan ismeri. A fiatalok hamar befogadták és elfogadták a táncosokat, a bemutatót követően szívesen álltak be közéjük táncolni.

A modern irányzatok is teret kaptak a tematikában, a fiatalok megismerkedhettek a modern táncsal és a modern zenével. Interaktívan kapcsolódtak be a foglalkozásokba, kipróbálhatták a hangszereket, énekelhettek, koreográfiákat tanulhattak és közben non-formális úton egy sor új ismerettel gazdagodtak a zene és a tánc alapjait illetően.

A Dobozi Népművészeti Egyesület animátorai vezették le a kézműves napot. A szakemberek segítségével merített papírból fényképalbumok készültek, de akinek kedve tartotta, gyöngyöt is fűzhetett, mézeskalácsot díszíthetett és olyan fajtákkal köthette le magát, mint a malom vagy az ördöglakat. A foglalkozások során készült alkotásokat a tábor zárónapján állították ki.

Baji Miklós Zoltán (BMZ) képzőművész rendhagyó foglalkozása során a gyerekek teljes felszabadultsággal, elmélyüléssel készítették el a nagy méretű alkotásokat. A nap folyamán mindenki harci díszet kapott, a harminc gyermek „indiánná” változott, és három „törzsbe” tömörült. A táborozók egymás arcát festették, a közös munka alatt teljes összhangban a végeredményre, az alkotásra összpontosítottak. A különleges feladat teljesen eltért a klasszikus rajztanítási módszerektől, ezáltal sikerült a fiatalok fantáziájának vizuális felszabadítása.

A foglalkozások során készült alkotásokból és az azokat megőrkítő fényképekből – záróprogramként – kiállítás nyílt a Reményhír Házban, amelyet néptáncbemutató és táncház is színesített. Az eseményen nagy számban jelentek meg a táborban résztvevő fiatalok családtagjai, ismerősei, barátai.

A megyei iroda munkatársai a tábort követően is tartották a kapcsolatot a partnerintézménnyel, és az elkezdett közös munkát még fél éven keresztül, havonta egy alkalommal témanapok formájában folytatták.

A program megvalósításában 15 fő felnőtt résztvevő, fellépő, szervező, koordinátor vett részt, 2 civil szervezet és egy önkéntes bevonásával. A megvalósítás során nem voltak kritikus helyzetek, a sikeres megvalósítás záloga az együttműködő partnerek munkatársainak a személyében, elkötelezettségében keresendő, valamint a közreműködő előadók magas színvonalú művészi munkájában. A projekt pénzügyi támogatása a Nemzeti Művelődési Intézet feladatfinanszírozási rendszerének keretében valósult meg, 990 000 Ft-ból.

A szervezők pedagógiai szakértőt is bevontak a megvalósításba, aki az előkészületektől a tábor végéig követte a projekt eseményeit. A szociális kompetenciák változását mérő bemeneti-kimeneti, valamint elégedettségi felmérés is készült a résztvevők körében. A kérdőív kitért a vallási és nemzetiségi hovatartozásra, a gyerekek toleranciakészségére. Az elégedettségi kérdőívet kitöltők hasznosnak ítélték a tábort, és egy fő kivételével szívesen részt vennének a jövőben is egy ilyen programmal meghirdetett rendezvényen.

Az utolsó napon sor került a tábor *legjeinek* a kiválasztására. Egy olyan táblázatot kellett kitölteniük a résztvevőknek, ahol 8 területen határozhatták meg, hogy mi tetszett a legjobban, mi az, ami megfogta őket. A *legérdekesebb napnak* a képzőművészeti nap bizonyult, ezt választotta a jelenlévők egyharmada. A *legötletesebb alkotások között újra előtérbe került a festés, az indiánfestés.*

A projekt a táborban résztvevőkre gyakorolt *hatását* elemezve megállapítható, hogy nagyon sok függött az alkotóktól, az előadóktól, akik sajátos eszközeikkel „elvarázsolták” a fiatalokat. Ennek hatására elindulhatott az a finom, érzékenyítő folyamat, amelynek révén a résztvevők a jövőben várhatóan továbbra is nyitottak lesznek a művészeti területet érintő, interaktív jellegű kezdeményezésekre, valamint az együtt töltött hasznos idő és a közös munka közelebb hozza egymáshoz őket. (A kompetencia felmérés eredményei is visszacsatolták a fenti megállapítást). „*Minden emberi együttélés kölcsönös varázslat, egymás teremtése*” – írta Müller Péter, és ilyen varázslat, ilyen teremtés történt a művészet segítségével Békésen a Pepita táborban. A program a partnerek további együttműködését is erősítette, a sikeresen megvalósított projekt további közös gondolkodást generálhat.

Eredmények

A program tanulsága, hozadéka:

- megfelelő partner megtalálásával (elkötelezettség, hasonló szellemű gondolkodás, együttműködési készség),
- kiváló, kreatív oktatók, alkotók, szuggesztív egyéniségek közreműködésével elősegíthető a művészeti képességek kibontakoztatása, ezáltal a roma és a nem roma gyerekek együttműködésének erősítése.

Az NMI Békés Megyei Igazgatósága – egy művészeti ágra, a tradicionális tánc, zene – építve 2015-ben továbbfejlesztette a programot és „Több, mint tánc” címmel Mezőberényben megvalósította az 5-15 éves roma származású fiatalokra épülő, több alkalmas, komplex tematikus foglalkozássorozatot.

e. a szegénységben vagy más hátránnyal élő csoportok társadalmi, kulturális részvételét fejlesztő, a megértést, a befogadást, a felzárkózást, az esélyegyenlőség megvalósulását elősegítő programokat, tevékenységeket vagy szolgáltatásokat szervez:

Esélyegyenlőség és roma identitásfejlesztés, a roma nők érdekképviselése

Bevezető

A XXI. Századi Roma Nők Országos Egyesülete olyan nonprofit társadalmi szervezet, amely a roma és nem roma nők jogainak és társadalmi érdekeinek képviselését segíti, elősegíti közéleti szerepvállalásukat és családjuk életminőségének javítását. További céljuk a többségi társadalom részéről a romákat érő előítéletek csökkentése, a roma kisebbség hazai és európai integrációjának támogatása.

A célok megvalósítása érdekében az egyesület a következő feladatokat látja el folyamatosan, leginkább Nyíregyházán:

- a roma nők közéleti és magánéleti tevékenységének segítése
- a roma nők jogainak és társadalmi érdekeinek képviselése, sikeres közéleti szerepvállalásuk elősegítése
- a halmozottan hátrányos helyzetűek általános társadalmi felemelkedésének segítése
- gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági érdekképviselés
- hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése
- az egészséges életmód propagálása, felvilágosító előadások szervezése
- szociális rászorulókat támogatása (pl. használtruha-börze szervezésével)
- kulturális, hagyományőrző tevékenység szervezése a jeles napokon a cigányság életében
- művészek, művészeti csoportok bemutatkozási lehetőségeinek szervezése
- érdekképviselés, érdekérvényesítés (fiatalok, időskorúak, nők, férfiak, nagycsaládok, egyedülállók, egyszülős családok, hajléktalanok, prostituáltak, bevándorlók).

Háttér

A szervezet tevékenységét összességében érdemes vizsgálni, mivel azok teljes egészében a roma – kiváltképp a nők – integrációját szolgálják, sok esetben szinte forrás nélkül megvalósítva a tevékenységeket, melynek következtében jelentős az önkéntességre alapozó program és szolgáltatás. A roma nők a hagyományos

roma családokban alapvetően hátránnyal indulnak az önmegvalósításuk terén, mivel többnyire az anyai szerep jut nekik, ami sok esetben a továbbtanulásukat is ellehetetleníti. Az egyesület ezeket a rögzült normákat is fel kívánja hígítani, megváltoztatni.

Jelenleg a cigány nők átlagosan 20 éves korukban szülik az első gyermeküket, és ez az életkor nem változott jelentősen az elmúlt évtizedekben. Tízből három cigány nő 18 éves kora előtt már anyává válik, és nagyjából kétharmaduk szül legkésőbb 20 évesen. A magas termékenységi szint és a nagyon fiatal anyák magas aránya a cigányok többségének otthont adó keleti országrészben nem csökken, illetve nem csökken olyan mértékben, hogy legalább egy kedvező oktatás- és munkaerőpiac-politikai változás esetén a továbbtanulás, valamint később a munkaerőpiacra belépés a legtöbb cigány nő számára reális alternatíva legyen. Ugyanakkor kedvező munkaerőpiaci esélyek esetén nagyon gyorsan változtatnak családtervezési stratégiájukon a már felnőtt cigányasszonyok. A tinédzser korú anyák egyértelmű csökkenése az 1995 és 1998 közötti időszakban arra utal, hogy a javuló iskolai kilátások is nagyon hamar képesek régóta fennálló szokások megváltoztatására – legalábbis addig, amíg még valós integrációra nyújtanak reményt.

Az egyesület célja az volt, hogy szervezett keretek között legyen képes a roma nők érdekeinek képviselőjére, pozitív mintát és példát nyújtson, valamint elősegítse az esélyegyenlőség megvalósulását, a roma fiatalok segítségét és egyéb, társadalmilag hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatását, mely tevékenységek a megalakulásuk óta a szükségleteknek megfelelően folyamatosan bővülnek. Az egyesület tagjai és oszlopai azok az önkéntes segítő nők, akik a vállalt célokkal és tevékenységekkel egyetértenek és aktívan részt kívánnak venni a szervezet munkájában.

A magyarországi cigányok létszámának megállapítására vonatkozóan a korábbi századokban több összeírás történt. A cigányok többsége a többségi társadalomhoz tartozónak vallja magát, felveszik a befogadó állam nyelvét is; mivel perifériára szorultan élnek, egyértelmű paraméterekkel nem azonosíthatók be. A cigányság területileg egyenetlenül helyezkedik el az országban. Az ország több megyéjében a teljes lakossághoz viszonyított arányuk 3 százalék alatt marad, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 8 százalék. Nyíregyházán a becslések szerint a roma lakosság aránya 8-10 százalékra tehető. A roma népesség társadalmi leszakadásának egyik legfontosabb oka a nagyon alacsony iskolai végzettség, illetve az ezt determináló alacsony foglalkoztatottság. Nyíregyháza városában a gazdasági-társadalmi válság hatásai 2008 és 2010 között voltak a legerőteljesebbek, csökkent a foglalkoztatottság, nőtt a munkanélküliek száma, és nőtt a szegénységben élők aránya is. Általánosságban is jól mérhető volt a jövedelmek csökkenése ebben az időszakban. A 2010 és 2012 közötti periódus a válságból való kilábalás időszaka volt, nőtt a foglalkoztatottak aránya, nominális értékben is emelkedtek a jövedelmek (a növekedés mind a háztartásokra jutó összjövedelem, mind az egy főre jutó jövedelmek esetében mérhető volt), a szegénységben élők aránya is enyhe csökkenést mutatott. A kedvező tendenciák folytatódtak 2012 és 2015 között is, nőtték a nettó jövedelmek, a növekedés pedig nemcsak „szétterült” a város társadalmi terében,

hanem jelentős emelkedést mutatott a legalsó decilis esetében. Igaz, ez a változás a legfelső decilis esetében is bekövetkezett, amelynek eredményeképpen nem változott az egyes csoportok távolsága, azaz a már korábban mért jövedelmi egyenlőtlenségek továbbra is jellemzik a várost. Kedvező változás, hogy 2012-höz képest újabb 1 százalékkal csökkent a szegénységben élők aránya.

Tevékenységek

A célok eléréséhez milyen tevékenységek megvalósítása volt szükséges?

1. Tehetség gondozás

Nyíregyházán létrehozták a „Fényes Csillagok” Hagyományörző Társulatot. Többségében helyi roma fiatalok alkotják a csoportot. Heti rendszerességgel összejönnek és táncolnak, zenélnek, énekelnek. A csapat létszáma 57 fő.

A társulat az alábbi rendezvényeken mutatta meg tehetségét és érték el díjazást:

1. Helló Nyíregyháza
2. Nyugdíjasok Ki Mit Tud?-ja
3. Felsősimai Toros Napok
4. Jóságosi Napok
5. LIKE 2 tehetségkutató verseny
6. Evangélikus Roma szakkollégium tematikus hétvégéje
7. Nagyhálási tehetségkutató verseny
8. Ifjúsági Csere Tábor – Ófehértó

2. Toborzó rendezvény

Toborzó rendezvényünkkel céljuk, hogy minél szélesebb körben megismertessék az egyesület tevékenységét, feladatát, továbbá önkéntes segítők toborzása és bevonása a cél.

3. Közösségszervezés 2016. augusztus 01.– 2017. július 31.

Alulról jövő kezdeményezések támogatása.

Közösségi programok szervezése, lebonyolítása.

4. Iskola program:

A helyi, Bencs László Szakiskola diákjainak heti rendszerességgel csoportfoglalkozást tartanak. Az együttműködésük célja, hogy a roma tanulók felismerjék értékeiket, kialakuljon jövőképük, és motiválhatóvá váljanak céljaik elérése érdekében.

5. Kulturális programok:

Karácsonyi ünnepség, 1956-os forradalom és a Szabadságharc emlékműsor.

6. *Farsangi mulatság:*

A farsangi mulatsággal a jósavárosi közösséget szólították meg a Nyírség Könyvtár Alapítvánnyal együttműködésben. A programon összesen 42 fő vett részt. A kicsiknek jelmezversenyt szerveztünk és színes gyerekprogrammal készültünk. Amíg a gyerekek jól érezték magukat, addig a szülők kötetlenül tudtak beszélgetni egy kávé, üdítő mellett.

7. *Állampolgári Részvétel Hete:*

Az ÁRH, vagyis az Állampolgári Részvétel Hete keretében, 2017. május 24-én valószínűleg meg a „Közös(ség)- Szív(ügy)” elnevezésű eseményünket Nyíregyházán.

A rendezvény roma származású előadói Setét Brada Jenő civil aktivista és dr. Horváth Ferenc közösség-szervező voltak, akik a civil szerveződés, a közösség-szervezés és hogy hogyan aktivizáld közösséged témában tartották meg előadásukat.

E program keretén belül szervezték meg a MACI-akciójukat is: Magyarországi Civil Szervezetek jelképe a maci. Így macijelmezbe öltözött önkéntes segítőkön Nyíregyháza városközpontjában járókelőket szólított meg, lufit osztott és lehetett közös fotót is készíteni vele. Az akció így hívta fel a figyelmet a civil szerveződés fontosságára.

8. *Nemzetközi Roma Nap:*

A Nemzetközi Roma Nap fontos esemény a roma közösség számára. Minden év április 8-án tartják annak emlékére, hogy 1971-ben Londonban e napon rendezték meg a romák első világtalálkozását, amelyen elfogadták a roma nép zászlaját és himnuszát.

Nyíregyházán most először szervezték meg s adtak hangot ennek az eseménynek. Közel 90 fő vonult fel a város központjában, ahol közösen elénekelték a cigány himnuszt.

9. *Roma lányok szépségversenye:*

Nyíregyházán először rendezték meg a roma lányok szépségversenyét. Mintegy 50 (5–18 éves korú) lány jelentkezett.

A versenyzők közül háromfős független zsűri választotta ki az első, második és harmadik helyezettet. Eseményünkkel egy évek óta hiányzó kulturális láncszemet pótolnak, hiszen a roma szépségek bemutatásával a roma identitást erősítik, a többségi társadalom felé pozitív értéket közvetítenek.

10. *Dandos Gyula emlékműsor:*

A tavalyi évhez hasonlóan az együttműködő partnerekkel közösen idén is színes emlékműsorral készültek Dandos Gyula roma származású 56-os hős emlékére.

11. *„Sokszínű együttélés a társadalomban – Kérdezz! Mi válaszolunk”:*

Rendezvényük hozzájárul a roma társadalom, a fogyatékkal élők és a melegek elfogadásához. A konferencia 3 témakört ölelt fel: romák és a többségi társadalom (v)

iszonya, rejtőzködve élve és fogyatékkal élni. A rendezvény az első lépése annak a civil kezdeményezésnek, amelyre szükség van itt Nyíregyházán.

A tevékenységek megvalósítását önkéntesek, más civil szervezetek, a Nyírség Könyvtár Alapítvány, az Alvégesi Művelődési Ház és az Együtt Közösen Fiatalok Lendületben Egyesület segítette.

A programok megvalósítása egy-egy akció vagy rendezvény keretében folyamatos volt. A fő cél az információkhoz való hozzáférés, az esélyegyenlőség és a roma öntudat fejlesztése volt.

A roma népesség és ezen belül a nők nehezen mozgósíthatók, ami csak akkor vezethet némi eredményhez, ha egy általuk elismert s ismert roma származású közösség-szervező fogja össze őket, de még ez sem garantálja minden esetben az elvárt sikereket. A roma népesség már nehezen tud hinni abban, hogy valós segítséget kaphat, mivel megtapasztalásaik sajnos megerősítik őket abban a hitben, hogy bár sok forrást költenek vagy költöttek el rájuk, ők abból vajmi keveset érzékeltek, érzékelnek. Az egyesület egyik fő célja, hogy megtörténjen a helyi valós szükségletek feltárása és hogy a helyi közösség legyen képes valós szükségletei megfogalmazására.

Eredmények

Sikeres elem, ha egy-egy rendezvényen nagy számban képviselteti magát a roma lakosság. A „közülük való” szervező személye elengedhetetlen a sikerhez, mivel benne/bennük megbíznak és követik őket. Szerencsére a fiatalabb generáció fogékonnyabb a közösségi munkára.

Konkrét eredmények:

- „Fényes Csillagok” Hagyományőrző Társulat létrejötte 57 fővel
- Aktív résztvevői létszám a rendezvényeken, egy év alatt közel 300 fő
- 10 fő aktív egyesületi tag
- 8 fő önkéntes
- 38 fővel rendszeres egyéni esetkezelések végzése.

A roma lakosság alapvetően könnyen befolyásolható, akár pozitív, akár negatív irányba. Megismerve a szervezet munkáját, tagjait és résztvevőit összességében elmondható, hogy „jó kezekben” vannak a tevékenységekhez csatlakozók, mivel maximálisan az ő érdekeiket és igényeiket szem előtt tartva valósulnak meg a programok, a rendezvények, a szolgáltatások. Az egyesület kapcsolati tőkéje szerteágazó, köztük civil szervezetek és önkormányzati fenntartású intézmények is megtalálhatók. Pályázati forrásteremtő munkájuk jónak mondható, több kisebb-nagyobb projekt megvalósításán vannak sikeresen túl, annak ellenére is, hogy viszonylag fiatal szervezetről van szó.

Tevékenységeiket a helyi sajtó is aktívan figyeli és vesz részt a rendezvényeiken, ami azt bizonyítja, hogy a roma érdekképviselő egyik kiemelt helyi civil szerveződéseről van szó.

Eredményként megállapítható, hogy egyáltalán „lett” egy aktív roma közösség. Egyre többen járnak a helyi rendezvényekre. Erősödött a társadalmi részvétel, a szükségletek megfogalmazására való képessége. A fiatal lányok oktatásban maradásának erősödése tapasztalható. A nyitott programoknak köszönhetően gyarapodtak a roma és nem roma résztvevők találkozási pontjai.

Összefoglaló

Összességében elmondható, hogy a roma közösségek többnyire távol maradnak a kulturális programoktól, rendezvényektől, vagy azért, mert kiszorulnak, vagy azért, mert az ő igényeikre, szükségleteikre nincsenek alternatívák a programban. A kulturális intézmények egyik fő feladata kell, hogy legyen, hogy az ő igényeiknek megfelelő kulturális programok is megvalósuljanak és lehetőleg azok ne merüljenek ki egy-egy ingyenes nagyobb települési rendezvényben.

A tevékenység során elérhetővé, megszólíthatóvá és mozgósíthatóvá válnak azon közösségek, amelyek többnyire távol maradnak a közösségi tevékenységektől, alacsony érdekképviseléssel és önmenedzselési stratégiákkal rendelkeznek. A programoknak, rendezvényeknek, közösségfejlesztő módszereknek köszönhetően párbeszéd alakulhat ki a közösség tagjai és akár a helyi döntéshozók között is.

Egy jó közösségfejlesztő, akit a közösség elfogad, továbbra is indíthat olyan társadalmi, lakossági folyamatokat, amelyek életben és mozgásban tartják a közösséget, amelyhez feltétlenül szükséges egy befogadó intézmény, amely a helyszínt biztosítja. Pályázati forrásokból a közösségi igényekre való figyelemmel is bővíthetők a tevékenységi körök.

f. a lelki egészség megőrzését szolgáló, a függőséget, devianciát, áldozattá válást megelőző programokat, tevékenységeket vagy szolgáltatásokat szervez:

Közösségfejlesztés Abaújváron, egy lelkipásztor házaspár szemszögéből

Bevezető

Abaújvár egy kis község az Észak-Magyarországon fekvő Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi határán. A falu lakossága az évek alatt nagyon lecsökkent, napjainkra 200 fő az itt élők száma, zömük nyugdíjas. A folyamatos átszervezéseknek „köszön-

hetően” rendszeresen és kiszámíthatóan több éve már szinte semmilyen hivatal/intézmény nem működik Abaújtúváron. Így szinte csak a gyülekezet által fenntartott IKSZT az a hely, ahová bárki, bármikor bejöheth és elintézheti ügyes-bajos dolgait (pl. fénymásolás, hivatalos ügyek segítése) és az általuk szervezett programokon részt vehet. Az IKSZT, a templom és a gyülekezeti terem egy szerves egységet alkot, amely a kistelepülés lakosságát közösséggé formálta, fejlesztette.

Háttér

Abaújtúvár Borsod-Abaújt-Zemplén megye északi részén a Hernád folyó bal oldalán, Miskolctól 70, Kassától 20 km-re fekvő, alig 200 fős település. A gótika jegyében, freskókkal díszített templomát 1400 körül kezdték el építeni. Amikor a templom protestáns kézbe került, a falakat lemeszelték, a freskók feledésbe merültek 1912-ig, amikor egy felújítás során ismét előkerültek.

2008-ban az Abaújtúvári Református Egyházközség a vidéki örökség megőrzéséhez igénybe vehető támogatásokra kiírt pályázatból közel 50 millió forint vissza nem térítendő támogatásban részesült.

Abaújtúvár a legészakabbra fekvő település a határnál, amely egyike az aprófalvaknak, melyek a megyében találhatóak. Jellemző az előregedés, az elvándorlás, a munkanélküliség, a kiilleszkedett társadalmi rétegek jelenléte és az alapvető intézmények, a közösségi élet hiánya (az új közösségfejlesztők megjelenéséig). Az előzőeket támasztják alá a statisztikai adatok is.

Abaújtúvár halmozottan hátrányos helyzetű település, népessége 256 fő, csökken. A helyiek célja a település népességmegtartó képességének erősítése.

Tevékenységek

A református gyülekezetet 1580-ban alapította Perényi Borbála a pányoki református gyülekezettel együtt, amiket 2000. augusztusában Tóth István és Tóth Viktória első szolgálati helyükként kaptak meg. Ezek mellett a szomszédos Zsujta is ehhez a körzethez került esperesi utasításra, majd egy pár hónap múlva szembesültek azzal, hogy a Pányokkal szomszédos Kékéd is mint szórvány hozzájuk tartozik. Ekkor kb. 400 református élt ebben a 4 községben. Mára ez a szám az elhalálozások és az elköltözések miatt drasztikusan lecsökkent, kb. 150 egyházfenntartó van.

Sajnos 17 év alatt sok mindent meg kellett tapasztalniuk gyülekezeti lelkészekként. Legelőször is azt, hogy ha nem tesznek valamit tudatosan a falvak életben tartásáért, akkor egy idő után a református gyülekezetek is megszűnnek létezni. Ezt pedig nagyon nem szerették volna végignézni, mivel tudják, hogy Isten nem véletlenszerűen helyezte őket ide. Neki már ideköltözésük előtt célja volt az életükkel és a szolgálatukkal.

Előbb megpróbálták a fiatalokat és a gyermekeket behívni a gyülekezetbe és ott megtartani őket. Ehhez nagyon jó eszköz volt a gyermek-istentisztelet, ami 2000 szeptemberétől folyamatosan van minden vasárnap, párhuzamosan a felnőtt istentiszteletekkel. Azonban Pányokon a gyermekhiány miatt ezt pár éve be kellett szüntetniük, ami nemcsak a gyülekezetet, hanem az egész falut sújtja. Ezek a gyerekek időközben fiatalok, ifisek lettek, és mindig a korosztályuknak megfelelő programokat szerveztek számukra. A gyermekekkel együtt a szülők is el kezdték látogatni az istentiszteleteket, hiszen a kisgyermeket nem lehetett elengedni egyedül a templomba, így a szülők „itt maradtak” a gyülekezetben. Innentől kezdve pedig nagyon sok alkalmuk a fiatal családosokat is megcélózta, sikeresen. Jelenleg Abaújváron és Zsujtán szinte 100%-ban járnak gyermek-istentiszteletre.

Szolgálatuk első két évében végiglátogattak minden református családot mind a 4 gyülekezetben. Ez egy nagyon nagy munka volt, de innentől kezdve kezdett kialakulni az a közvetlen kapcsolat a lelkész és a gyülekezeti tag között, amely a mai napig is egyre mélyebb és bizalmasabb.

2000-ben 3 templomból 2 felújítás alatt állt, ami közül az abaújvári renoválása csak 2012-ben fejeződött be. Ezek a tények is hozzájárultak ahhoz, hogy minél otthonosabb és felszereltebb gyülekezeti házakat újítsanak és építsenek fel, amit viszont nagyon megszerettek azok az idősödő gyülekezeti tagok, akik a hideg templomokba már nem jöttek volna el az istentiszteletre. Pányokon egy istállót építettek át gyülekezeti házzá, Zsujtán egy régi iskola épületét újították fel a mai kor igényeinek megfelelően teljes infrastruktúrával felszerelve. Abaújváron pedig a 2008-ban saját kezűleg megírt pályázatnak köszönhetően 2012-re felépülhetett a régi gyülekezeti terem (amely előzőleg ugyancsak istállóból lett átalakítva) kibővítésével és teljes felújításával a Perényi Borbála Gyülekezeti Otthon, amely hivatalosan Integrált Közösségi és Szolgáltató Térként (IKSZT) funkcionál. Ennek az épületnek köszönhetően olyan közösségi élet alakult ki, amelynek „gyülekezetpezsdítő” hatása lett. A gyülekezetépítést 2012-től összekötötték közösségfejlesztéssel, ennek egyik elismerése, hogy 2014-ben az Év vidékfejlesztő közössége díjat vehette át a Földművelésügyi Minisztériumtól az abaújvári gyülekezet.

Az IKSZT-ben minden rétegnek megpróbálták közösségi programot szervezni, de mégis megmaradva gyülekezetként, és közben hirdetve az evangéliumot. A 0-5 éves és kisiskolás korosztálynak evangéliumi játszóházat tartanak minden héten, a konfirmációs alkalmakat személyessé és bizalmassá próbálják alakítani, ifjúsági csendesnapot tartanak a tinédzsereknek, a 0-18 éves korosztálynak minden nyáron 5 napos napközis tábort szerveznek helyben (ahol már saját munkatársak szolgálnak a lelkészek mellett), és minden nyáron hittantáborba utaznak 5 napra a fiatalokkal és gyerekekkel.

Minden héten a nyugdíjas asszonyoknak csigacsináló kört szerveznek, amelyen a kötetlen beszélgetés mellett az ige és az éneklés is fontos hangsúlyt kap. A csigacsinálók 12 fős közössége 2012 óta összekovácsolódott, amit nemcsak a heti találkozások erősítenek, hanem a nyári strandolások, a színházlátogatások, a közös kirándulások, a közös karácsonyi ünneplések is.

Az évek során a gyülekezetnek 2 új Volkswagen kisbuszt sikerült megpályáznia, ami a közösség életét segíti, mint pl: gyógyszerkiváltás, orvoshoz való eljutás, bevásárlás, iskolások-óvodások szállítása, vasárnap és egyéb alkalmakkor az idősek lakosság gyülekezeti eseményekre való szállítása.

A lelki életben az áttörést 3 dolognak köszönhetik az elmúlt 17 évben:

- 2006-ban a ProChrist műholdas evangélizáció, amely 8 estén keresztül „táplálta” a gyülekezeti tagokat és azokat, akik 30 km-es körzetből ideértek. A templom használhatatlan voltát Isten felhasználta egy nagyon jó közösség kialakítására. Kb. 40 helyi fiatal családostól kapcsolódott be ebbe a szolgálatba estéről estére a helyi művelődési házban. Amellett pedig, hogy örömmel szolgáltak (segítettek), ők maguk is feltöltek Isten jelenlétében. Ezt az evangélizációt 2009-ben és 2013-ban is megrendezték.
- 2010-ben Isten úgy irányította a gondolataikat, hogy kezdjenek neki egy szociális szolgálat létrehozásának. Végzett szociális gondozók voltak a gyülekezetben, akiket megkeresve 2011. február 14-től elindult a Perényi Borbála Gyülekezeti Otthon házigondozói, annak az évnek decemberétől pedig a falugondnoki szolgálata. Kezdetben 5, majd egyre több, jelenleg 18 foglalkoztatottja van az abaújházi gyülekezetnek, akik között akad olyan, aki közfoglalkoztatott, de olyanok is vannak, akik a gyülekezetek által megalapított PAZSREK (Pányok-Abaújház-Zsujta Református Közösségéért) Egyesületnek és a szintén gyülekezeti tulajdonú Abaújház Református Közösségéért Nonprofit Kft.-nek az alkalmazottjai.

Alkalmazottaik minden hetet egy hétkezdő Bibliaórával és megbeszéléssel kezdenek, továbbá „kötelező” volt elvégezni egy Bibliaszövetség által vezetett 3 éves Bibliaiskolát, amelyekkel azt szerették volna elérni, hogy ide csak olyanok jöjjenek dolgozni, akik Isten aratásában akarnak munkálkodni, és szerették volna, ha ők maguk is növekednek lelkileg, hiszen az aratásban Jézust ismerő és vele élő emberekre van szükség.

- 2015-ben gyülekezetekből 6-an vettek először részt a református cursillon, majd pedig egyre többen elmentek erre a hitmélyítő alkalomra, aminek köszönhetően még mélyebb hitű testvérek lettek a gyülekezeteink oszlopos tagjai.

A gyülekezetnek 2004 óta saját bábcsoportja van, amellyel bábmissziót végeznek az egész Kárpát-medencében.

2015-ben az abaújházi parókia 1 hektáros kertjében Imaösvényt alakítottak ki a gyülekezet munkatársainak segítségével, ahol 17 kötött imádság segít az elcsendesedésben. Ettől az évtől kezdve a kárpátaljai Borzsova református gyülekezete a testvérgyülekezetük.

Az évek alatt felismerték, hogy mennyire kihalóban vannak a falusi hagyományaik, ezért gyülekezeti közösségükben tudatosan kezdték el ezeket újra megélni.

2009-től minden karácsony előtt mindhárom gyülekezetben kántálnak, amikor is minden családot meglátogatnak, és egy énekkel, valamint a gyülekezeteik kártyanaptárával kívánnak áldott karácsonyt.

Így 2012-től minden évben vágnak egy disznót, amelyet a gyülekezeti programokon fogyasztanak el az év során.

2014-ben kemencét építettek, azóta megtanulták a kenyérsütés minden fortélyát, így heti rendszerességgel sülnek kenyerek a nyári időszakban.

A kertben megtermett gyümölcsöket és zöldségeket közösen feldolgozzák, és lekvárokat, szószoikat, szörpöket, lecsókat készítenek helyi felhasználásra, értékesítésre és adományozásra. Jelenleg 2 fóliasátruk, 3 felszántott területük van, amit megpróbálnak vegyszermentesen gondozni.

2016-ban 1 100 tő levendulával ültették be az imaösvény útjait, amelynek megszártított virágait szintén feldolgozzák kézműves termékekben. Ezek mellett fa és üveg használati, illetve dísz tárgyakat készítenek a gyülekezet alkalmazottai, amellyel ugyancsak missziót szeretnének végezni, ugyanis bibliai igékkel vannak díszítve.

2000 októberétől minden hónap első vasárnapján megjelenik gyülekezeteik újságja, a Harangszó, 200 példányban, 12 oldalon, nagy ünnepeken pedig 4 oldalon hirdetve az evangéliumot és beszámolva a gyülekezeti eseményeiről.

Az évek során meg kellett tapasztalniuk, hogy:

- egyre kevesebb az egyházfenntartói járulékot befizető gyülekezeti tag, ami nemcsak az elhalálózással és elköltözéssel volt összefüggésben, hanem az egyháztól való eltávolodásban is. Meglátták azt, hogy ha valamit adnak „cserébe”, akkor szívesebben akarnak majd gyülekezetükhöz tartozni, és a járulékot befizetni. Sajátos diakóniai szolgálatot kezdtek el kialakítani gyülekezeteikben, mely a fent említett kisbuszok által nyújtott szolgálatokon kívül a következőkből áll: napi rendszerességgel idősgondozással segítik a családokat, mindenki számára téli tüzelő felvágása, bekészítése, fűnyírás, hóeltakarítás, segélyosztás (a Magyar Református Szeretetszolgálat által biztosított vetőmag, alma, burgonya, chips osztása). A községeikben megszűntek a polgármesteri hivatalok, így az ügyintézés java része is, ezért több esetben a gyülekezeti infrastruktúra és személyes ügyintés által segítik a gyülekezeti tagokat.
- hogy hiába újítanak fel épületeket vagy építenek újakat, ha nem lesz benne élet, akkor semmit sem érnek vele. A fiatalok elköltözésének megállítását abban látták, ha helyben tudnak nekik munkát adni. Ezen dolgoznak már 7 éve, ami közben rájöttek, hogy a munkahelyteremtésnek népességmegtartó ereje van. Ha az emberek pedig itt maradnak a faluban, akkor egy fiatalos, pezsgő életű gyülekezeti közösségbe is szívesebben csatlakoznak be, ami által a gyülekezetük is életben marad.

Eredmények

- A 200 fős településen 150 egyházfenntartó van
- a gyülekezeti újság 200 példányban jelenik meg minden hónapban 12 oldalon
- 1 ha imaösvény, melyben 1 100 tő levendulát ültettek el

- 2 „falubusz” pályázat útján (100 százalékos támogatás)
- 3 nyertes MNVH projektötleti felhívás
- IKSZT nyertes pályázat (max: 200 000 EUR) 100%-os támogatás
- 2 nyertes „falubusz” pályázat (nettó 5-8 mFt, 100%-os támogatás)
- nyertes MNVH projektötleti felhívások (100%-os támogatás, max.: 2,5 mFt)
- állandó, stabil közösségi mag kb.: 20 fő
- a gyülekezeti tulajdonú református kft.-nek 18 alkalmazottja van (falugondnoki szolgálat)
- „Csigacsinálók” köre (nyugdíjasok részére, de bárki számára nyitott) állandó 12 fővel működik
- a bábcsoport bábmissziót végez a Kárpát-medencében (esetenként 100-300 fős gyerekközönség előtt)
- évente több mint 100 bemutató, program, fórum, kulturális, vidékfejlesztési és egyházi rendezvény stb.

A kitűzött cél a népességmegtartó képesség és a képességmegtartó népesség mindig előttük áll, ez sohasem fejezhető be, ezért mindig tenni kell. A lelki összetartozás, a közösségi tér, a pályázatok és a közösség együttesen segítik elérni a célt. A hatások pedig az emberek arcán látható: a boldogság sugárzik a rendezvényeken résztvevőkről.

Hatások

A lelki közösség megteremtésével, munkahelyek létrehozásával mérsékelhető a fiatalok elvándorlása Abaújvárról és a kötődő két településről. Ezáltal a községekben csökken az elvándorlás üteme, a virágzó kulturális és lelki élet által sugárzott nyugalom (persze a kedvező árak is) vonzzák a szlovákiai magyarokat is, akik házakat vásárolnak és felújítanak. A közeli Kassa miatt többen költöznek a kedvezőbb feltételek miatt Abaújvárra és térségébe. Mindezeknek egy bizonyos mértékig vannak kedvező hatásai a településre nézve. Az IKSZT működtetése a szűkös finanszírozás ellenére megoldott, igaz, ebben segít a folyamatos pályázati lehetőségekkel való „élés” és az önkormányzattal való jó viszony. Fontos, hogy a korábbi (a helyi közösség szervezése iránt is) ellenállást mutató települési vezetés részéről megszűnt a bizalmatlanság (igaz, a korábbi polgármestert nem választották újra, illetve az új [jelenleg is hivatalban lévő] polgármester is aktív tagja a gyülekezetnek) és a támogató, együttműködő hozzáállás a jellemző. A közösségfejlesztő tevékenységet 2014-ben az Év Vidékfejlesztője Díjjal ismerte el a Földművelésügyi Minisztérium.

Adaptációs javaslatok

A lelki közösségteremtés fontos része a közösségfejlesztésnek és ebben nagy szerepe volt a vallásnak, illetve a „helyi hősöknek” (Istvánnak és Viktóriának), akik felvállalták ezt a rendkívül nehéz feladatot. Amikor a közösség közösségként kezdett létezni, akkor már megjelent az igény egy közösségi térre is, melyet az IKSZT jelentett. Mivel nem állt rendelkezésre anyagi erőforrás, ezért a saját maguk által megírt pályázat lendített nagyot a helyzeten. Figyelemmel voltak egyéb (kis léptékű) pályázatokra is pl.: MNVH projektötlet felhívások (ezek maximum 2,5 millió forintos támogatási összeget jelentettek). Fontosnak tartották az élő kapcsolatok tartását a közösségfejlesztésben érintett szervezetekkel.

A lelki egészségmegőrzés területén sikeres abaújívári református egyházköztség és IKSZT példaértékű lehet nem csak azoknak az 5 000 fő alatti településeknek a számára, amelyek korábban IKSZT pályázatot valósítottak meg és rendelkeznek az IKSZT nyújtotta infrastruktúrával, hanem ezeknek a változatos programoknak a jelentős része más típusú közösségi terekben is megvalósítható, adaptálható. A jó gyakorlat más vallási közösségek, gyülekezetek számára is például szolgálhat arra, hogy az egyház Isten igéjének hirdetése mellett hogyan tudja felvállalni a közösségi művelődés eszközzrendszerének segítségével a közösségépítést.

Összefoglaló

Egy fiatal lelkipásztor házaspár és az Abaújíváron élők közösen létrehoztak egy fiatalos, pezsgő életű gyülekezeti közösséget, amiben van népszerű- és képességmegtartó erő is! A lelkész házaspár közel 18 éves tevékenységének köszönhetően több településen épült a közösség és Abaújíváron létrejött a Perényi Borbála Gyülekezeti Otthon és IKSZT, amely számos hitéleti és közművelődési tevékenység számára szolgál helyszínül. A rendelkezésre álló és a pályázati források ki- és felhasználásának köszönhetően a református lelkész házaspár tevékenysége nemcsak a hitéletre, hanem a település lakosságának a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésehez (pl. a falugondnoki szolgálat elindítása által) is kiemelkedő hatással van.

A közösség érdeklődésének folyamatos fenntartása új és változatos programokkal, illetve a fellendülő idegenforgalomra (falusi turizmus, Kassa közelsége, az időközben megépült pányoki híd) építve a szálláshelybiztosítás egy újabb lehetőséget teremt a település és a meglévő kulturális élet bemutatására.

g. a települési önkormányzattal együttműködésben szakmai támogatást biztosít a helyi partnerségi egyeztetési, együttműködési folyamatok kialakításához és működtetéséhez, biztosítja a közösségi tervezési folyamatok szakmai, szervezési és technikai feltételeit:

Flórián tér közösségi tervezés

Bevezető

A budapesti Flórián tér közösségi tervezése 2016 tavaszán indult. A közösségi tervezés Budapest Főváros Önkormányzatával való egyeztetés után, a III. kerületi Önkormányzat és Óbuda-Békásmegyér Városfejlesztő Nonprofit Kft. (a továbbiakban röviden Városfejlesztő) csapatának szervezésében zajlott. A tervezést 2016-ban kétlépcsős offline és online kérdőíves közvélemény-kutatás előzte meg, amelyet több mint 2 000 ember töltött ki. Ennek eredményeit is felhasználva 2017 májusában került sor a lakossági bevonású közösségi tervezésre.

Célok, célcsoport

A közösségi tervezés célja az volt, hogy a lakosság minél szélesebb körű bevonása és a Flórián tér értékeinek megóvása mellett egy olyan fejlesztési terv szülessen, ami funkcionálisan és arculatában is illeszkedik a környéken élők elképzeléseibe, a tér sokak által becsült értékeihez, a római kori emlékekhez, vagy tágas, természetes jellegéhez.

A jó gyakorlat tevékenységei

A közösségi tervezés 2016-ban indult el kérdőíves felméréssel. Még ugyanebben az évben megvalósult a tér fizikai felmérése tájépítész szakemberek által.

2017. május 12. és 27. között zajlott a közösségi tervezés gyakorlati megvalósítása. A Városfejlesztő csapata kitelepült a parkba és két héten keresztül majdnem minden nap találkoztak a Flórián tér használóival, akik elmondhatták a parkkal kapcsolatos meglátásaikat. A közösségi tervezésen bárki részt vehetett, az alkalmakat az Óbudai Újságban, szórólapokon és plakáton hirdették meg.

A tervezési alkalmak mellett a Flórián tér történelmét bemutató szabadtéri kiállítás is szerveztek, amelyben történelmi pillanatképek, régi térképek, fotók, légi felvételek prezentálták a terület gazdag múltját. Az aktuális állapotokat tükröző alaprajzokkal mutatták be (geodéziai felmérés, faállomány, parkolók, közmű-

térkép) a jelenlegi helyzetet. Egy nagy méretű krétatáblán pedig bárki felrajzolhatta a térrel kapcsolatos ötleteit, elképzeléseit – vagyis a vágyott jövőképet. A tábla mellett helyet kapott néhány előkép (pl. burkolattípusok, árnyékolási technikák, romkertek), valamint az inspiratív tanulmányterv-vázlatok is.

A kiállítás mellett a térhasználatot tudatosan erősítő, edukatív jellegű programokat is szerveztek (pl. kutyaiskola, történelmi séták, szemétszedés, szabadtéri jóga és sportprogramok).

Összesen 8+1 tervezési alkalmat hirdettek meg különböző témákban, amelyeken szakértők segítették a munkát:

1. alkalom: tervezésindító
2. alkalom: funkciók
3. alkalom: kutyás tervezés
4. alkalom: közlekedés, sétányok, funkciók
5. alkalom: sport
6. alkalom: játszótér
7. alkalom: kultúra és örökségvédelem
8. alkalom: infrastruktúra
9. alkalom: zárás

Eredmények

A kérdőíves kutatásban több mint 2 000 ember válaszait sikerült feldolgozni.

A tervezési alkalmak és a koncepcióterv bemutatásának végére látszott, hogy a Flórián tér környékén élők és a teret aktívan használók szeretnék a tér megújulását, de csak olyan mértékben, hogy a tágas zöldterület-jelleg sértetlen maradjon.

A lakosság fontosnak tartja a járófelületek parkos jelleghez illeszkedő megújulását is. Ez alapján a sétányokat a leginkább használt utak mentén alakítanák ki, a romkert és a környező buszmegállók, közlekedési csomópontok gyors megközelítésével.

Az örökségvédelem kérdését is kiemelten jelentősnek tartották a Flórián tér esetében, ezért a jövőben szükség lehet a terület talajradaros feltérképezésére is.

A sportfunkciók közül a legtöbben a rekortán futópálya megvalósítását támogatták, de a térhasználók szerint szükség van kültéri fitness- és street workout eszközökre is, valamint pingpong- és sakkasztalokra is. A nagyobb sportlétesítmények ötletét elvetette a közösség, de a BMX-es csoport által felvetett játéktérnek igyekeznek majd helyet találni.

Az infrastrukturális fejlesztés alapvető fontosságú (megfelelő közvilágítás, burkolat kialakítása, funkcionálisan jól használható utcabútorok, padok elhelyezése, szemetesek lecserélése). Nyilvános WC létesítésének ötletét is támogatták a fenntartási felelősség pontosításával együtt. A víz megjelenésének ötlete is igen népszerű volt, leginkább ivókút, kisebb tó vagy csobogó formájában képzelel a közösség.

A közösségi terek kérdése megosztó volt. A kitelepüléseket meglátogató járókelők nagyobbik része támogatná egy kávézó vagy más közösségi tér megjelenését, de jó páran voltak olyanok, akik a közösségi tervezés alkalmain személyesen foglaltak állást a vendéglátó egységek megjelenése ellen. A legtöbben az alkoholfogyasztás felbukkanásától és az ezzel járó negatív következményektől félnek, ezért egy vendéglátóegység létesítésekor szabályozni kell a kínálatot és a nyitvatartási időt is.

A terv kialakításánál a szakemberek feldolgozták a közösségi tervezők által elkészített előzetes tervet, valamint a tervezőkben is megszületett egy koncepció, melynek mentén kialakították a koncepciótervet.

Az alaprajzot a látványtervek tették szemléletesebbé, amelyet a tervbemutató és bírálati alkalmon részt vevő közel 40 ember jól fogadott és egyetértett a tervezők meglátásaival, ötleteivel. A záró alkalmon még elhangzott néhány kérdés, kérés, ami alapján a koncepcióterv tovább pontosítható.

Hatások

A közösségi tervezés eredményeként elkészült egy olyan koncepcióterv és látványterv, amely alapján a jövőben a város vezetése vagy az önkormányzat a lakosság igényeire alapozott fejlesztéseket valósíthat meg a Flórián téren.

A kitelepülések során a Városfejlesztők csapata a különböző programok szervezésével megmutatta a teret használóknak és a tér közelében élő lakosságnak, hogy számos program megvalósítására alkalmas a tér. Ez akár inspirációt, motivációt jelenthet a jövőben a programszervezésben a civil szervezetek és a nem formális közösségek számára.

A tervezési alkalmak a közösségi élet fellendítésére is hatással lehetnek.

Adaptációs szempontok, javaslatok

A Flórián tér közösségi tervezéséből látszik, hogy a lakosság bevonása által olyan tervek, koncepciók születhetnek, amelyet a lakosság a magáénak érez, ezáltal nagyobb a valószínűsége annak, hogy a tervek megvalósítása után a lakosság széles köre fogja látogatni és használni az elkészült teret.

Ezért legyen szó bármilyen, a lakosságot érintő közösségi tér, infrastruktúra fejlesztéséről, mindenképpen érdemes alkalmazni a közösségi tervezés módszereit. Fontos azonban, hogy ehhez szükséges a megfelelő szakemberek bevonása (közösségfejlesztő, építész stb.).

Összefoglaló

A 2016-ban kérdőíves felméréssel elkezdett és 2017-ben a gyakorlatban is megvalósított Flórián téri közösségi tervezés során a helyi lakosság és a teret aktívan használók elmondhatták véleményüket, megoszthatták jövőképüket a koncepciót és a látványterveket készítő szakemberekkel. A Városfejlesztők csapata ezeket az alkalmakat kulturális és szabadidős programokkal egészítette ki, hogy ezzel is felhívja a lakosság figyelmét arra, mi mindenre használható a Flórián tér. Ennek a 8+1 alkalmas lakossági egyeztetésnek az eredményeként pedig elkészült a Flórián tér fejlesztési javaslatait tartalmazó koncepció és látványterv.

Az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása

**a. iskolarendszeren kívüli tanfolyamokat, képzési alkalmakat szervez,
támogatja azok megvalósítását:**

**Az egész életen át tartó tanulás szolgálatában – a Bihari Szabadművelődési
és Népfőiskolai Egyesület, Berettyóújfalu**

Bevezető

A Bihari Népfőiskola az 1990-es évek elején alakult meg a berettyóújfalu Városi Művelődési Központ munkatársainak kezdeményezésére. Tevékenységébe igyekezett bevonni a település értelmiségét, elsősorban az oktatási, kulturális intézmények helyi ügyek iránt érdeklődő, nyitott munkatársait. Kapcsolódtak az akkor újjáéledő népfőiskolai mozgalmakhoz, kezdetektől felvállalták az 1920-as években Brózik Dezső által szervezett gazdasági népiskolák és az 1946–1948 között működött bihartordai Sárréti Népfőiskola szellemiségét, örökségét.

A civil szervezetet 2000-ben jegyeztették be önálló egyesületként Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület (a továbbiakban: Bihari Népfőiskola) néven és legfontosabb céljuk a kistérség forrásteremtő képességének javítása. Ennek érdekében törekednek a helyi humán erőforrás fejlesztésére, aktivizálására. A szervezet a céljai elérése érdekében számos iskolarendszeren kívüli, akkreditált tanfolyamot, képzést szervez.

Célok, célcsoport

A Bihari Népfőiskola céljai:

- Berettyóújfalu és a Bihari tájegység területén népfőiskolai tevékenység szervezése, végzése
- Az élethosszig tartó edukációk (oktatás, nevelés, képzés) elősegítése
- A köz, a közösség érdekeinek megfelelő kulturális közművelődési munka végzése
- Iskolarendszeren kívüli oktatás, képzés folytatása
- Felnőtt-oktatók képzése
- Hiánypótló funkciók gyakorlása

- A népfőiskolai hálózaton belül horizontális és vertikális kapcsolatok ápolása
- Az önműveltség fokozatainak megerősítése
- A formális közép- és felsőfokú oktatási rendszer szintkülönbségének áthidalása felvételi előkészítő formájában
- Reprezentatív, aktualitást nyert közéleti témák megvitatása
- Szociális, illetve kisebbségi programok tervezése és erőforrás gyűjtése
- Szociokulturális animáció
- Foglalkoztatással kapcsolatos tevékenységek szervezése
- Szociokulturális animáció
- Egészségügyi, mentálhigiénés posztgraduális képzés
- Nemzetközi kapcsolatok létrehozása és ápolása, szaktanácsadás, kiadványok megjelentetése.

Az egyes célok mentén megvalósított tevékenységeik, programjaik a település és Hajdú-Bihar megye lakossága számára is szabadon látogathatók, képzési tevékenységeik között leginkább a felnőttképzés dominál.

Háttér

Berettyóújfalu a bihari kistérség, illetve a Berettyóújfalu Járás központja, az egykori Csonka Bihar vármegye székhelye névadó folyója, a Berettyó partján, a jelenlegi magyar-román határtól 25 km-re, Nagyváradtól, valamint a jelenlegi megyeszékhelytől, Debrecentől közel azonos, 30 km-es távolságra fekszik. Lakossága 14 895 fő.

Berettyóújfalu jelenlegi helyzetét, szerepét, a térség közigazgatási, gazdasági, oktatási és egészségügyi központjaként való működését sok történelmi tényező befolyásolta. Földrajzi fekvése mellett például ilyen tényezők voltak a hajdútelepítés vagy az ideiglenes megyeszékhely státusz is. Az egykori kényszerű „faluváros” határszéli helyzete és a jelenlegi megyeközponttól való távolsága még napjainkban is meghatározó Berettyóújfalu életében. A XX. század második felében kezdődő iparfejlesztés, valamint a kórház területi ellátóvá bővítése megtöbbszörözte a település lakosságát. Ehhez járult hozzá a Berettyószentmártonnal történt 1970-es egyesítés, majd az 1979-es várossá nyilvánítás. Az ELZETT berettyóújfalu gyára, a tejporgyár, a ruhagyár, számos kisüzem, termelőszövetkezetek, valamint az egészségügyi ellátás és a középfokú oktatás, szakképzés óriási felvevő településsé alakította Berettyóújfalut.

Az oktatás mindig kulcskérdés volt a városban, hiszen a háború utáni csonka térségben ez jelentette a megmaradás esélyét. Berettyóújfalu máig megőrizte iskolaváros jellegét. Ma öt tagintézményből álló bölcsőde-óvodai hálózat, két-két iskolapárral működő állami alapfokú oktatási intézmény és négy középiskola van a városban, valamint a református egyház is fenntart egy óvodát és egy általános

iskolát. Mindez azt jelenti, hogy manapság egy időben több mint négyezer gyerek is tartózkodik az oktatási intézményekben.

Tevékenységek

A Bihari Népfőiskola tevékenységei közül kiemelkednek a 2001. évi CI. törvény alapján végzett képzési tevékenységek. Az egyesület a működésének mindennapjait meghatározó makro- és mikrokörnyezeti kihívásokra próbál meg válaszolni mind a tevékenységek tervezésekor, mind azok megvalósításakor. A környezet reális igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével olyan felnőttképzéseket folytatnak, melyek az általános képzés kereteiben alapképzést, képesség- és készségfejlesztést valósítanak meg. Az oktatás, a felnőttképzés azon területeit célozzák meg, melyeket a közoktatás a jellegéből, működési mechanizmusából adódóan nem tud ellátni, felvállalni.

A Bihari Népfőiskolát 2001-ben vette nyilvántartásba a Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ iskolarendszeren kívüli képzést folytató intézményként. 2003-ban folytatta le az intézményakkreditációs eljárást, ennek eredményeként 2004. január 12. óta akkreditált felnőttképzési intézmény.

Az évek során több felnőttképzési program programakkreditációját folytatták le a FAT-nál vagy KAB-nál. (Pl. Képzők képzése – Kulcskompetencia fejlesztő program, 210 órás Kulcskompetenciára épülő alapkészség fejlesztő program, Digitális írástudás kompetenciák: ECDL Operációs rendszerek, ECDL Internet és kommunikáció [látás- és hallássérülteknek is], Kulturális kommunikáció, Szociális gondozó – szociális gondozó és ápoló, Parképítő és fenntartó technikus – Parkgondozó.)

Felnőttképzési szolgáltatásaik:

- Előzetes tudásszintfelmérés
- Pályaorientációs, pályakorrekciós tanácsadás
- Képzési szükségletek felmérése és képzési tanácsadás
- Álláskereső technikák

A felnőttképzési törvény változásával az egyesület a 2013. évi LXXVII. törvény előírásai szerinti engedélyezési eljárást 2014. januárjában kezdte el. Az eljárás sikeres lefolytatása után az új törvényi szabályozási feltételeknek megfelelően további „A” és „D” típusú képzési programokat nyújtanak. (Pl. Kőműves és hidegburkoló, Pályaorientáció – határok nélkül, Karriermenedzsment – határok nélkül, Társadalom- és közösségfejlesztés – határok nélkül, Kulturális tudatosság – határok nélkül.)

Az egyesület a képzések megvalósításához pályázati támogatásokat is igénybe vesz. Például a TÁMOP-5.1.1-09/7-2009-0015 azonosítószámú „Második esély népfőiskolai program” Biharban című projekt keretében 2010. december 6. és

2011. május 14. között végeztek a kulcskompetenciára épülő alapkészség-fejlesztő képzési programokat.

Eredmények

A Bihari Népfőiskola felnőttképzési tevékenységeinek köszönhetően több száz ember részesülhetett olyan kompetenciafejlesztésben, amely hozzájárul a munka világába való visszajutáshoz, a személyes kompetenciák fejlesztéséhez.

A TÁMOP-5.1.1-09/7-2009-0015 azonosítószámú Második esély népfőiskolai program Biharban című projekt keretében megvalósított 120 órás kulcskompetenciára épülő alapkészség-fejlesztő programban 8 csoportban 120 főt vontak be, akik közül 118 sikeresen befejezte a programot (2 résztvevő időközben munkába állt). Az alapkészség-fejlesztés során a hallgatók kommunikációs, tanulástechnikai, vállalkozói, kulturális tudatosság, interperszonális és állampolgári kompetenciáit fejlesztették.

Hatások

A kompetenciafejlesztő képzéseken való részvétel segítette a hallgatók önbizalmának megerősítését, önképük fejlődését. A képzések során a csoporton belül kiváló emberi kapcsolatok alakultak ki, a résztvevők egy csoporthoz tartozónak érezték magukat és lelkileg is erősebbé váltak.

A Második esély népfőiskolai program Biharban c. projektben részt vett 120 fő közül 76 fő jelentkezett a Szociális gondozó és ápoló szakmai képzésre is. A felvételi eljárásan 67 fő jelent meg, a szakmai képzést 17 fő végezte el, ebből 16 fő kiváló eredménnyel. A szakmai képzés mellett az alapkészség-fejlesztő programban részt vett 120 fő csaknem mindegyike ott volt az egyesület által szervezett munkaerőpiaci tréningen is.

A projekt utánkövetése során vizsgálták a résztvevők elhelyezkedését is, amely szerint a projektben közreműködők minimum 80%-a elhelyezkedett valamennyi időre és többen határozatlan idejű szerződéssel álltak munkába.

Adaptációs javaslatok

Mivel a képzések különböző pályázatok, támogatások révén valósulhattak meg, ezért mindenképpen meg kell vizsgálni, hogy hasonló képzések indítása esetén rendelkezésre áll-e a megfelelő anyagi forrás és amennyiben hasonló képzéseket kívánnak akkreditáltatni, engedélyeztetni, szintén biztosítani kell az ehhez szükséges feltételeket.

Azonban az elmondható, hogy a kulcskompetenciák fejlesztése valamennyi ember számára nagyon fontos lehet, ezért a Bihari Népfőiskola által megvalósított képzések számos eleme adaptálható és felhasználható.

Összefoglaló

A Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület 2001 óta számos akkreditált kompetenciafejlesztő képzést valósított meg, amely hozzájárult a lakosság munka világába való integrációjához, személyiségfejlődéséhez.

b. iskolarendszeren kívüli öntevékeny, önképző szakkörök, klubok, közösségek megalakulását, tevékenységét szervezi, támogatja azok megvalósítását:

Mi is érték vagyunk! Ifjúsági értékőr csoport Tiszanánán

Bevezetés

2015 májusában megalakult meg a „Tiszanánai Ifjúsági Értékőr Csoport”. A faluban élő fiatalok aktivitását és a település önkénteseinek ifjúsági munkáját hasznosítva gyűjtötték össze a lakóhelyükön fellelhető szellemi, természeti, épített és néprajzi értékeket. A program az itt élő fiataloknak arra is lehetőséget nyújt, hogy egy hasonló érdeklődési körrel rendelkező közösség tagjai lehessenek. Fontosnak tartják a településük múltját, elődeik munkáját, gyökereiket, melyeket igyekeznek megőrizni és átadni az utánuk következő generációknak is.

Háttér

A Nemzeti Művelődési Intézet 2015 májusában azzal a kezdeményezéssel kereste meg a települést, hogy szeretnénk-e csatlakozni egy most induló projektjükhöz. Ifjúsági csoportot kellene életre hívni, és települési értéktárakat végezni. Szívesen csatlakoztunk a projekthez és hamarosan egy 15 főből álló ifjúsági csoportot alakítottunk. Az értéktárunk elkészítése után gyűjtöttük össze a lakóhelyükön fellelhető szellemi, természeti, épített és néprajzi értékeket. Interjúkészítés, fotózás, mozgófilm-készítés, kérdőívesítés is a tevékenységeink közé tartozik. Fontosnak tartjuk településünk múltját, elődeink munkáját, gyökereinket, melyeket igyekezünk megőrizni és átadni az utánunk következő generációknak is. Értéktárunk elkészítésével csokorba gyűjtöttük a település értékeit, melyeket kutatásaink során

archiváltunk, dokumentáltunk, fényképeztünk és megszereztünk. Értékőr táborok szervezésével még több időt tudtunk fordítani a feltárásokra. Az ifjúsági csoport építésével, az együtt megvalósított célokkal új közösség alakult településünkön.

Az ifjúsági értékőr csoport 2015 májusától működik, és napjainkban is aktív munkát végez. Minden hónapban értékőr csoportfoglalkozásokat tartunk, települési rendezvényeken veszünk részt, a környező falvakban mutatkozunk be, 2017 júniusában az I. Kárpát-medencei Értékőr Találkozón is megjelentünk Taliándörögdon.

Igyekeztünk megszólítani a mai fiatal generációt, amelynek fontos lehet a település, ahol él. Közösséget építettünk azáltal, hogy a hasonló érdeklődésű fiatalokat egy csoportba verbuváltuk. Megérették az önkéntes munka ízét, és azt, hogy fontosak a felnőtteknek.

Értéket keresünk ebben a furcsa világban, ahol az érték minduntalan elvész, úgy viselkedik, mint a hal, amelyik kisiklik a kezünkből, eltűnik előlünk, feloldódik azokban a nagy, erős folyamatokban, amelyeket a pénz, a fényűzés és a gátlástalan emberek uralnak. Az értékek elbújnak közöttünk, nem az a rendeltetésük, hogy látszódjanak, hanem az, hogy éljenek, működjenek. Településünkön ezeket a megbújó értékeket igyekeztünk felderíteni, felkutatni az ifjú értékörökkel.

A Tiszanánai Ifjúsági Értékőr Csoport 14-25 éves fiatalokból áll, akik intézményünkönél töltötték az 50 órás közösségi szolgálatot és a letöltött 50 óra után is itt maradtak a könyvtárban. Megízlelték az önkéntes munka szépségét és értékét. Munkájukkal segítettek, ötleteket adtak a továbblépéshez és aktív szerepet vállaltak a települési rendezvények lebonyolításában is. Ezek a fiatalok innovatív, újszerű ötleteikkel, gyors munkatempójukkal hamar megértették és megvalósították a kitűzött feladatokat. A mai fiatalság nagyon hatékony és gyors munkát képes végezni a számítógépek segítségével, igazán könnyen eligazodnak és segítségül hívják a világhálón található anyagokat.

Célok

Az elkészített értékleltárunk elemeit – ami tartalmazta a lakóhelyükön fellelhető szellemi, természeti, épített, gasztronómiai és néprajzi értékeket – az értékörök segítségével archiváltuk, feltártuk, és dokumentáltuk az utókornak. Helyismereti gyűjtemény elkészítésébe kezdtünk.

Az ifjúsági értékörök által összeállított értékleltár 2015 májusában készült, majd minden évben egy-egy új felfedezett értékkel bővült. A leltár tartalmazza mindazon értékeket, melyeket a fiatalok értéknek tekintenek. Ezek a következők:

Nagy múltú civil szervezetek: Tűzoltó Egyesület, Naplemente Nyugdijas klub, Tűzmadár Kórus.

Akikre büszkék vagyunk: Kovács Eszter operaénekes, Gulyás Imre író, költő, Tréfás Miklós grafikus és szobrászművész, dr. Czuriga István szívsebész, dr. Szlávik János, az MTA doktora, egyetemi tanár, dr. Tóth József polgármester, Tóth Gábor kempo világbajnok.

Épített örökségeink: katolikus templom, 14 stáció a katolikus templom udvarán, református templom, katolikus kápolna, református ravatalozó, a könyvtár épülete.

Emlékműveink: Kálvin szobor, 56-os emlékmű, I. világháborús emlékmű, II. világháborús emlékmű, országzászló.

Mesterségeink: faragás, szappankészítés, drót- és kötélkészítés, szövés, fonás, kovácsmunka, mézeskalács-készítés, kenyérsütés, mézeskalács-készítés.

Ételeink: csőrege fánk, tekercsleves, húzogatott rétes, herőce, becsinált leves.

Természeti kincseink: Tisza-tó, települési gólyafészkek.

Célcsoportok

- *Terület szerint:* Tiszanána község lakói.
- *Korosztály szerint:* Olyan fiatalok, akiknek (14-30) fontos a település, ahol élnek.
- *Szociális helyzet szerint:* Településünk halmozottan hátrányos helyzetű, magas munkanélküliséggel és roma lakosokkal. Fontosnak tartjuk, hogy együtt tudjunk dolgozni roma fiatalokkal is, ez a csoport kialakításánál is fontos szempont volt.
- *Motivációk, attitűdök szerint:* Fontos, hogy a településen élő értékőrök számára nagy jelentőséggel bírjon a falu szeretete, hogy szeressenek itt élni, hogy tegyenek annak érdekében, hogy élhető községben éljenek.
- *Céljaik, szükségleteik szerint:* Azok, akik tudnak azonosulni, hogy minél részletesebben feltárjuk, felkutassuk és bemutassuk a települési értékeket: értékmérés – másképp!

Tevékenység

Számtalan fotó készítése a települési értékekről, mozgókép-készítés, interjúzás, kérdőívezés, számítógép-ismeret, különböző technikai eszközök megléte és használata.

Tiszanánán élő 14-25 éves középiskolai diákok közreműködésével valósultak meg a tevékenységek. A Fekete István Könyvtár vezetője és munkatársai az eszközök és a helyszín biztosításával járultak hozzá a célok eléréséhez. Tiszanána Község Önkormányzata, az Enter Nána Kft., a Máltai Szeretetszolgálat helyi szervezete, valamint a Magyar Vöröskereszt helyi szervezete is támogatta a csoport működését. Az NMI két alkalommal vitt el bennünket szakmai kirándulásra, ahol a fiatalok megláthatták, máshol hogyan működnek az értékfeltárások.

2015 májusától havi rendszerességgel bonyolódtak a kutatások. Majd az első Értékőr tábor (2015. 07.) nagyban hozzájárult a hatékony munkához. A II. Értékőr tábor (2016. 07.) ideje alatt is aktívan közreműködtek a diákok. Minden évszakban tudtunk és tudunk találkozni, a mai napig is havonta, esetleg kéthavonta tudunk

együtt dolgozni a diákokkal. Az idei év egyhetes tábora (2017. 08.) is nagyban hozzájárult a dokumentumok gyűjtéséhez.

A kritikus pontok azok voltak, amikor a nyári szünidő alatt mindenki nagyon elfoglalt volt. Az időpontok egyeztetése némi gondot okozott, de azért nagy odafigyeléssel ezt is megoldottuk. A létszám mindig változik, a gyerekek továbbtanultak – egyetemre, főiskolára jelentkeztek –, így egyre nehezebb részt venni a programokon, az összejeveteleken. Mindig jönnek újak és lemaradnak a régiek, a mindig változó helyzetek miatt.

A jól elkészített fotók, mozgófilmek, videók és interjúk visszajátzása nagy sikernek számított. A megyei újságokban való megjelenés hatalmas öröm volt a diákok számára. Más településen való bemutatkozás is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy tudatosuljon: hasznos és jó dolog az, amit mi végzünk. A Facebookon való megjelenés fontos a mai generációnak (és szinte már elengedhetetlen), az elkészült anyagokat megosztottuk itt a nagyközönséggel. A visszajelzések „igazolták” a gyerekeket! A sikerességhez az is hozzájárult, hogy különböző játékokban is részt vettünk. A Zöld IKSZT játékban 21. helyezést értünk el országos szinten, a Legjobb Falusi Ifjúsági Közösség pályázaton is jól szerepeltünk. Együtt izgultunk az eredmények miatt, és együtt szerettünk volna nyerni! Ezek a játékok is a közösségünket építették.

Nem volt pályázati támogatás, de az önkormányzat mindenkor biztosított a támogatásáról. A könyvtár költségvetéséből az egyforma arculati elemekre is jutott (molínó, pólók, zászlók), a máltai szeretetszolgálat jóvoltából egyforma farmernadrágot kapott mindenki. Az önkormányzat mindenkor a rendelkezésünkre bocsátotta a kisbuszt, az elektronikus kivonatot is bármikor használhattuk. A szülők is segítettek, zsíros kenyér mindig került az asztalra.

Eredmények

Valamennyi – a leltárunkban szereplő – értéket, ha nem is teljesen, de sikerült feldolgozni. Az interjúk elkészítésével még nem vagyunk kész, az mindig egy hosszabb munkafolyamat és az előkészítése sok időt vesz igénybe. Azt gondolom, jól haladunk, de mindig jön egy újabb érték, ami feldolgozásra vár, és valamennyi értéket még mélyebben lehetne feldolgozni.

Az összetartozás, az együtt gondolkodás, az együttműködés érzése, a közös célért való munka összekovácsolta a fiatalokat.

Az itt lakók nagyra értékelik a gyerekek munkáit. Az újságban megjelent cikkek ezekre erősítenek rá, mindig szívesen fogadják a fiatalok segítségét és értékeli mindazt, amit tesznek. Ezek a fiatalok, azon túl, hogy értékeket kutatnak, számos közösségi rendezvényen vesznek részt. Idősek világnapja – pl. felszolgálás, Falumikulás – ajándékok kiszállítása a faluba, Mikulás ünnepség szervezése, jótékonysági akciók – gyűjtés stb. Mindenkor, mindenben számíthatunk a fiatalokra.

Megnövekedett a Fekete István Könyvtár olvasóinak a száma, az Y, Z generáció szívesebben jár intézményünkbe, ahol mindig történik valami! Bármikor számíthatok a fiatalok segítségére, önkéntes munkájukkal támogatják intézményünk működését.

Adaptációs szempontok, javaslatok

A fiatalok mindig rendelkezésre állnak, csupán meg kell őket szólítani. Örülnek, ha egyenrangú partnernek tekintjük őket, értékelik, ha kikérjük a véleményüket.

Meg kell keresni azokat az agilis fiatalokat, akik képesek és tudnak is csoportban dolgozni, önkéntes alapon. Kényszeríteni senkit sem szabad. A jó megszólítás nagyon fontos!

A Facebook, mint a kommunikáció, a megszólítás eszköze eszköze, kihagyhatatlan a mai világban. Ott lehet széles körben megszólítani a fiatalokat, ott lehet elérni őket, hisz a nap nagy részében online üzemmódban vannak. Fontos a zárt csoport létrehozása, ahol minden pillanatban tudunk beszélni, üzeni, ötletelni. Meg is kell mutatni a nagyközönségnek, hogyan és mennyit dolgoztak a fiatalok. A Jó hangulat nagyon fontos, megteremtésének egyik eszköze a zsíros kenyér, ami nálunk nagyon bevált.

Összefoglaló

A Tiszanánai Ifjúsági Értékkör Csoport tagjai értékmentő közösséggé fejlődtek az eltelt évek alatt. A jól működő kis csapat, azon túl, hogy értékfeltáró kutatásokat végeztek, számos települési rendezvényhez kapcsolódtak. A fiatalok felismerték az önkéntes munka fontosságát, és nagyszerűségét – valószínűleg az életük során hasznosítani is fogják. Jó példával jártak elől az utánuk jövő generáció számára is, és a mai aktív korosztály rokonszenvét is kivívták.

c. az életminőséget és életesélyt javító tanulási lehetőségeket szervez, támogatja azok megvalósulását

A jövőnek dolgozunk!, Baks

Bevezető

Baks Községi Önkormányzat 2013-ban kezdte el felzárkózást célzó nagyszabású esélyteremtő programjának megvalósítását, amely a „Jövőnek dolgozunk” komplex környezet- és életminőségfejlesztési program Baks Mária-telepen.

Célok

A település jövőképe: „Olyan települést szeretnénk, ahol minden háztartásban legalább egy kereső személy él, amely minden baksai család számára megteremti a megélhetés lehetőségét. A helyi és az ide letelepedett cégek, vállalkozások versenyképes jövedelmet biztosítanak a lakosok számára, és ezek rugalmas munkaszervezési formákat (megváltozott munkaképességűek, anyák elhelyezkedése, rugalmas munkaidő) alkalmaznak. A település hagyományainak őrzése egy olyan kiemelkedő vonzerő, amely fellendíti a turizmust, így újabb munkahelyek generálódnak. A lakosok számára a képzés, oktatás egy olyan magától értetődő igény, amely a munka fogalmával szorosan összefüggő szükséglet. A foglalkoztatás és oktatás pozitív hatásainak köszönhetően nemcsak a lakosság, hanem a falu is önfenntartóvá válhat, ahol az egymást gerjesztő pozitív gazdasági-turisztikai-demográfiai folyamatok nem szorulnak külső beavatkozásra, azok élhető, vonzó településsé teszik Baksot. A falu külső megítélése és a közbiztonság is javulhat mindezek által, amely képzett munkaerő és újabb vállalkozások idetelepülésével járhat. Célunk, hogy Baks 2018-ra egy olyan település legyen, ahol: versenyképes cégek, vállalkozások működnek; ezek a vállalkozások rugalmas munkaszervezési formákat alkalmaznak; a turizmus és idegenforgalom fejlett a hagyományok őrzése által; a lakosok képzettek és a tudás „létszükséglet”; minden családban van legalább egy munkavállaló; Baks önfenntartó falu; Baks élhető és biztonságos otthon a településen és azon kívül élő munkavállalóknak!

A „Komplex telep-program (komplex humán szolgáltatás hozzáférés biztosítása)” elnevezésű, TÁMOP-5.3.6-11/1 azonosítószámú támogatási konstrukciók célja a szegregált lakókörnyezetben, mélyszegénységben élő hátrányos helyzetű emberek társadalmi felzárkózásának és integrációjának segítése. A szegregátumokban élők körében olyan, több generáción át mélyülő (szociális, közösségi, oktatási, egészségügyi, képzési és foglalkoztatási) hátrányok halmozódtak fel, amelyek kezelése az

érintettek és a települések önerejéből – külső segítség nélkül – napjainkra lehetlenné vált.

A projekt megvalósítója a Baksi Önkormányzat, ahol felkészült és tapasztalt szakemberek alkalmazása volt jellemző. A településen zajló munkát szakértők segítették, akik a megvalósító stáb részei lettek. Ugyanazokkal a munkatársakkal és szakértőkkel folyt a projekt tervezése, mint a megvalósítása is. A baksi önkormányzat korábban számos európai uniós projektet bonyolított le a településen, bár akkor elsősorban az infrastrukturális célok megvalósítása volt előtérben. A munkatársak tapasztalatokat szerettek a projektek lebonyolítása terén, az európai uniós támogatási rendszer megismerésével.

Partneri hálózat: TKKI, civil szervezetek, helyi intézmények, formális és informális települési, kistérségi és szükség esetén megyei, régiós, országos csoportok, média.

Célok

- erőforrás optimalizálás/kapacitáskohézió
- intézményi és szakmaközi kapcsolatok erősítése (munkacsoport)
- hiányzó szolgáltatások biztosítása (prevenációs elemek), szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása
- környezetszépítés és lakáskarbantartási munkák elvégzésével az életminőség javítása
- egyéni fejlesztések útján sikeres életstratégia kialakítása és szakmai támogatása a bevontak körében
- pozitív jövőkép kialakítása az érintettekben
- piacképes szakképesítések biztosítása

Szociális szolgáltatások

- folytatódjon a settlement típusú szociális munka a szegregátumban
- kerüljön kialakításra egy szociális szolgáltató központ (Csillagpont) a Mária telepi Közösségi Ház mellett
- romák és nem romák számára is vonzó, szükségletalapú programok szerveződjenek
- legyen folyamatos a Mária-telepi Közösségi Ház működése, fenntartása
- a programok „hívják át” a telepieket a faluba és a központban élőket „hozzák le” a Mária-telepre –, legyen természetes a társadalmi mobilitás

Oktatás

- fejlődjenek a pedagógusok kompetenciái
- legyenek tanórán kívüli foglalkozások, amelyek az oktatás hatékonyságát segítik
- vonjuk be a szülőket is a tanórán kívüli tevékenységekbe
- az oktatási programok legyenek szinergiában minden más olyan programmal, amelyek az anyákat, a családot és/vagy a gyermekeket közvetlenül vagy közvetve érintik

Kora gyermekkori fejlesztés a fogyatékoszá minősítés megelőzéséért – „SNI-prevenció”

- a 0-3-6 éves korcsoport számára kerüljön kidolgozásra egy komplex program-csomag, amelyet egy PILOT keretében valósítunk meg és fejlesztünk tovább
- érzünk el szemléletváltást a korcsoport fejlesztésében és a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában a tantestületen belül

Nők fejlesztése

- egy kompetencia- és önismeret-fejlesztési folyamatban készüljenek fel a nők a szakmai képzésekre
- olvasási, írási és kommunikációs képességeik fejlesztése közben formálódjon értékrendjük és ezt az értékrendet vigyék be a családba, érvényesítsék a gyermekeik nevelésében
- a meséléssel – mint természetes napi tevékenységgel – alapozzák meg gyermekeik későbbi iskolai sikerességét, a tudás iránti igényt

Közösségfejlesztés

- a program során használjuk az integráció érdekében a közösségfejlesztés minden lehetséges színterét
- olyan programokat valósítunk meg, amelyek serkentik non-formális közösségek kialakulását, az önszervező aktivitást
- segítsük a spontán kialakuló csoportok formális szerveződésé alakulását, a civil szervezetek alapítását/fejlődését

Egészségfejlesztés

- az egészségfejlesztés ne elméleti legyen, hanem saját tapasztalatokon alapuljon, legyenek az egészségfejlesztési programok élményszerűek
- olyan szűrések is legyenek, amelyeket a romák nem vesznek igénybe kellő mértékben (pl. mellrákszűrés, lúdtalp- és szemészeti szűrés, tüdőszűrés, fogászati szűrés, bőrgyógyászat stb.)
- alakuljon ki szokás, következzen be attitűdváltás a célcsoport körében (a szűrővizsgálatokon részt venni természetes és szükséges dolog)

Szakmai képzések felnőtteknek

- a nyílt munkaerőpiacon is versenyképes tudást kapjanak a résztvevők (mezőgazdaság – energianövények, építőipar – napenergia-hasznosítás, digitális írástudás, vállalkozói ismeretek)

Munkaerőpiaci szolgáltatások

- komplex, korszerű, innovatív szolgáltatásokat nyújtunk, amelyek valós segítséget jelentenek a munkakeresőknek
- valósuljon meg paradigmaváltás az álláskeresők támogatásában, alakítsunk ki egy a család belső erőforrásaira támaszkodó fejlesztést/támogatást - Munkakeresés családi szövetségben PILOT program.

Uzsora visszaszorítása

- törekedjünk a prevencióra, nyújtunk alternatívákat, fejlesszünk pénzügyi kompetenciákat (bevásárlóbusz)

Társadalmi érzékenyítés/szemléletváltás

- legyen komplex és történjen több szintén
- használjuk a tapasztalati tanulást eszközként (Social Reality Show – PILOT)
- igazítsuk a meghívottak körét az innovatív programelem (SRS) szervezésekor a projekt aktuális problémáihoz/megoldandó feladataihoz.

Célcsoportok

Az elsődleges célcsoportot a Mária-telepen élő hátrányos helyzetű egyének, családok jelentették. A másodlagos célcsoport a település teljes lakossága, romák és nem romák alkották. Tevékenységeink a helyi intézményeket is célozták, a közöttük levő magasabb minőségű együttműködési formák kialakítása érdekében. Az alaphelyzet vagy problémák összefüggésében a célcsoportok bemutatása.

Baks a Dél-Alföldön, a kisteleki kistérségben helyezkedik el, 16 km-re az M5-ös autópályától. A településen nagy arányban élnek romák (több mint 30%). Van egy szegregált településrész, a Mária-telep, ahol 437 fő él, a település lakosainak több mint egyötöde. Az itt lakók 90 százalékban romák.

A település főbb jellemzői:

- zsáktelepülés
- az összlakosság (2 100 fő)
- egy oktatási intézmény van, a Szent Miklós Óvoda és Általános Iskola, a katolikus egyház fenntartásában működik
- az össz. lakásállomány 43 százaléka alacsony komfortfokozatú
- a szegénységi küszöb alatt él a lakosok egyharmada
- csak 8 általánost vagy annál kevesebbet végzett a munkaképes korú lakosság 83,8%-a
- egy szegregátum van, a Mária-telep, amely 1 km-re helyezkedik el a település központjától
- a telepet egy lápos természetvédelmi – Natura 2000 – terület választja el a falutól
- munkanélküliség a településen 11 százalék fölött van, a szegregátumban több mint 30%
- a vállalkozások száma alacsony, ezek főleg egyszemélyes cégek, amelyek főleg önfoglalkoztatók/ kényszervállalkozások
- az emberek napszámba járnak vagy közmunkaprogramban dolgoznak
- legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat, amelynek jelenleg nyolc állandó és 23 projektalkalmazottja van.

Tevékenységek

A projektben a közösségfejlesztési elemek előkészítése és a célcsoport bevonása komplex módon, folyamatok tervezésével kezdődött és valósul meg. A projekt tervezése előtt egy paradigmaváltás történt a településen. A társadalmi kohézió megteremtését nem tehernek, hanem lehetőségnek tekintik. A tervezésbe és a megvalósításba bevonták a romákat, döntéseikben folyamatos szerepet kapnak, az eredményeket visszacsatolják. A megvalósító munkatársak egyharmada roma származású.

Kidolgoztak több innovatív elemet, amelyek szoros kapcsolatban állnak egymással. Kiemelkedő hangsúlyt fordítanak a nők fejlesztésére és a közösségfejlesztésre. A felnőttképzésekre olyan sok a jelentkező, hogy várólisták vannak – egyes képzéseken még akkor is, amikor nem fizet a képző megélhetési támogatást. Az integrált közösségi rendezvényeken a tervezett háromszorosa volt a részvételi arány. Ennek az az oka, hogy a hatástöbbszörözés célrendszeréhez igazított módszertanok alkalmazás önszorgató aktivitást generál, így mint az egyes programelemek hatásindikátora definiálható.

Az egyes programelemek tartalmi kiválasztása során minden esetben szempontként merült fel, hogy olyan tevékenységet valósítsunk meg, amely a közösség számára is „üzenettel bír”, vagyis segítheti a meglévő sztereotípiák csökkentését, ahol a célcsoport tagjai is meg tudják mutatni képességeiket egy-egy területen, a jelenlévők között kialakult a kooperáció és több szerepben is (irányító, segítő, beosztott) részesévé válhatnak a megvalósítás folyamatának. A közösségfejlesztés alkalmainak rendszeresnek és érdeklődésre számot tartónak kell lennie, különben a rendezvényeknek nem lesz látogatottságuk.

Eredmények

Van lakossági mobilitás a szegregátum és a település belső körzetei között a programon való részvétel miatt, majd a kölcsönös érdeklődés spontán fennmaradt és az emberek egyre jobban megismerik egymást.

- családi napok (résztevők 200-600 fő)
- egészségnapok (résztevők 150-280 főig)
- Meséd csoportok
(tervezett 30 fő, megvalósult 57 fővel)
- kiskert program
(tervezett 16 család, tényleges 30 család)
- iskolai programok
(tervezett 160 fő, megvalósult 600 fő – társprogramban)
- civil szervezetek programjai
(tervezett 100 fő, megvalósult 210 fővel – társprogramban)
- Napenergia-hasznosítás – házi napkollektorok készítése
(nem a projektben tervezett program, amely 50 főt érint majd)
- az egyes programelemekben belül realizálható extra közösségfejlesztési alkalmak (főzőklub, kreatív klub, játszóház, kertmozi, nyári táborok stb.).

A komplex településprogram sikereire alapozva lehetőség adódott egy lakhatási modellprogram megvalósítására is. 2014-ben 400 millió Ft támogatással szociális bérlakások építése zajlott a település integrált területein, kiegészítve ezzel az addig zajló humán fejlesztéseket.

Bakson a komplex telepprogram megvalósítása során számos emberi kapcsolat, szakmai együttműködés alakult ki és erősödött meg. A kijelentés, hogy „Bakson baksiak élnek”, feltöltődött tartalommal, immár sok-sok erőfeszítésünk, szépséges emlékünkhöz, sikerélményünk kapcsolódik hozzá. A program egyik mutatója az, hogy hány fő került ki pozitív eredménnyel a projektből a közös munkánk hatására. Számszerűsíthető eredmény 121 fő, akik esetében dokumentumokkal igazolható a változás. Ám nem csak az ő életükben hozott pozitív változást ez a projekt. Hiszem azt, hogy a megvalósítók és résztvevők, támogatók szemléletében, kapcsolataiban, vagyis sokunk életében meghatározó szerepet játszott a baksi komplex telepprogram.

Adaptációs javaslatok

Van egy átadható tervezési és megvalósítási módszertan, ezért a jó gyakorlat multiplikálható. A jó gyakorlat adaptálhatóságának feltétele: a tervezési módszertan ismerete, illetve a folyamatleírások alkalmazása, amelyeket a projekt megvalósítói a multiplikálhatóság érdekében készítettek.

A baksi-modell adaptálható, megismételhető, amennyiben az összeállított folyamatleírásokat és az alapelveket betartják. Egyes programelemei külön-külön is jól illeszthetők más települések integrációs fejlesztéseihez. Az egyes innovatív programelemek és a komplex programcsomagok is tudnak kezelni specifikus helyi problémákat. A fontos az, hogy a valós szükségletekre reagáljon a megvalósítani kívánt projekt és mind a programtervezésre/megvalósításra, mind pedig a humán erőforrás kiválasztására vonatkozó alapelveket maradéktalanul tartsák be azok, akik alkalmazni szeretnék a baksi-modellt (megfelelő embert a megfelelő helyre).

Vannak olyan programelemek, amelyek a település nagyságától és a közösség fejlettségétől függően körülményekkel, esetenként némi korrekcióval adaptálhatók. Minden innovatív elem – PILOT – alkalmazható más helyszíneken is, a baksitól eltérő körülmények esetén is.

Összefoglaló

A projekt megvalósítása nagy kihívást jelentett a baksi önkormányzat számára. A program, mint ahogyan a neve is tükrözi azt, valóban komplex volt. A megvalósítás során a mindennapjaink része lett. Bevontak minden helyei intézményt, szervezetet, önkéntest és segítőt. Hatására javult az együttműködés a helyi lakosság és a helyi intézmények között. Partnerségek alakultak ki, több önkéntes is dolgozott a település különböző programjain. Aktivizálásuk a program megvalósításának nagy eredménye. Az önkormányzat azonban nem elégszik meg ennyivel. Pályázatot nyújtottak be a program folytatására, hogy közösségükben újabb magasabb minőséget létrehozva folytathassák a megkezdett munkát.

d. népfőiskolai programokat, szabadegyetemeket szervez, támogatja azok megvalósítását:

A Lakiteleki Népfőiskola értékfeltáró kollégiumai

Bevezetés:

A Lakiteleki Népfőiskola létrejötté óta, a kilencvenes évek elejétől segíti a Kárpát-medencei magyarság életét. Számos olyan programot valósított meg, melyek hozzájárultak a magyar közösségek fenntartásához, bővüléséhez. Az értékfeltáró kollégiumok létrejöttének van múltja. Klebelsberg Kuno, aki a Bethlen-kormányban hazánk kultuszminisztere volt 1922 és 1931 között, számos tanyasi iskolát építtetett. A több mint ötezer új iskolával az volt a célja, hogy mindenki részesüljön oktatásban, függetlenül attól, hogy hol él. A népiskolák létrejötté drasztikusan emelte az olvasni és írni tudók számát hazánkban. Elkötelezett híve volt, hogy a tanyákat is aktívan bevonja az ország vérkeringésébe, éppen ezért falujáró és tanyakutató mozgalmat is szervezett. A népfőiskolai értékfeltáró kollégiumok is erre a mintára jöttek létre.

Célok

A kutatás célja a feltárt értékek könyvben való bemutatásán túl, hogy közöset kovácsoljon a kutatókból. Fontos, hogy a különböző egyetemokről különböző szakokról érkező diákok és oktatók elhivatott közösséget alkossanak. Olyan csapatot, amire nemcsak a későbbi kollégiumi munkák során számíthatunk, hanem újabb diákokkal ismertetik meg az értékfeltáró kollégiumokat.

Fontos, hogy az elmúlt négy év lezárt kollégiumainak eredményessége mellett annak módszertanát is tudatosítsák a résztvevőkben.

Tevékenység

A kutatás egyik legfontosabb eleme, hogy nem a múlt, hanem a jelen értékeit kívánjuk felszínre hozni. Ahogyan a későbbiekben részletesen bemutatjuk, a kérdőív is úgy lett összeállítva, hogy a jelen értékeire fókuszáljon. A megkérdezettek túlnyomó többsége már a beszélgetés elején arról számol be, hogy milyen jó volt régen az élet, milyen virágzó volt a közösség évtizedekkel ezelőtt, bezzeg ma: ma nincsen semmi. A kérdező feladata és felelőssége, hogy jelenünk kétségkívül meglévő értékeit a beszélgetés során felszínre hozza.

A kutatás további egyediségét adja, hogy nem válogatott szakemberekkel végezzük a munkát. Mivel nem tisztán néprajzi munkáról van szó, így nem is végezhetnénk azt pusztán néprajzkutatókkal és szociológusokkal. Éppen az színesíti ezt a tevékenységünket, hogy jönnek közigazdászok, jogászok, pedagógusok, történészek, földrajztudósok, sőt fizikusok is. A szakmai színvonalat pedig a szakmai vezető személye garantálja.

Egy értékfeltáró kollégium mindig a kutatott terület kiválasztásával veszi kezdetét. A kutatott terület meghatározása általában történelmi vagy közigazgatási elvek alapján történik. Mindkét esetben a határon túli magyarság népességszáma a meghatározó a kutatott települések kiválasztásában. Figyelembe kell venni továbbá azt, hogy minden kollégiumra ugyanannyi idő, mindössze két terepmunkával töltött hét áll rendelkezésre. Az alábbiakban a kutatásban részt vevők szerepkörét írjuk le, nem térünk ki azonban külön a technikai szervező munkájára, az ugyanis meglehetősen szerteágazó. De az alábbi leírásban az ő személye is rendszeresen előkerül majd, a fejezet végére pedig kikristályosodik az ő feladatköre is.

A szakmai vezető és a helyi koordinátorok:

A terület kiválasztását követően meglévő kapcsolatainkat felhasználva kezdjük kutatni a szakmai vezetőt. Fontos, hogy olyan személy mellett döntsünk, aki képes végigkísérni és segíteni a kollégium munkáját. Emellett elengedhetetlen, hogy a szakmai vezető munkájában és a térségben egyaránt ismert és elismert személyiség legyen. Rendelkezzen olyan mély kapcsolatrendszerrel, amit felhasználva hatékonyabb munkát tudunk végezni. A szakmai vezetővel már az elején rögzíteni kell a feladatköröket. Ahhoz, hogy a munka sikeres legyen, a vezetőnek látnia kell, hogy az értékfeltáró kollégium egy 10-12 hónapos munkát foglal magában. Nem csupán a két kutatóhét során kell helyállni, hanem az ezt magában foglaló időszakban is. A munka megkezdése előtt a szakmai vezető feladata, hogy az átlagosan 15-20 kutatott településen kijelöljön egy-egy helyi koordinátort. A helyi vezetők feladata, hogy megszervezzék az interjúalanyokkal a találkozót. Általában településenként 20-30 személlyel történik adatfelvétel, az ő időbeosztásukat a helyi vezetőnek és a kutatás technikai szervezőjének kell egyeztetnie. A kérdőívezésre általában 1,5-2 óra hossza jut, eszerint kell megszervezni a kutatást. Fontos továbbá, hogy a helyi koordinátor személye – akárcsak a szakmai vezetőé a térségben – elismert legyen a településen. Továbbá ő lesz az, akivel a kutatók is rendszeresen egyeztetnek a munka részleteiről, valamint hozzá fordulnak, ha segítségre van szükségük.

Az értékfeltáró kollégiumok résztvevői meghívást kapnak a Lakitelek Népfőiskola nyári szabadegyetemére, amely minden évben tematikus, aktuális témakörök mentén ad lehetőséget a meghívottak konzultációjára neves előadókkal, szakemberekkel.

Eredmények

A Kárpát-medencei értékfeltáró kollégiumok mottója: „Akiket az értékek őriznek.”

Az elmúlt négy év alatt a Kárpát-medencében több mint 20 megszervezett értékfeltáró kollégium valósult meg. Amellett, hogy egy-egy kollégiumi munka eredményei közt szerepelnek a helyi, tájegységi épített, szellemi, kulturális értékek, egy-egy hazai és külföldi országrész bemutatásán keresztül rövid látóanyagot adnak az értékfeltáró munkát követő helyi közösségi, társadalmi életről is. A megvalósult tevékenységbe több száz önkéntes fiatal, egyetemista és helyi lakos kapcsolódott be, akik elhivatottak lettek az értékfeltárás és a közösségi feltárás terén. További eredmény, hogy minden egyes kollégiumról film és kiadvány készült.

Összegzés

Az elmúlt négy év értékfeltáró munkája hiánypótló és maradandó tevékenységet valósít meg. Céljuk továbbra is az, hogy a jól bevált módszerrel még több területet, vidéket, járást ismerjenek és ismertessenek meg. A megismerés során pedig rámutassanak azokra a helyi értékekre, amelyek eddig is jelen voltak az adott település életében, csupán eddig nem kerültek reflektorfénybe, vagy a helyiek annyira természetesnek vették, hogy nem hívták fel rá a figyelmet.

Az értékfeltáró tevékenység lényege: *„A jelenben továbbélő múltat nemcsak önmagáért tartották fontosnak a sorozat elindítói és a jelen kötet szerkesztői, hanem azért is, mert a bemutatott településekből leszűrhető megállapítások a jövőnek szólnak, a közeljövőnek adnak több sürgős teendőt. Bízunk abban, hogy a döntéshozók figyelmét ráirányíthatja a magyar vidék, a »magyar ugar« jelenére, s féltendő jövőjére, s megszületnek azok a politikai döntések, melyek révén majd ezer év múlva is elmondhatják utódaink, hogy »Él magyar, áll Buda még!«*”

Tudatos értékátadás

„KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskola, Taliándörögd

Háttér

A „KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskola 2014-től végzi tevékenységét Taliándörögdön. Népfőiskolánk alapítója és fenntartója a Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúságért (KÖSZI). 2017 októberében az Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Kft. és a Lakitelek Alapítvány jóvoltából aláírták azt az együttműködési megállapodást, melynek köszönhetően ma már a Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózat előkészítői között tevékenykedik és igyekszik sokoldalúan szolgálni a nemzeti megújulás XXI. századi programját.

A felnőttképzés vidéki környezetben megvalósuló, hagyományokon alapuló formája a népfőiskola, amely közművelődési keretek között, a korszerű tudásátadás módszereinek és eszközeinek felhasználásával szervezi a vidéki lakosság képzését, formálja szemléletét.

A népfőiskola az ismeretbővítés mellett a közösségteremtést tartja legfontosabb feladatának. Speciális célcsoport az ifjúsági korosztály, így kiemelt feladatuknak tartják a fiatalok értékalapú közösségfejlesztését. Ez mellett természetesen az élet minden szakaszára és a tevékenységek széles körére kiterjesztetten igyekeznek segíteni az önképzési folyamatokat.

Célok

Munkájukkal arra törekcsenek, hogy hozzájáruljanak a Kárpát-medencei népfőiskolák rendszerének hosszabb távon elvárt társadalmi hatásaihoz: „Korszerű nemzeti önismeret – tehetséggondozás – egyéni és közösségi sikerélmények – vonzó közéleti és politikai stílus megerősödése – hitéleti élmények és karitatív képességek fejlesztése – a szegény sorsú családok gyermekeinek iskoláztatása – hagyományörző attitűd erősödése – szellemi, gondolkodási igényesség, az élethosszig tartó tanulás képességének elmélyítése – a térségi szerveződés új, helyi erőket mozgósító bázisának létrejötte.”

A „KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskola és Értékek Háza a Balaton-felvidék fiataljainak és a Kárpát-medencei Ifjúsági Értékkör Hálózat tagjainak stabilitást, jövőképet, feltöltődést jelentő, nyüzsgő „otthona”, bázisa és a generációk együttműködésének tere. A térségben meglévő tudások megismerésének, megosz-

tásának, piacra jutásának motorja. Az Ifjúsági Kulcsfigura Hálózat működtetése, illetve annak bázisa is a céljuk.

Tevékenységek

2013 februárjában adta be a szervezet a „*Fiatalok a vidékért*” című projektjét Fiatalok Lendületben Program/Demokrácia projektek alprogramra. Együttműködő partnerek: Taliándörögd-Halimba SE (Taliándörögd), Bodvaj Egyesület (Erdély, Kisbacon) és a Kisbaconi Erdő- és Legelőbirtokosság (Kisbacon). A projekt célja az volt, hogy az Éltes Balaton-felvidékért LEADER Helyi Akciócsoport területén és Kisbaconban, illetve a környékén élő fiatalok gyakorolják a véleménynyilvánítást, jó példákat ismerjenek meg a fiatalok érdekérvényesítő képességéről, megismerjék és gyakorolják a helyi döntések megszületésének módját, az EU parlamenti választások folyamatát, véleménynyilvánításuk fontosságát. Váljanak a vidékükért tenni akaró és tenni képes ifjú felnőttekké. Készüljön el a fiatalok stratégiája 2014-20-ra vonatkozóan. Az elvégzett munka és az elkészült stratégia eredménye, hogy ma az Éltes stratégijában markánsan megjelenik a fiatalok megtartását célzó intézkedés, melynek megvalósításához a KÖSZI szakmai partnerséget vállalt az Éltes Balaton-felvidékért Egyesülettel.

Pannon Ifjúsági Értékőr Hálózat: Fiatalok és lelkesek. Helybeliek és nagyon elszántak. Szinte mindent tudnak és szeretnének itt maradni. Pontosabban ott maradni, ahol születtek és fiatal felnőtté váltak. De nemcsak beszélnek erről, hanem a tettek mezejére léptek. Ők az értékőrök. 2011-ben kezdődött a történetük. Mint minden fiatalról, róluk is a felnőttek döntöttek. Róluk, de nem nélkülük. A Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány kezdeményezésére, a KÖSZI szakmai partnerségével indult útjára a Pannon Ifjúsági Értékőr Hálózat kiépítése. Az értékőrök olyan fiatalok, akiket érdekelnek a helyi értékek, büszkék a településük természeti értékeire, épített örökségeire, a hagyományaikra, a helyi ünnepeikre. Ezért csatlakoztak az értékőr mozgalomhoz. Ebben a programban felnőtt szakemberek segítségével megismerkednek az értékgyűjtés alapjaival, a hungarikum piramissal, a fotózás, a videózás, az adatbázis-készítés legfontosabb elemeivel, majd a terepmunkák eredményeként leírásokat, fotógalériákat, rövid filmeket készítenek.

A Pannon Ifjúsági Értékőr Hálózatnak 2017. év végére több mint 500 aktív tagja tett valamit helyi értékeink megőrkítésért a Kárpát-medencében. A hálózatban tevékenykedő fiatalok és felnőtt segítők aktív részesei a helyi értékek feltárásának, megőrkítésének, közkinccsé tételének, továbbörökítésének.

Fiataljaink értékfeltáró munkájának eredményeként közel száz településen készültek értéktári ajánlások és ma már értéköreink több településen a helyi értéktár bizottság tagjaként, vagy annak vezetőjeként segítik a Hungarikum mozgalmat.

Veszprém Megyei Értékek Háza

2014 nyarán rendezték meg a Veszprém Megyei Értékek Tára elnevezésű kiállítást a Művészetek Völgye ideje alatt. A programra a Dörögdért Ifjúsági Egyesület pályázott a HUNG-2014-B felhívásra, „Veszprém megyei értékek tára kiállítás és rendezvény” címmel. Szakmai partnerei a megvalósításban a Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány és a KÖSZI voltak. Az értékőrök bemutatkozásán túl a látogatók megismerkedhettek a megye első 14 megyei értéktárba került értékével, valamint bekapcsolódhattak az értékőr munkába, az Éltető Völgy alkotóinak, termelőinek meginterjúvolásába, a felvett anyagok vágásába és az elkészült filmek esti megtekintésébe. A kiállítás nem arra a 10 napra szólt, azóta is működik Taliándörögdön, a „KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskola és Értékek Házában.

Párhuzamosan zajlott a KÖSZI „Veszprém megyei értékek tára – ifjúsági bázis” projektje, melyet a Vidékfejlesztési Minisztérium/HUNG-2014.B/A nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására felhívásra nyújtott be. A projektből megalakult az értékőrök bázisa (a hálózat működtetésének segítésére), létrejött egy adatbázis Veszprém megyéről: mely településeknek van már értéktára és már milyen értékeket emeltek be az értéktárba. A KÖSZI 1 fiatalt foglalkoztatott (és sok önkéntest) a projekt megvalósítása során. A hosszú távú cél, hogy Veszprém megye minden településéről lehessen bemutatni valamit – akár tárgyasult, akár virtuális módon –, ami felkelti a látogatók érdeklődését. A munka azóta is folyik.

Kincses Klub

2016 tavaszán elkezdődött a következő generáció tudatos értékszemléletű nevelése a Kincses Klub keretében. A kéthetente péntekenként tartott alkalmak során a Művészetek Völgye Általános Iskola Taliándörögdi Tagintézményének alsó tagozatos diákjai (6-10 évesek) ismerkedtek a helyben fellelhető értékekkel és játékos formában a hungarikumok rendszerével. A gyerekek saját kezűleg készítettek bodzaszörpöt, szedtek és szárítottak hársfavirágot, különböző kézműves foglalkozásokon vettek részt és megláthatták, hogyan dolgozik a kovácsmester, hogy lesz a csuhéból alkotás. 2017 nyarán már tábor is szerveztünk a Kincses Klub tagjainak. A tábor során sikeresen bevontuk a szülőket egy szalonnasütős, beszélgetős, játékos estbe. A Kincses Klub fontos eredménye éppen az, hogy a fiatal szülőket is sikerült elérni, megmozdítani.

Polgármesteri Kollégium

Népfőiskolánk Polgármesteri Kollégiumot működtet, melynek a településvezetők és az ifjúsági szervezetek együtt gondolkodása, a tapasztalatok megosztása, közös jövőkép-tervezés a célja. A kollégium összehívására az aktuális témák adnak apropót.

Taliándörögdi értéktár (helyi értékgyűjtő munka)

Az első fiatalok által működtetett értéktár egy Veszprém megyei kistelepülésen jött létre, Taliándörögden. A település fiataljainak története szorosan összefügg a Pannon Ifjúsági Értéktár Programmal. A dörögdiiek 2012-ben kapcsolódtak be a helyi értékgyűjtésre összpontosító programba, melynek kapcsán egy közel egy évig tartó folyamat résztvevőiként megismerkedtek a helyi értékekkel és különböző módszerek, valamint eszközök segítségével megörökítették őket, majd végül más településről érkező társaikkal együtt (egy kiállítás keretében) bemutatták munkájukat a nagyközönség számára a Művészetek Völgye Fesztiválon. Bár a taliándörögdi önkormányzat első körben elutasította a helyi értéktárának létrehozását, később mégis úgy döntött, hogy részesévé szeretne válni az értékgyűjtő mozgalomnak. Fiataljaik tapasztalataira támaszkodva – melyet az Értéktár Program során szereztek – a Dörögdiért Ifjúsági Egyesületre bízta az értéktár működtetését. Teszik ezt hittel, felelősséggel.

A „KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskolának így már volt mire alapozni, amikor 2017. április végén megszervezte (összefogva az önkormányzattal, helyi szervezetekkel, intézményekkel) az I. Taliándörögdi Értékek Ünnepeét.

Együttműködések

A KÖSZI jó partnerséget ápol tagszervezeteivel (Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület, Tótvázsonyi Ifjúsági Egyesület, Dörögdiért Ifjúsági Egyesület, EXTÁZIS Ifjúsági Szervezet, Pulai Ifjúsági Klub, Együtt a Jövőért Halimbán Egyesület, TALENTUM Ifjúsági Egyesület Diszel), az Élhető Balaton-felvidékért Egyesülettel (melynek tagja is), a helyi civil szervezetekkel és a térség önkormányzataival. 2012 óta a Pannon Térség Fejlesztéséért Alapítvánnyal szakmai együttműködésben működteti a Pannon Ifjúság Értéktár Hálózatot. 2013 óta pedig az akkor még Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodájával, illetve jogutódjával, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.-vel működik szorosan együtt a megye településeinek értéktárát segítő tevékenységekben, valamint a kulturális közfoglalkoztatási programban.

Gazdasági tevékenységek

Népfőiskolánk stabil anyagi háttérének megteremtéséhez elengedhetetlenek bizonyult különböző vállalkozási tevékenységek elindítása. Ki kell építenünk azokat a gazdasági lábakat, amelyek részben önfenntartóvá tehetik szervezetünket.

A KÖSZI 2016-ban létrehozta a Pannon Kincsház Kft.-t., ami 100%-ban a KÖSZI tulajdona. A kft. tevékenységének egyik részét képezi az Értékbolt, másik részterület pedig az InnoBringa (elektromos eszközök kölcsönzése és forgalmazása).

A KincsesHáz létrejötté óta a környék értékteremtőinek és értékörzőinek találkozóhelye. Ma már nem csak kiállításként működik, ahol az érdeklődők megismerhetik Veszprém megye és a Balaton-felvidék kincseit, hanem az Értékbolt megnyitásával a környék kistermelőinek, őstermelőinek és kézműveseinek piacra jutását is segíti.

Házi szörpök, lekvárok, különleges pálinkák, kerámiák, fafaragások, egyedi ékszerek és hasonló minőségi termékek sorakoznak a polcokon az Értékboltban.

Összegzés

Sokrétű, tudatos tevékenységük azért példaértékű, mert a jövő generációjának tevékenykednek. Az értékek feltárását, átadását, továbbadását rendszerszinten tervezték és valósították meg. További értéke a széles körű együttműködés és a hálózatokban való gondolkodás.

e. ismeretterjesztő alkalmakat szervez, támogatja azok megvalósítását és ismeretszerző lehetőségeket teremt:

Szigetvár

„Zrínyiek nyomában” vetélkedő, a helyi identitást erősítő rendezvénysorozat

Bevezető

A „Zrínyiek nyomában” vetélkedősorozatot közel 20 éve rendezik meg a Szigetvári Várbaráti Kör szervezésében. A rendezvény egy olyan lehetőséget, jó gyakorlatot mutat be, amit egy kisváros tehet a közösségfejlesztés érdekében. A nagy mértékben meghatározó történelmi múltra (jelen esetben a Zrínyi-kultuszra) építve, a helyi identitástudat erősítésével a település és vonzáskörzete is bevonásra kerül. A helyi intézmények, civil szervezetek, vállalkozók, önkéntesek bevonása hosszú távú együttműködést tesz lehetővé.

Háttér

A magyarországi kisvárosokban is már szembetűnő probléma az elhatárolódás a közösségi folyamatoktól, inkább a passzivitás jellemző. Egyes csoportok, intézmények, civil szervezetek és önkéntes bázisuk jól működik, de egy-egy nagyobb rendezvénytől eltekintve egymástól elszigetelten dolgoznak. Nehéz megtalálni azt a kulturális közös nevezőt, ami segíthetné a társadalmi kohéziót.

A Szigetvári Várbaráti Kör az országban a várbaráti körök közül másodikként, 1959. október 29-én alakult meg 163 fő alapító taggal, Molnár Imre gimnáziumi tanár vezetésével a következő célkitűzésekkel: Zrínyi Miklós és hős bajtársai emlékének ápolása, Szigetvár és a Zrínyiek történelmi szerepének ismertetése minél szélesebb körben, a Zrínyi vár gondozása, karbantartásának, állagmegóvásának szorgalmazása, Szigetvár műemlékeinek, műemlék jellegű épületeinek, továbbá városképi szempontból jelentős épületeinek a védelme. A körnek jelenleg háromszáznegyven tagja van, akik a fenti célok megvalósításáért dolgoznak, értékes adományokkal, információkkal, tanulmányokkal gazdagították és gazdagítják ma is a Szigetvár történetére vonatkozó ismereteket.

A helyi hagyományok szervezett formában történő ápolása céljából új, a lokálpatriotizmust is pozitívan befolyásoló megemlékezéseket, vetélkedőket újított és alapozott meg. Szerteágazó tevékenységének és színvonalas rendezvényeinek köszönhetően önkénteseinek száma évről évre nő.

Gyűjti és megőrzi a helyismereti, helytörténeti jelentőségű dokumentumokat, tárgyi emlékeket, melyek jelentős része a tagság segítségével kerül a kör gyűjteményébe. Rendszeresen szervez vetélkedőket, ismeretterjesztő előadásokat minden korosztály számára, melyek célja a közösségi együttlétén túl Szigetvár és környéke múltjának, turisztikai értékeinek megismertetése.

A Zrínyi-kultusz a szigetvári hős emlékének szervezett formában történő ápolását jelenti, amelyer 1833 óta minden évben megrendeznek Szigetváron. Csaknem 60 esztendeje a Szigetvári Várbaráti Kör szervezi a kegyeleti megemlékezések orosz-lánrészét, a hősök emléke átörökítésének munkáját generációról generációra.

Egyaránt közreműködők voltak helyi civil szervezetek, iskolák, intézmények, egyházak és gazdasági társaságok.

Célok

A projekt elsődleges célja a szigetvári térség identitástudatának erősítése a helyi hagyományok ápolása és ismeretszerzés útján. A térség múltjának közösségi feltárásával nem csak a helyi értékekre hívhatjuk fel a lakosság figyelmét, de a térség megtartó ereje is nő ezáltal. Az intézményi, civil szervezetek közötti és lakossági együttműködések már messzebbre mutatnak, a kohézió nyomán lehetőség nyílik a társadalmi összefogáson alapuló közösségi gazdaságfejlesztésre is. Az intézményi

önkéntesség általánossá tétele, a közösségi tervezés módszertanának gyakorlati megismertetése már komoly elmozdulás a társadalmiasítás felé.

Célcsoportok

A program kiemelt célcsoportja a szigetvári térség fiataljai, iskolásai voltak, de mind közreműködőként, mind résztvevőként teljesen nyitott volt bárki számára. A vetélkedő résztvevőinek kategóriái a következők voltak: iskolások 4-6. osztály, iskolások 7-8. osztály, középiskolások, felnőttek, vegyes.

A közvetett célcsoporthoz tartoznak a szigetvári kulturális intézmények, civil szervezetek, térségi települések, önkéntesek, vállalkozók.

Tevékenységek

Közel húsz éves hagyományra tekint vissza a várbaráti kör által rendezett Szigetvár térségi vetélkedősorozat, a Történelmi séta és túra. A helyi Zrínyi-kultuszra építve térségi iskolás és felnőtt csapatok mérik össze tudásukat több lépcsőben, miközben végigjárják Szigetvár intézményeit és központi helyszíneit. 2017-ben a Szigetvári Várbaráti Kör a programot a Közösségek Hetén valósította meg.

Plakátokon és a közösségi oldalon hirdette meg felhívását, melynek keretében 4 fős csapatok jelentkezését várták a térségből, fiatalokat, felnőtteket egyaránt. A feladatokat és a felkészülés irodalmát a tagok aktív csoportja dolgozta ki, de Szigetvár kulturális intézményeit is bevonták a versenybe. Az intézményeknek jó alkalom volt ez a bemutatkozásra és szakmai segítséget, helyszínt is nyújtottak. A várbaráti kör és a bevont civil szervezetek, intézmények önkéntesei előzetes tervezés és feladatmegosztás után biztosították a vetélkedő rugalmas menetét. Fogadták a csapatokat a különböző intézményekben és az étkezést, eredményhirdetést készítették elő. A kulturális intézményeknek lehetőségük nyílt rendezvényeik, programjaik népszerűsítésére.

A vetélkedő felépítésének bemutatása egy 2018-ban megvalósított mintaprojekt alapján:

A vetélkedősorozat március 1. és május 4. közötti első lépcsőjében a jelentkezők megkapták a vetélkedősorozat feladatait, mely elég komplexnek bizonyult: a kulturális intézmények megismerését igénylő feladatok mellett a történelmi múlt, a résztvevők településeinek ismeretét is tartalmazta. A csapatok kutatómunkát is kaptak egy-egy, a településükkel vagy lakójával történt fontos esemény megismeretetésére, gasztronómiai kalandozást is kellett tenniük, de történelmi előadásokon is részt kellett venniük, kisfilmet, képzőművészeti alkotást is kellett készíteniük

vagy verset írniuk. A feladatsor legtöbb pontot érő eleme a 300 pontból a 100 pontos Zrínyi-túra volt, melynek keretében Szigetvár történelmi nevezetességeit kellett bejárni, ott különböző feladatokat megoldani.

Minden kulturális intézményi helyszín és ott működő civil szervezet vállalta saját szakterületének innovatív megjelenítését, bemutatták az önkéntesek kapcsolódási lehetőségeit és a felkészülésben szakmai segítséget nyújtottak a csapatoknak. Márciusban és áprilisban minden intézmény vonatkozásában bemutatták a helyi értékeket, a közösségi eredményeket.

A vidéki résztvevők közül többen még a vár kiállítását sem látták, a résztvevők nagyobb részének, még a felnőtteknek is újdonság volt „belülről” megismerni a kulturális intézmények működését, kulisszatitkait, tájékozódni az önkéntességről. A nagy számú résztvevőre és a különböző elfoglaltságokra való tekintettel a kulturális intézmények bemutatkozását két alkalommal is megrendezték.

Az intézményekben zajló tevékenységek után elkezdődtek a történelmi előadások. Áprilisban Varga Zoltán, a várbaráti kör elnöke a Zrínyi- kultuszról, Varga Szabolcs történész, a legújabb Zrínyi-monográfia szerzője, a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola rektorhelyettese tartott érdekes előadást a Zrínyi-korabeli mindennapi életéről a városi könyvtárban.

Május 3-án, a költő és hadvezér Zrínyi Miklós születésnapján nagy élményben volt részük a Vigadóba látogató csapatoknak és a többi érdeklődőnek: prof. dr. Padányi József hadtörténész, vezérőrnagy, a Nemzeti Közszerződési Egyetem rektorhelyettese tartott előadást Zrínyi Miklós Bécsben őrzött szablyájáról, annak a kutatócsoport által megfejtett titkairól. A kérdésekkel tarkított beszámolót követően az érdeklődők a kezükbe is vehették a történelmi relikvia pontos másolatát.

A vetélkedősorozat a májustól július közepéig tartó harmadik ütemében az előző hónapokban megszerzett tudásra épülve egy rendkívül sokszínű, izgalmas, a város különböző pontjain és intézményeiben zajló interaktív vetélkedő következett: a Zrínyi-túra, melyen 24 csapat vett részt, több csapat sajnos osztálykirándulások miatt nem tudott eljönni. A túra a könyvtárban, a regisztrációt követően, a menetlevelek átadásával kezdődött. Ezt követően a csapatok bejárták Szigetvár fontos történelmi helyszíneit és ott különböző feladatokat oldottak meg, részben az előzőekben megadott szakirodalomra, részben különböző készségeikre alapozva.

A Magtárban a Bosnyák Helytörténeti Kiállításon régi szigetvári családok ragadványneveit kellett felismerniük, régi szokásokat és eszközöket megnevezni. A Török Házban a 16-17. századi török hódoltság mindennapjaival kapcsolatos kérdésekre válaszolhattak a kiállítás megtekintését követően. A Zrínyi téren az ország egyik legszebb terének jellegzetességeire, valamint rejtett információkra kellett fényt deríteni. A Vigadóban Makovecz Imre életműve mellett az épületben található kiállításokat is meg kellett tekinteni a feladatok megoldásához. A könyvtárban komplex információkeresési feladatok is próbára tették a csapatokat. A nyári melegben igazi próba volt a vár mögötti csónakázó-tóhoz és a Hési kereszthez eljutni, ahol az 1566. évi várostromhoz és halottainak rejtelmes üzenetéhez kapcsolódó feladatok várták a túrázókat.

A várba érve az étkezést és felfrissülést követően az épített örökség és a vártörténeti kiállítás egyes jellegzetességeit kellett felfedezniük a csapatoknak, valamint bemutathatták íjásztudásukat és a 16. századi viseletekben való jártasságukat. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtörténelmi Tanszékének oktatói közreműködésével a költő és hadvezér Zrínyi Miklós halálának körülményeiről is számot kellett adniuk, valamint megtekinthettek egy korabeli vadászpuskát is, amelyet a kiváló katonaköltő és államférfi is használt.

Sarlós Endre grafikusművész vezetésével egy nagy tabló festése is elkezdődött az 1566. évi ostromot leíró Szigeti veszedelem egy jelenetével.

Június elején a fő kulturális szakterületek képviselői (Szigetvári Várbaráti Kör, városi könyvtár, Vigadó Kulturális Központ, Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület, Zrínyi Miklós Közérdekű Muzeális Gyűjtemény) értékelték a vetélkedősorozatra beérkezett munkákat.

Június 12-én rendezték meg a városi könyvtárban a Zrínyiek nyomában interaktív térségi vetélkedősorozat díjátadó ünnepségét, melynek keretében minden résztvevőt könyvjutalomban részesítettek.

A kategóriánkénti legeredményesebb csapatok tagjai szeptember 29-én kiránduláson vehettek részt, ahol a vetélkedő elnevezésének megfelelően felkeresték a Zrínyi család három várát: Ozaljt, Zrínyi Ilona szülőhelyét, Dubovacot és Csáktornyát, a Zrínyi család központját, valamint a költő és hadvezér Zrínyi Miklós halálának helyét Kursanecen és a család temetkezési helyét Szentilonán.

Eredmények

A 2018-as mintaprojekt megvalósítása során a 31 csapat 133 tagja „belülről” is megismerhette a kulturális intézmények és a bennük működő civil szervezetek munkáját, majd a téma legszakavatottabb szakértőitől szerzett információkat a Zrínyiek koráról.

A csapatok tagjai összesen 10 alkalommal találkoztak egymással. A feladatok megoldásához szükséges információgyűjtés kapcsán is kapcsolatba kerültek egymással a könyvtárban az egyes csapatok. A vidéki tanulóknak lehetőséget adtak a saját településeik értékeinek feltárására, ezt több csapat példaértékűen oldotta meg.

Összességében a vetélkedőn való részvétellel jelentkező 31 csapat tagjai az előadásokon, a bemutató rendezvényeken való részvételen felül 434 különböző feladatot oldottak meg.

A több hónapos felkészülési idő alatt a résztvevők gyakran látogatták a könyvtárat, többen be is iratkoztak, a várbaráti körbe is többen kérték felvételüket a felnőttek közül. A kör honismereti szakköre is új tagokkal bővült, akik segítséget nyújtottak az augusztusban Szigetváron megrendezett Ifjúsági Honismereti Akadémia megszervezésében is. Az egyesületnél a tájékoztatás hatására többen jelentkeztek önkéntesnek. A vár is profitált az együttműködésből: azóta a vidéki

iskolák pedagógusai az iskola más tanulóit is elhozták a vitézek bemutatójára. A partnerek közül többen éppen a projekt hatására kerültek egymással kapcsolatba vagy vált szorosabbá az együttműködésük.

A résztvevőkben is pozitív változásokat indított el a projekt, erősödött a helyi és térségi identitástudatuk, a tanulók egyfajta mintát kaptak a hasznos és tartalmas szabadidő eltöltési lehetőségekről, a közös élmények hatására különösen a felnőttek közösségei erősödtek. A vetélkedősorozat résztvevői rendszeresen keresik a kapcsolatot a mintaprojektben szereplő kulturális intézményekkel, civil szervezetekkel.

Adaptációs javaslatok

Minden magyarországi térségnek van legalább egy olyan – történelméből táplálkozó – hívószava, melyre a helyi kulturális intézmények együttműködésére támaszkodva felépíthet egy hasonló rendezvénysorozatot. Ami még nagyon fontos, hogy legyen egy civil szervezet, erős közösség, amely felvállalja a kezdeményező szerepet és kidolgozza a helyi sajátosságokra épülő tematikát.

Összefoglaló

A magyarországi kisvárosoknak megvan az az előnyük, hogy az intézmények, civil szervezetek átfedésben működnek, ismerik, értik egymás tevékenységét. Jelen adottságokat kihasználva és a helyi kultuszokra, hagyományokra építve ez a program könnyen adaptálható. A fiatal korosztály rendszeres érzékenyítése, folyamatos képzése, tájékoztatása elvezethet a többi generáció bevonásához is. Az önkéntesség feltételeinek megismerése lehetővé teszi a könnyebb kapcsolódást az intézményekhez, mely már a társadalmiasítás kezdete.

f. hozzásegít az elektronikus közszolgáltatások megismeréséhez, a digitális világban történő eligazodáshoz, az ezeket szolgáló eszközök alkalmazásához:

Szépkorúak a világhálón – NET-Nagyik Egyesület, Pécs

Bevezető

Baranya megyében, Pécsen a 2000-es évek elején egyedülálló civil kezdeményezés jött létre, amely mozgalmat indított a szépkorúakat számítógépezésre, internetezésre oktató programok létrehozásában. 2004-ben a NET-Nagyik Egyesület megal-

pítésát a VOKE Vasutas Művelődési Házban informatikai képzésen részt vett idősek hívták életre. A számítógép használata hamar közösséggé kovácsolta az érdeklődő nyugdíjasokat, akik néhány alaptanfolyam elvégzése után is úgy gondolták, hogy szeretnének tovább ismerkedni a számítógép-használattal és szeretnék, ha minél több nyugdíjas is megismerkedhetne az alapokkal, hiszen ezáltal könnyebben tudják tartani a kapcsolatot a rokonaikkal, barátaikkal.

Célok, célcsoport

A NET-Nagyik Egyesület céljai:

- Az esélyegyenlőség lehetőségének megteremtése a nyugdíjas korosztály számára az információs társadalom nyújtotta lehetőségekhez való hozzájutásban.
- A helyi információs társadalom kialakításának hiányt pótló átfogó fejlesztésében való közreműködés.
- Az információs társadalom által kínált tudás megismerése, elmélyítése.
- Az információs társadalom, az ekommunikációs rendszerek kínálta lehetőségek hasznosítása az életminőség fejlesztésének érdekében, kiemelve a fogyasztókkal élőket.
- A személyi számítógép kezelésének elsajátítása.
- Az internet szolgáltatásainak megismerése, igénybevétele.
- Megszerzett informatikai tudásuk továbbadása szűkebb és tágabb környezetünkben.
- Az informatika világában szerzett ismeretek, tapasztalatok kicserélése.
- Előadások keretében a nyugdíjasokat érdeklő témakörök megvitatása.
- Az egyesület tevékenységében a demokratizmus érvényesítése, fejlesztése.
- A megszerzett tudás segítségével a demokratizmus gyakorlása, szabad véleménynyilvánítás, különösen a helyi demokrácia fórumain.
- Együttműködés, kapcsolat kialakítása a hasonló célú társadalmi, önkormányzati szervezetekkel, egyéb intézményekkel, szerveződésekkel.
- Az információs társadalom kínálta tudás megismertetése a vasutas társadalommal. Segítségnyújtás az egyesület tevékenységéhez hasonló tevékenységekre alakuló társadalmi szerveződések alakításában.

A jó gyakorlat tevékenységei

Az egyesület megalapítása előtt a VOKE Vasutas Művelődési Házban a nyugdíjas korosztály számára szóló számítógépezői tanfolyamokat hirdettek. A tanfolyamokon végzett idősek később is rendszeresen visszajártak a művelődési házba az internet adta lehetőségek kipróbálására, valamint a korábbi tanfolyamtársakkal való kapcsolattartás miatt is.

A számítástechnika iránt érdeklődő idősek hívták életre 2004-ben a NET-Nagyik Egyesületet, amely kéthetente, térítésmentesen a számítógép kezelésére, az internet és a különböző szoftverek használatára tanítja az idősebb korosztályt.

Az oktatók maguk is térítésmentesen, önkéntes alapon, az általuk előre összeállított tematika alapján oktatnak, de az egyesület alapításában részt vevő, korábbi tanfolyamon tanuló szépkorúak is tartanak órákat, átadva a korábban megszerzett tudást.

Eredmények

- Létrejött egy új, aktív közösség.
- A NET-Nagyik Egyesület tevékenysége révén több ezer nyugdíjas korú ismerkedhet meg a számítógép és az internet használatának alapjaival.
- A Pécs-Baranyai Kulturális Szövetség 2010. január 21-én a Magyar Kultúra Napján a VOKE Vasutas Művelődési Ház NET-Nagyik Egyesületének ismeretterjesztő és közösségfejlesztő tevékenységéért Nívódíjat adományozott.

Hatások

A NET-Nagyik Egyesület tevékenysége révén az országban mozgalom indult el, amely az idősek digitális kompetenciáinak fejlesztését, a számítógép és a különböző okoseszközök (mobiltelefon, tablet), valamint az internet használatának elsajátítását segíti.

További hatásként említhető, hogy több kutatás is bizonyította: idős korban a számítógép- és az internethasználat csökkenti a magányosság érzését, segít több egészségügyi probléma, mint például a demencia megelőzésében is, ezáltal az egyesület tevékenysége közvetetten a lelki és a testi egészség fejlesztéséhez is hozzájárul.

A net-nagyi típusú programok továbbá segíthetnek a generációk közötti szakadék csökkentésében is.

Adaptációs javaslatok

A NET-Nagyik Egyesület tevékenysége könnyen adaptálható, a művelődési házak, közösségi terek rendelkeznek interneteléréssel és számítógépekkel. Azt azonban fontos figyelembe venni, hogy a számítógépek száma limitáló tényező lehet a tanfolyam, szakkör létszáma szempontjából.

Az adaptációhoz nem szükséges egyesület alapítása, akár az ifjúsági korosztály is könnyen taníthatja a digitális eszközök használatát az idősebb korosztálynak. Ha

egy szervezet ezt a módszert választja, akkor mindenképpen javasolt felkészíteni a fiatalokat az idős emberekkel való foglalkozásra.

Összefoglaló

A pécsi VOKE Vasutas Művelődési Ház a 2000-es évek elején több számítógéphasználói tanfolyamot indított nyugdíjasok számára, akik később egy önálló, aktív közösséggé kovácsolódva NET-Nagyik Egyesület néven civil szervezetet hoztak létre, hogy önkéntes alapon további idős emberek számára tegyék elérhetővé a digitális világot. Az egyesület munkája mozgalomindítónak bizonyult és 2010-ben a Pécs-Baranyai Kulturális Szövetség Nívódíját is elnyerte az ismeretterjesztő és közösségfejlesztő munkájáért.

Digitális eszközök használata, Kiskunmajsa

Bevezetés

Kiskunmajsa 11 ezer lakost számláló kisváros Bács-Kiskun megyében. Az idősök helyzetét is elemző, 2018. szeptember 27-én elfogadott Kiskunmajsa Helyi Esélyegyenlőségi Program a következő mondatokban fogalmazta meg a problémát: „A demográfiai adatokból is kitűnik, hogy városunkban is az országos átlagnak a lakosságszám csökkenésének arányában csökken a nyugdíjasok száma. Azonban a 65 év feletti lakosságszámot tekintve látható a növekedés, ami az előregedéshez vezet.

Az idősök helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön beazonosított problémák: magas az egyedül élők aránya. Ennek megoldási lehetősége: az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Problémát jelent továbbá az idősök körében, hogy hiányos ismereteik vannak a digitális írástudás terén, és ehhez kapcsolódóan az információ szerzésének, feldolgozásának képességében is, ezért a képzések igény szerinti bővítése szükséges.”

Az időskor gyakran párosul a magánnyal, hiszen többgenerációs családok már vidéke se élnek együtt, a jobb életlehetőségek keresése miatt általánossá vált a fiatalok elköltözése a nagyobb városokba vagy külföldre. A velük való kapcsolattartás lehetőségei relatíve olcsón és nagy gyakorisággal leginkább csak digitális eszközökön keresztül (e-mail, közösségi csatornák, messages stb.) lehetséges. A kapcsolat létrejöttéhez alapvetően szükséges, hogy mindkét kommunikálni szándékozó fél használni tudja a rendelkezésre álló technikai feltételeket.

A gerontológia és az andragógia által is közvetített felismerés, hogy az időskorba kerülő ember a munkakötelezettségekből kiszabadulva kipróbálja azokat a képességeit, amik gyakran rejtett állapotban maradnak az aktív időszakban, de onnantól

kezdve hozzákezdhetnek terveik, álmaik megvalósításához. Az ehhez vezető egyik lehetőség a világhálón elérhető, az adott témához kapcsolódó információkhoz való hozzáférés, majd a képességek kibontakoztatása.

Célok

A foglalkozások célja a 40 év feletti felnőttek, idősek digitális kompetenciájának fejlesztése, amely által a résztvevők képesek lesznek napjaink digitális eszközeit tudatosan használni, eligazodni a korszerű online információszerzési és vásárlási lehetőségek között, valamint létre tudnak hozni különböző típusú dokumentumokat, eltárolni ezeket a különböző IKT eszközökön, illetve a felhőben.

Tevékenység

A bemutatásra kerülő program heti egyszer kétórás foglalkozásokkal, egy év időtartam alatt 2018 júniusától egy hónapos nyári szünetet tartva 2019. június végéig. A szakkör a „Kulturális Központban az élethosszig tartó tanulás Kiskunmajsán” – EFOP-3.7.3-16-2017-00159 című pályázat keretén belül valósult meg. A pályázati felhívás szerint a célcsoport a hátrányos helyzetű 40 év felettek, a gyese-en, gyede-en lévők, valamint az inaktív felnőttek, akiknek hiányos ismereteik vannak a digitális írástudás terén. Elsődleges cél volt a digitális kompetencia fejlesztése az információszerzés, -feldolgozás képességének kialakításával, de a korszerű infokommunikációs eszközök bemutatásával, használatuk oktatásával lehetőség nyílt ezen társadalmi rétegek szociokulturális hátrányainak eredményes csökkentésére is.

A programot megvalósító intézmény több, felnőttek bevonásával megvalósuló programot valósított meg korábban is az in- és non-formális képzés területén. Ehhez a munkájához megszerezte a használatos termet és eszközöket, a szükséges tapasztalatokat, kipróbált, felnőttekkel is bánni tudó képző szakembereket, feltérképezte lehetséges partnereit.

E program során is szükséges volt külső partner bevonása, mivel a pályázat keretében megvalósításra kerülő SMART oktatóterem beruházása később kezdődhetett meg, emiatt a képzést csak a Tomori Pál Gimnáziumtól kölcsönkapott notebookokon tudták elkezdni. Az elkészült terem érintőkijelzős táblagépekkel és digitális táblával ellátott. Az eszközök a résztvevők egyéni és csoportos feladatmegoldását tették lehetővé, s a tanár a saját kijelzőjén figyelemmel tudta kísérni a feladatmegoldás menetét, szükség esetén egyéni segítséget tudott nyújtani. A SMART tanterem számára kifejlesztett számos alkalmazás közül a csoportvezető ki tudta választani a célcsoport tudásának, igényeinek leginkább megfelelő feladatokat, ezzel eredményessé és élményszerűvé vált az oktatás. A foglalkozásokon megismert programok

a résztvevők saját IKT eszközein (pl. mobiltelefon) is elérhetőek voltak, így az önálló tanulásra is lehetőséget adnak.

A szakkörben 10 fő, többségükben nyugdíjas korúak vettek részt (az átlagéletkor 59 év volt), elmondásuk alapján nagy örömmel fogadták a heti rendszeres alkalmakat, amely az 1-2 eseti foglalkozással ellentétben lehetővé tette számukra az elmélyültebb ismeretszerzést és a rendszeres, folyamatos gyakorlást. A tanterem üzembe helyezésének késése miatt a csoport kölcsönkapott laptopokkal kezdte meg a munkát, majd – az új eszközök beüzemelését követően – áttértek a táblagépekre. Ezáltal a résztvevők több operációs rendszerrel is megismerkedtek. A bemeneti kérdőív ide vonatkozó kérdése alapján valamennyi válaszoló rendelkezett okostelefonnal. Az android operációs rendszerrel futó táblagépekre való áttérés és az azon végzett munka így a saját telefon tudatosabb, könnyebb és sokoldalúbb felhasználását is tanította.

Az oktató korábbi gyakorlatával megszerzett felnőttképzői tapasztalattal rendelkezik, ebből következően már az első találkozón figyelt arra, hogy megszerezze a komfortzónájukból kilépő felnőttek bizalmát, ami alapvetően azért fontos, hogy az idős ember a következő alkalomra is eljőjön, elkötelezetten vegyen részt a további munkában, hiszen a térítésmentes képzésen egyéb kötelezettség nem terheli, kár akkor se éri, ha kimarad a tanfolyamról.

Az induláskor fontos lépés volt a foglalkozások időpontjának közös meghatározása. Az ugyanis téves nézet, hogy az idős ember mindig ráér, pedig nem így van: támogatják a gyermekeiket, unokára vigyáznak, kiskertet művelnek, többen pedig aktívan dolgoznak még ebben a korban, s egyébként pedig van egy kialakult életrendjük, amihez ragaszkodnak.

A másik lényeges pont az egymással való ismerkedés volt. Ekkor mindenki elmondhatta, eddig mivel foglalkozott, mit lehet tudni a családjáról, miért csatlakozott a szakkörhöz. Ez az ismerkedés biztosítja a résztvevőket arról, hogy nincsenek egyedül a digitális világ kihívásaival, valamint az életük rövid megismerésével kialakítható egy kezdeti bizalmi állapot.

A szakkör kölcsönkapott notebookokkal kezdte meg a munkát, majd minden résztvevő kapott egy jó minőségű tablettet bluetooth billentyűzettel. Ennek az időszaknak a tanulási feladata volt az internetezés megismerése, saját e-mail-cím létrehozása, a levelezés, a böngészés. Az eszközök megismerése, használata közben gyorsan kiderült, hogy az idős kezek nagyon nehezen kezelik az érintőképernyőt. Sikertelenül ugyan kialakítani olyan kezelési fordulatokat, amelyek segítségével megismerkedtek az androidos eszközök használatával. A foglalkozások első harmada után, ahogy a szakkör tematikájában haladtak előre, egyre jobban kiütközött a tabletek hátránya. A fájlok mentése, a szövegszerkesztési feladatok esetén már nem tudták olyan hatékonyan használni az érintőképernyőt, mint a mai fiatalok.

A probléma megoldását az jelentette, hogy laptopokkal dolgoztak tovább. Mindenki jelezte, tud saját eszközt hozni. Sajnos azonban ez nem így történt. Rendszeresen kellett eszközös segítséget adni a résztvevőknek. Ráadásul a saját eszközök megjelenésével a felhasználói szoftverek verziói sem lettek azonosak. Az

operációs rendszerekről már nem is beszélve. (Amit megnyertek az egyik oldalon, elveszítették a másikon.)

A második húsalkalmas részben a résztvevők megértették az összetettebb műveletek logikai felépítését, például egy levél megírása szövegszerkesztővel, majd annak e-mailen történő elküldése. A billentyűzetten egyre gyorsabban sikerült megtalálni egy-egy elveszett betűt, de érezhető volt a kifáradás. Megfontolandó, hogy húszhetes (öt hónapos) kurzusoknál hosszabb ideig tartó képzéseket tartson-e a szervező intézmény, mint jelen esetben egy évig!

A program finanszírozása uniós forrásból valósult meg.

Eredmények

A kitűzött célok teljesülését nézve a szakkör eredményeket ért el a 40 éven felüliek munkahelykereséshez, foglalkozások betöltéséhez, az idősök családi kapcsolatainak megtartásához, a régi ismerősök felkereséséhez, a hobbi kiteljesítéséhez, új információk, új tudások megszerzéséhez.

A szakmai célok teljesülése mellett az értékelő kérdőívekre adott válaszok közül mindenki által megfogalmazott másodlagos eredmény, hogy közösség kezdett kialakulni, megismerték egymás habitusát, elfogadták egymás hibáit és az előrehaladásuk érdekében sokat segítettek egymásnak.

Az intézmény eredményként tekinthet arra, hogy olyan felnőtteket tudott programjába, szolgáltatásai közé bevonni, akik korábban nem vettek részt a szakmai rendezvényeken.

A továbblépés szempontjából a szakkör tagjai képezhetik annak a klubnak vagy laza közösségnek a magját, akik később azért jönnek össze havonta, hogy továbbfejlesszék informatikai tudásukat, megismerjék a digitális közszolgáltatásokhoz való kapcsolattartási lehetőségeket, a közösségi média használatát.

A programmal kapcsolatos további információkat a művelődési központ munkatársa, a projekt szakmai vezetője, Fehérné Dunai-Kovács Erika vagy az oktató, Csuka Tibor tud adni az érdeklődőknek. (palyazat@konecsni.hu) Honlap: www.konecsni.hu.

A hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása

a. a helytörténettel, a népművészettel, a népi iparművészettel és a település szellemi kulturális örökségével kapcsolatos csoportot, szakkört, klubot működtet, támogatja a művelődő közösségek ezirányú munkáját:

A Szurdokpüspöki Libafesztivál – a hagyomány közösségfejlesztő ereje

Bevezető

Az 1000 éves Nógrád megyei település a Mátra lábánál, a Zagyva folyó völgyében terül el, lakossága földművelésből élt. Hagyományosan szinte minden családnál tartottak libát, melyet nagy csapatokban őriztek a falu határában az ezzel megbízott gyerekek, lányok. A vasút melletti nagy rét volt a legeltetés helyszíne, libapástnak is nevezték ezt a területet, ahol anno több ezer gágogó jószág fehérlett. Ezt az eltűnőfélben lévő hagyományt emelte fel a község és teljesítette ki fesztivállá, mellyel a régi „liba-kultuszt” igyekszik megmenteni, azt visszahonosítani.

Szurdokpüspökiben a hagyományok tisztelete nem újkeletű szemlélet, a település számontartja múltját, őrzi népdalkincsét és tárgyi emlékeit. A Szurdokpüspöki Libafesztivál 2007-es első megrendezésétől nagy ívet járt be, népszerűsége töretlen.

A megyében azóta több helyen rendeznek helyi gasztronómiai hagyományokra építő fesztivált, de az első, példaértékű, helyi hagyományt felelevenítő, annak újjáélesztésére törekvő kezdeményezés Szurdokpüspökiben a libatartás köré szerveződött.

Háttér

A libafesztiválnak köszönhető közösségfejlesztés bemutatásra érdemes, mert a rendezvény megmozgatja a lakosságot, a helyi közösségeket, többen szívesen vesznek részt önkéntesként a megvalósításban. A helyi hagyományörző felnőtt- és gyermekcsoportok műsorral készülnek, a helyi termelők megjelennek készítménye-

ikkel, akik libát tartanak, kihozzák az állataikat, a többiek a szervezésben és a lebonyolításban, irányításban, a sütésben, főzésben vesznek részt, hiszen a rendezvényen minden évben több ezer vendég vesz részt. Az élményeken keresztül történő tanulás elemei felfedezhetőek a rendezvényben, mely erősíti az összetartozást és a szülőföldhöz ragaszkodást.

A fesztivál immár széles körben ismert eseménnyé nőtte ki magát, a helyi lakosokon túl a környező településekről, de távolabbról, a fővárosból is érkeznek új és visszatérő vendégek.

A Szurdokpüspöki Tiszta Életéért Egyesület célja és tevékenysége igen sokrétű. Céljai között megtalálható a faluszépités, a generációk összefogása és segítése, a falu szépitése. A káros szenvedélyektől mentes egészséges életmódra nevelés, melynek érdekében kirándulásokat és előadásokat szerveznek. Kiemelt célja a hagyományok ápolása, hiszen a közös múlt, a közös tudás, a közös értékek tartják meg hosszú távon a közösséget. Ezeket fel kell gyűjteni, meg kell mutatni és vigyázni, ápolni és élni kell. Az egyesület e tevékenysége során tudatosult az adatközlők egyre kevesebb száma és munkájuk még sürgetőbb fontossága.

Az egyesület szoros kapcsolatot ápol a település többi egyesületével (Szurdokpüspöki Ifjúsági Egyesület, Szurdokpüspöki Polgárőr Egyesület, Búzavirág Nyugdíjas Klub, Szurdokpüspöki Hagyományörző Együttes stb.), intézményeivel és a község önkormányzatával. A település határain túlmutat, hogy jó a kapcsolata a környező községek egyesületeivel, hagyományörző csoportjaival.

Aktívan munkálkodik a helyi közösségi életért. Pályázati támogatást szerezve közösségi célra felújított a település önkormányzatának tulajdonában lévő két épületet. Az egyik az Ifjúsági Egyesület székháza lett, a másik Hanák Kolos Községi Házként üzemel. Mindkettő a közösségi élet fellendítésének lehetővé tételét szolgálja.

Az egyesület aktív tagságát mintegy 40 fő adja, akik a falu minden rétegét képviselik: a község vezetői, nyugdíjasok, fiatalok, vállalkozók.

Célok

- a fesztivál résztvevői megismerkedjenek a libatartáshoz kapcsolódó feladatokkal, szokásokkal
- a pozitív közös élmények
- a sikeres rendezvény érdekében településszintű összefogás
- az önkéntes munka elismerése
- az önbizalom erősítése a nagyszabású rendezvény sikeres lebonyolításával
- a közösséghez tartozás élménye
- helyi egyesületek és csoportok bemutatkozása
- a környező települések és a testvértelepülés hagyományörző csoportjainak bemutatkozása.

Hosszú távú célok:

- a fesztivál eszköz a libatartás ősi hagyományának visszahonosítására
- az összetartozás erősödése
- a helyi identitás erősödése
- a fiatalok legyenek büszkék hagyományaikra, nagyszüleik örökségére
- élményeken keresztül történő tanulás
- a résztvevő vállalkozók a helyi értékeket képviseljék
- a lakosság és az egyesületek kapcsolatrendszerének kiterjesztése
- a közösségért végzett önkéntes munka megbecsülése
- a gyökerek felismerése, a közösséghez tartozás élménye az összetartozást erősíti
- eloszlassa a libatartás és libahizlalás köré szőtt túlzó és szélsőséges képzeteket,
- sikeres program, mely a programturizmusra is hatással van, ezáltal a település bevételeit gyarapítja, a települést megismerteti, a helyiek vendégszerepét megmutatható és a település vonzóvá válik
- helyi és környékbeli termelők és kézművesek termékeinek megismertetése.

Célcsoportok

Közvetlen célcsoport:

A település lakossága: életkortól, társadalmi vagy szociális háttértől, származástól, képzettségtől függetlenül bárki, hogy a libatartás helyi hagyományait, szokásait megismerje.

A környező települések lakói ugyancsak célcsoport, hogy a kistérség lakossága ugyanúgy felfedezhesse a helyi, környékbeli értékeket.

Közvetett célcsoport:

A rendezvény közvetett célcsoportja a gasztronómiai értékek bemutatásával és a színvonalas, vidám programokkal a távolabb élőket, a családokat, a fővárosi közönséget is elérjék, akik szívesen vesznek részt a programturizmusban.

A helyi és a környékbeli vállalkozók, kézművesek és termelők szintén célcsoportjai, hiszen a bemutatkozás mellett a termékeik értékesítésére is lehetőséget kapnak.

Különösen fontos a sajtó bevonása a társadalmi kommunikáció megvalósulása és a rendezvény, illetve a hozzá kapcsolódó, helyi értékeket bemutató kiállítás, az alkotók elismerése szempontjából.

Tevékenységek

A település életének évtizedekkel ezelőtt szerves része volt a libatartás. Mára csak néhány idősebb asszony tart libákat, a középgeneráció és a fiatalok körében már egyáltalán nem jellemző ez a tevékenység. A fiatalok nem tudják kitől megtanulni a libatartáshoz kapcsolódó feladatokat, ezért ha most nem történik változás, mindez a feledés homályába vész. A gyökerek, a helyi identitás megőrzése, erősítése a település közös ügyévé vált, amelyért tenni is képesek.

A *Szurdokpüspöki Libafesztivált* 2017-ben 10. éve rendezték meg. Az augusztusi rendezvény alapötletét a település régi libatartási hagyománya adta, melyet felkarolva önállóan egy tematikus napot szervezett 2008-ban a Szurdokpüspöki Tiszta Életéért Egyesület. A következő évtől a fesztivál Szurdokpüspöki Község Önkormányzatával együttműködésben valósult meg, de a szervezésben és megvalósításban továbbra is nagy szerepet vállalt az egyesület. A mozgalmas programok központjában a libatartás áll, a hagyományőrző csoportok és a gasztronómiai kínálat egyaránt e köré épül. A kétnapos rendezvény pénteken kulturális/ismeretterjesztő programmal (kiállításmegnyitóval, előadással stb.) kezdődik, szombaton hagyományőrző műsorral folytatódik, melyen a helyi, testvértelepülési és a környékbeli hagyományőrző és művészeti csoportok mutatkoznak be. A humor sem maradhat ki, kacagtató libaszépségverseny színesíti a programot.

Ahhoz, hogy egy ilyen nagyszabású civil kezdeményezés megvalósulhasson, nagyon fontosak az előzmények. Elengedhetetlen, hogy a közeg, ahol a kezdeményezés megjelenik, befogadó, elfogadó legyen, ahol a megvalósításban mindenki kiveszi a részét. Feltétlenül szükséges a bizalom, hogy egy kistelepülésen a régi hagyományokra építő nagy rendezvény sikeres lehessen. Elengedhetetlen a jó kapcsolat a helyi intézményekkel és a civil egyesületekkel, körökkel, vállalkozókkal, akik kapcsolatrendszerükkel, önkéntes munkájukkal, anyagi támogatásukkal segítik a megvalósítást. A megvalósítók motivációi és aktivitása tehát alapvetően meghatározza a sikerességet.

A folyamat főbb lépései:

1. A szervezők közös megbeszélése (kb. félévvel korábban)

- a fesztivál tervezett időpontja előtt kb. fél évvel kezdődik a tervezés, szervezés,
- az esemény céljának megfogalmazása, a költségvetés meghatározása, az időpont kijelölése, a feladatok felosztása
- a kiállítás/helyi érték bemutatásáról ötletelés
- a helyszínnek kiválasztása.

2. Támogatók megnyerése (folyamatos törekvés)
 - az esemény színvonalának megteremtéséhez szükséges megnyerni helyi és környékbeli vállalkozókat, akiknek érdekében állhat egy ilyen jellegű közösségfejlesztő, közösségteremtő és hagyományőrző rendezvény támogatása
 - támogatói szerződések.
3. A péntek délutáni kulturális program megszervezése
 - aktualitás kiválasztása/bemutatni kívánt helyi érték/teljesítmény kiválasztása – az érintett személy(ek) felkérése.
4. Előkészületek (5 hónappal korábban)
 - az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Hivataltól a szükséges engedélyek beszerzése
 - fellépők, kísérőprogramok megszervezése (környékbeli vásároló kézművesek, vendéglátóegységek, állatsimogató, délutáni és esti koncert)
 - a kiállításmegnyitó személy felkérése, könyvbemutatót/előadást tartó személy felkérése
 - utazózenészek felkérése (kiskocsin a falut járják zenélve, énekelve, ezzel hívva a lakosságot a közös mulatságra)
 - a helyi plébános felkérése a szombat délelőtti szentmise megtartására.
5. A helyiek bevonása (4 hónappal korábban)
 - az egyesület vezetője a helyi intézményekkel és civil szervezetekkel egyeztetni a programot és megbeszéli, mely közösségek, kik tudnak feladatot vállalni (vendégek fogadása, információadás, fellépés, konferálás, akár a vendégek fogadására sütemények készítése, kiállításrendezés, installációkészítés, termék dekorálása), a program véglegesítése
 - a libaszépségverseny zsűrijének felkérése.
6. Hirdetés elkészítése és közzététele (3 hónappal korábban)
 - online felületeken (honlap és közösségi oldal)
 - plakát Szurdokpüspökiben és a környező településeken
 - a libafesztivál programja és plakátja a Szurdokpüspöki Hírmondóban (helyi lap) megjelenik, a lakosság meghívása
 - a faluba vezető utakhoz egy-egy nagyobb figyelemfelkeltő installáció (szalmabálán: Szurdokpüspöki Libafesztivál, dátum, a szalmabála tetején egy lúd) készítésének megszervezése.
7. A nevezések fogadása, önkéntesek szervezése (3-2 hónappal korábban)
 - a lebonyolításhoz önkéntes segítők szervezése szükséges, melyet a Szurdokpüspöki Tiszta Életéért Egyesület koordinál. Minden egyesület gyűjti a felajánlásokat, az önkormányzatnál is lehet feladatokra jelentkezni.

8. Díszvendégek meghívása (2 hónappal korábban)

- a köszöntő személyek meghívása
- a környékbeli települések vezetői, kulturális intézményeinek vezetői, civil szervezetei, hagyományörző egyesületei
- a helyi plébános meghívása
- a település önkormányzata által díjazottak meghívása
- támogatók meghívása.

9. A sajtó képviselőinek meghívása (1 hónappal korábban, majd 1 héttel korábban)

- a rendezvényről sajtóanyag összeállítása, kiküldése.

10. A fesztivált megelőző nagy megbeszélés (1 héttel korábban)

- a fesztivál előtt egy nagy megbeszélést tartanak a szervezők a lebonyolítók és az önkéntesek részvételével. A péntek-szombat programjának részletes megbeszélése, a helyszínek és feladatok véglegesítése.

11. Utolsó simítások (utolsó hét)

- a közösségi eseménnyé váló rendezvény helyszínének előkészítése (előadás/kiállítás helyszíne – berendezés, díszítés, kiállítás-installáció, projektor, hangosítás stb.) – ez lehet a közösségi ház, a faluház, az általános iskola tornaterme
- a szabadtéri program helyszínének berendezése – árusok sátrai/pavilonjai (vendéglátóegységek, kézművesek), asztalok, padok
- az állatsimogató helyének kijelölése, előkészítése
- a libaszépségversenyre hozott szárnyasok helyének kijelölése, előkészítése
- színpad és hangosítás, világítás
- a fellépők öltözőinek előkészítése (asztalok, székek, tükrök)
- a díszvendégek, támogatók részére rendezett zártkörű fogadás helyszínének előkészítése
- a konferálószövegek megírása
- oklevelek előkészítése, virágcsokrok megrendelése a település díjazottjainak
- oklevelek és emléklapok elkészítése a libaszépségverseny résztvevőinek és nyerteseinek
- emléklapok elkészítése a támogatóknak.

10. A Szurdokpüspöki Libafesztivál megvalósítása (augusztus első felében péntek délután-szombat egész nap)

- az utazózenészek a falut bejárják énekelve, zenélve
- a vendégek fogadása – külön a támogatók és VIP-vendégek fogadása
- a sajtó munkatársainak érkezése
- a fellépők folyamatos érkezése, fogadása
- köszöntők, a fesztivál megnyitása
- hagyományörző műsorok
- libaszépségverseny a színpadon – a zsűri döntése – oklevelek megírása

- eredményhirdetés, díjátadó
- koncert
- bál.

11. A fesztivál után a helyszín visszarendezése

- közösségi munkában – az önkéntesek segítségével

12. Köszönőlevelek kiküldése (következő hét)

13. A fesztivál tanulságainak megbeszélése (következő hét)

- a szervezők megbeszélik a tapasztalataikat, a vendégek és önkéntesek helyszínen összegyűjtött észrevételeit, véleményét. A fesztivál értékelése, összegzés készítése.

Eredmények

A nagy rendezvény sikeres megvalósításához több száz fő kisebb-nagyobb, de önzetlen munkája szükséges. Nem elég egy egyesület ereje annak lebonyolításához. A közösségépítés olyannyira sikeres a fesztivál körül, hogy már évek óta a megjelenő felhívást megelőzően érdeklődnek a lakosok, hogy milyen feladatban lehet majd önkéntesként segíteni. A csapatmunka megerősíti az egyéneket, közösséggé kovácsolja a lakosokat, a sikerek erősítik önbizalmukat. Egy jól működő, összetartó közösség sokkal sikeresebben tud reagálni a társadalmi kihívásokra, mint külön-külön az egyének.

A péntek délutáni kulturális, ismeretterjesztő program mindig a falu életére fókuszál. Az évek során készült már kiállítás a libatartáshoz fűződő hagyományokból, az egyházközség kincseiből, a helyi európai bajnok crossmotoros versenyző relikviáiból, a helyi asszonyok gobelinképeiből, vagy a helyi amatőr fotósok Szurdokpüspököt megörökítő fényképeiből. Ugyancsak sor kerül a falu történetét feltáró monográfia bemutatójára, egy író/költő tanár köteteinek és életművének bemutatójára, valamint a falu szülötte, Hanák Kolos életútjának ismertetésére.

Mindezek hozzájárulnak a helyi identitás erősítéséhez. Van, mire büszkének lenni, érdemes a múlttal foglalkozni, csodálatos kincseket rejt a falu, a közösség megtartó ereje példaértékű. A megismert múltat a jelenben bemutatni és segítségével a jövőbe tekinteni. A jelen értékeinek feltárása, elismerése és bemutatása ugyanolyan közösségkovácsoló erejű, ma is van mire büszkének lenni. A régiék áldozatos, kitartó munkáját tovább hordozzák a jelenben, munkájukban, mindennapjaikban ugyanúgy a jelenhez alkalmazkodva élnek, küzdenek. A közösségre tekintésnek kulcsszerepe van a továbbélésben. Ezért nagyon hasznos, értékes és szemléletformáló a rendezvény. A helyiek és a környékeliek egymásra találása, a közös múlt és jelen erőt ad.

A régi helyi hagyomány felkarolásával megvalósult civil kezdeményezésű fesztivál elérte célját. A település önkormányzata kísérleti jelleggel libatartásba kezdett, melynek örömteli a fogadtatása.

Érezhető a helyiek kötődése a településhez, a büszkeség erősödése, a helyi identitás megszilárdulása. Büszkéek a libatartás hagyományára.

A helyiek megszerették a fesztivált, tesznek a sikeréért. A helyi lakosság mellett a környékbeli vállalkozók is támogatásra méltónak tartják a kezdeményezést. A falunapok színvonalát felülmúlja a kulturális műsorok és a hagyományéltetés, a helyi értékek bemutatása terén.

A számtalan önkéntes segítség és munka nélkül aligha lenne ilyen sikeres a rendezvény. A lakosság a sajátjának érzi. A környező falvakból és a távolabbról érkezők körében is híres a püspökiek vendégszeretete. Szívesen térnek vissza a rendezvényekre.

Az első években a vendégek számára a gasztronómiai élvezeteket, a libasülteket a helyi fogadóból hozták, később az önkormányzat által üzemeltetett konyha is megtudta oldani – önkétesekkel kiegészülve – a sült elkészítését. Önkéntesek készítik a krumpilaskát, amire libaszírt kennek.

A helyi és környékbeli termelők, kézművesek szívesen jönnek árusítani a rendezvényre. Céljuk nem a nyereszkesedés, hanem a termékeik megismertetése, a helyi termelők munkájának megmutatása.

A rendezvény közösségfejlesztő hatása mellett további kompetenciák is fejlődnek a szervezés és a megvalósítás során:

- szociális kompetencia
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- kulturális tudatosság és kifejezőképeség.

Ugyanekkor gyarapszik a szókinccs és erősödik a helyi kötődés, ami a fiatalok helyben maradásához is hozzájárulhat, hiszen erősödnek a helyi kapcsolataik.

A rendezvény továbbfejleszhető, a színvonala tovább emelhető. A jókedv és derű, ami körülengi a rendezvényt, megtartható. Beemelhetők a programba további libás játékok, illetve egyelőre hiányoznak a gyermekeknek és felnőtteknek szóló kézműves tevékenységek is.

Adaptációs javaslatok

Az adaptáció során elsődleges szempont a helyi értékek feltárása. Mi az, amire egy ilyen volumenű rendezvényt fel lehet építeni? Fontos, hogy a közösség magáénak érezze a programot, ezért feltétlenül szükséges az ő megkérdezésük, hiszen az előkészületek és a megvalósítás során rájuk lehet számítani.

A környező településekkel a jó kapcsolat szintén előnyös, vezetői szinten a települések közötti jó kapcsolatokat erősítheti az egyesületek meghívása, a vezetők meghívása, a bemutatkozási lehetőség felkínálása.

Fontos, hogy egy olyan hiteles személy fogja össze a szervezést, aki ismeri a helyi hagyományokat, és jó kapcsolatokat ápol a lakossággal.

Összefoglaló

A kulturális közösségfejlesztés minden településen erősítheti a helyi identitást és a lakosság összetartását. A bemutatott fesztivál egy régi hagyományt emelt ki a feledés fenyegetéséből, és tett reflektorfénybe. Mindezzel együtt a jelen helyi értékeinek feltárását és bemutatását is vállalja, hogy büszkék lehessenek a falura, az ott születettek eredményeire.

Az alulról jövő civil kezdeményezés sikeressé válhat, ha a közösség magáénak érzi és a helyi vezetőség, az önkormányzat és a többi egyesület is kiveszi részét a megvalósításból. Így válik közös élménnyé a közös munka.

A szurdokpüspöki libakultusz ápolásáért a Nógrád Megyei Értéktár Bizottság Nógrádikum díjat adományozott 2015-ben.

Kugi blogja és a Püspökmolnári Helytörténeti Klub

Bevezető

Kuglics Gábor földrajz-történelem szakos tanár, történész, politológus, főállásban az Nemzeti Művelődési Intézet módszertani referense, szabadidejében helytörténeti kutató és blogger. 2000-ben egy nyomdász barátjának segített egy vasi falu monográfiájának korrektúrázásában és a munka közben rájött, hogy ilyen akár ő is tudna írni. Ennek hatására kezdett el Püspökmolnári történetének kutatásával foglalkozni. Ez a munka 2010-re a helyi önkormányzat finanszírozásával a Püspökmolnári története című 120 oldalas monográfia kötetévé érett, de ebbe a terjedelmi korlátok miatt nagyon sok adat, fotó, térkép nem fért bele. Ezért elhatározta, hogy a kimaradt anyagokat és az újabb kutatásai eredményeit valamilyen módon közzéteszi. 2011-ben így született meg a <http://kugi.blog.hu> címen elérhető helytörténeti oldal, amely az őskortól a közelmúltig tartalmaz bejegyzéseket Püspökmolnári történetéről.

A blog olvasóinak pozitív visszajelzései hatására Kuglics Gábor egy helytörténeti klub indításáról beszélgetett a faluház munkatársával, és az ötlet támogatásra talált. Így alakult meg 2018 szeptemberében a Püspökmolnári Faluház támogatásával a Püspökmolnári Helytörténeti Klub.

Célok, célcsoport

A helytörténeti blog írásának célja Püspökmolnári település történetének bemutatása régi újságcikkeken, fotókon, térképeken, okleveleken és egyéb dokumentumokon keresztül. A helytörténeti klub céljai a bloghoz hasonlóan a különbséggel, hogy a helyi értékek megismerése, bemutatása, valamint a közös gyűjtőmunka révén hangsúlyos a közösség építése is.

Tevékenységek

A Püspökmolnári Helytörténeti Klub 2018 szeptemberében alakult meg a Püspökmolnári Faluházban Kuglics Gábor kezdeményezésére. A helytörténeti klubnak 5-6 állandó résztvevője van, akik havonta egyszer találkoznak. Az egyik ilyen lelkes segítő és résztvevő a faluház munkatársa.

A klub tagjai igyekeznek nem csak a négy fal között maradni, hanem tavasztól őszig helytörténeti séták keretében ismerik meg vagy fedezik fel újra településük értékeit. Egy-egy ilyen falusétához az aktív tagok mellett a helybeli és a településről elszármazott lakók is csatlakoznak.

Az eddig megvalósult találkozók témái:

- Régi térképek nézegetése és erről való beszélgetés
- A klubtagok által vitt régi családi fotókról való beszélgetés
- Helytörténeti séták: a katolikus templomban és két helyi temetőben
- Az állandó jelleggel zárva tartó, gazdátlan helytörténeti kiállítás megtekintése (amit több helyi lakos sem látott még)

Kuglics Gábor a helytörténeti klub első alkalmaiban személyesen hirdette a helytörténeti oldalán és a klubtagok felé, majd később a Facebookon és az Instagramon, valamint hagyományos, plakát formájában is népszerűsítette a találkozási alkalmakat.

Eredmények

- A településen létrejött egy új közösség.
- A helytörténeti sétákat a klub állandó tagjai mellett a lakosság is látogatja. Például a katolikus templomban tartott helytörténeti sétán 25 fő vett részt.

A helytörténeti blog egyéni eredményei:

- Kuglics Gábor püspökmolnári helytörténész az internetes oldalával három alkalommal is elismerő oklevelet kapott a Tudományos Újságírók Klubja és

a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat által szervezett Juhari Zsuzsanna blogdíjpályázaton.

- 2 saját kiadású helytörténeti könyv.

Hatások

A helytörténeti blog és klub működtetésével olyan közösség alakulhat ki, amely a jövőben a helyi közösségi élet fellendítője lehet a különböző helytörténettel kapcsolatos programok megszervezése révén.

A helytörténeti kutatások által előkerülhetnek a településen rég elfeledett tárgyi és szellemi értékek, amelyek egykor meghatározók lehettek a település lakosságának életében. Az előkerült tárgyi és szellemi értékek hozzájárulhatnak a települési értékléltár bővítéséhez is.

A helytörténeti blog és klub kapcsolatot jelent a rokonokhoz, az ősökhöz is, segíthet megtalálni gyökereinket.

A községből elszármazottak is jobban megismerik a mai települést, azt, ahonnan ők esetleg már évtizedekkel korábban elköltöztek.

Adaptációs szempontok, javaslatok

A jó gyakorlat tevékenységeinél látszik, hogy mindenképpen szükség volt egy lelkes, helyi szakemberre, jelen esetben Kuglics Gábor helytörténész munkájára. Ezért az adaptáló szervezetben, csoportban mindenképpen szükség van egy akár amatőr, de a helytörténet iránt elkötelezett, lelkes lakosra, aki a helytörténeti klub mozgatójává, szervezőjévé tud válni és megfelelő ismerettel rendelkezik a helytörténeti gyűjtés módszereivel kapcsolatban.

Összefoglaló

Kuglics Gábor 2011-ben helytörténeti blogot indított Püspökmolnári település történetéről. Ennek a munkának a folytatásaként 2018 szeptemberében a helyi faluház támogatásával megalakult a Püspökmolnári Helytörténeti Klub, amely azon túl, hogy létrehozott egy új közösséget, nagyban hozzájárul a helyi értékek megismeréséhez és továbbörökítéséhez.

b. részt vesz a helyi művelődési szokások gondozásában, gazdagításában, értéktárak kialakításában, gondozásában, a települési értékeket bemutató és népszerűsítő programokat, tevékenységeket, szolgáltatásokat szervez, és támogatja azok megvalósítását:

Települési Értéktár és Értéknapok Nagyrédén

Bevezető

Nagyréde Nagyközség Önkormányzata 2015-ben alapította meg a Nagyrédei Értéktár Bizottságot. A település polgármestere által vezetett háromtagú bizottság szervezi a településen fellelhető nemzeti értékek azonosítását, továbbá gondoskodik a gyűjtemény nyilvánossá tételéről. Nagyréde Települési Értéktárában nyolc kategóriában jelenleg összesen 63 tétel szerepel, ami országos viszonylatban is példaértékű. E magas szám Nagyréde értékgazdagságán túl kiválóan jelzi a helyi identitástudat erősítésében is jelentős szerepet játszó, a helyi lakosságot aktivizáló értékgyűjtő folyamat intenzitását.

Első alkalommal 2016-ban született meg az a gondolat, hogy a települési értéktárba felvett helyi értékeket játékos formában népszerűsítsék a településen. Az „*Itthon Nagyrédén*” nevet viselő vetélkedő megszervezésének célja alapvetően az volt, hogy a nagyrédei Szent Imre Általános Iskola tanulói interaktív módon, élményszerűen ismerkedjenek meg a település értékeivel. Az első évben az általános iskola 8. osztályos tanulói vettek részt a vetélkedőn, az iskola többi diákja megfigyelőként volt jelen a játékos programokon. A második évben, 2017-ben bővült a kör, ekkor már az iskola valamennyi felső tagozatos diákja aktívan részt vett a versenyben. Az alsó tagozatos gyermekek is bejárták a vetélkedő állomásait, ismerkedve Nagyréde szellemi, kulturális és épített örökségével, népi hagyományaival, továbbá a helyi gasztronómiához, szőlőműveléshez és borkultúrához kötődő értékekkel.

Az iskolai vetélkedő sikeres lebonyolítását követően 2017-ben a gondozási központban is megszervezték a Nagyrédei Értéknapot, melynek alkalmával az idősebb generáció tagjai is megoldották a helyi értékekhez kapcsolódó, számukra összeállított feladatokat.

Tevékenységek

Nagyrédén 2015-ben alakult meg a Települési Értéktár Bizottság. Alig több mint két év alatt eddig összesen 63 dokumentált helyi értéket vettek fel az értéktárba. A természeti, épített és kulturális örökség mellett a gyűjtésben hangsúlyosan jelennek meg a helyi agráriumhoz, borkultúrához, gasztronómiához és vendéglá-

táshoz köthető értékek. A kulturális örökség kategóriában fellelhetünk több olyan közösséget is, melyek tevékenysége a helyi néphagyományok, a népzene és a néptánc átörökítésében és feldolgozásában bír nagy jelentőséggel. A több mint 35 éves múltta visszatekintő, ötszörös Arany Páva minősítéssel rendelkező, 2008-ban Országos Nagydíjas és kétszeres Nívódíjas Nagyrédei Asszonykórus mellett megtalálhatjuk a Csanak Citerazenekart és a Molnár József Művelődési Házzal évek óta sokrétűen együttműködő Virtus Kamara Táncegyüttest, melynek küldetése a Kárpát-medence néphagyományainak gyűjtése, bemutatása és megőrzése.

Az értéktárban nevesített értékek közül számos szorosan kapcsolódik a helyi gazdaság egyik pillérét jelentő borászathoz és a vendéglátáshoz. A híres történelmi pincesor mellett több helyi borászat és a Szent Imre Borlovagrend is helyet kapott Nagyréde értéktárában. A felvett értékek kisebb része akár önálló turisztikai vonzerőként is érdeklődésre tarthat számot (pl. zsellérház, Borászati Múzeum, történelmi pincesor, nagyrédei horgásztó), emellett a megfelelően dokumentált gyűjtemény önmagában kiváló kiindulás alapot jelenthet komplex turisztikai termékek kialakításához, a turisztikai vonzerőkínálat reprezentatív bemutatásához, megjelenítéséhez.

Az értékek feltárását, dokumentálását követően a következő lépés kell hogy legyen azok bemutatása, széles körben történő népszerűsítése, köztudatba való beemelése. Erre a következő módokon van lehetőség:

- Értéktár közzététele honlapon (szakterületenkénti kategóriák szerinti megjelenítés);
- Időszaki tárlatok rendezése (pl. egy-egy helyi alkotó munkássága, Nagyrédéről elszármazott híres emberek életútja, helytörténeti kiállítás);
- Az értéktárat népszerűsítő állandó kiállítás, amely reprezentatív módon irányítja rá a figyelmet a gyűjteményre (tervben van);
- Az értéktárat vagy annak egyes tételeit bemutató nyomtatott kiadványok elkészítése;
- A helyi értékek középpontba állítása Nagyréde hagyományosan megrendezésre kerülő eseményein (pl. szüreti napok);
- Települési Értéknapiak szervezése, az értékek bemutatása, népszerűsítése interaktív, élményszerű módon (elsődlegesen a fiatalabb korosztályok számára, a későbbiekben kibővítve a bevont célcsoportok körét).

Az értéknapiak szervezője a Molnár József Művelődési Ház. Mivel jelenleg még nem működik önálló intézményként, így az anyagi forrásokat, a szükséges eszközöket és a humán erőforrást végső soron Nagyréde Nagyközség Önkormányzata biztosította. A település szinte valamennyi intézménye – a Szent Imre Általános Iskola, a Nagyrédei Kastély Óvoda és a Gondozási Központ – partnerként részt vesz az előkészítésben és a megvalósításában. Emellett a civil szervezetek és önszerveződő csoportok szerepvállalása is jelentős. A Bokréta Nyugdíjas Kör tagja például az értéktárba is felvett hagyományos ételek – a sótalan és göröcsös bodak – elkészítésében nyújtottak segítséget. Ilyenkor szinte az egész település megmozdul, hiszen

van, aki a helyszíneken segít, van, aki a gyermekeket kíséri a kijelölt útvonalakon és van, aki az eszközök beszerzésében vagy szállításában közreműködik. Az értéktárban több helyi terméket előállító vállalkozás, borászat és vendéglátó szerepel, ők az értéknapok alkalmával helyszíneket biztosítanak a játékkállomások számára, valamint alkalmanként saját termékeikből is ajánlanak fel a versenyhez.

Az iskolások számára szervezett „Itthon Nagyrédén” című értéktári vetélkedő helyszínei, s ezáltal az útvonal is évről évre változnak. Összesen 6-8 állomáson 15-20 feladat várja a csapatokat. Az általános iskolás, felső tagozatos korosztályból összesen 11, egyenként 7-9 fős csapat adott számot tudásáról. Az idősek számára megszervezett értéknap helyszíne a célcsoport életkorára, nehezebb mozgására tekintettel a gondozási központ közösségi tere. A feladatok száma is valamivel kevesebb (10-12), mint az iskolások esetében.

Feladattípusok

- keresztrejtvény jellegű feladatok
- képfelismerés
- kép-szöveg párosítás
- találós kérdések
- hagyományos ételek készítése és alapanyagainak ismerete
- helyi termékek kóstolás alapján való felismerése
- önéletrajzok vagy termékek alapján személyek/cégek felismerése
- régi használati tárgyak, eszközök, szerszámok felismerése
- épületek funkcióinak meghatározása (mi volt régen és most mi?)
- hagyományos rédei táncok, viseletek és dalok felismerése
- a helyi borkultúrához és szőlőműveléshez kapcsolódó feladatok.

A tevékenységek megvalósítását többen segítették. A főszervező a Molnár József Művelődési Ház volt. További együttműködő partnerek, támogatók: Szent Imre Általános Iskola; Nagyrédei Gondozási Központ; Nagyrédei Kastély Óvoda; helyi gazdasági szereplők, vállalkozások (borászatok, helyi termék-előállítók, vendéglátók); egyházak; helyi civil szervezetek és önszerveződő közösségek (Nagyrédei Környezetvédők és Hagyományőrzők Egyesülete, Bokréta Nyugdíjas Kör, Nagyrédei Asszonykórus, Virtus Kamara Táncegyüttes, Csanak Citerazenekar) tagjai önkéntesként.

Célok

- A helyi lakosság szülőföldhöz, Nagyrédéhez való mélyebb és sokrétűbb kötődésének elősegítése, a helyi identitástudat megerősítése

- A fiatalabb generációk személyes kötődésének elősegítése az értékkel való megismerkedés által, annak reményében, hogy a tanulmányaik befejezését követően minél többen visszatérnek közülük Nagyrédére és itt képzelik majd el a jövőjüket
- Az értékek köztudatba való beemelésével az értékmegőrző viselkedésformák kialakulásának elősegítése
- Településen belüli ismeretségi hálók, együttműködések alakulása az értékgyűjtéssel összefüggésben
- Nagyréde értékeinek, hagyományainak szellemi, kulturális, természeti és épített örökségének, továbbá a helyi gasztronómiához, vendéglátáshoz és borkultúrához kötődő értékeinek feltárása, rendszerezése és dokumentálása a helyi lakosság aktivizálásával, illetve bevonásával, valamint a Települési Értéktár elérhetővé tétele honlapon
- Az értéktárban megtalálható értékek minél szélesebb körben történő megismertetése, népszerűsítése, köztudatba való beemelése
- Az értékfeltárásban részt vevő szereplők motiválása, a tevékenység élményszerűvé tétele
- Az értéktárba felvett értékek bemutatása, népszerűsítése időszaki és állandó kiállítások keretében és a település jelentős rendezvényein (pl. Szüreti Napok)
- Az értéktárba felvett értékek megismertetése a Települési Értéknapok keretében, interaktív vetélkedők formájában a nagyrédei Szent Imre Általános Iskola diákjaival, a későbbiekben kibővítve a kört további célcsoportokkal.

Célcsoportok

Az értékgyűjtő folyamat során szerencsés, ha a helyi lakosság minél nagyobb hányada aktívan bekapcsolódik, véleményt formál, javaslatot tesz, s ezáltal egyfajta mozgalmi jelleg alakul ki az értékek feltárása és dokumentálása során, mely erősíti a közösséghez tartozás érzését. Különösen fontos a településen működő civil szervezetek és önszerveződő közösségek megszólítása és bevonása.

Az értéktárban szereplő egyes tételek megismertetése, szélesebb körben történő népszerűsítése a helyi lakosság körében a helyi identitástudat megerősítését szolgálja. Emellett ezek egy része önálló turisztikai vonzerőként is megjelenhet, illetve a dokumentált értékek kiindulási alapot nyújthatnak komplex turisztikai termékek kialakításához. Ilyen módon hosszabb távon szerepe lehet az értékfeltáró tevékenységnek a helyi gazdaságfejlesztésben, a kulturális-, örökség- és borturizmus fellendítésében. Ebben a vonatkozásban már célcsoportként jelenhetnek meg a térségbe érkező turisták is.

Az „*Itthon Nagyrédén*” című, helyi értéktárat népszerűsítő vetélkedő célcsoportja az általános iskola felső tagozatos korosztálya volt.

Eredmények

- a Szent Imre Általános Iskola közel 200 diákja, valamint 30-40 pedagógusa;
- a Nagyrédei Gondozási Központban 20-25 idős ember;
- 15-20 fő köztisztviselő és önkormányzati dolgozó, akik az állomásokon segítséget nyújtottak a feladatok lebonyolításában és a helyszínek előkészítésében;
- önkéntes segítők;
- a bevont célcsoportok játékos, interaktív formában mélyíthették el a települési értéktárba felvett helyi értékekhez kapcsolódó ismereteiket;
- az értékek tudatosítása által erősödött a résztvevők Nagyrédéhez való személyes kötődése;
- a programok előkészítése és megvalósítása során erősödött az önkormányzat, a helyi intézmények, illetve a vállalkozói és a civil szféra közötti együttműködés.

Hatások

Az Nagyrédei Értéknapok fogadtatása mind az általános iskolás korú gyermekek, mind a nyugdíjas korosztályok körében egyértelműen pozitív, mindannyian aktívan és örömmel vesznek részt a vetélkedőkben. A megszólított és bevont célcsoportok fogékonyak a településen fellelhető különböző értékek megismerésére.

Az értéknapok eseményein a helyi gyerekek és fiatalok mélyrehatóbban megismerik lakóhelyük értékeit, s ezáltal erősödik a Nagyrédéhez való személyes kötődésük. Büszkéek lesznek arra, hogy nagyrédeiek, büszkéek lesznek a helyi értékekre, s nagy valószínűséggel az értékmegőrző viselkedésformák kialakulását is nagyban elősegíti az értékek tudatosítása.

A program az idősek számára alkalmat ad a múlt felelevenítésére, ők – mint helyi tudásőrök – nem ismerkednek, hanem emlékeznek az egykori hagyományokra és számos esetben ki is tudják egészíteni a helyi értékekhez kapcsolódó meglévő ismeretanyagot, illetve forrásokat. Ezzel egy időben átfogó képet kapnak a jelenkor értékeiről, a helyi kortárs alkotók munkásságáról, napjaink helyi termékeiről, melyekkel a hétköznapi életben ők már nem vagy csak ritkábban találkoznak.

Az értékgyűjtő folyamat, a közösségi értékgyűjtés és az értéktárhoz kapcsolódó játékos vetélkedők megszervezése hozzájárul a településen belüli kapcsolati háló megerősödéséhez és újabb együttműködések kialakulásához. Az értékek feltárása és bemutatása kapcsán egyre intenzívebbé válik a településen a civil aktivitás, a folyamatban részt vevők elkötelezetté és motiválttá válnak. A helyi értékek megőrzésére és átörökítésére irányuló tudatos és közös cselekvés a mindennapi élet szerves része lesz a településen. A személyes részvétel, bevonódás és felelősségvállalás erősíti a lakosokban a településhez való személyes kötődést. Az „Itthon Nagyrédén” iskolai értéktári vetélkedő egyik nem titkolt célja, hogy a helyi gyerekek

közül tanulmányaik befejezését követően minél többen térjenek vissza Nagyrédére és majd itt alapítsanak családot.

A feltárt, rendszerezett értékek egy része akár önálló turisztikai vonzerőként is megjelenhet, illetve kiindulási alapot nyújt komplex turisztikai termékek kialakításához, hozzájárulva ezzel a helyi gazdaság diverzifikálásához.

A feltárt értékek tudatosítása – esetleges gazdasági hasznosítása – hosszabb távon mindenképpen elősegíti a helyi életminőség emelkedését és a település népességmegtartó erejének növekedését.

Adaptációs szempontok, javaslatok

Az értékgyűjtési folyamat akkor lehet hosszú távon igazán eredményes, ha az érdeklődést felkeltve a helyi lakosságot is sikerül aktivizálnia. A nyilvánosság megteremtése kulcsfontosságú, mind a gyűjtés és dokumentálás, mind pedig az értékek középpontba állítását célzó tevékenységek megvalósítása során. A települési értéknapok szervezésébe a helyi civil szervezeteken és önszerveződő közösségeken túl célszerű bevonni az oktatási, szociális és kulturális intézményeket, illetve mindazokat a tudásörzőket, akik az egyes dokumentált értékekhez kapcsolódóan a legautentikusabb információkkal rendelkeznek.

Az értéknapok eseményeit Nagyréde Nagyközség Önkormányzata finanszírozza, de helyi vállalkozások is támogatják a programok megvalósulását. Amennyiben van releváns pályázati lehetőség, ezzel is igyekeznek élni a szervezők.

Az értékek feltárása, a települési értéktárba való felvétele és dokumentálása optimális esetben egy véget nem érő folyamat, de természetesen idővel lehet majd arra számítani, hogy a nevesített értékek száma nem növekszik olyan tempóban, mint az első két évben. Hosszabb távon egyre inkább előtérbe kerül az értékek tudatosítása, minél szélesebb körben történő bemutatása és megismertetése, továbbá a megőrzésükre, átörökítésükre irányuló közösségi cselekvés. E célokat kiválóan szolgálja a Nagyrédei Értéknapok keretében 2016-ban és 2017-ben megszervezett „Itthon Nagyrédén” nevet viselő interaktív, játékos vetélkedő, melynek célcsoportjait szeretnék bővíteni az elkövetkező években.

Összefoglaló

A helyi értékek közösségi gyűjtése és középpontba állítása mozgósítja, aktivizálja a helyi erőket, elősegíti a településen meglévő endogén erőforrások feltárását és hatékony hasznosítását. A gyűjtött értékek kulcsszerepet játszhatnak a helyi és közösségi identitás megerősödésében. Egy részük vonzerőként kiváló kiindulási alapot nyújthat komplex turisztikai termékek kialakításához. Az értékek gyűjtése közvetlenül járul hozzá a népi és népzenei hagyományok, illetve a térségre, adott településre jellemző népművészet átörökítéséhez, továbbéléséhez. A feltárt és doku-

mentált értékek köztudatba való beemelése elősegíti az értékmegőrző viselkedésformák kialakulását és megszilárdulását.

Az Nagyrédei Értéknapok megszervezésének talán egyik legfontosabb tapasztalata, hogy mind az általános iskolás korú gyermekek, mind a nyugdíjas korosztályok fogékonyak a településen fellelhető különböző értékek megismerésére. Az elkövetkezőkben indokolt a célcsoportok bővítése, a gyermekes családok és a középkorúak bevonása az eseményekbe. A 2016-ban és 2017-ben választott interaktív, játékos, több helyszínen megvalósuló vetélkedő mint módszer kiválóan alkalmasnak bizonyult a helyi értékekhez köthető ismeret- és tudásanyag élményszerű, közösségformáló átadására.

Vértesszőlős

Az Ádventi ünnepkör közösségfejlesztési lehetőségei - Gaming

Bevezető

Jelen esettanulmány a tatabányai kistérség három bemutatandó kistélepülésén az adventi ünnepkör központi aktivitása az Ádventi Falunaptár.

A tatabányai kistérség kulturális munkatársai – intézményvezetők, önkormányzati dolgozók – a tatabányai Vértesszőlős Agórája kistérségi feladatellátásának köszönhetően napi kapcsolatban állnak egymással. Az Agóra olyan élő szakmai kapcsolati hálót hozott létre a területen, mely képes arra, hogy az intézményekben dolgozók napi szinten tudjanak egymás terveiről, kezdeményezéseiről.

A leghasznosabb innovációnak a Tatabánya és kistérsége Facebook-oldal létrehozása bizonyult – ezen a felületen a kistérségi kollégák osztják meg egymással projektjeiket.

Ezen az oldalon volt látható a vértesszőlősi Ádventi Falunaptár projekt.

Baj, Szomor és Vértesszőlős – de tulajdonképpen az egész megye, sőt régió – a területet évszázadokig birtokló és meghatározó Esterházy család miatt egyfajta közös identitással bír, mondhatni, mi, ezen a területen élők egy nyelvet beszélünk. Közösségfejlesztési lehetőségeinket végigtekintve azonos feladatokra bukkanunk.

Háttér

A térségben található települések nagy részében azonos, hogy a Győr–Budapest (kiemelt) vonalon fekszik. Frekvenciált elhelyezkedése magához vonzotta az ipari tevékenységet, ma is dinamikusan bővülő ipari parkjaiban több tízezer ember dolgozik. A békés természeti környezet – a Vértesi és Gerecse Natúrparkok, Tata közelsége – rengeteg betelepült vonzottak a környező falvakba az utóbbi 15 évben. A létrejövő új településrészekben lakók többsége azonban úgynevezett alvó faluként

használja lakóhelyét, azaz kizárólag a pihenőidejét tölti otthon, lakóhelye közösségi életében helyi gyökerek hiányában nem vesz részt. Az önkormányzati választásoktól távol marad – mondván nem ismeri a képviselőjelöltek egyikét sem –, ennek folyamánként semmiféle részvételt nem tanúsít.

A térség szinte minden településén – Esterházy örökségként – szlovák és német nemzetiségi őslakosokat találunk, akik aktívan élnek meg nemzetiségi identitásukat, ők rajzolják fel településük éves naptárát is. Bár a települések rendezvénynaptárai ezáltal igen színesek, a betelepülő lakosok – ezen nemzetiségi identitás hiányában – nem érzik magukénak ezeket a programokat. A településvezetés kivétel nélkül erőfeszítéseket tesz ezen lakosok megszólítására. A kulturális területen dolgozókat megbízta a betelepülő lakosok bevonásával.

A helyi nemzetiségi oktatási intézmények – óvoda és a nemzetiségi oktatást nyújtó általános iskola – hagyományosan a gyermekeken keresztül igyekeznek bevonni a kisgyermekes szülőket. Az intézményvezetők célja, hogy a betelepültek a szervezett programokon keresztül közel kerülhessenek a település múltjához.

Speciális: közösségi akció – Gaming

A gamifikáció – vagy más néven játékosítás – a játékok és játékelemek alkalmazását jelenti az élet játékon kívüli területein, célja pedig, hogy az ott zajló folyamatokat érdekesebbé és eredményesebbé tegye. Kiválóan alkalmazható az oktatásban, az egészségügyben, kulturális területeken és a munkahelyi környezetben is – mindegyik minőségi javulást eredményezhet. A gamification kulcsstratégiája a vágyott feladatok megvalósítása utáni jutalmak biztosításában rejlik.

A jutalmak sokfélék lehetnek:

- pontok
- jelvények
- újabb szintre lépés
- folyamat állapotát jelző csík feltöltődése
- virtuális fizetőeszközök
- és még ezer más.

A játékosított megoldások másik alapköve a versengés. A virtuális nyeremények prezentálása egy felhasználói profilban, valamint a ranglistákon való szereplés szintén a játékosok versenyszellemének növelését segítik.

A közösségfejlesztés területén a játékosítás előmozdítja az egyének társadalmi bevonódását, erősíti a motivációt és fejleszti az állampolgári, illetve a kulturális kompetenciákat, miközben segít kialakítani és működtetni egy dinamikus és fenntartható környezetet, amely pozitív élményeken keresztül ismerteti meg egy adott közösség tagjaival a közösségfejlesztéséhez kapcsolódó lehetőségeket. E területen a jutalom megszerzése helyett a játékban való részvételre motiváló tényező lehet

egy jó hangulatú közösségi programon a szabadidő hasznos eltöltése és az egymás megismerése iránti igény is.

Célok

Új adventi aktivitás meghonosítása, a lakosság bevonása a gaming eszközeivel

Rövidtávú cél:

- Játékosok:
 - a település megismertetése
 - új (baráti) kapcsolatok kialakítása
 - egészségmegőrzés: hosszú séták a téli estéken
 - sikerélmény megélése
 - digitális kompetencia.
- Résztvevők:
 - közösségfejlesztés, csoportidentitás kialakítása/erősítése
 - együttműködések kialakítása
 - önkéntes attitűd erősítése
 - közösségi élmény megélése.

Hosszú távú cél:

- a gaming megismertetése
- a helyi kohézió erősítése
- a generációk közötti párbeszéd erősítése
- a résztvevő magatartás erősítése
- a fenntarthatóság.

Célcsoportok

Közvetlen célcsoport:

- életkortól, társadalmi vagy szociális háttértől, származástól, képzettségtől függetlenül bárki, a település teljes lakossága

Közvetett célcsoport:

- térségi intézmények
- helyi gazdasági szereplők
- a térség lakossága
- a sajtó.

Tevékenységek

- egyéni ötletből indul ki a projekt: kulturális munkatárs, kulturális közfoglalkoztatott is koordinálhatja a folyamatot
- önkéntes közösség szervezése: a település közösségi színtere aktív látogatóinak megkeresése, felkérése, bevonása a játék megvalósításába
- promóció:
 - az önkormányzat havi rendszerességgel megjelenő helyi lapjában
 - plakátokon
 - Facebook-oldalon (önkormányzat, megvalósító intézmény).

Ádventi Falunaptár – játékleírás

A településeken 24 játékos kedvű családra van szükség, akik vállalják, hogy az adventi – december 1. és 24. közötti – időszakban a titkosan húzott számuk alapján a megadott logóval és számmal megjelenítve ablakdíszítést készítenek a házukon.

Tehát, aki a 17-es számot húzza, az december 17-én kidíszíti a háza utcai, jól látható ablakát és kiteszi a játékhoz kapott „Ádventi Falunaptár” logót és a számot.

Gazdaságfejlesztés: amennyiben az első, induló évben nem találunk 24 játékos kedvű családot – kis lélekszámnál előfordulhat –, akkor a helyi gazdaság szereplőit kérhetjük fel a játékra. A pék, a varrónő, a fodrász, az autószerelő, a fuvaros és a többi vállalkozó számára is csábító lehet a sok „látogató” érkezése. Mintegy ingyen reklámnak is felfogható a lehetőség.

Cserébe apró felajánlást kérhetünk a nyeremények bővítéséhez: a tárgyi ajándékokon kívül elfogadunk ajándék tevékenység-felajánlásokat, mint például: ingyen ruhaigazítás, téligumi-csere, ajándék hajvágás és így tovább. A Falukarácsonyon – ünnepélyes eredményhirdetésen – elhangzó felsorolás is reklámnak tekinthető, és javítja a vállalkozás megítélését.

A játék:

- találd meg az összes adventi ablakot
- készíts szelfit a helyszínen
- küldd el privát üzenetben a megvalósító intézmény Facebook-oldalára
- ha 7 ablakot megtalálsz és képet is küldesz róla a megadott módon, a Falukarácsonyon (karácsonyi, évzáró ünnepség a településeken) ajándékot kapsz

Nyilvánosság:

A megkezdett projekt nyilvánosságot kap: helyi lap, közösségi ház Facebook-oldalán – ennek köszönhetően újabb és újabb tárgyak kerültek a tájházba.

Eredmények

A közös siker reménye, majd megélése mindig erősít. Együttműködésre tanít, felszínre hoz, majd cselekvésre ösztönözve megold problémákat.

A hasonló akciók tökéletesen alkalmasak a képessé tétel-képessé válás megélésére mind a közösségfejlesztő, mind a lakosság részéről. A kis önkéntes csoport könnyen önjáróvá válhat és önálló akcióba kezdhet.

Az Ádventi Falunaptár indulása után a második évben a már 3 követőre talált a térségben, akik az alapkonceptiót a saját szájuk íze szerint alakították – és ez így van jól.

A közösségi akciók hatása az egyénre:

- csoportos helyzetben – közösségfejlesztő eszközként – hozzájárul a szociális készségek fejlesztéséhez,;
- a produktivitás élményét adja az alkotónak,
- összekapcsolja a benne rejlő kreatív potenciállal, a hasznosság-érzés megélésével
- további kezdeményezésre készíti.

Közösségfejlesztő hatásán túl olyan helyi problémára reflektálhat, melynek megmutatásával, feldolgozásával elindulhat egy közösség a megoldás felé, s a játékba oltott cselekvésen keresztül reagálhat.

Adaptációs javaslatok

A gamification játékelemek alkalmazását jelenti az élet játékon kívüli területein, hogy a folyamatokat még érdekesebbé és lebilincselőbbé tegye.

A gamification technikák az embereknél a versengés, az eredmények, a státuszok, az önkifejezés és az altruizmus iránt rejlő vágyakat aknázzák ki és használják fel.

A projekt minimális forrást igényel (emberi erőforrás, infrastruktúra tekintetében), a játék(osítás)ra mindig, mindenhol van vevő.

Összefoglaló

A gaming titka talán, hogy észrevétlenül hat. Az első aktivitásban – akár szervezőként, akár „játékosként” részt vevők a következő akciót – legyen az sokkal kevésbé játékos – már várják, szinte kikövetelik. Az Ádventi Falunaptár jó példa arra, hogy a benne részt vevő lakosság játékos formában ismerheti meg egymást, kovácsolódhat közösséggé.

c. az anyanyelvápolás érdekében programokat, tevékenységeket, szolgáltatásokat szervez, támogatja a művelődő közösségek ezirányú munkáját:

„Erdélyen át vezető út az olvasáshoz”, Kiskunhalas

Bevezető

Kiskunhalason tíz alapító taggal megalakult az Erdélyi Csillagok Irodalmi Egyesület, amely céljával és tevékenységével egyedülálló az országban. Az egyesület célja Nyíró József és az Erdélyi Helikon írói irodalmi örökségének ápolása, népszerűsítése, főleg a tanuló ifjúság körében. Céljuk továbbá a határon túli magyar irodalom felvállalása és népszerűsítése is. Vissza szeretnék hozni a szívekbe az olvasás varázsát, a könyvek illatát, amelyet azok kézbevétele jelentett valamikor. 2000-ben a II. Rákóczi Ferenc Szakközépiskola falai között négy kiskunhalasi középiskola részvételével indult újtára egy prózafelolvasó verseny. 2017-ben immár tizenhetedik alkalommal került sor a megmérettetésre, a kiskunhalasi Csipke Hotel konferenciatermében a Kárpát-medence minden szegletéből fogadták a szervezők az érkező diákokat. A Klasszikus Erdélyi Magyar Irodalom Kárpát-medencei Prózafelolvasó Verseny egy egyszerű köziskolai versenyből nőtte ki magát nemzetközivé.

Az esettanulmányunkban szeretnénk bemutatni, hogy mára miként fejlődött egy középiskolai verseny nemzetközi megmérettetésé: egy kis alföldi városból kiindulva, az erdélyi irodalom révén, a diákság olvasáshoz való visszavezetésével.

Háttér

Kiskunhalas területe 228 km² – ebből 14 km² belterület –, lakossága: cc.: 27 000 fő (2015), népsűrűsége: 127 fő/km². Kiskunhalas népességszámára a lassú fogyás jellemző, amely elsősorban a csökkenő születésszám, valamint az elvándorlás következménye. A város jelenlegi és jövőbeni helyzetének alapvető tényezője az ott élők száma, összetétele, képzettsége. Kiskunhalas népessége az utóbbi években lassan csökken, aminek hátterében a természetes fogyás és a betelepülés-elvándorlás negatív egyenlege áll. Ez a tendencia feltehetően folytatódni fog, megváltoztatása ugyanakkor túlmutat a város hatókörén, csak az egész ország gazdasági és társadalmi felemelkedése fordíthatná meg e folyamatot. A fogyatkozás a korösszetételben is változásokat hoz magával, a kevesebb születés a gyermekek számának és arányának mérséklődését jelenti, ugyanakkor a lakosság egyre idősebbé válik. Ez a különböző intézmények iránti igények módosulásával is jár, hiszen egyre kisebb

kapacitású intézményre lesz szükség a gyermekek ellátásában, oktatásában, ugyanakkor felerősödik az elvárás a szociális és egészségügyi szolgáltatásokkal szemben.

Az Erdélyi Csillagok Irodalmi Egyesület 2013-ban alakult. Az elmúlt néhány évben mintegy 60 rendezvényt tartottak, melyek egész estét betöltő irodalmi estek, megemlékezések, irodalmi vetélkedők, verselemző pályázatok voltak, mindez természetesen az erdélyi magyar irodalomról. Ezek többségét az Erdélyi Csillagok Emlékfánál r, valamint a város más intézményeiben rendezték. Az emlékfát két évvel ezelőtt ültették, a Kárpát-medencei Prózaafelolvasó Verseny és az Erdélyi Helikon íróinak emlékére. A fát a határon túli diákok és tanáraik szülőföldjükről hozott földbe ültették. A mára zarándokhellyé vált kis emlékhelyen tábla jelzi ezt az eseményt. Rendszeresen koszorúznak és a táblánál mindig friss virág segíti az emlékezést. Élő kapcsolatokat alakítottak ki erdélyi, kárpátaljai felvidéki és vajdasági magyar szervezetekkel, iskolákkal, magánszemélyekkel, egyetemekkel és emlékházakkal. Tájékoztató előadásokkal, rendhagyó órákkal segítik a „Határtalanul” program keretében az Erdélybe induló iskolákat és diákokat. A Székely Nemzeti Tanács hagyományörző tevékenységükért emléklappal jutalmazta az egyesületet. Szinte valamennyi városi és civil rendezvényen szerepelnek erdélyi irodalmi betétekkel. Tevékenységükről rendszeresen írásos, fényképes és filmes beszámolókat készítenek, mely sok más mellett honlapunkon (www.erdelyicsillagok.hu) található meg.

Tevékenységek

Legnagyobb rendezvényük az évente sorra kerülő prózaafelolvasó verseny, melyet 2017 áprilisában 17. alkalommal rendeztek meg. Negyedik éve a rendezvény elnevezése *Klasszikus Erdélyi Magyar Irodalom Kárpát-medencei Prózaafelolvasó Verseny*. Két kategóriában rendezik meg, általános és középiskolások számára. Az anyaországban és a határokon túl (Erdély, Kárpátalja, Felvidék és Vajdaság) rendezett versenyek alapján 35 diák kerül a kiskunhalasi döntőbe, ebből 15-en a határokon túlról. Ezek a diákok 2-2 tanárral érkeznek háromnapos itt tartózkodásra. Őket és a versenynapon érkezőket teljes ellátásban részesítjük. A zsűri neves hazai és határokon túli személyekből áll (honi és külhoni egyetemi tanárok, színészek, neves szakemberek). A résztvevők különböző felajánlási díjakban és könyvjutalmakban részesülnek.

Minden versenyüket irodalmi műsorral kezdik és egy kiállítás is megtekinthető. A résztvevőknek különböző programokat szerveznek a versenyen kívül is. A versenyen kb. 100-120 versenyző, kísérő és vendég vesz részt.

Amikor a fenti tevékenységüket elkezdték, nem gondolták, hogy egy „jó szellemet engedek ki a palackból”, viszont nagyon örülnek a verseny sikerének, az óriási érdeklődésnek. Biztosak benne, hogy sokat tesznek azért, hogy megvalósuljanak Nyíró József szavai: „*Avégett vagyunk a földön, hogy egymást megismerjük, szeressük, és ezáltal boldoguljunk.*” A szervezők a résztvevők köszönetnyilvánítá-

saiból úgy gondolják, hogy megértették ezt és hatott a viselkedésükre, az életükre is. Ez az, amit a verseny céljával útravalóként szándékoznak számukra átnyújtani további sikeres és boldog életpályájuk reményében.

Az olvasás olyan alapvető technika, ami pótolhatatlan az elektronikus média korában is. Szükségünk van olvasásra ahhoz, hogy önállóan tudjunk informálódni. Az olvasásnak nem konkurenciája a másfajta média használata – az internetezés, a telefonálás, az sms-ezés –, hanem fontos előfeltétel ahhoz, hogy ezeket kritikusan és tudatosan használjuk. Világszerte fenyeget a másodlagos analfabetizmus, ami azt jelenti, hogy a gyenge olvasási-írási készség emberek százmillióit zárja ki a munkavégzésből, ügyeik önálló intézéséből, a világ megértéséből. A funkcionális analfabéták menthetetlenül másodrendű állampolgárokká válnak. Ők azok, akiket kizárólag a reklámok és a képregények néhány szavas buborékszövegei kötik össze az írástudók világával. Az olvasás megszabadítja a fiatalokat a hétköznapi nehezen elfogadható rutinjától és kényszereitől. Lehetőséget teremt számukra, hogy személyes problémáikat bizonyos távolságból szemléljék, és szükség esetén a fenyegető külvilág elől is menedéket találjanak. Olvasni annyit jelent, hogy egyedül vagyunk anélkül, hogy magányosak lennénk. Az olvasás vigaszt tud nyújtani, feszültséget és kikapcsolódást, pihenést és szórakozást jelent.

Aki szenvedélyesen olvas, annak úgyis a régi könyvek illata marad felbecsülhetetlen, nem a magunkkal vihető több száz könyv besűrített változata. Ettől eltekintve a lényeg mégiscsak az, hogy olvasni kell! Nem azért, mert az embertől elvárják ezt, hanem önmagunkért. Aki valaha már olvasott jó könyvet, akinek vannak kedvencei, annak ezt nem kell magyarázni. A korszak szépirodalmi termésének mennyiségben és minőségben jelentős hányada látott napvilágot. Ilyenformán a lap csakugyan sikerrel teljesítette feladatát: a két világháború közötti romániai magyar irodalmi élet megszervezését. Az irodalom határain túl is megpróbálta tágítani a hatókörét, történelmi, irodalomtörténeti és politikai tanulmányok közlésével felfrissíteni a pozitívista és konzervatív szellemű erdélyi tanulmányirodalmat.

Azért is vezet az út az erdélyi írókon keresztül az olvasás élményének megszerrettetéséhez, mert reneszánszukat élik. Nagyon sok erdélyi író művét adták ki a rendszerváltás óta, újra és újra. Ennek köszönhetően a kötelező olvasmányoktól eltérően, úgymond tiltott, titkos olvasmányként sokkal népszerűbb tudnak, tudtak válni, mint Jókai, Molnár vagy Móra.

A két világháború közötti erdélyi magyar irodalom legtermékenyebb ága az Erdélyi Helikon írói csoportosulás. A hatvanas-hetvenes évek bukaresti és kolozsvári kiadóinak kitartó küzdelme eredményezte azt, hogy Bánffy Miklós, Dsida Jenő, Makkai Sándor, Reményik Sándor neve sorra visszakerült az irodalmi köztudatba. Az 1989-es politikai fordulatot követően újra reneszánszát éli a helikonisták iránti érdeklődés.

A verseny rendszeres díszvendégei az Erdélyi Helikon íróinak leszármazottjai, valamint a Nemzetstratégiai Kutatóintézet részéről Fráter Olivér elnökhelyettes, , ez az intézet dr. Kövér László házelnök mellett főtámogatójuk is.

Egyesületük tevékenysége városunkban és azon kívül is megbecsülésnek örvend, munkájukat tudósításaival az országos média is elismeri (M1, Duna Tv, Kossuth Rádió stb.). Báró Kemény János gondolatával azonosulva szeretnénk, hogy „Legyünk ápolói együtt ennek a hirtelen nőtt csodálatos virágnak, az erdélyi magyar irodalomnak.”

Eredmények

A legfrissebb PISA-teszt eredményei szerint a magyar diákok mutatói rosszabbak, mint valaha: a felmérés szerint a magyar tanulók annál is gyengébbek, mint amilyenek az utolsó mérésnél, 2012-ben voltak, a természettudományos és a szövegértési kompetenciák soha nem zuhantak még akkorát, mint most. Minden területen bőven az OECD-országok átlaga alatt vagyunk. Ahogy azonban egyre intenzívebbé válik a számítógép-használat, úgy romlik a diákok matematikai és szövegértési teljesítménye is. Általában ugyanazok a diákok teljesítettek alul ezen a teszten, akiknek a szövegértéssel is problémáik akadtak. Magyarországon évek óta folyamatosan rosszabodik a diákok teljesítménye a szövegértés teszteken, a 2014-es felmérések alapján már 20 százalékuk tekinthető funkcionális analfabétának.

Ezért komoly, bár nyilván marginális eredmény, hogy a prózafelolvasó verseny diákjainak nincsenek gondjaik a szövegértéssel. Ezzel példát mutatnak társaiknak is.

A prózafelolvasás által nemcsak az olvasó, hanem a közösség is megismerkedik a szöveggel. Ez már a régi időkben, a középkorban is jellemző tevékenység volt. A felolvasásokra természetesen azért is szükség volt, mert a könyvnyomtatás feltalálása előtt drága volt a könyv, keveseknek volt, így ezek a kevesek megosztották az emberekkel a könyv birtoklásának örömét. Ám a lényeg a közösség, hiszen a felolvasásokat akkor is igényelték az emberek, amikor már sok könyv volt a világban, s most is igénylik. A jó magyartanár nemcsak didaktikai célból olvassa fel az irodalmi műveket, hanem nagyon jól tudja, hogy mindennél fontosabb a gondolatok és az érzelmek közössége, az együtt lélegzés. A még nem olvasó kisgyerekek felolvas a szülő vagy a tanító, de a már olvasó diák is igényli a felolvasást, mert varázsa van. A versenyre készüléskor a diákok még inkább megismerik, boncolgatják a választott szövegeiket. Ezzel egyre jobban megismerik az írók mondandóját és kifejezőeszközeit.

Hatások

A felolvasások motiváló erejét pedig nem lehet eléggé hangsúlyozni. Az olvasástechnika fejlettsége is befolyásolja az olvasási kedvet. A beszélgetések, a mesélések és a felolvasások kezdetben pótolják az érzelmi-irodalmi élményt. Az érzelmi terület

legalább olyan fontos, mint az értelmi, ezért van jelentőségük a beszélgetéseknek, a felolvasásoknak, a mesék és a versek hallgatásának.

Az elmúlt évtizedekben – a csúcstechnológiai és médiaeszközöket használó XXI. században – mindenféle típusú szöveg megértésével szemben jelentősen megnöttek a társadalmi elvárások. Ezek a követelmények nemcsak a tudományos szférában jelentkeztek, hanem a munka világának egészében is. Az olvasási nehézséggel küzdő tanulóknak különösen nagy szükségük van az olvasásra ösztönző környezetre. Ennek kialakításában a következők játszanak fontos szerepet: különböző nyomtatott és írott szövegek, valamint könyvek elérhetősége, amelyek emlékeztetbe vésik az egyes szövegtípusokhoz kapcsolódó olvasási követelményeket. Minél több és többféle forrás elérhetősége, például enciklopédiák, számítógépek vagy alternatív irodalmak különböző tudástartalmak témáihoz, valamint iskolai könyvek. Az osztálytermen vagy az iskolakönyvtáron kívüli tanulóhelyek létrehozása, ahol különböző időpontokban egyénileg vagy csoportban lehet dolgozni.

A szövegértés fejlesztése és a felolvasás öröme miatt elengedhetetlen, hogy az olvasási nehézséggel küzdő tanulók érdekelték legyenek azokban a szövegekben, amelyeket olvasnak. Ennek két aspektusa van. Az első az öröm és az érdeklődés, amelyek a felolvasás pozitív velejárói lehetnek. Ez például akkor fordul elő, amikor a felolvasó teljesen belemerül az olvasásba, elveszíti az időérzékét, elfeledkezik magáról és a környezetéről. A második aspektus szerint az olvasásban való elmélyülést tükrözi az is, amikor reagálunk a szöveg tartalmára. Ez történik, ha a diákoknak megengedik, hogy a társaikkal és a tanáraikkal együttműködve fogalmazzák meg saját véleményüket és válaszaikat egy adott szöveggel kapcsolatban.

Adaptációs javaslatok

Természetesen, mint sok más jó gyakorlatot, ezt is át lehet venni. Egy nagyon jó háttérintézmény, lehetőleg középiskola kell hozzá, és elhivatott tanárokból, értelmiségiekből álló szervezőcsapat. Nagyon fontos lehet egy kulturális civil szervezet is, amely az esemény mögé áll. Jó néhány év kell ahhoz, hogy a versenynek meglegyen a súlya. Fontos, hogy olyanok is a megmérettetés mellé, mögé álljanak, akiknek közjogi, társadalmi szerepe, méltósága van. Nem mindegy, hogy mikor, az év mely szakaszában szervezik, hisz az iskolák és a diákok nagyon leterheltek.

Természetesen érdemes egy másik térséget és irodalmi korszakot a középpontba állítani. Mint például a Felvidék népszerű írói vagy a délvidéki költők. Vagy, ha mégis a nagyon népszerű mesés Erdély mellett maradunk, akkor tematizálni is lehet a versenyt. Például Erdély aranykoráról szóló regényekkel foglalkozni vagy csak Benedek Elek erdélyi gyűjtésére fókuszálni, esetleg a székelyek korai időszakáról szóló műveket felolvasztatni stb.

Esetleg ki lehet egészíteni a programot versfelolvasással, rovásírásversennyel, vagy például ki tud többet Erdélyről honismereti próbával.

Fontos, hogy minél több civil szervezet, közintézmény és egyház álljon a verseny mellé. Az ő javasolataik és elképzeléseik beépítése is fontos lehet.

Összefoglaló

Az Erdélyi Csillagok Irodalmi Egyesület prózafelolvasó versenye a példa arra, hogy egy iskolai esemény is, ha van kellő erő, kreativitás és szervezési pontenciál, akkor nemzetközivé nőheti ki magát. Támogatókat szerezhet és pályázati támogatások is lehívhatók rá. Tud hatni a diákokra és elmélyíteni az identitástudatukat, valamint megismertetni és megszerettetni velük a szépirodalmat.

A hangos olvasásnak közösségteremtő ereje van. A könyv olyan tárgy, amely egyaránt rejthet számtalan mesét és bölcsességet, elmúlt időkről szóló krónikát, mulatságos anekdotát és isteni kinyilatkoztatást; birtoklásában van valami, ami olvasóját a történet megalkotásának hatalmával ruházhatja föl, a hallgatót pedig azzal az érzéssel ajándékozhatja meg, hogy az alkotás pillanatának tanúja. Egy olyan kivételes csoda születik meg, amelyet együtt gondolkodásnak, együttérzésnek nevezhetünk, egyszóval közösségnek. Ám a lényeg a közösség, hiszen a felolvasásokat akkor is igényelték az emberek, amikor már sok könyv volt a világban, s most is igénylik. A jó magyartanár nemcsak didaktikai célból olvassa fel az irodalmi műveket, hanem nagyon jól tudja, hogy mindennél fontosabb a gondolatok és az érzelmek közössége, az együtt lélegzés. Mindig ügyelni kell ugyanis az egészre, vagyis az értelmes szövegre, mondatra, szóra, ugyanakkor nem szabad elhanyagolni a jelentés nélküli elemeket, a szótagokat, valamint a betűket, illetőleg a hangokat. Az értelmes egészet a jelentés nélküli elemekre, azaz hangokra és betűkre, szótagokra kell bontani, majd a jelentés nélküli elemekből kell az értelmes egészet újra alkotni.

Az erdélyi irodalom több igazi értéket fel tud mutatni, létrehozott néhány valóban kitűnő művet, színvonal dolgában az átlaga körülbelül egyezik a magyarországi irodalmi termés átlagával, s nemcsak saját szervezete van, hanem bizonyos mértékig közös gondolata is. A sokszor romantikus, mesés erdélyi történeteken keresztül a fiatalok figyelmét nemcsak a történelmünkre, hanem az olvasás szeretetére is ráirányíthatjuk. Az Erdélyi Csillagok Irodalmi Egyesület prózafelolvasó versenye ennek egy kiemelkedő terepe, amely jó példa arra, hogy a diákok és az olvasás megszerettetésére vannak kreatív és tartós kezdeményezések.

d. a nemzeti, az európai és az egyetemes kultúra, továbbá a külhoni nemzetrészek kulturális értékeinek megismertetése érdekében programokat, tevékenységeket, szolgáltatásokat szervez, támogatja azok megvalósítását:

A tatai Palmetta Alkotó Műhely Egyesület tevékenységei az értékekért és a helyi közösségekért, Tata

Bevezetés

A Palmetta Alkotó Műhely eredetileg grafológusokból álló egyesületként jött létre 1999-ben Kílátó Grafológiai Egyesület néven. Az évek során folyamatosan, több témában szélesítették ismereteiket, illetve nagyban gyarapodott a taglétszámuk, így több forrásból is új tudással gazdagodott az egyesület szellemi tőkéje. Ennek hasznosítására kibővítették az addigi csupán grafológiai tevékenységüket is. Eme szélesebb látó- és tevékenységi körhöz jobban illeszkedő Palmetta Alkotó Műhely Egyesület 2015-től kezdte, illetve folytatta a munkát. Az egyesület új céljai között megtalálhatjuk a magyar hagyományőrzést, a testi-lelki egészség elérésének lehetővé tételét, az erkölcsi tudás, értékrend fiataloknak való átadását is. A Cselekvő közösségek projekt szempontjából fontos céljuk, hogy az előbb felsorolt értékek iránt elhivatottságot érző személyek számára önkéntes közösséget kívánnak teremteni, majd életben tartani és gyarapítani.

Azt vallják, hogy mindenkinek azzal a tevékenységgel kell foglalkoznia, amihez tehetsége van, ami a legközelebb áll a szívéhez, mert csak így válhat igazán sikeres. Éppen ezért egyesületükben a legkülönbözőbb tevékenységeknek is teret biztosítanak, hogy tagjaik érdeklődésüknek és adottságainak megfelelően kipróbálhassák magukat és ezzel ne csak önmaguknak, de másoknak is jó élményeket szerezhessenek.

Az egyesület főbb tevékenységei a *Tatai Tündér-Mese Fesztivál* megszervezése, illetve egy ifjúsági mentorprogram. Emellett a város felvirágoztatásáért is sokat tesznek: adományokból különböző területeket ültetnek be önkéntesekkel közösen. Az „Alkoss te is közösséget” a helyi 12-14 éves kor fölötti kamasz gyerekeknek szóló programjuk (jelenleg egyeztetés alatt), mely egy szakemberek (pedagógus, pszichológus, egyéb segítő) által működtetett közösségi tér létrehozása, a rászoruló gyerekeknek lehetőségteremtés hasznos délutáni elfoglaltságra.

Répássyné Hrutka Irén az egyik alapító tagja, a kezdetektől az egyesület titkára. Végzettségét tekintve szociálpedagógus, azon belül mindig is ifjúságsegíttéssel foglalkozott. Dolgozott fiatalkorúak pártfogó segítőjeként is. A Tündér-Mese Fesztivállal járó megnövekedett munkamennyiség miatt váltott, így jelenleg az egyesület főállású tagjaként tevékenykedik.

Célok

Rövidtávú cél:

- közösségfejlesztés, csoportidentitás kialakítása/erősítése;
- önkifejezés, önismeret fejlesztése, az önbecsülés erősítése;
- a bennünk élő alkotó felébresztése, felismerése, megerősítése;
- egyéni gondolatok és érzelmek megjelenítése, majd közös megegyezésen alapuló, az egyéni tartalmakat magába foglaló közös alkotás (nagykép) létrehozása;
- a kommunikáció kreatív formáinak/eszközeinek megismertetése a résztvevőkkel;
- a résztvevők kreativitásának, kezdeményezőkézségének, együttműködő- és problémamegoldó képességének fejlesztése;
- lehetőséget teremteni (közös) öröm és sikerélmény megélésére.

Hosszú távú cél:

- a magyarságtudat erősítése;
- a népmese fontosságának elismertetése;
- a helyi identitás erősítése;
- társadalmi reflexió - párbeszéd generálása;
- a társadalmi megújulás folyamatának segítése a felelős, résztvevő magatartás erősítése által.

Célcsoportok

Közvetlen célcsoport:

Az egyesület számára kiemelt fontosságú a fiatalok és a gyermeket nevelő fiatal felnőttek köre.

Közvetett célcsoport:

Életkortól, társadalmi vagy szociális háttértől, származástól, képzettségtől függetlenül bárki. A település és környékének lakossága.

Tevékenységek

Napjainkban általános probléma, hogy a magyarság kollektív tudatából elveszik a hagyományok tisztelete, helyébe pedig a mainstream, a könnyen fogyasztható, a „mű” kerül. Köztudott, hogy a magyarság közös múltjában gyökerező hagyományaink az egyik legfőbb magyar identitásformáló erőnk, melynek ápolása, védelme kiemelten fontos kellene hogy legyen minden korosztály számára. A szellemi népraaj,

különösen a magyar népmese, eredetileg nem is gyerekeknek, hanem felnőtteknek szóló tanítások, melyek rejtett tudást adtak át nemzedékről nemzedékre. Sokszor feledkezünk meg ennek fontosságáról is.

Sajnálatos módon a manapság egyre szélesebb körben elterjedt, könnyen fogyasztható termékek világát éljük, minden mű, hiányzik a természetesség, a „tisza minőség”. Életünk minden területén (fogyasztás, kapcsolatok, étkezés) fontos lenne átgondolnunk döntéseinket, s tudatos választásainkkal a fenntartható fejlődést támogatni. Ennek a hagyománya legfőképp a fiatal generációknál hiányzik, hiszen ők a fogyasztói társadalom reklámokkal manipulált közegében születtek és cseperedtek fel. Sajnálatos módon – bár vannak ez ellen kezdeményezések – e célcsoportnál igen kevésbé népszerű a hagyománytisztelet, a másokon segítség vagy a fenntarthatóság szlogenje. Az „Élj a mának”, „Törődj magaddal” stb. szuggesztív-ökkel tarkított, gyorsan fogyasztható élvezetek individualista életfelfogása mellett nehezen rúghat labdába a közösségért végzett önkéntes munka, vagy az altruizmus bizonyítottan pozitív egyénekre gyakorolt hatása.

A *Tatai Tündér-Mese Fesztivál* mondhatni árral szemben úszva, a „tisza minőségek”-et előtérbe helyezve, a helyi és térségi kis közösségek mentén szerveződve jött létre.

A fesztivál a „tisza minőségek családi fesztiválja” alcímet kapta. A tiszta minőség mint fő üzenet – a magyar tündérmesék követendő példája – a következőkben jelenik meg:

- A magyar tündérmesék és mesemondók megismertetése a nagyközönséggel.
- Akadálypálya, kézműves foglalkozások, hogy a gyermekek játék és alkotás közben éljék át a mesét.
- Helyi alkotók és termelők kézműves termékeinek bemutatása, kóstolása.
- Természetes egészségmegőrző módszerek, ősi mozgásformák bemutatása, kipróbálása.

A fesztivál létrejöttéhez sok ember kitartó és összefogó segítségére volt szükség, melyet az egyesület három tagja koordinált a szervezés kezdetétől a program végéig. Egyikük a kapcsolattartó szerepét töltötte be, telefonon, személyesen, e-mailben minden hivatalos háttérmunkát ő irányította. A másik tag pályázatokat nyújtott be, illetve kreatív team vezetésével foglalkozott: a rendezvény plakátját, szórólapját készítették el és helyezték ki, illetve különleges módon az egész fesztivál díszítését is maguk készítették el: ez utóbbin több kisebb közösséggel dolgoztak együtt. A harmadik tag a rendezvénnyel kapcsolatos kulturális dolgokkal törődött: meghívott előadók, kiállítások, programok szervezésében kamatoztatta többéves rendezvényszervezői tapasztalatát.

Fontosnak tartom kibontani a díszítéssel járó előkészületi munkákat, hiszen a rendezvény egészére vonatkozóan már a téli időszakban megkezdődtek a dekorációval kapcsolatos feladatok és heti rendszerességgel a fesztiválig folytatódtak. A helyi művészeti általános iskola önkéntes alapon helyszínt biztosított ennek a tevékenységnek, az újonnan csatlakozók mellett a művelődési házban működő kézműves kör

alkotott közösséget a megvalósítókkal. Illetve egy iskolai önkéntes szolgálaton lévő tanuló is részt vett a munkában, általa került be a programba a családja is, akik kreatív területen tevékenykednek.

A fesztivált 2017. július 22-én rendezték meg. A programok között találunk kézműves foglalkozásokat, íjászatot, mesemondást a Nagyi kuckóban, zenét, mozgást, népi játszóparkot, képzőművészeti kiállítást, vezetett bejárást a pezsgőgyárban. Ez utóbbit ingyen biztosították a tulajdonos testvérek, a füves terület a tatai önkormányzaté, szintén megkapták.

A programokba különböző intézmények és civil szervezetek kapcsolódtak be. Közreműködött például:

- a Háztűzörző Nők és Anyák Egyesülete
- a Magyar Máltai Szeretetszolgálat
- a TIT Posztoczky Károly Csillagvizsgáló és Múzeum
- az Óreg-tó Club Hotel Tata
- a PÁVA Hordozós KLUB - Tata Babahordozó és Mosható Pelenkázó Közössége
- a Bajnai Zöld Tündérek Egyesület
- a Bendegúz Vére Hagyományörző Egyesület
- a Tatai Versbarátok Köre.

Ugyanakkor kaptak segítséget helyi kft.-ktől (Tatai Városgazda, Zombori Rendezvény szervező Kft.), de a melegre való tekintettel a résztvevők részére palackozott vizet biztosított a Tatabányai Vízmű. Pénzben támogatták őket a Tiszta Formák Alapítvány jogászokból álló tagjai.

Eredmények

A rendezvény ingyenes volt, regisztrációhoz nem volt kötött, így tulajdonképpen becslést adhatunk arról, hogy mennyien voltak. A rendezvényeken körülbelül 450-500 főt számoltak össze mind a két évben (a második évben jobban eloszlott a tömeg, mivel hosszabb ideig tartott a program). Jövőre még ennél is több fő részvételére számíthatunk, bővítenék a programok körét is.

A rendezvény előkészületeinek nyomán kis közösségek jöttek létre vagy a már meglévők bővültek tovább. Ezek a közösségek továbbra is tartják a kapcsolatot, illetve azóta például közös kiállítást szerveztek a helyi művelődési házban. A tervek szerint jövőre is együttműködnek a III. Tatai Tündér-Mese Fesztivál megszervezésében. A rendezvényen fellépők vagy árusként közreműködők azóta is együttműködnek, illetve az itt összehozott szervezetek és tagjaik is tartják a kapcsolatot, más rendezvényre is eljutottak együtt.

A célt elérték a résztvevőknél: a szülők a gyerekekkel együtt megtapasztalták a tisztaságot, a visszajelzések alapján többször is jönnének hasonló programra.

Adaptációs javaslatok

Mindenképpen megfelelő időt kell hagyni a szervezésben mindenre, illetve még jobban kiszervezni a feladatokat, hogy ne legyen egy-egy megvalósítón nagyon sok kötelezettség. A pénzügyi részét – mivel igen kis költségvetésről van szó – még strukturáltabban kell tervezni, hamarabb és több szponzort, támogatót szükséges szerezni.

Összefoglaló

A tatai Palmetta Alkotó Műhely 2016-ban alapította meg a Tatai Tündér-Mese Fesztivált. A program keretében a Kárpát-medencei magyar hagyományokon alapuló, a mai korba is átörökíthető értékeket kívánják bemutatni. Mindehhez vezérfonal a magyar tündérmese és az általa közvetített szellemi-erkölcsi tanítás. Kiemelten fontos feladatuknak tartják átértékelni a közgondolkodásban a tündérmesék helyét, szerepét és a magyar őstörténet részeként elismertetni.

A magyar népmese a magyar lélek fejlesztésére, a magyar jellem formálására, a magyar szellem művelésére szolgáló irodalmi műfaj. A magyar népmese nem más, mint a magyarság mitológiája, melyben az ősök hitrendszere és erkölcsi tanítása van elrejtve az utókor számára. Az egyesület azt szeretné elérni, hogy egy hasonló gondolkodásúakból álló, ugyanakkor bárki számára nyitott közösség megszervezése és fenntartása nyomán sokak számára elérhetővé váljon az autentikus, ősi mitikus elemeket tartalmazó népmese. Szeretnék, hogy ezen nevelkedjen fel egyre több generáció, aminek tagjai az őseink által örökölt hagyott tanításokat követve igaz magyar emberként élve éltethetik tovább a magyarságot.

e. a helyi vagy térségi nemzetiségi vagy kisebbségi közösségek bevonásával a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése érdekében programokat, tevékenységeket, szolgáltatásokat szervez, támogatja azok megvalósítását:

Ételekkel az előítéletek ellen – A Színes Gyöngyök – Délvidéki Roma Nőkért Egyesület és a Kóstolda Lakáséletterem és Közösségi Tér, Pécs

Bevezető

A 2004-ben létrehozott pécsi Színes Gyöngyök – Délvidéki Roma Nőkért Egyesület (a továbbiakban Színes Gyöngyök Egyesület) 6 témakörben (nők, képzés, tanács-

adás, ifjúság, egészség, kultúra) szervez programokat a roma kultúra értékeinek társadalmi elfogadásáért.

Kiemelt céljuk, hogy a roma nőket a családi és társadalmi szerepeikben segítsék. Ezen célok elérésének érdekében 2006-ban megalapították a *Pécsi Nőközpontot*, hogy a valamilyen szempontból hátrányos helyzetű nők és családjaik életminőségének és foglalkoztatási helyzetének pozitív irányba való változását támogassák.

Olyan képzéseket, konferenciákat, fórumokat szerveznek romáknak és roma civil szervezetek munkatársainak, amelyek növelik az egyéni érdekérvényesítő képességet, erősítik a közéleti szerepvállalást.

A Foglalkoztatás Információs Pontban segítséget nyújtanak a szociális és jogi ügyek intézésében, valamint az álláskeresésben.

A 2008 óta futó Roma hagyományok, hiedelmek és hitvilág ismeretterjesztő konferenciasorozatot a romákkal rendszeresen találkozó intézmények munkatársainak ajánlják. A program keretében a résztvevők megismerkedhetnek a roma kultúra olyan sajátosságaival, hagyományaival, amelyek egyes élethelyzetekben jelentősen befolyásolják a cigány emberek életvitelét, viselkedési attitűdjét.

A 2011-ben indították el a *Gyöngyház Anyaklubot*. Az alulról jövő kezdeményezés tevékenységeinek fókuszában a Baranya megyében – kiemelten Pécs város keleti részében – élő hátrányos helyzetű nők, anyák, családok fejlesztése áll.

Az egyesület a gyermek- és ifjúsági korosztály számára szóló programokat is megvalósít, ilyenek például a tehetséggondozó műhely, az ünnepi játszóházak, táborok, de ezek mellett a roma és nem roma fiatalok közötti találkozások lehetőségének biztosítása által elősegítik az integrációt is.

Az egészségfejlesztés területén felhívják a figyelmet az egészséges életmód fontosságára, a szűrő- és felvilágosító programok mellett egészségnapokat is szerveznek.

A rendszeresen megtartott kulturális programok segítségével erősítik az identitást, a színvonalas rendezvényekkel, kiállításokkal felhívják a figyelmet a kulturális értékekre, a kortárs művészetekkel a kultúrák közötti párbeszéd kialakulását erősítik.

2015-ben pedig Pécsen megnyitották Magyarország első cigány lakáséttermét, a *Kóstoldát*, ahol a vendégek a tradicionális cigány ételek elfogyasztása mellett megismerkedhetnek a roma kultúrával.

Háttér

Pécs Magyarország ötödik legnagyobb városa, a Dunántúl legnagyobb települése. Baranya megye és a Pécsi Járás székhelye.

Sok más pécsi roma civil szervezethez hasonlóan a Színes Gyöngyök Egyesület tevékenységének életre hívásában nagy szerepe volt annak, hogy a városban több szegregátum is jelen van. A KSH 2001-es adatai szerint a megyei jogú városban 8 szegregátum található: a pécsbányai szegregátum, a szabolcsi szegregátum, a

vágóhíd környéki szegregátum, a gyárvárosi északi szegregátum, a gyárvárosi déli szegregátum, Somogy bányatelep, István-akna és Rucker-akna.

A szegregátumok kialakulásában fontos szerepet játszik, hogy a szóban forgó területek egykoron bányászkolóniaként funkcionáltak. A városi lakótelepek megépülésével az egykoron itt élő bányászcsaládok az 1950-es évektől kezdve folyamatosan beköltöztek a város más részeibe, míg a helyükre a város és az ország más területeiről olyan emberek érkeztek, akik az alacsony fenntartási költségek és a munkalehetőség reményében költöztek be az elhagyott épületekbe. A munkalehetőségek megszűnésével azonban az újonnan beköltözők életminősége nagy mértékben csökkent és ez fontos szerepet játszik a mai társadalmi helyzet kialakulásában is. A leszakadó városrészekben a társadalmi rétegek között nagy arányban figyelhető meg a roma népesség, és az etnikai hovatartozással gyakran az alacsony iskolázottság párosul.

A településen 148 030 fő él, a 2011-es népszámlálási adatok szerint a lakosság 90 százaléka magyarnak és a város lakónépességének 10 százaléka, mintegy 15 870 személy vallotta magát valamely kisebbséghez tartozónak. Közülük német, horvát és cigány nemzetiségűnek vallották magukat a legtöbben.

A magukat vallási közösséghez soroló pécsiek jelentős többsége római katolikus vallásúnak vallotta magát, de a református és az evangélikus egyház is jelentős a városban.

Célok, célcsoport

A Színes Gyöngyök Egyesület közvetlen célcsoportja a Pécs városában élő hátrányos helyzetű romák, de a Kóstolda lakásétterem céljait megvizsgálva láthatjuk, hogy elsődleges cél, hogy minél szélesebb körben mutathassa be a hagyományos cigány ételeket és kultúrát az étterembe látogatóknak. Emellett közvetett célja lehet az is, hogy elősegítse a romák foglalkoztatását, hiszen az étterem személyzetét helyi cigány emberek alkotják.

Tevékenységek

A Kóstolda lakásétterem tevékenységei között fontos szerep jut a kulturális programoknak:

- Roma napszervezésében való részvétel (filmvetítéssel egybekötött ételkóstolás);
- Gasztrosuli (hagyományos roma ételek elkészítésének bemutatása);
- Előadásokkal egybekötött vacsoraestek (pl. Romburger és borkóstoló: bemutatkozik Cserdi polgármestere, Bogdán László);
- Különböző roma kulturális rendezvényeken való megjelenés.

Eredmények

A nagy érdeklődésre való tekintettel Pécs belvárosában 2019-ben megnyílt egy második hely, a Kóstolda étterem is, ahol a jövőben további kulturális programokat is szeretnének szervezni (pl. felolvasóestek, kiállítások).

A Várnai Anna elnök vezetésével működő egyesület további 8 – közöttük hátrányos helyzetű, roma származású – személy számára nyújt megélhetést, akik közül többen is a Kóstolda éttermeiben dolgoznak.

A Kóstolda lakásétterem és étterem működésének hatására csökkenhetnek a romákkal szembeni előítéletek, továbbá az ide betérő vendégek hiteles képet kaphatnak a roma gasztronómiáról és a kultúráról is. Mindezek mellett a pécsi szegregátumokban élők számára pozitív példaként és motivációként szolgálhat, hiszen az étteremben dolgozó hátrányos helyzetű roma nők is hasonló élethelyzetből jöttek. Az itt alkalmazásban lévő roma nőket az étterem a napi rutin kialakításában, a munka világába való integrálódásba, valamint a személyiségfejlődésben is segíti.

Adaptációs javaslatok

Egy ilyen mértékű projekt megvalósításához először is mindenképpen anyagi támogatásra van szükség. (A Kóstolda lakásétterem 2015-ben EGT Alapból és az Ökotárs Alapítvány partnereinek segítségével nyílt meg.)

Azonban más nemzetiségek esetében a helyi művelődési házakban, a közösségi terekben lehet gasztronómiai estet is szervezni, amit valamilyen más kulturális programmal (kiállítás, beszélgetés) együtt be lehet mutatni a település lakossága számára is. A Kóstolda gasztrosuli programjának segítségével a résztvevők megtanulhattak hagyományos cigány ételeket készíteni. Más nemzetiségek esetében szintén lehet olyan programot szervezni, ahol a nemzetiségi ételek készítését sajátítják el az érdeklődők. A közösen elkészített étel nagyon jó alapja lehet a szemléletformálásnak is. Például akár a fiatalok is megtanulhatják az idősebb korosztálytól a hagyományos nemzetiségi ételeket, eközben pedig a program hozzájárul ahhoz, hogy a különböző generációk megismerjék egymás kultúráját, nyitottabbak és elfogadóbbak legyenek egymással szemben.

Összefoglaló

A 2004-ben alapított Színes Gyöngyök Egyesület számos olyan programot, tevékenységet valósít meg, amely a roma nők társadalmi helyzetének javítását és a roma kultúra szélesebb körben való megismertetését tűzte ki célul. Ezen célok megvalósítása mentén nyitották meg 2015-ben a Kóstolda Lakáséttermet és Közösségi Teret, majd ennek sikerei után 2019-ben Pécs belvárosában a Kóstolda éttermet,

ahol a cigány gasztronómia mellett a roma kultúra bemutatására is nagy hangsúlyt fektetnek.

Hogy nem csupán az ételekről van szó, azt az étterem „receptje” is bizonyítja: *„Végy egy jó érett társadalmi problémát, hámozd le a héját, kockázd apróra, dobd bele a közösségi térbe, adj hozzá egy csipet empátiát, egy marék kitartást és sok-sok munkát – a végeredmény önmagáért beszél.”*

A Városlódi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület tevékenysége

Bevezető

Az 1994-ben alapított közhasznú egyesület nagy szerepet játszik a sváb hagyományok őrzésében és felelevenítésében. Ehhez hozzájárulnak az egyesület által működtetett művészeti csoportok, mint például a Pergő-Rozmaring Néptánccsoport és a Városlódi Vegyeskar is. A civil szervezet a nemzetiségi találkozók, falunapok, sváb bálók szervezésével is sokat tesz a német nemzetiségi kultúra fennmaradásáért.

Háttér

Városlőd község Veszprém megyében az Ajkai járásban található.

Történetét tekintve jelentős, hogy a törökök kiűzése után számos német bevándorló érkezett a környékre, legfőképpen Mainzból, a Rajna vidékéről és Spessartból. Üveghutákat, mészegetőket és fűrésztelepeket telepítettek, az első üveghutát Rubner Péter János családjával és néhány munkással együtt alapította, Linz környékéről áttelepülve. Őket számos üveghuta-mester követte és az iparosokon kívül a későbbiekben a manufaktúrák is meghatározók lettek Városlődön. Például a Stingl Vince és Stingl Károly által a 19. században alapított fazekasműhely is rövidesen sikeres vállalkozássá vált. Az asztali készletek mellett vázákat, virágcserepeket, korsókat, kályhacsempét állítottak elő és egyéb cseréparu gyártása mellett egy időben porcelánfestéssel is foglalkoztak. Megemlítendő még, hogy a híres herendi porcelángyár alapítása is Stingl Vince nevéhez fűződik.

Az iparosodás és a manufaktúrák hatására történt betelepüléseknek köszönhetően az 1941-es népszámláláson már a település lakosságának 86 százaléka vallotta magát német anyanyelvűnek.

A mai Városlőd települést tekintve a nevelési-oktatási és egészségügyi intézmények mellett a településen művelődési ház, könyvtár és tájház is található.

A településen 1 334 fő él. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a lakosság 90 százaléka magyarnak, 37,7 németnek, 4,2 romának, 0,2 százaléka pedig románnak mondta magát (9,6 százaléka nem nyilatkozott; a kettős identitások miatt a végösszeg nagyobb lehet 100 százaléknál). A vallási megoszlást tekintve: római kato-

likus 68,9 százalék, református 3,5, evangélikus 0,4, felekezeten kívüli 5.9 százalék. (A lakosság 19,6 százaléka nem nyilatkozott).

Célok, célcsoport

A Városlódi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület fő célkitűzése a helyi és környékbeli német, illetve magyar nemzetiségi, valamint egyetemes kultúra, hagyomány, szokások művelése, megőrzése, fejlesztése, a nyelv elsajátítása, elsősorban a fiatalok körében.

Tevékenységek

- Művészeti csoportok működtetése: Pergő-Rozmaring Néptánccsoport, Városlódi Vegyeskar
- Rendezvények szervezése: nemzetiségi találkozók, falunap, a hagyományos újévi koncert, irodalmi estek, előadások, ünnepélyek, jubileumok, kiállítások.

Eredmények

- Az egyesület munkájának köszönhetően Városlódon jött létre hazánkban az első Európai Kultúra Útvonala (egy városlódi séta, amely összefoglalja a település látnivalóit), ezáltal erősödtek a település nemzetközi kapcsolatai is.
- Az 55 éves Pergő-Rozmaring Néptáncgyüttes tevékenysége nagyban hozzájárul a dunántúli német hagyományok továbbéléséhez. A néptáncgyüttes 2019-ben a kultúra területén végzett kimagasló teljesítményéért a Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjban részesült.
- A civil szervezet által rendszeresen szervezett sváb bálakat évente 500-600 ember látogatja.
- Az 1964-ben újjászervezett Városlódi Vegyeskar a települési értéktár kulturális örökségei között is szerepel és tevékenységének köszönhetően évente több száz ember ismerkedhet meg a német népdalokkal.

Hatások

A civil szervezet tevékenységeinek megvalósítása során hozzájárul a német nemzetiségi kultúra és hagyományok őrzéséhez, a német anyanyelv ápolásához, a fiatalok körében a német nyelv elsajátításához.

Mindezek mellett a nemzetiségi identitás és a hagyományok ápolása, átadása elősegíti a településen élő emberek közösséggé formálódását, a lakosság pozitív kulturális szokásainak kialakítását, a generációs szakadék csökkentését.

Adaptációs javaslatok

Az egyesület a működése során olyan tevékenységeket valósít meg, amelyek elősegítik a német nemzetiségi kultúra fennmaradását. Az egyik ilyen kiemelt, a lakosságot is nagy számban megszólító hagyományos rendezvény a sváb bál, amely napjainkban kultúrtörténeti jelentőséggel bír, hiszen 50 éve folyamatosan megrendezik a farsangi szezonban.

Ezek a célok, elgondolások más nemzetiségi kultúrával rendelkező települések esetében is alkalmazhatók vagy hagyományteremtő szándékkal hasonló rendezvények is megszervezhetőek.

Összefoglaló

Városlőd település történetének alakulásában fontos szerepet játszottak a betelepült német nemzetiségű iparosok és az általuk kialakított manufaktúrák. A gazdasági tevékenységet végző sváb lakosság a kulturális életet is meghatározta és ezek a hagyományok napjainkban is élnek. A Városlödi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület tevékenysége hozzájárul a sváb hagyományok ápolásához, továbbörökítéséhez, a lakosság kulturális szokásainak kialakításához, a német identitástudat megéléséhez.

f. az ünnepek kultúrájának gondozása érdekében a helyi szokások figyelembevételével, a művelődő közösségek, illetve a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítésével foglalkozó közösségek bevonásával szervezi az állami, a nemzeti, a társadalmi és a településhez kötődő ünnepek helyi alkalmait, támogatja azok megvalósítását:

„Gencsapáti Nemzetközi Betlehemes Találkozó” – Cselekvő Közösségek a gencsapáti művelődési házban

Bevezető

A gencsapáti művelődési házban folyó munka bemutatásával, esettanulmányának leírásával a szerző célja a helyi közösségi tevékenység jó gyakorlatainak áttekintése

volt, egyfajta összegzés is ez, hiszen 2017-ben ünnepli 14. alkalmát a rendezvény. Az összegzés során olyan programelemeket írt le, amelyek a közművelődési intézményben a településen élő generációk együttműködésével valósulhattak meg, ezzel is növelve vidéken az élhető lét érzését.

Nagyon fontos társadalmi összetevő a kapcsolati, vagy más megközelítésben a társadalmi tőke. A kistelepülésen még ma is személyesen ismerik egymást az emberek, nagyobb a bizalom egymás felé és erősebben formálódhatnak a lokális közösségek is. Gencsapáti kisközösségei pedig katalizálták a cselekvés, a tenni akarás iránti igényt is. A meglévő közösségi alapok erősítése érdekében hasznos megmutatni azt az erőt, amely egy hasonló közösségben rejlik. Mindazonáltal a helyiek elismertsége, erkölcsi megbecsülése sem hanyagolható el, hogy a település „jó gyakorlata” időtálló. Gencsapátiban, a Gencsapáti Hagyományörző Néptáncegyüttessel és a Legénycéhvel 1994 óta újra felelevenítették a téli ünnepekör dramatikus szokásait. A betlehemezést, regölést minden adventben házakhoz is „beköszöntve” 70-80 helyre tudják eljuttatni az örömhírt.

Célok

Az alaphelyzet vagy problémák összefüggésében az eset/projekt/tevékenység céljának ismertetése leíró és/vagy felsorolás jelleggel

A rendezvény több éves története, a település lakosságának rendíthetetlen hite, összefogása alapot szolgáltatott ahhoz, hogy olyan közösségben gondolkodjunk, ami nemcsak egy embercsoport, hanem egymást erősítő, közösen cselekvő emberek együttműködő összetartozása. A hálózati együttműködésben már 14 éve megvalósított találkozó erősíti a helyi közösségeket, a szakmai szervezeteket és a hagyományörző közösségeket. Hiszünk benne, hogy a közös gondolkodás – a településen élő összes társadalmi csoport tudatosan vállalt összetartozása –, segíti lebontani a virtuális határokat a településen belül és a határain kívül is.

Célcsoportok

- földrajzi jellemzők szerint

E régió gazdasági, szociális és infrastrukturális szempontból nem hátrányos helyzetű térség és ökológiai-természeti adottságai kedvezők. Abban, hogy a térség természeti-környezeti állapota ennyire jó, jelentős szerepet játszottak a térség sajátos gazdasági-társadalmi folyamatai. Az a tény, hogy a környék a „végek vidéke”, egyszerre előny és hátrány. A térség gazdasági és foglalkoztatási szempontból is jó helyzetűnek tekinthető.

- demográfiai jellemzők szerint

Gencsapáti egy 2 711 lelket számláló település Vas megyében. A térség demográfiai helyzete nagyon kedvező, mivel a népesség fogyása nem jelentős. Ez a csökkenés az elöregedésből és az elvándorlásból következik. A térség népességmegtartó képessége jó, különösen a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők között, mivel bőséggel találunk megélhetési, igényeiknek megfelelő lehetőséget. A jelenleg jól működő civilek kiváló alapot adnak a kulturális programok szervezéséhez, a hagyományok felelevenítéséhez, bemutatásához. A közösségi kezdeményezések támogatását felismerve a falu vezetése az egymás mellett élő emberek társas kapcsolatainak megerősítését szorgalmazta.

- társadalmi jellemzők

Gencsapáti kulturális adottságai és öröksége jelentős múltra tekint vissza, ugyanakkor Vas megye mai kulturális élete számos újnak tekinthető elemet is magában foglal, amellett, hogy több évszázados örökségeire is épít. A kultúra és művelődés terén Gencsapáti kiemelkedő értékekkel rendelkezik. A kulturális élet egyik központjaként mindenképpen a művelődési házat kell megneveznünk, noha alig több mint 16 éve alapított. Országosan is jelentős a néptáncgyűttes, amely teljesítménye elismeréseként több minősítést tudhat magáénak.

- pszichológiai (motivációk, attitűdök) jellemzők szerint

A beavatkozás szintjét nagyban befolyásolja az adott közösség állapota, hogy a benne élők mennyire aktívak, mennyire szervezettek, felkészültek a közös munkára. Gencsapátiban számos civil szervezet működik, ezek kellő mértékben tudják aktivizálni a helyi lakosokat. Az elmúlt évek során a lakosság aktivitása szemléletformálással és programszervezéssel jelentős mértékben javult, mert a helyi szereplők tudtak és akartak is tenni a településükért, magukért és egymásért; tevékeny részt vállalnak a helyi közösség mindennapi életében, fejlesztésében.

Tevékenységek

2004-ben rendezhették meg első alkalommal a Nemzetközi Betlehemes Találkozót a Gencsapáti templom előtti téren. 2004 óta folyamatos a találkozó megrendezése, amely Adventi Forgataguk záróeseménye. A programot több művészeti ág és esemény beépítésével évről évre fejleszteni szeretnék. 2007-ben egy EU-s támogatásnak köszönhetően térségi rendezvénné fejleszthették az eseményt, amelyet azóta is igyekeznek, a meglévő szakmai együttműködésnek köszönhetően, több települést érintő térségi projektként kezelni. A legutóbbi 4 esztendőben több televíziós csatorna és rádió is hírt adott az eseményről.

Meghívást kapnak a régióknak, Muravidék, Órvidék, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Vajdaság hagyományörző közösségei. Minden esztendőben bemutatják a bukovinai

székelyek (szellemi örökség listán szereplő) „csobánolását”, amely az egyik legarchaikusabb dramatikus szokásunk.

Program:

2017. december 15., péntek: A csoportok megérkezése, regisztrációja, étkeztetése és fellépése a délutáni órákban Lukácsháza, Perenye, Herény stb. templomaiban, művelődési házakban.

2017. december 16., szombat: 17 órai kezdettel a találkozó megnyitója, majd gálaműsor Gencsapátiban a templom előtti téren, a templomban.

Itt valamennyi csoport bemutatkozik. A gálaműsorra meghívják a regionális és országos médiumokat. A találkozót rögzítik és elhelyezik intézményük digitális archívumában. A részt vevő csoportok étkeztetése, utána kötetlen beszélgetés, ajándékozás. Itt találkozhatnak egymással az együttesek, itt alakul ki az a hálózati együttműködés, amely biztosítja a gencsapáti, a regionális és a határon túli meghívásokat, a programok létrehozását.

2017. december 17., vasárnap: A csoportok előadása Szombathely Fő terén, Táplánszentkereszten a Művelődési Ház és Könyvtárban, a toronyi plébániatemplomban, a Büki Művelődési Központban.

A bemutatók és az étkezéseket követően hazautazás.

Együttműködő szakmai szervezetek: Muharay Elemér Népművészeti Szövetség, Nyugat- Magyarországi Néptáncszövetség, Burgenlandi Magyar Kultúregyesület, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet Lendva, NMI Szombathely, Ilosvai NE Nagyida, Kapuvár Néptáncművészetéért Alapítvány, Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége, CIOFF Hungary.

A Gencsapáti Művelődési Ház és Könyvtár vezetési, illetve szakmai programjának meghatározásakor mindenképpen figyelembe kell vennem az elmúlt 5, illetve 23 év történéseit, az előző pályázati programból megvalósultakat, a település közművelődési rendeletét, az intézmény alapító okiratát, a település és a térség vidékfejlesztési, kulturális stratégiai elképzeléseit. Hiszen csak ezekre a törekvésekre alapozva illeszthetők be egy intézmény fejlesztési elképzelései a „gencsapáti stratégiába”.

Az elmúlt 23 év alatt egy markáns kulturális arculatot sikerült kialakítani Gencsapáti hagyományaira és közösségeinkre építve. Erre az erőforrásra kell tervezni a jövőképet, amelynek fejlesztése, megújítása, átörökítése az egyik legfontosabb célkitűzés.

Alkotó közösségeik, művészeti csoportjaik szakmai munkájával kezdem, mert általuk van értelme minden fejlesztésnek, pályázatnak és szakmai munkának. Az elmúlt időszakban a gencsapátiak bebizonyították, hogy nem volt észszerűtlen az intézmény felújítása. Kihasználsága, látogatottsága igazolta a döntéshozók bölcsességét, amikor a közösségi színtér, a többfunkciós intézmény felújítását megvalósították. Valóban már nem tud helyet adni számos csoportnak és együttmű-

ködő partnereik programjainak, csak az állandó események átszervezésével, amely persze új közösségi célú fejlesztéseket is generálhat.

A célok eléréséhez milyen tevékenységek megvalósítása volt szükséges?

- a közösségi művelődési igény felkeltése és fejlesztése
- szakmailag támogassuk a helybelieket abban, hogy felismerjék és alkalmazzák a rendelkezésükre álló erőforrásaikat
- értékfeltáró tevékenység hatására megelevenedtek a feledésbe merült hagyományok
- a programok szervezésénél nagy hangsúlyt helyeztek a civilek bevonására.

A tevékenységek megvalósítását kik segítették?

Gencsapátiban a Gencsapáti Hagományőrző Néptáncegyüttes, a Legénycéhvel 1994 óta újra felelevenítettük a téli ünnepek körében dramatikus szokásait. Együttműködő szakmai szervezetek: Muharay Elemér Népművészeti Szövetség, Nyugat-Magyarországi Néptáncszövetség, Burgenlandi Magyar Kultúregyesület, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet Lendva, NMI Szombathely, Ilosvai NE Nagyida, Kapuvár Néptáncművészetéért Alapítvány, Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége, CIOFF Hungary. A civil szervezetek vezetői, tagjai is megjelentek támogatóként, hiszen a faluház ad helyet a civil szervezetek heti, havi összejöveteleinek, az általuk szervezett programoknak, találkozónak, fórumoknak.

Külön említést érdemel a Teveli Fiatalok Egyesülete.

A Teveli Fiatalok Egyesülete 1999 októberében jött létre azzal a céllal, hogy megőrizze a település kultúráját, hagyományait a fiatalság számára is vonzó formában továbbörökítse. Tevel lakosainak nagy része Bukovinából származik. Őseik a madéfalvi veszedelem után elhagyva a Székelyföldet előbb Moldvában, majd Bukovinában találtak otthonra. Több mint százötven év kisebbségi lét után a mai napig megtartották székely-magyar öntudatukat, gyűjtik, ápolják szellemi és tárgyi örökségük fennmaradt emlékeit.

Szokásfeldolgozásaik közül kiemelkedik a karácsonyi időszakban bemutatott bukovinai betlehemes játék. Tevelen ennek különleges hagyományai és jelentősége van. Hiszen a bukovinai székelyek Dunántúlon való letelepedését követően a legelső néprajzi felvétel 1948-ban itt, Tevelen készült a hadikfalvi betlehemesről. 2003 telén a csoport tagjai felújították a szokást, azóta minden évben házról házra járva kéri a bebocsátást, és mutatják be a kis Jézus történetét. 2006-ban a Duna Televízió felvételt készített betlehemes játékról.

Melyek voltak a sikeres elemek? Milyen tényezők járultak hozzá a sikerhez?

A csoportok nagy örömmel jöttek Gencsapátiba, oda, ahol még él a hagyomány, hogy ők is bemutathassák településük talán legszebb dramatikus szokását. A karácsonyi készülődésnek a Kárpát-medence magyar falvaiban évszázadokon át része volt a betlehemezés. A hagyományos pásztorjátékot ma is sok helyen előadják, de minden tájegységen másképpen. Az említett program mellett még számos kisebb-nagyobb alkalmakhoz kötődő rendezvény van a településen.

Eredmények

Az intézmény gazdálkodása, forrásteremtése az elmúlt esztendőkből is lehetővé tette a szakmai programjaik megvalósítását és a művészeti csoportjaik működését. A rendezvényekre elkülönített önkormányzati támogatás minden esetben pályázati önerőnek minősült, hiszen szinte minden programjukra, amelyre volt kiírás, pályázatot nyújtottak be. Összességében az intézmény költségvetésében a működési bevételekkel együtt 4 millió Ft bevételt sikerült realizálniuk. A Kezdőkör Egyesület pályázatainak, az együttesünk szakmai bevételeinek segítségével még 4,45 millió Ft-ot sikerült a szakmai programok és a művészeti csoportok finanszírozására, a helyi értéktár gondozására, bemutatóira fordítaniuk. A közösségeik, művészeti csoportjaik munkája magas színvonalú, ennek szinten tartása sem könnyű feladat. A funkciókat egybevetve az intézmény teljes látogatói létszáma: 49 699 fő, ha a könyvtári és közművelődési statisztikai adatokat összesítjük, ez nagyon jónak mondható a település lélekszámahoz viszonyítva. (Az adat a statisztikai összesítő táblázat eredménye – közművelődési és könyvtári 39 214+10 485 fő.)

Céljuk továbbra is, hogy szolgáltatásaikat minél többen vegyék igénybe, és olyan közösségeket generáljanak, segítsenek, amelyek a szabadidő hasznos eltöltésén túl a nemzeti és egyetemes kultúrát művelik is, vagyis alkotnak. Az intézmény alkotóközösségeibe 174 fő jár heti rendszerességgel, velük együttműködve tervezhetik, fejleszthetik a település közművelődését, kulturális törekvéseinek megvalósítását.

- Az említett befogadóterek növelték a lakosság életminőségét, kulturáltabb szabadidő eltöltését, vonzó életteret biztosítva a helyi közösség tagjai számára
- Változásra, fejlődésre, cselekvésre inspiráló légkör jött létre a helyi közösségekben
- A művelődési házban növekedett a szervezett programok látogatottsága
- A térségben számos alkalommal választják képzések, konferenciák helyszínének a művelődési házat
- A szombathelyi adventi forgatag állandó színfoltja a betlehemesek bemutatkozása, hagyományőrzése.

Örömmel tapasztaltuk, hogy az évente megrendezendő esemény méltó megünneplése olyan erkölcsi erővel bírt, amely a fiatalabb generáció gondolkodását is mozgásba hozta, ami újabb javaslatok és ötletek megszületéséhez vezetett. Azok az idős emberek, akik tapasztalatukkal, tudásukkal, társadalmi munkájukkal részt vállaltak a falu kulturális életének építésében, a település múltjának tanúiként olyan értéket képviselnek, amely méltán teszi őket a közösség megbecsült tagjaivá. A betlehemezés során több generáció járja a házakat és viszi az üdvöztető hírt...

Kiemelkedő jelentősége van annak is, hogy Magyarországot is képviselve Gencsapáti közössége is részt vett advent első hétvégéjén a szlovákiai Jánokon megrendezett XVI. Nemzetközi Betlehemes Találkozón.

Büszkék meglevő hagyományaikra, amelyet hosszú éveken át képesek voltak fenntartani, tovább örökíteni. Ez az, ami meghatározza az itt élők közösségi létét.

A jelenlegi önkormányzat a megfelelő pillanatban szakmailag megalapozott lépéssel föl tudta építeni az együvé tartozás érzését az itt élőkben.

Varga Albin a művelődési ház vezetője, szervezője, a közösség lelke is egyben. Példaértékű a falu vezetésével a kapcsolata, gondolataik egymásra találnak, messzemenőkig figyelembe veszik a közösség igényeit és helyi szinten szolgálatnak tekintik a kulturális szolgáltatások biztosítását.

A településen jelenleg több civil szervezet működik, mindenki a település érdekében tevékenykedik, nagy egyetértésben.

Adaptációs javaslatok

Fontosnak tartom, hogy a helyi kulturális alapellátás biztosítása a helyi igényekre, szükségletekre adjon választ; a helyi erőforrásokra és a polgárok aktivitására építve valósuljon meg. Legfontosabb a közösségi problémák azonosítása, a közösségi fejlesztési elképzelések megismerése, hiszen ezután körvonalazódik egy kép a helyi identitás tartalmáról, a cselekvési hajlandóságról.

A helyzetfeltárás alapján fontos feladat a lakosok településhez való kötődésének erősítése, amely nagyban hozzájárul a térség népességmegtartó erejének növeléséhez.

A következő cél a helyi szereplők felelősség- és szerepvállalásának fokozása a települések életében.

A hatékony működéshez elengedhetetlen, hogy a különböző tapasztalattal, tudással bíró helyi szereplők (valamennyi generáció) között kialakuljon egy együttműködési rendszer, amiben mindenki megtalálja a helyét, a szerepét, ezáltal hozzáadott értékkel bír a közösség számára.

Az eddigi tapasztalatok alapján elmondható, hogy egy közösség akkor működőképes, ha megfelelő a helyben élők összetartása, a civil és a vállalkozói szféra támogatása, véleményének megismerése. Hiszem, hogy az élhető közösségben megtapasztalt megtartó erő, a mély gyökerekkel rendelkező falvak, a helyi értékekre építő kultúra a hagyományok megismertetésével alternatívát nyújthat a fiataloknak a helyben maradásra. A közösségi művelődés szervezőereje megteremtheti azt a szellemi bázist, ami szükséges a települések gazdasági fejlődéséhez, hiszen a kistelepülésen maradásnak gazdasági feltételei vannak.

Összefoglaló

A rendíthetetlen hit és bizalom valóban hegyeket tud mozdítani, ha a kellő elszántsággal rendelkező közösség kapcsolódási pontokat keres. A kialakuló párbeszédnek hatására elindulhat egy közös gondolkodás, amely fenntartható helyi társadalmi- és gazdaságfejlesztést generálhat az adott közösségben.

Az amatőr alkotó- és előadóművészeti tevékenység feltételeinek biztosítása

a. a képzőművészet, a zeneművészet, a táncművészet, a színház- és bábművészet, a versmondás, a film- és médiaművészetek, az irodalom területén tevékenységet folytató amatőr művészeti csoportot, szakkört, klubot szervez, elősegíti azok létrejöttét, támogatja azok működését

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület és a Hunyorgók bábcsoport

Bevezető

A 2003-ban bejegyzett kiscsőszi székhelyű Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület a magyar néphagyomány kutatását és átörökítését tekinti fő feladatának. A civil szervezet több mint másfél évtizede tevékenykedik a magyar értékek gyűjtése és továbbörökítése terén. Vezetője Kovács Norbert, „Cimbi” néptáncos, koreográfus, a Népművészet Ifjú Mestere, Örökös Aranysarkantyús táncos, szaktanácsadó neve rég ismert és elismert a hagyományőrzés és a néptáncoktatás terén.

Ennek érdekében számos programot és rendezvényt bonyolított le, az egyesület nevéhez köthető a kiscsőszi Pajtafesztivál, az Élő Értékek a Somló-Ság Kulturális Tengelyén című értékünnep, de a hagyományok megélésének színhelyeül szolgáló falumúzeum életre hívása és számos továbbképzés, tánc- és zenei rendezvények, közösségi alkalmak megszervezése is szerepel a tevékenységeik között.

Az ellátott feladatok 2014-től oktatási tevékenységgel is bővültek, amit az egyesület az általa alapított Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskolában végez, itt 180 gyermek tanulja a magyar néptáncot.

A civil szervezet évek óta élen jár a közösségi értékgyűjtésben, az elsők között hozták létre a Hungarikum Klubot, majd a Kiscsőszi Értéktárat, amelybe eddig összesen 9 érték került be. Mindezek mellett élen jár a környező települések értéktárainak kialakításában való segítségnyújtásban is.

A Hunyor Népfőiskolán zajlik az ifjúsági és felnőtt korosztály hagyomány alapú, nemzeti értékekre alapozott képzése, szemléletformálása.

Az NMI Művelődési Intézet a Magyar Bábjátékos Egyesülettel és a Magyar Bábművészek Szövetségével együttműködésben 2017-ben létrehozta a „Bűvös Bábos” mintaprojektet, amely négy megyében járult hozzá új, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókból álló bábcsoportok létrejöttéhez. A

Veszprém megyei csoport megszületésében az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület vállalt fontos szerepet.

Háttér

Kiscsősz település Csőszként való első írásos említése 1212-ből származik. A király adományaként került 1426-ban a somlónásárhelyi apácák tulajdonába. A törökök 1559-ben és 1596-ban is elpusztították, majd a XVII. században az óbudai klariszszakhoz tartozott, a XVIII. század végére pedig kamarai birtok lett. A lakosság megélhetését azóta nagyrészt a szőlőművelés jelenti. A településen napjainkban 106 fő él.

Tevékenységek

Az egyesület az alábbi tevékenységeket látja el:

- Néptánc-, népzeneoktatás, tehetséggondozás
- Néptánc, népzenei képzések, táborok, rendezvények
- Helyi hagyományokhoz, vallási ünnepekhez kötődő programok, rendezvények
- A Somló és térsége borkultúrához köthető emlékei, más munkához kötődő emlékek gyűjtése, továbbadása
- Lovas hagyományok ápolása, oktatása
- Módszertani segítségnyújtás népzeneben, néptáncban
- Határon túli magyarokkal és más nemzetek kultúrájának képviselőivel való kapcsolattartás, együttműködések kialakítása
- Közösségi események szervezése, közösségi formák kialakulásának ösztönzése
- A szférák közötti kapcsolat erősítése (civil, közigazgatási – politikai, gazdasági), közös programok
- Széles körű kapcsolatrendszer kialakítása más hasonló (és nem hasonló...) szervezetekkel

Az egyesület segítségével kialakult közösségek az alábbi csoportokban működnek:

- Bozót Néptáncegyüttes (ötven főt meghaladó létszámú, a tagok a szélesebb térségből jönnek össze)
- Kiscsősi Ifjúsági Táncegyüttes
- Hunyorgók Bábcsoport
- Dunántúl Népi Kommandó
- Fordulj Kispej Lovam Táncegyüttes
- Fiatal Szülők Klubja (térségi családi szervezet)
- „Bezzeg az én időmben” Beszélgető Kör
- Asszonyklub
- Élő Forrás Népdalkör
- Kézműves kör

Eredmények

- Létrejött egy kezdetben 15 fős gyermek bábcsoport, amely később 25 tagra bővült.
- A csoport a 3 hónapig tartó felkészítő munka eredményeként részt vett a „Bűvös Bábos” Szemlén és bemutatta a Savanyú Jóska és a tizenkét bakonyi betyár című bábdarabot.
- A csoport az Nemzeti Művelődési Intézet által megvalósított mintaprojekt után is aktívan fennmaradt és rendszeresen bemutatják bábéledásukat különböző rendezvényeken (pl.: veszprémi Kabóciádé Fesztivál, I. Kiscsősi Pajta-színházi Találkozó). A rendezvényeken való fellépéseknek köszönhetően eddig több ezer ember látta a bábcsoport darabját.
- A Hunyorgók Bábcsoport 2017 adventi időszakában további egy darabot állított színpadra, a „Szívek szabója” címmel.

Hatások

Az amatőr művészeti csoport működésének közvetlen hatása, hogy a benne részt vevő gyermekek kibontakoztathatják kreativitásukat, fejlődik a gyermekek személyisége, gondolkodásmódja, gazdagodik szókincsük.

A csoport működésének közvetett hatása lehet, hogy az 1990 óta hanyatló amatőr bábjátás új, vagy már korábban működött, de megszűnt amatőr bábcsoportok létrejöttét, működését generálhatja. További közvetlen hatása lehet, hogy a bábozás közelebb hozhatja egymáshoz a település lakóit, segíthet a régi népszokások felelevenítésében, a jeles ünnepeken való megemlékezésben.

Adaptációs szempontok, javaslatok

Fontos megvizsgálni, hogy az adott településen van-e olyan szakember, pedagógus, aki korábban foglalkozott bábcsoportokkal és az adaptáló szervezet részére rendelkezésre állnak-e a megfelelő anyagi források.

A Nemzeti Művelődési Intézet 2016-ban több megyében is két egymásra épülő, térítésmentes „Bábcsoport vezetői” képzést valósított meg (60+30 óra), amelyen közel 120 amatőr bábjátászó, bábcsoportvezető vett részt. Ha nincs a településen az amatőr bábjátásban jártas szakember, akkor érdemes megkeresni az Nemzeti Művelődési Intézet megfelelő megyei igazgatóságának módszertani referenseit, hogy igény esetén tanáccsal lássák el, kössék össze a megfelelő, bábjátásban jártas személlyel, szervezettel.

Összefoglaló

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület munkája hozzájárul a magyar értékek összegyűjtéséhez és megismertetéséhez. Ebben számos immár hagyománynak számító program (pl. *Kiscsösz Pajtafesztivál*, *Élő Értékek a Somló-Ság Kulturális Tengelyén értékünnep*), továbbképzés, művészeti oktatás és a népfőiskolai tevékenység is szerepet játszik. A civil szervezet az értékgyűjtés és az értékközvetítés mellett fontos szerepet vállal a művelődő közösségek kialakulásának segítésében is. Ennek a munkának, valamint az Nemzeti Művelődési Intézet és partnerszervezetei által megvalósított „Bűvös Bábos” mintaprojekt eredményeként jött létre 2017-ben a jelenleg 25 fővel működő Hunyorgók Bábcsoport.

b az a) pont szerinti közösségek tevékenységének támogatása érdekében szakmai és infrastrukturális támogatást nyújt:

Megosztók programsorozat az AGORA Szombathelyi Kulturális Központban

Bevezető

Az „agora” szó az ókori Görögországban a görög városok központi terét jelentette, pontosabban azok politikai, kereskedelmi, oktatási és kulturális központját. Hazánkban az „Agora Program” 2007–2013 közötti időszakban valósult meg a kulturális stratégia részeként, európai uniós támogatással. Az Agora Programnak az volt a célja, hogy az 50 ezer főnél nagyobb lakosságszámú magyarországi városok esetében egy integrált koncepció mentén működő multifunkcionális közösségi központot hozzanak létre. A program keretében összesen 13 Agora vagy Agora Pólus jött létre és az intézménytípust az 1997. évi a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló CXL. törvény is definiálja. A definíció szerint a kulturális központ vagy agora a közművelődési alapszolgáltatások teljes körét biztosító közművelődési intézmény. Ennek értelmében a különböző programok és rendezvények szervezése mellett szakmai és infrastrukturális támogatást is nyújt az amatőr alkotó- és előadóművészeti tevékenységet folytató közösségek számára, amelyre jó példa az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ által szervezett Megosztók elnevezésű programsorozat.

Célok, célcsoport

Az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ által megvalósított Megosztók programsorozat célja, hogy a fiatalokat nagyon érdeklő web2-es, digitális kulturális terület helyi alkotóit bemutassák egy hagyományos közösségépítő, közművelődési intézményben és lehetőséget biztosítsanak a helyi amatőr alkotókkal való találkozásra.

Tevékenységek

Az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ 2016-ban indította útjára a Megosztók című beszélgetéssorozatot, amelynek keretében olyan szombathelyi és Vas megyei bloggerek (hagyományos blogírók, videóbloggerek, fotóbloggerek) hívtak meg beszélgetni, akik az általuk képviselt értékekkel egy újfajta szemléletet próbálnak bevinni a kultúrába.

A rendszeresen megszervezett, különböző digitális kulturális tartalmakat „gyártó” helyi vagy Vas megyei alkotókat bemutató beszélgetéssorozatot a különböző témák mentén bonyolították le: bemutatkoztak például helyi youtuberek vagy helytörténeti blogot írók és könyves megosztók is.

A beszélgetéssorozat harmadik évadába bekapcsolódott Nagy Róbert és Vass Péter is, akik időközben elindították a Szombathely Youtuberei Facebook-csoportot és a Megosztók programjain is segítettek építő jellegű kritikákkal a bemutatkozó fiataloknak.

Eredmények

A programsorozat elindításával megjelent egy olyan közösség a kulturális központban, amely leginkább a digitális platformokon szokott „találkozni”.

Több évadon keresztül bemutatkoztak a helyi digitális kultúrát képviselő és alakító fiatalok.

A beszélgetéssorozat hatására a web2-es kultúrát képviselő fiatalok közösséggé kovácsolódtak és már nem csak a Szombathely Youtuberei Facebook-csoportban tartják egymással a kapcsolatot, hanem rendszeresen szerveznek maguknak találkozókat az AGORA Szombathelyi Kulturális Központban.

Adaptációs javaslatok

A Megosztók programsorozathoz hasonló beszélgetési, találkozási lehetőségeket bármilyen témában szervezhetnek a művelődési házakba vagy a közösségi terekbe.

Egy ilyen program sikere mindig a célközönség érdeklődésén múlik, ezért amennyiben mód van rá, mindenképpen érdemes a lakosság minél szélesebb körében igényfelmérést végezni egy új program elindításához. A településen akár az is előfordulhat, hogy van már egy összekovácsolódott közösség, akik számára a megfelelő helyszín hiányában akadályokba ütközik a rendszeres találkozási alkalmak megszervezése. Ebben az esetben a közösségi tér vagy a művelődési ház szintén megfelelő lehet az amatőr alkotók tevékenysége szakmai és infrastrukturális feltételeinek biztosításában.

Összefoglaló

Az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ a Megosztók beszélgetéssorozat elindításával nem csak a web2 digitális kulturális terület fiatal alkotói számára biztosított bemutatkozási lehetőséget, hanem lehetőséget teremtett a szakmai találkozásra, fejlődésre is. A program egyik hatása, hogy a Szombathely Youtuberei Facebook-csoport tagjai rendszeresen találkoznak a kulturális központban, ezért a program elérte azt a célját, hogy a digitális platformon alkotó fiatalok a való életben is összefussanak és tartsák egymással a kapcsolatot.

A tehetséggondozás és -fejlesztés feltételeinek biztosítása

a. a településen élő vagy tanuló hátrányos helyzetű személyek tehetségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése érdekében művészeti és egyéb foglalkozásokat, szakköröket, klubokat működtet, támogatja azok megvalósítását:

„A zene felemel” - Snétberger Zenei Tehetség Központ

Bevezető

A Snétberger Zenei Tehetség Központ megalapításának ötlete 2008-ban Snétberger Ferenc, roma származású Liszt- és Kossuth-díjas gitárművész, zeneszerző és Mészáros Zoltán tanár, vállalkozó (későbbi társalapító) közös beszélgetése alapján merült fel. Ekkorra már Snétberger Ferenc Berlinben, a szinto-roma gyerekek gitáriskolájában gyűjtött tapasztalatokat és ezek alapján közösen fogalmazták meg a társalapítók, hogy jó lenne, ha Magyarországon is létrejönne egy olyan iskola, amely kifejezetten a roma származású zenei tehetségek felkarolásával foglalkozik.

Ahhoz, hogy az ötlet meg is valósulhasson, 2009-2010-ben a finanszírozási háttérrel az EGT Norvég Finanszírozási Mechanizmus (Norvég Alap) és a Magyar Állam teremtette meg. A támogatás eredményeként 2011 júniusában 2 100 négyzetméteren megnyílt a Snétberger Zenei Tehetség Központ, amely azóta is minden évben 12 héten át tartó zenei képzést és tehetséggondozást biztosít 60-65 hátrányos helyzetű tehetséges fiatal számára.

A Tehetség Központ szakmai-oktatási feladatainak ellátására még 2011-ben létrehozták a Snétberger Zenei Tehetség Közhasznú Alapítványt, amelynek célja, hogy támogassák a Tehetség Központ programjában részt vevő diákok tanulmányait, valamint a számukra mentori segítséget nyújtó szakemberek munkáját, szakmai továbbfejlődését. Azóta a kiemelten közhasznú alapítvány már a működési feladatokat is ellátja.

Célok, célcsoport

A Snétberger Zenei Tehetség Központ célja, hogy minél több 12-22 év közötti olyan fiatal diák kerüljön be a képzéseire, akik hátrányos helyzetükből adódóan nem

tudják továbbfejleszteni a képességeiket és érdeklődnek a klasszikus- vagy jazz-zene iránt.

További cél, hogy a diákok a tárgyi tudás mellé reális pályaképet, jó önismeretet és elérhető célokat is kapjanak. Ezáltal képesek legyenek arra, hogy tehetségüket kamatoztassák és megtanulják, hogy a sikerhez vezető út kemény és alázatos munkával érhető el.

A központ évente 60 diákkal köt szerződést, akik nyáron 12 hétnyi (nyáron hat, tavasszal és télen három-három hét) bentlakásos kurzusban vesznek részt Felsőörsön és minden második hétvégén Budapesten mentorálásban részesülnek. Mindezek mellett a diákoknak évente kb. 120 fellépésen van lehetőségük részt venni, ezáltal is elősegítve a szakmai tapasztalatszerzést.

Tevékenységek

A tehetségek központ a névadó Snétberger Ferenc pedagógiai modelljét és módszertanát követi.

Országos szintű működésük öt terület köré szerveződik:

- tehetségkutatás
- zenei képzés, munkaerőpiaci képességfejlesztés
- pályaaorientáció és karrier-tanácsadás
- szociális gondozás, mentorálás
- koncertszervezés

Az óraszámokban jelentős különbségek vannak, de a tantermi órák fele olyan témájú, amely a diákok hazai és globális beilleszkedését szolgálja. Ezek közül a médiaművészet és a színpadi előadóművészet illeszkedik a zenei tevékenységekhez, de a diákok tanulhatnak az emberi jogokról, a demokráciáról és a roma kultúrtörténetéről is. A társadalmi érvényesülést segíti a marketing, a pályaaorientáció és a tanulásmódszertan. A globális beilleszkedés segítésében pedig a számítástechnika és az angol nyelv tanulása játszik fontos szerepet. Az utóbbit magas óraszámban van lehetőségük tanulni a diákoknak.

Az oktatási módszerek közé tartozik, hogy a fiatalok az improvizáció mellett egymásnak is bemutatják a kurzusok során tanultakat és sokat zenélnek közösen is.

Ezeket egészíti ki a mentorok szociális munkája, hiszen sokszor kihívást jelent a család támogatásának hiánya és a családon túl a szociális közeg, illetve akár az iskola is akadályokat állíthat a gyerekek számára, ami elbizonytalaníthat egy-egy diákot és ilyen helyzetekben nagyon fontos a mentor támogató munkája.

Minden diákra egyéni fejlesztési tervet dolgoznak ki, amely mind zenei téren, mind a szociális képességek terén tudatos, hosszú távú és fenntartható fejlődést tesz lehetővé.

A diákok továbbá részt vesznek közösségi programokon, kulturális és szabadidős tevékenységekben, és a fellépések mellett koncertlátogatásokon is.

Eredmények

- 800 jelentkezőt hallgattak meg
- 300 diák végezte el kurzusaikat
- minden 4. diájkjuk felvételt nyert közép- vagy felsőfokú oktatási intézménybe
- 53 jazz- és klasszikus zenekari formáció évfolyamonként
- 100 órányi koncert évente
- közel 30 fős tanári kar – neves művészek és pedagógusok
- tapasztalt mentorcsapat
- közel 10 fős animátor csapat.

Díjak

2019 – Spanyol Roma Kulturális Intézet díja (Nuevos Creadores)

2018 – Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért díj, Kiváló tehetséggondozó szervezet kategória

2016 – Tehetségpont akkreditáció (EMMI)

2015 – Millenium-díj (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala)

2014 – UniCredit közönségdíj és SAP Digitális Innovációs díj

2013 – Emberi Erőforrások Minisztere Miniszteri Elismerő Oklevél a Tehetségközpont munkatársai számára

2012 – Sozial Marie szociális innovációs kisdíj.

Hatások

A Snétberger Zenei Tehetség Központ egyedülálló nevelési-oktatási módszereinek köszönhetően olyan tehetséges gyermekek fejleszthetik zenei tudásukat, akik sokszor a hátrányos helyzetük, szociális környezetük miatt még a zeneiskolai képzésben való tanulásra sem kapnak lehetőséget. Ennek az is az oka, hogy sok gyerek olyan környezetből kerül a tehetségközpontba, ahol nem található a közelben zeneiskola vagy a család nem engedheti meg magának a gyermek zenei képzésének a költségeit.

Mindezek mellett a program sikerességét igazolja az is, hogy a központ számos diákja tesz sikeres felvételi vizsgát valamely zenei szakközépiskolában vagy szakgimnáziumban, de több diák már a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemre és külföldi intézményekbe is felvételt nyert. A 2017/2018-as évfolyamból a magyar Liszt Ferenc Zeneakadémia Rendkívüli Tehetségek programjába egy diák, a zeneakadémia egyetemi képzésére három diák nyert felvételt. Egy diák Bernben, a Berni Művészetek Egyetemén tanult tovább, teljes ösztöndíjjal.

A diákok az improvizációs gyakorlatok és „házi bemutatók” mellett az évente több mint 100 hazai és külföldi fellépés során kellő gyakorlatot szereznek a színpadi előadásban és ezáltal nem csak az előadóművészetben, hanem az élet többi területén – így akár az iskolai oktatásban – is egészséges önbizalmat, önértékelést alakíthatnak ki magukról.

Adaptációs javaslatok

A Snétberger pedagógiai-nevelési modell akár más művészeti ág keretében is működőképes lehet, de mindenképpen érdemes végiggondolni, hogy egy hasonló központ elindításához rendelkezésre állnak-e a megfelelő források, támogatások, hiszen a Snétberger Zenei Tehetség Központ támogatásának nagy részét pályázati források és adományok teszik ki. Az alapítók nyilatkozataiból is jól látszik, hogy a hosszú távú működés, fenntartás érdekében elengedhetetlen lenne az állami támogatás.

A központ sikeréhez az is hozzájárul, hogy a diákok színvonalas zenei oktatása mellett hangsúlyos a gyermekeket segítő mentorprogram is, hiszen ez a folyamatos lelki és szociális támogatás hozzájárul a gyerekek és környezetük szemléletformálásához és a személyiségfejlesztéshez is. Ezért hasonló program indításakor javasolt lehet mentorok bevonása is.

Összefoglaló

A 8 éve működő Snétberger Zenei Tehetség Központ a zeneileg tehetséges, hátrányos helyzetű gyermekek számára kínál egyedülálló lehetőséget a tehetségük kibontakoztatására. A tehetséggondozás eredményeként a gyerekek azon túl, hogy színvonalas zenei oktatási intézményekbe nyerhetnek felvételt, a program mentori támogatásának köszönhetően a személyiségük is fejlődik és javulnak az iskolai eredményeik is.

Éld az álmodat! – Kreatív tehetséggondozó divatműhely fiataloknak, Romani Design, Budapest

Bevezető

2010-ben nyitotta meg kapuit a Varga Erika és Varga Helena által alapított Romani Design, amely Magyarország első roma divatstúdiója. Az alkotók célja, hogy a divat és az iparművészet eszközszerén keresztül minőségi, kézműves designtermékekkel segítsék a romák társadalmi integrációját, a roma kultúra szélesebb körben való megismertetését. A Romani Design a cigány viseleti hagyományokat és annak

motívumkincsét helyezi át mai, modern kontextusba, bemutatva annak a magyar kultúrához fűződő viszonyát is.

Az alkotók kiemelten fontosnak tartják a társadalmi felelősségvállalást, melynek egyik eredményeként 2017-ben és 2018-ban az Amaro Trajo „Életünk” Roma Kultúráért Alapítvánnyal közösen tehetséggondozó projektet valósított meg. A projekt létrejöttét az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Tehetség Program és a Nike Budapest támogatta.

Célok, célcsoport

Az Éld az álmodat! tehetséggondozó projekt célja, hogy kreatív divatfoglalkozásokon keresztül ismertessen meg nehéz sorsú, 14 és 18 év közötti roma fiatalokat divatszakmákkal, segítve ezzel pályaeorientációjukat, és fejlessze a résztvevők szociális kompetenciáit, erősítse önbizalmukat és roma kulturális identitásukat.

Tevékenységek

- Kreatív divatfoglalkozások: a roma viseletkultúrát feldolgozó és a divatszakmákba betekintést nyújtó élményalapú műhelymunkák havi rendszerességgel;
- Találkozás roma és nem roma művészekkel, valamint kreatív divatszakemberekkel: pályaeorientációs és motivációs alkalmak, coaching;
- Látogatások a divatszakmákhoz és előadóművészetekhez kapcsolódó eseményeken: közös színházi, zenei, művészeti és divatprogramok;
- Tehetségnap és divatesemény: a diákok munkájának bemutatása a nagyközönségnek;
- Gyakornoki program: személyre szabott mentorálás divatszakmákban a Romani Design márkánál.

A foglalkozássorozatban összesen 20 budapesti és a Miskolc melletti Lyukóvölgyből származó 14 és 18 év közötti fiatal vett részt. A projekt során a gyerekek kreatív művészeti foglalkozásokra látogathattak el, ahol megismerkedhettek a divatvilág egy-egy szakmájával, mint például a modell, a sminkes, a tervező, a fodrász és a stylist foglalkozásokkal. A diákok neves hazai alkotókkal és művészekkel is találkozhattak, akik mentorként segítettek a projektben. Ilyen mentor volt például Mészáros Árpád Zsolt és Gubik Erika, a Budapesti Operettszínház művészei, Somogyi Réka festőművész, Mautner Zsófia gasztroblogger, valamint Pátkai Rozina, Horányi Juli, Bíró Eszter és Danics Dóra énekesnők is.

A fiatalok a program során divatfotózáson is részt vehettek, itt a már említett divatszakmák mellett betekintés nyerhettek abba is, hogy hogyan áll össze egy divatanyag.

A program záróeseményére 2018. június 23-án a Budapesti Operettszínház Kálmán Imre Teátrumának színpadán került sor, ahol a gyerekek a Romani Design klasszikus öltözékei és a Nike Budapest cipői, valamint textilkiegészítői mellett a tervezőkkel együtt készített saját ruháikat is bemutatták.

Eredmények

- Több mint 100 roma és nem roma fiatal részvétele kreatív divatfoglalkozásokon az elmúlt 2 évben;
- 12 fiatal roma lány egyénre szabott mentorálása divatszakmákban, pl. szabóvarró, ékszerész, tervező, modell, sminkes – egy nagyszabású divatesemény szervezése;
- 10 művész és divatszakember bevonása mentorként a programba;
- Együttműködés a Budapesti Operettszínházzal;
- Számos médiamegjelenés a tehetségprogramról;
- Az egyik budapesti növendék a prágai Khamoro Roma Festivalon megrendezett Romani bemutaton debütált és elköteleződött a kozmetikus, illetve sminkes szakmák mellett. Továbbá a fiatal lány 2018 szeptemberétől egy színtanoda legfiatalabb növendéke lett.
- A prágai bemutaton a programban mentorált gyakornok is bemutatkozott.
- Az egyik fiatal modelltehetség – akit Varga Erika a program előtt egy éven át már mentorált – lehetőséget kapott további divateseményeken való bemutatkozásra.

Hatások

A program során a hátrányos helyzetű fiatalok számtalan sikerélményt élhettek át, ezáltal a zárkóztak közül nagyon sokan nyitottabbá, felszabadultabbá váltak.

További hatás, hogy a különböző háttérű fiatalok a program végére csapattá kovácsolódtak.

Az egyik lyukóvölgyi gyermek ezt nyilatkozta a program végén: *„Többet láttam és tapasztaltam, mint bármelyik lyukósi cigánylány.”* Lyukóvölgy az ország egyik legszegényebb, főleg romák lakta szegregátuma, ahol a gyerekek számára nagyon kevés oktatási és kapcsolódási lehetőség van. A program során a fiatalok olyan pályaképekkel ismerkedhettek meg, amelyek megmutatták, hogy a jövőjük tervezése érdekében milyen lehetőségeik vannak akár a divatszakmákon belül is.

A különböző szociális és kulturális háttérű csoportokból érkezett gyermekek között erősödött az eltérő roma csoportok közötti kommunikáció, a szolidaritás és tapasztalatot is cseréltek egymással. A projekt hozzájárult a roma fiatalokkal szembeni előítéletek csökkentéséhez, a modern és fiatal roma identitás trendivé

tételéhez. A projekt ahhoz is hozzájárult, hogy a fiatalok a megismert mentorok életútjából erőt meríthessenek, inspirálódhassanak.

Adaptációs javaslatok

A projekt éves költségvetése kb. 10 millió Ft, amely a pályázati források mellett saját tőke és egyéb adományok révén állnak a Romani Design rendelkezésére. Ezért tehát ahhoz, hogy egy ilyen nagyszabású projektet valósítson meg más szervezet, mindenképpen jelentős anyagi forrásra van szüksége.

Amennyiben nem állnak rendelkezésre ilyen mértékű anyagi források, abban az esetben is vannak adaptálható elemei a projektnek, hiszen az adott településen élhetnek olyan szakmákkal foglalkozó emberek, akik munkája révén motivációt, pályaképet nyerhetnek a hátrányos helyzetű gyermekek. Érdemes lehet tehát kezdetben ilyen helyi lakosokkal szakkör formájában találkozási alkalmat biztosítani a gyermekek számára (pl. varrósakkör).

Összefoglaló

A Romani Design a 2017-es és a 2018-as évben **Éld az álmodat!** néven kreatív tehetséggondozó divatműhelyt valósított meg fiatalok számára. A programban részt vett 20 budapesti és a Miskolc melletti Lyukóvölgyből származó fiatal megismerkedhetett a magyar és a roma népviseleti kultúrával, a különböző divatszakmák alapjaival. A projektet mentorok is segítették, akik révén a fiatalok inspirációt és motivációt is szerezhettek. A program végén a résztvevők egy divatbemutatón ismertették a munkájukat és a gyerekek közül többen is újabb lehetőségekkel gazdagodtak.

A projekt az egyéni lehetőségek mellett hozzájárult a fiatalok személyiségfejlődéséhez és a romákkal szembeni társadalmi előítéletek csökkentéséhez is.

b) felzárkóztatást segítő tanórán kívüli foglalkozásokat biztosít:

A Budaörsi Tanoda

Bevezető

Az 1998 óta működő Budaörsi Tanoda Magyarország egyik legrégebben működő tanodái közé tartozik.

A Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány által működtetett nem formális oktatási modellt évenkénti önálló költségvetés biztosításával Budaörs Város Önkormányzata is felkarolta, és a helyi közoktatási rendszer részévé is tette.

Az alapítvány a klasszikus tanodaprogramok mellett szabadidős, tehetségsegítő és közösségi programokat is szervez, valamint az önkéntes mentorprogram segítségével megkeresi azokat a helyi lakosokat, akik szeretnék szabadidejük egy részét hátrányos helyzetű gyermekek mentorálására, segítésére fordítani.

A program sikerét az is mutatja, hogy Budaörs a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok pályázaton 2017-ben díjat nyert a Budaörsi Tanoda programmal és a tanoda az évek során számos más kitüntetésben is részesült.

Háttér

Budaörs város Pest megyében, a Budakeszi Járásban található, annak legnépesebb településeként tartják számon (2019. január 1-én 29 709 fő)¹. A történelmileg és kulturálisan is sokszínű városról elmondható, hogy nemzetiségi összetétele is igen sokszínű.

Sok olyan nemzetiségű is érkezik a városba, akik nem beszélnek sem a magyar nyelvet, sem valamilyen összekötő nyelvet (például angol vagy német).

Célok, célcsoport

A tanoda célja olyan tevékenységrendszer megalkotása és alkalmazása, amely hozzájárul ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű vagy a gyermekvédelmi szakellátást otthon igénybe vevő, illetve menekült, menedékes tanulók – akik heterogén társadalmi státusszal rendelkeznek és Budaörsön laknak vagy tanulnak –, az alap-, közép- és felsőfokú intézményekben sikereket és eredményeket érjenek el.

A tanoda kiemelt célja, hogy pedagógiai eszközrendszerével hozzájáruljon a társadalmi leszakadás megakadályozásához és a társadalmi integrációhoz.

A tanoda célcsoportja:

1. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 121. § (1) bekezdésének 14. pontjában meghatározottak szerint
2. A gyermekvédelmi gondoskodás otthont nyújtó ellátási formáiban élők a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben meghatározottak szerint
3. Budaörsön tanuló vagy budaörsi lakosú gyermekek és fiatalok, akik általános, középfokú és a felsőoktatásban tanulnak
4. A művészetek (képzőművészet, zene- és táncművészet) és a különféle sportok területén tehetséges gyerekek, illetve fiatalok segítése, támogatása.

Tevékenységek

A diákok egyéni tanulási kompetenciáinak fejlesztése mellett a tanoda működésében kiemelt szerepe van a szabadidős, tehetségsegítő, közösségi programok szervezésének és biztosításának.

A Budaörsi Tanoda az alábbi tanórán kívüli, a felzárkóztatást és a társadalmi integrációt segítő tevékenységeket végzi:

1. Tehetségpont, tehetségfejlesztés

- a, A művészetek, elsősorban a zene- és a táncművészetek, valamint a színház- művészetben tehetséges gyerekek segítése és támogatása
- b, A sportban kiemelkedően tehetségesek támogatása, segítése
- c, Kapcsolatfelvétel és kapcsolatok tartása szakmai szervezetekkel, intézményekkel, sportági szakosztályokkal.

2. Szabadidős tevékenységek

- a, Nyári, őszi, téli és tavaszi napközis táborok szervezése a tanodás gyerekek és fiatalok számára: képzőművészeti, sport, zenei, tánc, kézműves és szórtpogramú táborokat szervezünk
- b, Nemzetközi ifjúsági csereprogramok szervezése
Az elmúlt években más európai szervezetekkel Olaszországban, Belgiumban, Angliában, Erdélyben, Szlovákiában, Franciaországban szervezett a tanoda olyan gyermek- és ifjúsági programokat, ahol a témák között: zene, tánc, egyéb művészetek, sport szerepelt. Ezt a tevékenységünket a jövőben is folytatjuk
- c, Kirándulások, túrák
- d, Tánc- és zenei foglalkozások: néptáncok és népzene, gyermekdalok, modern táncok tanulása a tanodában
- e, ÖKO-program: városszépítő akció Budaörsön, „Ne szemetelj!” akció, környezetvédelmi vetélkedők és akciók, „Föld napja”
- f, Sportrendezvények szervezése Budaörsön.

3. Közösségi élet Budaörsön

- a. Képzőművészeti kiállítások szervezése a tanodás gyerekek rajzaiból és egyéb alkotásaiból
- b, Népzenei és néptánc-, moderntánc-előadások
- c, Mozi-, filmvetítések, filmelemzés, idegen nyelvű filmek vetítése eredeti nyelven
- d, Ki Mit Tud? – vetélkedő szervezése.

4. A Budaörsi Tanoda Önkéntes Mentor Programja

A tanoda megkeresi, felkutatja azokat a segíteni akaró budaörsi lakosokat, akik idejük egy részét hajlandók hátrányos helyzetű gyerekek mentorálására, segítésére fordítani. A mentor folyamatosan nyomon követi és segíti a gyermeket tanulásában

és a tehetséggondozás területén. Lehetőség szerint a mentor felkutatja a gyerek számára adható, pályázható ösztöndíj-lehetőségeket, tárgyi és egyéb adományozási lehetőségeket. Szociális és egyéb juttatások felkutatásában is segíti a családot.

5. Budaörsi Önkéntes Program

A tanoda évek óta részt vesz hazai és nemzetközi önkéntes programban, már számos diákot fogadtak hazai és külföldi intézményekből, de mindezek mellett nyitottak a vállalati önkéntesek fogadására is.

A Budaörsi Tanoda működésében tehát jól látható, hogy a tanórákra való felkészítés mellett kiemelt szerep jut a tanórán kívüli kulturális tevékenységeknek is. A tánc- és zenei foglalkozások eredményeként 2014-ben mutatták be a Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakközépiskolával és a Romano Glaszo – Emberi Hang Művészeti Csoporttal együttműködve *A halálra táncoltatott lány – Holokauszt táncballadát*. A művet a klasszikus balett, a magyar és a cigány néptánc, a modern tánc elemeivel ötvözve jelenítik meg az előadók. Az előadás 2015-ben Raoul Wallenberg Díjat is nyert.

A tanoda 2018-ban indította el legújabb programját a Budaörsi Népzene Tanodát, amelynek célja, hogy a népzene és a néptánc segítségével olyan módszereket, tanulást segítő fejlesztéseket dolgozzanak ki és alkalmazzanak, amelyek a kisgyermek és a fiatalok számára az iskolai előrelépésben, a tanulásban segítenek. További cél a részképeség-zavarral (diszlexia, diszgráfia stb.) küzdők támogatása és fejlesztése a népzene és a néptánc eszközeivel.

Eredmények

A Budaörsi Tanoda legfontosabb eredménye, hogy tevékenységüknek köszönhetően megszűnt az évismétlés a budaörsi általános- és középiskolások körében. A tanoda mintegy 130 diákkal foglalkozik, akik közül minden általános iskolás gyerek továbbtanul, a középiskolások pedig leérettségiznek, és beadják jelentkezésüket felsőoktatási intézményekbe.

A tanoda kiemelkedő eredményeket ért el a tehetséggondozás terén is: színjátszó csoportjuk, táncszínházi előadásai évek óta a diákszínjátszó versenyek élvonalában szerepel első helyezéseket, különdíjakat nyerve; kispályás focicsapatuk Budapest-bajnok volt 2017-ben, de van a diákjaik között akrobatikus rock and roll világbajnok, latin versenytáncban több magyar bajnok, és a labdarúgás utánpótlásban országos diákolimpia-győztes is.

Díjak, elismerések:

2008–2009-2010., Budapesti és Országos Népdaléneklési Verseny: „Ezüst”, „Arany” és „Kiemelt Arany” minősítés

2009., Róma-Paliano (Olaszország), Nemzetközi Ifjúsági Találkozó: ének és tánc kategóriában I. hely
2009., a Magyar Köztársaság Miniszterelnöke – Kisebbségért Díja
2010., Budaörs Város – Közoktatásért Díj
2010: Siófoki Nemzetközi Művészeti Verseny: ének kategória I. hely, néptánc kategória különdíj, valamint II. hely
2014. április 14., Nemzeti Színház, Országos Középiskolás Színjátszó Találkozó: I. hely
2014. Diákra Hangolva – Középiskolás Művészeti Verseny: ének kategória – különdíj
2015. január 19., Raoul Wallenberg Díj (A halálra táncoltatott lány – táncballada)
2015. január, Nemzeti Színház: „Ádámok és Évák ünnepe” – Országos Középiskolás Színjátszó Találkozó: I. hely (Jónás története)
2015. április 10., Diákra Hangolva: ének kategória: I. hely, tánc kategória: II. hely, különdíj
2015. április 17., „József Attila – MindenkiNET”: Különdíj (a Tiszta szívvel című vers megzenésítéséért)
2015. április 19., Országos Diákszínjátszó Találkozó (ODT): Különdíj (A halálra táncoltatott lány – holokauszttáncballada)
2017., „Közös többszörös” c. Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok pályázat II. hely.

Hatások

A Budaörsi Tanoda tevékenységeinek hatására olyan komplex felzárkóztatási program valósul meg, amely növeli a gyermekek részvételét az oktatásban, segíti őket a kitűzött tanulmányi és személyes célok elérésében. A tánc- és zenei fejlesztés, tehetséggondozás révén a tanulást segítő fejlesztésen túl hozzájárul a gyerekek személyiségfejlődéséhez, a szabadidő tartalmas és kulturált eltöltéséhez. A roma és nem roma, valamint külföldi önkéntesek bevonásával olyan multikulturális közeget teremt, amely egy egymást elfogadóbb, a másik kultúrájára nyitott légkört eredményez és ez szintén pozitív irányban befolyásolja a személyiségfejlesztést, illetve segíti az integrációt.

Adaptációs javaslatok

Azok a szervezetek, ahol tanodajellegű programokat vagy tanórára felkészítő iskolán kívüli foglalkozásokat végeznek, hasznos programelemet tudnak meríteni a Budaörsi Tanoda tevékenységei közül. A zenén és a táncon kívül olyan más kulturális tevékenységeket is lehet találni, amelyeket megfelelően végezve segítséget nyújthatnak a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek, fiatalok számára a tanulmányi hátrányok, akadályok leküzdésében.

Összefoglaló

A több mint két évtizede működő Budaörsi Tanoda a klasszikus tanoda modell mellett olyan komplex kulturális szabadidős tevékenységeket is megvalósít, amelyekkel a hátrányos helyzetű gyermekeket segítik a tanulmányi előrelépésükben, valamint a tehetségük kibontakoztatásában. Ezen tevékenységek közül az egyik a tehetséggondozás eredményeként is bemutatatható *A halálra táncoltatott lány – holokauszt táncballada* elkészítése, valamint az iskolai fejlesztést segítő Budaörsi Népzene Tanoda elindítása is kiemelkedik.

Kulturális alapú gazdaságfejlesztés:

a. a helyi szellemi, épített és természeti örökségre építő közösségi és kreatív gazdaságot fejlesztő programokat, tevékenységeket és szolgáltatásokat szervez, támogatja azok megvalósítását

A barkóság csodái – a Művészanya kulturális alapú gazdaságfejlesztő tevékenysége

Bevezető

A barkók a Magyar Néprajzi Lexikon szerint néprajzi csoport Borsod, Nógrád, Gömör és Heves megye határvidékén. A Sajótól délnyugatra a Zagyva forrásvidékéig a Rima, a Hangony és a Hodos patakok mentén, ill. ezek közvetlen környékén fekvő mintegy ötven falu népe. A barkókat a magyar néprajztudomány gyakran a palócokkal együtt vagy azok egyik ágaként tárgyalta. A városoktól távol fekvő barkó falvak egészen a XX. századig megőrizték népi kultúrájukat. A változás a XIX. század közepén következett be: ekkor tárták fel a barnaszéntelegeket és hasznosításukra megépítették a vasgyárat. A 150 évig tartó kohászat mára már csak történelem, de hozzájárult ahhoz, hogy a palócok igen zárt közössége, a különleges motívumvilággal rendelkező barkóság elpolgáriasodjon és szokásaiból is „kivetkőzzön”.

2008-ban, fiatalok kezdeményezésére alakult meg a KREATIVY Nonprofit Kft.; létrejött a Kamaszparlament munkájának köszönhető. Az évek során felnőtt egy nemzedék olyan fiatalokból, akiknek a térségben maradásukat elősegítő helyi kezdeményezések elindítása volt a céljuk. A fiatalok egyhangúan támogatták helyi hagyományaik, gyökereik megőrzését – kiemelt figyelmet fordítva az elfelejtett barkó értékek továbbörökítésére, megújítására. Ennek a közös munkának köszönhető a Művészanya létrehozása, mely 2012-ben nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt.

A Művészanya közösséggé kovácsolódott alkotói kész termékekkel is büszkélkedhetnek: a ruhák mellett használati tárgyakat (pl. tányéralátét, szalvétatartó) és kiegészítőket (fülbevaló, karkötő, medálok, hajcsatok), valamint kis szekrénykét és tükröt is készítenek. A munka a résztvevők számára több mint szabadidős tevékenység, hiszen a termékeiket már értékesítik is a Művészanyán keresztül, ez pedig a gazdaságfejlesztésen kívül nagyban hozzájárul ahhoz, hogy ezt a majdnem a feledés homályába vesző néprajzi csoportot újra megismerje a nagyvilág.

Célok, célcsoport

A királdi Művészanya felnőtt fiatalok egy csoportjából alakult, mely küldetésének érzi hagyományaik megőrzését, s ezen belül a már-már elfelejtett barkó értékek továbbörökítését, megújítását. A Művészanya elindításával további cél volt, hogy a munkahelymegtartások miatt megpróbálják vonzóvá tenni a fiatalok számára a saját lakókörnyezetüket. Tették mindezt úgy, hogy a közösségépítés mellett valamilyen élhető és megélhető közös tevékenységet kerestek.

Tevékenységek

Pálmai Ilka, a Művészanya vezetője vidékfejlesztő munkája során 2010-től kezdett el foglalkozni a barkó népi kultúrával, népművészettel. Királdon, az Ózd vonzásokörzetében található kistelepülésen fiatalok egy csoportja küldetésének érezte a már elfeledett értékeik továbbörökítését és megújítását, ennek eredményeként hozták létre 2012-ben a Művészanyát.

Megfelelő szakmai tudás hiányában nem lehetett volna sikeres a fiatalok kezdeményezése. A barkó kézműves hagyományok feltérképezésében, újraélesztésében gyökeres változást eredményezett Beszprémy Katalin, a Hagyományok Háza szakmai vezetője és a Művészanya vezetője, Pálmai Ilka 2013-ban történt találkozója, mely a mai napig tartó közös munka kezdetét is jelentette.

2013 januárjában a reménytelenségből fakadó „Párbeszéd a népi kézműveségről” című konferenciára a Hagyományok Háza meghívta a vidékfejlesztési tárcát, mely a népi iparművészetnek is „gazdája”. A kommunikáció beindult, s a változás megkezdődött: a Vidékfejlesztési Minisztérium felkérte a Hagyományok Házát a Népi Kézműves Stratégia kidolgozására, melynek szakmai vezetője Beszprémy Katalin volt. Ennek a stratégiának fontos része, hogy a most felnövekvő generációnak milyen módon lehet átadni, egyben folytatni az elmúlt évszázadok kultúráját, mindennapi életük részévé tenni a „használatos hagyományt”.

2014 februárjában elindult egy közös gondolkodás, létrejött egy szakmai csapat az ország legjobb mesterei – Beszprémy Katalin, Illés Vanda viseletvarrás, hímzés, Ament Éva bútorfestés, Pintér Piroska szövés – és a helyiek közreműködésével, hogy a helyi adottságokra építve olyan képzéseket dolgozzon ki és valósítson meg, melyek elősegíthetik a gyakorlatilag feledésbe merült barkó kézműves hagyományok feltérképezését, újraélesztését.

A képzés keretében használati tárgyak készültek, a tervezéstől a kivitelezésig. A mesterek rendkívül széles körű tudást osztottak meg a 20 inással. A képzés eredményeként minőségi helyi termékek születtek. A projekt részeként Molnár-Madarász Melinda (Meyke) helyi fényképek és minták alapján barkó ruhát tervezett, melyet a Felszállott a páva egyik középöntőjében Sebestyén Márta is viselt. 2015 októbe-

rében indult útjára bőrműves tanfolyamuk Lukovszky Ilona népi iparművész, majd 2017-től Somos Veronika vezetésével.

Az értékmentő munka során elkészített, a mai korban is viselhető ruhák, használati tárgyak motívumait komoly kutatások eredményeként alkották meg. A Néprajzi Múzeumtól kezdve számos szakkönyvet, néprajzkutatót megkerestek, hogy közösen próbálják meg a régmúlt emlékeiből újragondolni a barkóság meglévő motívumait, hagyományait. Ebben Paládi-Kovács Attila néprajztudós szerepe meghatározó volt.

A képzés így nemcsak a régi mesterségek visszatánulásáról szólt, de a mesterekkel együtt kezdődött el az a gyűjtőmunka Ózd térségében, amely a mai napig tart, s amely alapján készülnek a hímzett és szőtt textíliák. A bútorfestés alapját az Ózdhoz tartozó szentsimoni templom 1650-es évekből származó fakazettái adják, melyre méltán büszkék a helyiek, hiszen az Árpád-kori templom az ország egyik legszebb fakazettás mennyezetű temploma.

A Művészanya alkotói szép lassan megtanulták, hogy hogyan lehet a saját szakterületükön belül gyűjteni, alkotni, értéket felfedezni, megtervezni belőle egy új tárgyat és alkalmazni azt. Mindezek mellett kidolgozták a termékeik értékesítésének lehetséges útjait is.

Eredmények

- A Művészanya a Hagyományok Háza mestereivel kb. 2 000 mintát gyűjtött.
- Portékáik között zsűrizett termékek is találhatóak. 2014-ben részt vettek a Magyar Kézművességért Alapítvány pályázatán, melyen a Művészanya alkotócsapata a 243 pályázó közül a 45 díjazott között lett. A 2014-es Betlehemi Jászol pályázaton szintén díjazottak lettek.
- 2015-ben csatlakoztak a nemzeti parkok védjegyrendszeréhez, nemcsak termékekre, de termékcsoportokra is megkapták a Bükki Nemzeti Park védjegyét.
- A Művészanya alkotóközössége 2016-ban létrehozta a Barkó Kézműves Egyesületet. A szervezet tagjai kézműves alkotásaikkal rendszeresen részt vesznek országos pályázatokon, ill. több alkotásuk zsűrizett.
- Számos kiállítást, divatbemutatót, szakkört szerveztek a térségben.
- 2017-ben megjelent az első mintakönyvük is.

Hatások

- A Néprajzi Múzeumban összesen 7 db tárgyi emlék található a barkóságról, a Művészanya és a Hagyományok Háza mesterei olyan értékgyűjtő, értékmentő munkát végeznek, amely újra élővé tette a barkóságot.
- A helyi mellett a Felvidék barkó településein is sikerült elindítani a gyűjtőmunkát.

- Az, hogy a XXI. században is használható mindennapi tárgyként foghatjuk a kezünkbe a barkó-hagyományt, nagyban hozzájárul a helyi kulturális és közösségi erőforrásokra támaszkodó gazdaságfejlesztés generálásához.

Adaptációs javaslatok

Abban, hogy a Művésztanya tevékenysége kulturális alapú gazdaságfejlesztéssé nőtte ki magát, nagyon fontos szerepe volt a barkóság motívumai kutatásának, gyűjtésének, ezért egy hasonló, helyi szellemi, kulturális örökségre alapozott gazdaságfejlesztő projekt alapját is az alapos kutatómunka jelenti.

Jól látható, hogy a fiatalok elhivatottsága mellett szükség volt a szakmai segítségnyújtásra is, hiszen egy ilyen összetett projekt önálló megvalósítása nem lehetséges. Érdemes a szakemberek mellett megkeresni a helyi hagyományokat még ápoló, vagy azokra emlékező lakosokat is, hiszen az ő elbeszéléseik, fényképeik, családi örökségeik segíthetik a munkát.

Amennyiben piacépes terméket, kulturális szolgáltatást állít elő az adaptáló szervezet, abban az esetben a szervezetnek rendelkeznie kell az ehhez szükséges tudással és feltételekkel (pl. vállalkozói ismeretek, engedélyek stb.).

Összefoglaló

2008-ban fiatalok egy csoportja célul tűzte ki olyan helyi kezdeményezések elindítását, melyek elősegítik a térségben maradásukat. A fiatalok egybehangzóan támogatták helyi hagyományaik, gyökereik megőrzését – kiemelt figyelmet fordítva az elfelejtett barkó értékek továbbörökítésére, megújítására. Ennek a közös munkának köszönhető a Művésztanya létrehozása, mely 2012-ben nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt.

A Művésztanya alkotói a Hagyományok Háza mesterei által megtanulták, hogy a saját szakterületükön belül hogyan lehet gyűjteni, alkotni, amely munka jól mutatja, hogy őseink hagyományait, mintavilágát a XXI. századba átültetve egy fiatalos, szerethető „márkát” lehet létrehozni, és ez a kulturális alapú gazdaságfejlesztés mellett nagyban hozzájárul az értékmentéshez is.

b. az egyéni és közösségi tudást és kreativitást erőforrásként értelmező és használó helyi gazdaságot fejlesztő programokat kezdeményez, támogatja azok megvalósítását:

A Palotási Tortafesztivál – kreativitás és közösségfejlesztés

Bevezető

Az 1. Palotási Tortafesztivált 2014-ben szervezték meg, 2017-ben a negyedik rendezvényt tartották. A sikere egyre nagyobb. Minden év májusának harmadik szombatján kerül sor a versenyre, melynek helyszíne a Mihályfi Ernő Művelődési Ház és Könyvtár épülete és udvara.

Az egésznapos rendezvény megismerése azért hasznos, mert a közművelődési intézmény nyitott szemlélete egy kreatív civil kezdeményezés felkarolásával távlatokat nyitott a település számára. Bár a településen nem voltak különleges régi hagyományai a tortakészítésnek, közös erővel, összefogással megszervezték, naggyá tették a fesztivált, a lakosság a magáénak érzi és a település jó hírét viszi. A rendezvény újabb turisztikai vonzerőt adott a településnek.

A rendezvény Nógrád megyében, de európai szinten is egyedülálló kezdeményezés. Tortafesztiválokat, tortás versenyeket rendeznek több helyen, szállodák, plázák adnak otthont nekik, de ez a kistelepülés sikeres vállalkozása példaértékű. Hangulata megkapó, a helyiek lelkesedése, családi hangulata, ezzel együtt magas szakmai színvonala nagy vonzerőt jelent.

Háttér

Palotás község a Cserhát déli lankáin terül el, Nógrád megye déli részén. A falu a pásztói központú kistérségbe tartozik, és a környező 12 településsel önálló mikro-térséget alkot. A Mihályfi Ernő Művelődési Ház és Könyvtár a település életének aktív résztvevőjeként a helyi adottságokra, értékekre támaszkodva és a helyi érdekeket, szükségleteket figyelembe véve közösségi teret, művelődési és szórakozási lehetőséget biztosít a lakosság számára. Az intézmény kezdeményező, támogató és összekötő szerepet tölt be, és mindig nyitottan fogadja a közösségi vagy egyéni kezdeményezéseket. Élő és kölcsönös kapcsolatot ápol a helyi intézményekkel és egyesületekkel. Az éves programtervet minden novemberben közösen alakítják ki, a megbeszélésre érkezők – intézmények és egyesületek vezetői, tagjai – felkészülten ülnek az asztalhoz, meg tudják fogalmazni ötleteiket, igényeiket és azt is, hogy mely programokban tudnak szerepet vállalni (fellépések, szervezés, lebonyolítás), önkéntes munkával hozzájárulni a megvalósuláshoz. Az intézmény megfelelő

terei mellett kapcsolatrendszere, civil támogatottsága, önkéntes bázisa és szervezési tapasztalatai, szakmai és technikai háttere tette alkalmassá a rendezvény lebonyolítására.

A fesztivál ötlete Adorján Aranka helyi lakostól származik, aki sikeresen vett részt több tortaversenyen. A pozitív tapasztalatok hatására már az első tortaversenyén, Nagykanizsán, 2011-ben megfogalmazódott benne a gondolat, hogy lakhelyén, Palotáson is szervezhetnének hasonló versenyt. Ötletével 2013-ban megkereste a polgármestert, aki támogatásáról biztosította, majd a Mihályfi Ernő Művelődési Ház és Könyvtár vezetőjének mondta el tervét a tortafesztiválról.

Problémát jelentett, hogy a községnek és a művelődési háznak nincs nagy költségvetése egy nagyobb tortafesztivál megrendezéséhez, nincs nagy bevásárlóközpont sem, ahol le lehetne bonyolítani, és támogatná azt, illetve a községben nincsenek különleges gyökerei a tortakészítésnek. A tortafesztivál megvalósítását alaposan meg kellett tervezni.

A szakmai szervezőnek felkért Tortissimo webáruház cukrászati eszközöket, kellékeket, dekorációs anyagokat forgalmaz. Célja megismertetni és megszerettetni minél több háziasszonnyal, sütni szeretővel a tortadíszítés fortélyait, örömeit. Munkájukhoz minőségi alapanyagokat és eszközöket kínál. Szakmai rendezvények szervezésében több éves tapasztalattal és kapcsolatrendszerrel bír.

A kezdeményező és főszervező Adorján Aranka független művész, palotási lakos, 2009-ben kezdett tortákat készíteni, 2011-től több tortás versenyen különböző kategóriákban előkelő helyezéseket ért el. Tortaversenyeken gyűjtött tapasztalatai hasznosak voltak a tortafesztivál sikeres megtervezéséhez, illetve időközben kialakult kapcsolatrendszere sokat segített a szervezés során.

Célok

Rövidtávú cél:

- a lakosság köréből érkező kezdeményezés felkarolása és a rendezvény sikeres megvalósítása
- ennek révén közösségfejlesztés, hiszen a nagy költségvetésű programhoz összefogás, támogatás volt szükséges
- önkéntesek bevonásával a személyes fontosságuk erősítése
- az amatőr cukrászoknak egy hangulatos vetélkedő szervezése
- az önkifejezésnek tér biztosítása
- a bennünk élő alkotó felébresztése
- a cukrász szakma számára lehetőség nyújtása az előadásokon, a bemutatókon a tájékozódásra
- családias program.

Hosszú távú cél:

- olyan nagy volumenű és színvonalas rendezvény megteremtése, amely fenntartható, vonzerőt jelent a településnek és szakmailag elismert
- a település turisztikai attrakcióinak számát növelni, ezáltal megerősíteni a helyi vállalkozásokat
- a helyi identitás erősítése
- magabiztos, kreatív, kezdeményező, gátlásaiktól felszabadult egyének nevelése, akik képesek önállóan és csoportban is működtetni a bennük lévő potenciált
- nemzetközi és szakmailag elismert tortafesztivál.

Célcsoportok

Közvetlen célcsoport:

Életkortól, társadalmi vagy szociális háttértől, származástól, képzettségtől függetlenül bárki. A település lakossága, gyermekes családok. Amatőr cukrászok, háziaszszonyok, majd a cukrászok érdeklődése miatt cukrász kategóriákat is hirdettek a következő években a versenyen.

Közvetett célcsoport:

A szakmája iránt igényes cukrásztársadalom, mellyel fontos az együttműködés: a példaértékű munkát végző cukrászokkal, elismert szakemberekkel, tortás eszközket forgalmazó vállalkozásokkal. Ahhoz, hogy sikeresen megvalósulhasson egy ilyen nagyszabású rendezvény, a település intézményeinek, civil szervezeteinek és vállalkozóinak összefogása szükséges. A lebonyolításban segítő intézmények és önkéntesek szintén célcsoportot jelentenek. A sajtó bevonása a társadalmi kommunikáció megvalósulása és a siker elismerése, megörökítése szempontjából különösen fontos.

Tevékenységek

Ahhoz, hogy egy ilyen nagyszabású egyéni kezdeményezés megvalósulhasson, nagyon fontosak az előzmények. Elengedhetetlen, hogy a közeg, ahol a kezdeményezés megjelenik, befogadó, elfogadó és az ötletet felkaroló legyen. Feltétlenül szükséges a bizalom, hogy egy kistelepülésen, ahol egy ilyen témának nincsenek gyökerei, meghallgatásra találhasson. Fontos, hogy a megkeresett településvezető és a művelődési ház harmóniában dolgozzon egymással, érzékeny legyen a közösségi igényekre. Elengedhetetlen, hogy a megvalósító közművelődési intézmény aktív társadalmi élete révén élő kapcsolatot ápoljon a település közösségeivel, folyamatos együttműködés legyen közöttük. A civil szféra, az önkéntes segítők megnyerése szintén a korábbi jó kapcsolatokon, az intézmény rendezvényein gyűjtött tapasztal-

latokon nyugszik. A megvalósítók motivációi és aktivitása tehát alapvetően meghatározza a sikerességet.

A megvalósítást segítő helyi civil egyesületek: Palotás Ifjúságért Alapítvány, Kenderike Néptánccsoport, Őszirózsa Nyugdíjasklub, Palotási Polgárőr Egyesület. Mellettük önkéntesként sok helyi lakos is bekapcsolódott a lebonyolításba.

A torták elkészítése egyéni vagy családi feladatot jelentett, azonban mindez túlmutat azon, hogy a jelentkezők önállóan készülnek, hiszen ez családokat, baráti társaságokat mozgatót meg. A művek szállítása, a dekorációk elkészítése sokszor több emberes feladat volt. Emellett a torták megmutatása, bemutatása, a munka felvállalása egyben az önbizalom próbája is volt. A versenyen történő részvétel mindig a fejlődés egy állomása, egy újabb lehetőség. A szervezők évről évre arra törekcszenek, hogy mindenki számára megadják a szakmai fejlődés lehetőségét, ezért a program részét képezik a szakemberek tortadíszítési bemutatói, a technikák ismertetése. A családias hangulat barátságok erősödését és újak kötését segíti.

Az esemény teret, lehetőséget nyújt az egyéni megmutatkozásnak, a tartalmas kikapcsolódásnak, a generációk, az amatőrök és szakmabeliek találkozásának, eszmecserének és szakmai fejlődésnek. Természetesen a rendezvény elengedhetetlen része a résztvevők megjutalmazása, a munkák méltó elismerése.

A tortafesztiválnak, mint minden helyi eseménynek, fontos eleme a helyi értékek, hagyományok bemutatása.

A fesztiválban kicsúcsosodó munkafolyamat több hónapnyi erőteljes szervezőmunkát jelent.

A folyamat főbb lépései:

1. A szervezők közös megbeszélése (kb. félévvel korábban)

- a fesztivál tervezett időpontja előtt kb. félévvel kezdődött a tervezés, szervezés
- az esemény céljának megfogalmazása, a célközönség és a versenyzők körének kijelölése, költségvetés meghatározása, az időpont kijelölése, a feladatok felosztása

2. Támogatók megnyerése (folyamatos törekvés)

- az esemény szakmai színvonalának megteremtéséhez, a résztvevők továbbfejlődési lehetőségének biztosításához a tortakészítés és a tortadíszítés világában elismert szakemberek jelenléte szükséges. El kell érni olyan vállalkozókat, akik támogatják az esemény megvalósítását. A Tortissimo webáruház vezetőjének felkérése, aki a szervezésben nagy segítséget nyújtott
- támogatói szerződések

3. A helyszín felkészítése a tortafesztivál megrendezésére (5 hónappal korábban)

- az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Hivataltól a szükséges engedélyek beszerzése
- fellépők, kísérőprogramok megszervezése (családi nap, ezért a gyermekek számára is kézműves foglalkozás és gyermekelőadások zajlanak)
- a zsűri felkérése

4. *A helyiek bevonása* (6 hónappal korábban – a szokásos éves novemberi programmegbeszélésen)

- a művelődési ház a helyi intézményekkel és civil szervezetekkel egyeztetni a programot és megbeszéli, mely közösségek, kik tudnak feladatot vállalni (vendégek fogadása, információadás, kézműveskedés, fellépés, konferálás, de akár vendégek fogadására sütemények készítése, termék dekorációjának készítése, terítők, tálcák kölcsönadása). A program véglegesítése.

5. *Hirdetés elkészítése és közzététele* (4 hónappal korábban)

- online felületeken (honlap és közösségi oldal)
- plakát és szórólap Palotáson, illetve a környező településeken

6. *A nevezések fogadása, önkéntesek szervezése* (3-2 hónappal korábban)

- az országos eseményre online és személyesen egyaránt történt nevezés a különféle kategóriákban. Ezek összesítését az ötletgazda Adorján Aranka és a helyszínt adó Mihályfi Ernő Művelődési Ház és Könyvtár végzi.
- a lebonyolításhoz önkéntes segítők szervezése szükséges, a feladataik megbeszélése és az időbeosztás a művelődési ház feladata

7. *Az fesztivált megelőző nagy megbeszélés* (1 héttel korábban)

- a fesztivál előtt egy nagy megbeszélést tartanak a szervezők a lebonyolítók és az önkéntesek részvételével. A feladatok véglegesítése.

8. *Utolsó simítások* (utolsó hét)

- a közösségi eseménnyé vált rendezvény helyszínének előkészítése, berendezése, versenyzői helyek előkészítése, névtáblák kihelyezése, a termék díszítése önkéntesek segítségével, a technikai háttér beállítása, a művelődési ház udvarán a gyermekprogramoknak sátor felállítása, a fellépők öltözőinek előkészítése (asztalok, székek, tükrök)
- a konferálószövegek megírása
- oklevelek előkészítése
- versenyzői helyek kijelölése

9. *A tortafesztivál megvalósítása* (május 3. szombatja)

- a versenyzők regisztrációja, a torták elhelyezése
- a vendégek fogadása – külön a támogatók és a VIP-vendégek fogadása
- a sajtó munkatársainak érkezése
- köszöntők, a fesztivál megnyitása
- a nemzetközi szinten is elismert zsűri tagjai értékeli a pályaműveket
- szakmai cukrászbemutatók
- gyermekprogramok (kézműves fogalkozás, játszósarok)
- a fellépők érkezése, fogadása
- színpadi műsor – helyi és környékbeli csoportok kulturális műsora

- a zsűri döntése – oklevelek megírása
- a sütemények elfogyasztása
- eredményhirdetés, díjátadó
- koncert

10. A fesztivál után a helyszín visszarendezése

- közösségi munkában – az önkéntesek segítségével

11. Köszönőlevelek kiküldése (következő hét)

12. A fesztivál tanulságainak megbeszélése (következő hét)

- a szervezők megbeszélik a tapasztalataikat, a vendégek és önkéntesek helyszínen összegyűjtött észrevételeit, véleményét. A fesztivál értékelése, összegzés készítése.

A fesztivál megvalósítása során az egyetlen kritikus pontot az jelenti, hogy a szakértő személyekből álló zsűri hosszasan értékelt a különféle kategóriák pályamunkáit, miáltal a döntés is nagyon lassan született meg. A távolról érkező résztvevők számára ez probléma volt. A megoldást az jelentette, hogy a zsűri is határozott, pontos időbeosztást kapott, és előre eldöntötték, melyik zsűritag mely szempont szerint értékelt. Így a következő években már tartható volt a program.

Az önkormányzat is adott át különdíjat, így a képviselő-testületből is részt vettek a zsűrizésben.

Eredmények

A rendezvénynek nagy volt a sikere a helyiek és a versenyzők körében egyaránt. A rendezők elérték céljaikat. A torta-fesztivál színvonalát dicsérték az amatőrök és a szakemberek is. A mintegy 1 500 látogatót vonzó rendezvény meg tudta őrizni családi hangulatát, mellyel belopta magát a szervezők és a résztvevők szívébe.

Fontos eredmény, hogy az első alkalommal a Tortissimo webáruház vezetője, Szilágyi Györgyi szakmai segítségként, társszervezőként volt jelen, a második alkalomtól a rendezvény védnökeként szerepel.

Ugyancsak szakmai támogatóvá vált a Formix Kft., a Fractal Colors és a Tortadízítés magazin. Helyi vállalkozók is a rendezvény támogatóivá váltak. A rendezvény mellé való odaállást jó marketinglehetőségnek tartják. Díjakat ajánlanak fel, mely által megismerik termékeiket, később az alapanyagokat tőlük rendelik a süteményekhez, a tortákhoz.

A cukrászok és az amatőrök már jó előre készülnek a Palotási Tortafesztiválon történő bemutatkozásra. Családok, baráti társaságok együtt dolgoznak az alkotáson, ezzel közösségek is kovácsolódnak, amelynek száma a fesztiválon tovább bővül.

Ugyancsak kiemelhetjük az önkéntes tevékenységet, a közösség aktív tagjaként történő feladatvállalást, ahogyan a generációk közötti kapcsolatok erősödését, a tapasztalatok átadását is.

A szervezők folyamatosan törekednek a fejlődésre, hogy egyre magasabb színvonalat képviselve nemzetközi versenyt bonyolíthassanak le, mind a cukrászok, mind pedig a háziasszonyok számára. 2017-ben a Palotási Tortafesztivál Extratorta kategóriájának győztese képviselheti Magyarországot 2018-ban a londoni Cake International The Sugarcraft & Baking Show versenyen. A meghirdetett kategóriákat ugyancsak évről évre pontosítják a szervezők, hiszen már az első alkalommal megmutatkozott a cukrászok érdeklődése is a rendezvény iránt, ezért nekik külön kategóriát hirdettek. A nevezők több kategóriában is készíthettek pályamunkát. Van élő verseny egyénileg és csapatban, illetve burkolt torta, dísz torta, krémes torta, extra torta, cukorvirág és sütemény stb. kategória.

A fesztiválra évről évre több alkotással érkeznek a nevezők, a zsűrinek 100-150 süteményt és tortát kell értékelnie. A zsűritagok és a résztvevők a határon túlról is eljönnek a fesztiválra.

A média is figyelemmel kíséri a rendezvényt. Az első alkalommal az MTVA forgatott a helyszínen, a következő években a megyei hírnap képviselői mellett az ECHO TV és a Megafon Rádió is megjelent.

A résztvevők közül többen már nem csupán erre az egy napra érkeznek, hanem szállást foglalnak, a hévégét ide tervezik, érdeklődnek a környék iránt. Mindez jelzi, hogy az esemény turisztikai attrakcióvá vált. A településen élők büszkéek a tortafesztiválra, és maguk is lebonyolítóként, illetve alkotóként, versenyzőként is részt vesznek a rendezvényen.

További hatásként értelmezhető, hogy a megvalósítás összekovácsolta a település lakosságát, erősítette a kezdeményezőkézséget és vállalkozói kompetenciát. A fennálló helyzetre (vajon meg tudja-e valósítani a tortafesztivált egy ilyen kis település) cselekvőként reagált, és hosszú távú sikereket ért el.

Adaptációs javaslatok

A tortafesztivál megvalósításában nem annyira a téma, mint az ötlet felkarolása, a közösségi megvalósítás az adaptációs lehetőség. Fontos a közösségi tervezésben és megvalósításban szerzett tapasztalat, illetve a kiválasztott szakterület ismerete ahhoz, hogy magas színvonalú, vonzó eseményt tudjunk megvalósítani.

Alapvető szempont, hogy megkeresett intézményként vagy civil szervezetként támogatni, segíteni kell az ötletgazdát a rendezvény megvalósítása során. A közös munkában nem szabad elvenni tőle a jogot, hogy büszke lehessen az ötletére, a teljesítményére. Ezzel őt egyénileg és a közösséget is megerősítjük, mert biztatást nyújtunk azáltal, hogy támogatásra talál, közös üggyé válik a kreativitás és a kitartás.

Összefoglaló

Az egyéni kezdeményezés a Mihályfi Ernő Művelődési Ház és Könyvtár segítségével komplex közösségi megvalósításban lett eredményes.

Egy kreatív ötlet szakmai támogatással ugyanúgy sikeressé tud válni ott is, ahol nincs nagy hagyománya, de a település magáénak érzi, benne van szíve-lelke. Ebben rejlik a Palotási Tortafesztivál varázsa, a közös gondolkodás, a közös megvalósítás és a közös öröm ereje.

c. a kulturális terület- és településfejlesztéssel, helyi vállalkozás- és termékfejlesztéssel, kreatív iparral, a kulturális turizmussal kapcsolatos programokat, tevékenységeket, szolgáltatásokat szervez, támogatja azok megvalósulását:

Ormánság Alapítvány – közösségfejlesztés az ormánsági falvakban

Bevezető

A vidéken, falvakban élők közösségének alapját az emberek tájban betöltött szerepe, a táj gondozásában végzett munkája képezi. Ez indokolja, hogy az itt élők erősen orientálódnak a gazdálkodás/táj gondozása irányába. Közösség nem fejlődhet vidéki térségekben anélkül, hogy közös szerveződése mögött nincs az élet fenntartását, a megélhetést biztosító közös tevékenység. Az alapítvány az elmúlt 25 év alatt felismerte, hogy a közösség-szervezés egy kiüresedett folyamat, ha nincs mögötte olyan tevékenység, amelyből egyértelműen következik az egymásrataltság és az együttműködés szükségszerűsége – ahol egyébként a mindennapokban általában a semmittevés vagy a verseny dominál.

Valós közösségfejlesztésnek azt a folyamatot tekinthetjük, amikor a közösséget összetartó erőket hozzuk létre. Ezek jelenleg hiányoznak a falvainkból. A közösségfejlesztés szempontjából a legfőbb funkció, amit elvesztettek az emberek, hogy önszerveződéssel alakítsák ki a saját közösségüket.

Megoldást jelenthet a fent vázolt problémára: olyan „agrárerdészeti rendszerek” (pl. gyümölcsészet) kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy a táj éljen és az egyik meghatározó tagját, az embert fenntartsa, mert szüksége van az emberre. Ezáltal az ember visszatalál eredeti szerepéhez, funkciójához és feladatához a tájban, feladatát betöltve ismét „közösséggé szerveződik” a helyi társadalom.

Az Ormánság Alapítvány által megvalósítani kívánt „közösségfejlesztés” egy, a jövőben is működő és együttműködő falusi közösséget eredményez.

Háttér

Ahogy az emberek elveszítették funkciójukat, úgy veszítették el a vidéken élés képességeit, ilyen például az önmagukért való felelősségvállalás, mások és a tájért való felelősségvállalás. A funkció- vesztés miatt elveszítik tájékozódási képességüket, ezért tájékozatlanok, elveszítik a segítőkészségüket (az intézményekre ruházzák át ennek feladatát), elveszítik a tisztánlátásukat (nincs képességük arra, hogy lássák, mi zajlik körülöttük, ezért sorban rövid távú rossz döntéseket hoznak), elveszítik a képességüket az együttműködésre (ez az oka, hogy rövidtávú célok érdekében versenyeznek egymással).

Összefoglalva, ha az ember a funkcióból adódó feladatát nem gyakorolja, elveszíti a képességeit.

A jelenlegi vidékfejlesztési politika teljes összhangban van a helyi kultúra leépülésével (a funkciók és a képességek elvesztésével), az itt élők azért veszítették el funkciójukat, mert elveszítették azt az egészet, amelyeknek mindeddig részei voltak.

Néhány jellemző dolog – külső leépítés:

- a föld elvesztése
- parasztból alkalmazottá átnevelés
- olyan tevékenységre kényszerítik őket, ami idegen tőlük (futószalag mellett dolgozás városban, ingázva).

Ahelyett, hogy azokat a kényszerpályákat hoznánk létre a településeken, amelyek összehozzák az embereket, külső erőforrásokkal (pénzzel, intézményekkel) beavatkozva, kívülről próbáljuk kiépíteni a nem létező kapcsolatokat: amíg a beavatkozások fennmaradnak, azok fenn tudják tartani a közösség látszatát, de ezek nem valódi közösségek, mert nincs valódi összetartó erejük. (Olyan, mint amikor sok fát elültetünk egyszerre egy adott területen és azt hazudjuk, hogy egy erdőt hoztunk létre, pedig ez nem igaz, mert nincs a fák között együttműködés, azaz természetes kapcsolat. Az erdő kialakulása egy hosszú szukcessziós folyamat eredménye, amit a helyi tényezők váltanak ki, nem az emberek telepítik.)

Mi következik ebből? Az eddigi, az alapítvány által végzett közösségfejlesztő tevékenységek látszat- tevékenységek voltak (tévút volt). A projektek ideje alatt sikeresek voltak a megerősített/létrejött közösségek, de utána szétestek.

Megalakulása (1991) óta az Ormánság fejlődésével, tájgazdálkodással, helyi közösségekkel és kultúrával, önellátással, a helyi megélhetéssel, az erőforrások védelmével foglalkozik. A tevékenység kiterjedése: Ormánság, Kárpát-medence.

Az alapítvány céljai:

- A helyi lakosság önmagára találásának, a közösségek újrászerveződésének, a helyi kultúra fejlődésének segítése;
- Kutatások és képzések; kísérleti megoldások, mintagazdaságok működtetése;
- Az Ormánság tartós fejlődését szolgáló gazdálkodás segítése, erőforrásaink védelme, helyreállítása, tartamos használata;

- A helyi megélhetés javítása, a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenség csökkentése, a roma és magyar lakosság közötti harmónia fokozása.

Az alapítvány korábbi főbb tevékenységei:

- Gilvánfai roma program (1990–96): képzés, szociális bolt, szőnyegszövő műhely (6 foglalkoztatottal), mintagazdaság, épület a helyi iskolának;
- Ökológiai gazdálkodás (1991-től): képzések, tanácsadás, piacszervezés;
- Saját ökológiai gazdaság (1995-től): 50 ha szántó, 70 fős szürkemarha gulya, 2,5 ha gyümölcsös;
- Tervezés (1996-tól): fejlesztési, természetvédelmi kezelési tervek készítése (Ős-Dráva Program, Kárpát-medencei folyók védelmi stratégiája, Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Program);
- Természetvédelem;
- „Gazdaságélénkítés a szegény lakosság aktivizálásával az Ormánságban” – Ormánság Munkacsoport megalakulása: az eredeti Ős-Dráva Program alapján az Ormánság társadalmának, tájhasználat-váltásának megtervezése;
- Közösségi gyümölcsfeldolgozó építése Markócon (a projekt folyamán képzések szervezése).

Jelenlegi főbb tevékenységek:

- Tájgazdálkodás, önellátó és árutermelő gazdálkodás oktatása;
- Alkalmazkodó gyümölcsészet kidolgozása; kísérleti gyümölcsös, gyümölcserdő;
- Fejlesztési programok tervezése;
- Képzés a fönnttartható fejlődés, a vidékfejlesztés, a tájgazdálkodás tárgy körében;
- Fórumok, tanácsadás, szaporítóanyag-kihelyezés a lakossághoz;
- Természetvédelmi kezelés (védett gyümölcsös és fás legelő) élelmiszer-biztonság és genetikai erőforrásaink védelme érdekében végzett nemzetközi tevékenység;
- Közösségi gyümölcsfeldolgozó működtetése.

Az alapítvány együttműködik helyi (ormánsági) civil szervezetekkel és önkormányzatokkal, valamint Kárpát-medencei és nemzetközi partnerekkel. Számos önkéntes segíti az alapítvány munkáját: 8-10 fő/év, összesen kb. 150 napos munkával.

Célok

1. Amikor egy adott tevékenységre „rászervezzük” az embereket – erre tett kísérletet a TÁMOP 5.1.1. program „Gazdaságélénkítés a szegény lakosság aktivizálásával az Ormánságban” c. program keretében az alapítvány. Az Ormánságért tenni akaró emberek csoportját (20-22 fő) gyűjtötte egybe az „Ormánság Munkacsoport”-ba, akik az eredeti Ős-Dráva Program (2007) elvei alapján kidolgozták az Ormánság Ős-Dráva Ormánság Program-ot.

Az előszóban erről így ír Lantos Tamás, az Ormánság Alapítvány vezetője:

„Ennek a Programnak több erénye is van, amely miatt az Ormánság fejlődésének szervező erejét kell hogy alkossa. 1. A legfőbb erénye a helyi emberi tartalékok mozgósítása, annak érdekében, hogy az Ormánság találjon ismét magára, vegye vissza sorsának irányítását. Ennek első lépése az, hogy – először az Ormánság történetében – egy maroknyi elkötelezett és tanulni, alkotni vágyó helyi ember kidolgozza az Ormánság fejlődésének fő irányait, hogy ezután ne lehessen a pillanatnyi gazdasági és egyéni érdekek, politikai-hatalmi szándékok szerint sokfelé (és ezért sehová sem) vezető beavatkozásokat tenni.

2. A beteg táj gyógyításakor nemcsak a tünetek enyhítésére, de elsősorban a betegség okainak fölszámolására törekszik. Nem gyors és látványos (de hamar elillanó) sikereket, hanem tartós változásokat akar. 3. Nem kívánja mindenáron kiváltani a külvilág elismerését, és különösen nem akar megfelelni a mindenkori hatalmi kurzusnak. Törekszik viszont arra, hogy saját érdekeivel együtt a nemzeti és globális érdekeket is szolgálja. 4. Az Ormánság fejlődésének alapját nem a gazdasági növekedésben, hanem az emberi-közösségi erőben, az ember és táj rész-egész viszonyának helyreállításában látja. 5. A külvilághoz való szoros kapcsolódásának alapját a táj egységének helyreállításában, függetlenségének visszaszerzésében látja. Ennek legfőbb feltételét, a helyi forrásokra épülő gazdagodást, a táji körforgások újraindítását helyezi előtérbe a külső támogatások, vagy ránk erőltetett javak igénybevétele helyett. Kiegyenlített, kölcsönös előnyökkel járó külső kapcsolatokra törekszik, amelyhez erőt és önbizalmat kell gyűjtenie. Van a helyi társadalomban tartalék, olyan emberek, akik hosszú ideje arra várnak, hogy az Ormánságot kimozdíthassák leülepedett helyzetéből; és sokan vannak, akik lehetőséget látva az Ormánságban be- vagy visszatelepülnek, és tenni akarnak választott vagy visszaszerzett otthonukért. Emberi erőforrásaink mellé külső segítségre is szükségünk van. A programunk megvalósításához kérjük, hogy az állam, a civil és szakmai szervezetek álljanak mellénk, segítsék a törekvéseinket.”

Másik példa: Gilvánfai roma program (1990–96): képzés, szociális bolt, szőnyegszövő műhely (6 foglalkoztatottal), mintagazdaság, épület a helyi iskolának. Ahogy az Ormánság Alapítvány eljött a településről, pár hónap alatt minden visszarendeződtött az eredeti állapotba.

Mind a két esetben kialakultak erős emberi kapcsolatok a pályázat ideje alatt, de a projekt lejártaival utána nagy mértékben meglazultak.

2. A tevékenységet magát próbáljuk kialakítani, rászervezés nélkül – tájgazdálkodás.

Tájgazdálkodás nélkül nincs közösség. Tájjal való gazdálkodás, az erőforrásokat megtartjuk, gazdagítjuk, a fogyasztási javainkat kivesszük belőle, ezt hívjuk sokoldalú haszonvételnek (Prof. dr. Andrásfalvy Bertalan). Ez teljes mértékben szemben áll a vidék mai fejlődési irányával, ahol a nagyüzemek átvették a gazdálkodás szerepét az emberektől, így az emberek elvesztették a funkciójukat a tájban, mint egészben, funkció nélkül pedig nincs közösség – a táj kiszorítja az embert magából.

Az ember betöltendő funkciója a teremtett világ megőrzése és együttes teremtőként a teremtett világ tovább nemesítése – ez valójában az a táj, ahol a maga az ember él. Ahhoz, hogy ezt a funkciót (helyesen) tudja betölteni az ember, fenn kell tartani a tisztánlátásunkat, lelki tisztaságunkat, az erőnket, egészségünket. De jelenleg nincsenek meg azok az anyagi, területi, tudati feltételek, amelyek alapján az emberek be tudnák tölteni ezt a funkciót. Úgyis fogalmazhatnánk, hogy egy társkereső irodát kell működtetni: ahol a két társat, a természetet és az embert összehozzuk – ez a közösségfejlesztés, amely közösségfejlesztési folyamat célja, hogy az emberek visszataláljanak a földhöz és hogy fenntartsák a tájat, ahol élnek.

Az ilyen irányultságú közösségfejlesztés abban a kontextusban értelmezhető, ahol nem korlátozzuk csak az emberi közösségekre a közösségek „meghatározását”, hiszen vannak a közösségeknek egybefoglaltsági (nem hatalmi) hierarchiájuk. Ilyen esetben minden szinten létrejön közösség: család, helyi közösség, táj helyi társadalmának a közössége, nemzet, emberiség. Ebben az értelmezésben az ember az ökológiai rendszer közösségének szerves tagja, amelyben a tagok kölcsönösen tisztelik egymást, egymás életét próbálják óvni – pontosan így fognak hozzájutni a fogyasztási javaikhoz –, ezt hívhatjuk valódi gazdálkodásnak. Ha nincs meg a tisztelet az ökológiai rendszer más tagjai iránt, akkor degradálódik a haszonvétel a ma folytatott gazdálkodási móddá: növénytermesztéssé, állattenyésztéssé.

Ahhoz, hogy a fent vázolt közösségfejlesztés megvalósulhasson, az első szükséges lépés az, hogy visszavegyük az emberektől (helyi lakosságtól) elvett funkciókat, ezeket visszaadva találhat önmagára a helyi lakosság közössége.

Tanulság: a valódi közösségek kialakulásához szükséges alapokkal foglalkozik az Ormánság Alapítvány, ami látszólag nem közösségfejlesztés, de valójában ez a valódi közösségfejlesztés.

Az alapítvány által megvalósított közösségfejlesztési folyamatnak két fontos jellemzője van:

1. Próbálja hasznosítani a rendkívül hiányos erőforrásokat, - pl. elegendő földterület helyett házakhoz tartozó kiskertek hasznosítása, a természetes folyamatként kialakult paraszti tudás helyett a megmaradt, töredékes tudások felhasználása, az emberi tartás helyett ennek a maradványainak a hasznosítása.

2. A mai globális szempontok figyelembevétele (a mai vidék lakossága ezekkel nincs tisztában fent említett képességvesztései miatt).

A stratégiaaváltás lényege az, hogy nem közvetlenül fejlesztjük az emberi kapcsolatokat, hanem azokat a kényszerpályákat hozzuk létre, amelyek mellett spontán kialakulnak a közösségek. Ezt persze senki nem ismeri el közösségfejlesztésnek, különös tekintettel nem a pályázati programok finanszírozói.

Ilyen közösségfejlesztési rendszernek tekinthetjük az agrárerdészeti rendszereket. Agrárerdészeti rendszer: elegendő élelmiszert és más biomassza terméket tud termelni a lakosságnak, hogy megéljen

és közben a táj életképességét is fenntartja, amely egyre nő, eközben a táj és az ember egymásrautaltsága is egyre nő. Ilyen rendszernek tekinthető pl. az ökológiai szemléletű gyümölcsészet, a fás legelők (azon természetes módon fenntartott

állatok), a vizes élőhelyek (itt az emberi használat számos lehetősége nyílik), az erdő (amelyben emberi élelmiszer is termelhető – tehát nem akácültetvény –, ezeket hívták régen pagonyoknak). Ezek a rendszerek lehetővé teszik, hogy a táj éljen és az egyik meghatározó tagját, az embert fenntartsa, mert szüksége van az emberre.

Összegezve: a fent vázolt rendszereket szükséges visszahozni, mert az ember így nyerheti vissza a tájban betöltött funkcióját és lesz az ökológiai közösség valódi feladatát betöltő tagja.

Ma a táj kilöki magából az embert, mert „hulladék”, nem tölti be a funkcióját, felesleges „rendszerelemmé” vált.

Ha a természet–ember kapcsolata helyreáll, akkor az ember és ember kapcsolata is helyreáll.

Célcsoportok

Célcsoportként a falusi közösségekben élő embereket tekinthetjük, minden korosztály bevonódik.

Tevékenységek

A program kitűzött célja: reális alternatívát mutassunk az embereknek, a mai intenzív műveléssel szemben ki kell dolgozni az alternatív tájhasználati módokat (eredeti Ős-Dráva Program tájgazdálkodási fejezete szerint).

1. Olyan gazdálkodási módot tudjunk ajánlani, ami megvalósítható azok számára, akik közösséget szeretnének létrehozni: technikailag megvalósítható (pl. kisterületi föld, nem kell drága berendezéseket beszerezniük), a megélhetésüket biztosítja.

2. Példákat lehessen felmutatni: mintaterület, legyen család, amelyik jól él az ilyen rendszerben végzett gazdálkodásból – gazdálkodási egységek, családi méretű porták.

3. A fenti tevékenységekkel párhuzamosan legyenek együttműködő családok, akik kicsit előrelátóbbak, azok fogjanak össze, ezáltal javul a megélhetésük és az életminőségük.

4. Nagyon fontos a falusi közösség felé a megfelelő kommunikáció: az emberekkel elhitetni a valóságot, hogy van értelme ezzel foglalkozni, a tájjal felelősen gazdálkodni.

Eredmények

Számokkal talán nem jól fejezhető ki az Ormánság Alapítvány által végzett közösségfejlesztés eredményessége. Néhány családra hatott tartósan az alapítvány eddigi

tevékenysége: Lantos Tamás és családja, ormánsági biogazdálkodók, Tésenfa település (a gyümölcészeti program megkezdése miatt), mint azokra, akik a programok célcsoportjai voltak. Alapítvány által eddig „elért” eredmények:

- a. Eljutottunk odáig, hogy már nem végzünk látszattevékenységeket, és nem okozunk kárt másoknak. Ez a legfontosabb eredmény
- b. Az elvégzett projektek tanulságai az alapítványhoz tartozók számára
- c. Többen (de nem túl sokan) gondolják már úgy az alapítványi tevékenység hatására, hogy van értelme falun falusi módjára élni. Önellátásra törekedni, gyümölcsfát telepíteni stb.
- d. Hatásunkra olyan emberek ismerték meg egymást, akik másokkal összefogva ugrásra készek valami értelmeset tenni
- e. Az ország több tájáról jönnek az Ormánság Alapítvány gyümölcészeti módszereit tanulmányozni, Drávafokon évente megrendezzük a Kárpát-medencei Gyümölcészeti Találkozót.

Hatások

A fenti „közösségfejlesztés” által kialakuló közösségben élőknek „szabad vegyértékei alakulnak ki”, azaz az általuk végzett tevékenységekhez kapcsolódhat/abból fakad egy másik tevékenység, illetve kapcsolódhat egy másik közösségi tag.

A gyümölcészettel foglalkozóknak az egyik, a gazdálkodásból fakadó haszonvétel: a gyümölcs. Ugyanakkor a gyümölcsösben lekaszált fű az állattartásban hasznosítható. A többlet fa, amely a gyümölcsösben „megtermelődik”, tüzelőnek alkalmas, amely cserealapként szolgálhat a közösség más tagjaival zajló cserekereskedelemben. A gyümölcsök feldolgozására épített gyümölcsfeldolgozót a közösség más tagjai is használhatják saját terményeik tartósítására.

A fenti közös tevékenységek által kialakulnak együttműködések – és ezáltal valódi közösségek.

Ha nem családok működnek együtt a tevékenységek megvalósításában, akkor szektorokban alakulhat ki együttműködés például a gyümölcsfeldolgozó körül, a gyümölcsfeldolgozót használók között.

A program célcsoportra gyakorolt hatása: gyenge, az emberek elidegenedése a természettől és a saját otthonuktól igen nagy, nagyon kevesekre hat ez a fajta „rendszerben gondolkodás”.

Szelekció: kiválogatja azokat az embereket, akik érzékenyek a jövőre, akik valamit tenni akarnak, hogy a jövő szebb legyen és biztonságosabb – azok fognak össze.

Összefoglaló

Valós közösségfejlesztésnek azt a folyamatot tekinthetjük, amikor a közösséget összetartó erőket hozzuk létre. Ezek jelenleg hiányoznak a falvainkból. A közösségfejlesztés szempontjából a legfőbb funkció, amit elvesztettek az emberek, hogy a saját közösségüket önszerveződéssel alakítsák ki.

A falusi közösségekben a tájgazdálkodás alakít ki valódi közösségeket, pl. agrárrendészeti rendszerek megvalósításával.

A hatása nagyon kis mértékű, kevés ember található a falvakban, aki „előbbre lát az orránál”, illetve ez a módszer nem hoz gyors eredményeket – egy gyümölcsfa 5-6 év alatt fordul termőre, komoly bevétel 10 év után keletkezik –, tehát csak előrelátó emberek csatlakoznak ezekhez a programokhoz, a mai rövid távú sikerekre vágyó világban keveseknek adatott meg a hosszú távra tervezés képessége.

A fent vázolt nehézségek ellenére találkozhatunk a módszert adaptáló településekkel: pl. Tésenfa, az Ormánság másik végén.

d. hozzásegít az információs és kommunikációs technológiák, a digitalizáció kulturális alapú használatához:

Közösség-Média-Művelődés konferencia

Bevezetés

A konferenciát az a tapasztalat hívta életre, hogy a közművelődési szakma nem használja ki tudatosan az online világban rejlő lehetőségeket. A fórum eredője egyrészt az önfejlesztés igénye, másrészt a kifelé nyitás lehetősége, hogy más szakmabeliek is csatlakozzanak hozzá. A 2013–2017 között öt alkalommal Békésen megszervezett esemény elsődleges célcsoportja a közművelődési és a civil szakterület szakemberei, önkéntesei, de később az önkormányzati és vállalkozó szféra is bekapcsolódott a résztvevők sorába.

Háttér

Békés városa, amely a konferenciák helyszíne, 18 500 fős lakosú település, a Békés – Békéscsaba – Gyula „háromszögben” található. A településen – a könyvtár, múzeum, művelődési központ mellett – működik egy önkormányzati fenntartású civil közösségi ház is, amely közösségi térként funkcionál (a szervezetek száma 80-100 között)

mozog). A város – amelyben három általános, két középiskola található – gazdag történelmi múlttal, híres elszármazott személyiségekkel büszkélkedik.

A Közösség-Média-Művelődés konferencia megszervezésének gondolata – Koszecz Sándor ötletgazda megfogalmazása alapján, aki ekkor a békési Kecskeméti Gábor Kulturális Központ igazgatója volt – egyfajta hiányra épült.

Minden projekt úgy kezdődik, hogy van valami probléma, valamit tapasztalunk, megjelennek a hiányok – fogalmazott Koszecz Sándor. – „Ebben az időszakban úgy láttam, hogy a civil szervezeteknek, közművelődési intézményeknek igen gyenge a marketingkommunikációja vagy egyáltalán nincs. Ami van, az nem tudatos, elavult, régi, rossz hatásfokú, ezért interneten elkezdtem keresgélni, hogy marketingből mit tanulhatnék.”

A konferenciát megelőző években a kulturális központ szakemberei szükségletfelmérést, feltárást végeztek a városban és a mikrorégióban és erre építve indítottak egy-két napos képzéseket, kurzusokat internetes tartalomfejlesztés, civil szervezetek marketingkommunikációja, honlapfejlesztés szakterületen. A szakmai műhelyek szervezésében együttműködő partner – az Életfa Kulturális Alapítvány – ebben az időszakban a Nemzeti Kulturális Alap és a Nemzeti Együttműködési Alap nyertes pályázatai révén olyan anyagi háttérrel rendelkezett, amelyre építve berendeztek az intézményben egy számítástechnikai termet. Ezt követően hat-hét féle szakirányban 30 órás kurzusokat tartottak 10-15 fős csoportoknak, a város és vonzaskörzetében. A tematikák egymásra épültek, de önállóan is el lehetett végezni egy-egy szakterületet. 2011-2012-ben már szakmai napok néven futottak a programok, amely tapasztalataira építve 2013-ban rendezték meg először a Közösség-Média-Művelődés konferenciát, országos meghirdetéssel. Ekkor a szervezők már jelentős címlistával rendelkeztek és a több mint kétszáz fős mintában végzett kutatás tapasztalataira építve feltárták a célcsoport igényeit is. A 2013-ban online kérdőívben megkérdezettek 70%-a válaszolta, hogy van honlapja az általa képviselt szervezetnek; 55%-a folytat rendszeres kommunikációt az interneten a célcsoportjával; 46% a közösségi média használatában akadályként jelölte meg az időhiányt és hogy nincs megfelelő szakembere, aki foglalkozna vele. A mit szeretne elérni a közösségi média területén az elkövetkező évben? kérdésre a megkérdezettek 60-62%-a válaszolta, hogy a szervezet érdekében tudatosan akarja használni a médiát és 58%-a jelölte meg célként, hogy folyamatosan növekedjen a honlapjuk látogatottsága.

A rendezvény meghirdetése alkalmával a szervezők egy klasszikus e-mail-marketingkampányt folytattak le sikeresen: mindössze öt e-mailt küldtek ki különböző tartalommal egyazon célcsoport számára, meglévő címlistákra, adatbázisokra, a levelek tartalmát úgy állítva össze, hogy megfelelően szűrje az érdeklődési kört. A kampány sikeres volt, közel 100 résztvevő jelentkezett az első eseményre.

Célok

A konferenciák általános célját – az ötletgazdától idézve – az alábbiakban lehet megfogalmazni: „meg szeretnénk mutatni azt az innovatív világot, ahol nem problémákról, hanem problémamegoldásról beszélnek. Felhívni a környezetünkben, „holdudvarunkban” lévők figyelmét arra, hogy ma nem válság van, hanem egy olyan változás, amihez ha tudunk alkalmazkodni, akkor nagyon erőteljes növekedést tudunk generálni.” A konferenciák sora az online média, marketing tematikával indult el, ez a tartalmi vonal a későbbiekben is megmaradt, de kibővült a startup-kultúra világával, amely egy szemlélet, az ötletek megvalósításának módszertana, és mint ilyen, kiválóan alkalmazható a közművelődésben is. A szervezők 2014-től bővítették a konferencia által felölelt tematikát, megtartották a közösségi média vonalat, de nagyobb teret adtak az innovációnak. Így került például 2014-ben a tematikába a startup szemlélet, a szervezeti kultúra vagy 2015-ben a közösségi gazdaság.

A Közösség-Média-Művelődés konferencia időpontjai, főbb témakörei, időrendi felsorolásban:

2013. június 6. *A közösségi média és művelődés szakirány* keretében meghirdetett rendezvényen elhangzott néhány előadás címe: Hatékony kommunikáció a közösségi weben; A közösségi vállalkozások és a közösségi média; Közművelődés a közösségi médián és innen túl. A konferencián *Balogh Csaba*, a Szegedi Tudományegyetem oktatója *A holnap trendjei* címmel tartott előadást, melyben a közeljövő lehetőségeit tárta fel az érdeklődőknek. Újdonság lehet például az elkövetkező 20 évben – fogalmazott előadásában – az a virtuális üzlet, ahol ugyanúgy szemügyre vehetjük a terméket, mintha egy igazi boltban járnánk. Nem kell hozzá más, csak egy speciális szemüveg. A rendezvény résztvevői többek között megtudhatták, mi a teendő, ha szoftvercéget akarnak létrehozni, illetve szó volt arról is, hogyan lehet reklámból nyereséget elérni. A konferenciát a Hangout-on keresztül egyenes adásban is közvetítették, és mintegy 30 fő követte az eseményt.

2014. október 16. *Kiemelt kérdéskörök: Hogyan lehet csökkenő erőforrások mellett is (sőt éppen ezért) gyorsuló fejlődést generálni? Mit és hogyan tesznek ma a legsikeresebb szervezetek, a startup cégek? Hogyan építik fel az érdeklődés alapú közösségeiket? Hogyan oldanak meg egyszerű, ám fontos mindennapi problémákat?* Az előadók között találtuk – a Prezi képviselőjében – Adorján Katalin HR munkatársat, a 2014. évi HR Oscar nyertesét, a MarCon csoport ügyvezetőjét, Vendlér Balázst, valamint a Miutcank.hu csapatából ismert Szabó Dávidot.

2015. június 12. *Fókuszban a megvalósítás.* Ebben az évben az ötlettől a megvalósításig vezető lépcsőfokok mellett a régióban rejlő lehetőségekről, a startup-módszertanról, valamint a közösségi finanszírozásról esett szó, mindezt érthető köntösben, megfogható módon tálták a rendezvény előadói. A konferencia erőssége, hogy a résztvevők többségénél a kreativitás és a motiváció került előtérbe, hiszen ahogyan

a szervezők fogalmaztak: „sokan vannak, akiknek kell egy lökés, hogy az ötleteiket kivigyék és a falon kívül támogató gondolatokra találjanak.” Néhány téma, előadóval: Hild Imre: Hogyan juthatunk el az ötlettől a megvalósításig? - a lean startup módszerei; Ágoston László: Innovatív generáció – egy közösség születésének sikerei, nehézségei.

2016. május 19. *A rendezvény hívószavai között olyan témák szerepeltek, mint a kulturális dimenzióváltás, a közösségi vállalkozások, a közösségi oldalakon folyó közösségépítés vagy az erőforrás-alapú gazdaság. Kérdések, felvetések: Mi tehát ma a közösség és a kultúra? Hogyan lehet az elégtelen erőforrásokból elegendőt varázsolni? Hogyan alakítja ezt a világot a közösségek újraszerveződése? Hogyan lehet a társadalmi jót üzleti alapon megvalósítani?* Az előadók sorában marketingszakembert, újmédia-művészt, szerkesztő-újságírót, közösségfejlesztőt és intézményvezetőt is hallhattak az érdeklődők, többek között Karafiáth Balázst (Darwin's Marketing Evolution), Beke Márton (Emberi Erőforrások Minisztériuma), Vágvölgyi Gusztávot (Inspi-Ráció Egyesület).

2017. május 12. *A konferencia fő témája az innováció mellett, az elrugaszkodás és az új típusú, innovatív közösségi terek működése volt.* Ahogyan a szervezők a felhívásban fogalmaztak: „Az ok egyszerű. Olyan mértékű változások előtt állunk, amelyek alapjaiban fogják megváltoztatni az életünket. A negyedik ipari forradalom során csak Magyarországon 2020-ig 350 000-400 000 munkahely fog megszűnni és/vagy átalakulni. Ahhoz, hogy ez a folyamat ne veszély, hanem lehetőség legyen, kulcsszerepe lesz az innovatív közösségnek és azoknak a tereknek, amelyek a változás helyszínei lesznek, ezek az intézmények közösség-szervező és közösség-fejlesztő funkcióik mellett akár innovációs inkubátorházaként is működhetnének. Amennyiben ezek a lépések elindulnak, akkor újabb erőforrásokat lehetne bevonni. Az előadások között a vidéki startup-közösségek fejlesztéséről és piacra juttatásuk céljából létrejött input programról is szó esett.

A lebonyolítók a konferenciák mindegyikén sikeresen alkalmazták a *face to face* módszert: a rendezvény szüneteiben a különteremben kialakított témaasztalok mellett az érdeklődőknek lehetőségük volt az előadókkal beszélni tapasztalataikról, sőt akár segítséget is kérhettek saját ötleteikkel kapcsolatban. Új típusú előadásformákat is bevezettek, például nem volt személyesen jelen az előadó, hanem videókonferencián adott elő San Francisco környékéről vagy Chiléből – ezek mind olyan impulzusok, irányok voltak, amelyek itthon nem találhatók meg a szakmai közéletben.

A rendezvény célcsoportját az első konferencia esetében a városban és környékén tevékenykedő közművelődési szakemberek, valamint civil szervezetek vezetői, önkéntesei jelentették, amely a későbbiekben kibővült országos résztvevői körre: önkormányzatok, vállalkozók, kommunikációs és közösségi folyamatok iránt érdeklődő szakemberek is jelentkeztek. A résztvevők 20-30%-a állandó visszatérő volt. A szervezők a toborzásnál kipróbálták egy innovatív megoldást, amit máshol mint jó

példát tapasztaltak: megadtak néhány árat és a „Fizess annyit, amennyit akarsz!” jelszó jegyében a jelentkezőre bízták, hogy melyik árkategóriát választja.

Ez a módszer sok értékes tapasztalattal szolgált:

- minden marketingfolyamatban, értékesítésnél van a másik félben ellenállás. A kiválasztás szempontja: bárki bármit választhat, a program szervezője nem fog vitatkozni
- minden résztvevő ugyanolyan fontos, 8 000-10 000 forint volt a plafon a megyében, de ez az összeg nem volt távol a piaci áraktól sem
- egyenletes volt a szórás, nagyjából ugyanannyian fizettek 4-6-8 ezer forintot, ennél a nem fizetők száma kissé magasabb volt.

Az első felhívást úgy küldték ki, hogy nem hirdettek részletes programot, csak információt közöltek: lesz egy esemény, akit érdekel, bármikor jelentkezhet, megfogalmazták, hogy mi a probléma, mi a megoldás, miért lesz jó neki, ha eljön ide, de nem volt konkrét program. Nagyjából a résztvevők 20 százaléka jelentkezett erre a felhívásra, jellemzően a legmagasabb részvételi díjat választották a térítés esetében (akik voltak már ilyen eseményen, tudták, hogy minőséget kapnak). A rendezvényhez közeledve egyre nagyobb lett a szórás, az utolsó napokban már a jelentkezők többsége a legkisebb részvételi díj fizetését választotta (ők abból a körből kerültek ki, akiket érdekelt az esemény, de még nem tudták, hogy mire számíthatnak).

A fentiekben alkalmazott módszer – és az elnyert pályázati támogatások – megteremtették a konferencia szervezéséhez szükséges anyagi alapokat, valamint a 100-120 fő között mozgó állandó résztvevői létszámot.

A sikeres szervezéshez szükség volt a megbízható, a szakterületen érintett, eredményesen együtt dolgozni tudó partnerekre is. Az első évben a Nemzeti Művelődési Intézet volt a koordinátor, együttműködve a Békés Megyei IBSEN Oktatási, Művészeti és Közművelődési Nonprofit Kft.-vel, a Kecskeméti Gábor Kulturális, Sport és Turisztikai Központtal és az Életfa Kulturális Alapítvánnyal. A későbbiekben a Kecskeméti Gábor Kulturális Központ és az Életfa Kulturális Alapítvány vette át ezt a szerepkört, partnerségben a Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Irodájával, a Közös Pont Egyesülettel.

Összegzés

A kulturális szakterületek együttműködése az online világ térnyerésében jelentős kihívás napjainkban. A digitális társadalomban a kulturális intézmények tudásközpontként, tartalomszolgáltatóként működhetnek. Fontos, hogy az intézmények mellett teret kapjanak a civil szervezetek, amelyek rugalmasabban képesek reagálni a digitális társadalom kihívásaira. A konferenciák ezen szervezetek szorosabb együttműködését is eredményezték.

A program folytatásaként létrehoztak egy „innovációs homokozó” nevű online közösséget, 140 fős tagsággal. Köztük közművelődési intézményvezetők, területfejlesztési szakemberek voltak, akik sokat „szakmáztak”, videókonferenciát szerveztek, betették a közösbe azokat az innovatív ötleteket, amelyekről azt gondolták, hogy akár egy kulturális intézményben is megvalósíthatók.

